

PÅ VEG I NORD-NORSK BYGGESKIKK

Hatteng, Gnr 52, Bnr 42, Storfjord, Troms

Langvasseid, Gnr 22, Bnr 54, Sør-Varanger, Finnmark

Ole Osborg Ose
Masteroppgave i kunstvitenskap
Institutt for kultur og litteratur
Det humanistiske fakultet
Universitetet i Tromsø
Våren 2009

Forside:

Hatteng. Fotograf: Ukjent

Langvasseid. Fotograf: Ukjent, men bildet er tatt med Inge-Fred Dervo sitt kamera.

Det var et helikopter som holdt på å frakte gjenstander i nærheten, han svingte bort til dem med bil og spurte om de ikke kunne ta noen bilder av området når de fløy over, og det gjorde de

Forord

Nå er prosessen fullført, den har vært langvarig og lærerik, og jeg håper at produktet kan være til nytte, i alle fall for oppdragsgiver, Statens vegvesen og Norsk vegmuseum. Jeg vil takke for oppdraget, alle har vært velvillige og hjelpsomme når jeg har kommet med mine mange spørsmål. Det gjelder både offentlige etater og privatpersoner som alle har delt sin kunnskap med meg. Det er mange som kunne vært nevnt, men med fare for å glemme noen, blir dette en generell takk som går til alle. Likevel må jeg nevne to informanter som har gitt uvurderlig informasjon, Ola Kristiansen og Petra Gamst, samt min veileder gjennom oppgaven, Hege Olaussen.

Takk til kulturminneåret 2009 for fokusering på hverdagslivet.

Takk til familien min for tålmodighet og støtte.

Tromsø, 12.mai 2009

Innholdsfortegnelse

Innholdsfortegnelse	1
Kapittel 1 Innledning.....	3
1.1 Introduksjon	3
1.2 Bakgrunn for prosjektet.....	4
1.3 Oppbygging av oppgaven.....	5
Kapittel 2 Hatteng	9
2.1 Innledning.....	9
2.2 Presentasjon.....	10
2.3 Uteområde	12
2.3.1 Beskrivelse	12
2.3.2 Historikk.....	14
2.4 Bolig.....	18
2.4.1 Utvendig.....	18
2.4.2 Rominndeling og konstruksjon	23
2.4.3 Trapper	28
2.4.4 Innvendige farger	29
2.4.5 Faste installasjoner	32
2.4.6 Innbo og løsøre.....	35
2.4.7 Historikk.....	42
2.5 Skjå.....	47
2.5.1 Beskrivelse	47
2.5.2 Innhold	48
2.5.3 Historikk.....	49
2.6 Høsehus	51
2.6.1 Beskrivelse	51
2.6.2 Innhold	52
2.6.3 Historikk.....	53
2.7 Bevaringsprosessen	56

Kapittel 3 Langvasseid	63
3.1 Innledning.....	63
3.2 Langvasseid – presentasjon	64
3.3 Tun og historikk	66
3.4 Bolig.....	67
3.4.1 Utvendig.....	67
3.4.2 Innvendig.....	69
3.4.3 Faste installasjoner	71
3.4.4 Historikk.....	71
3.5. Uthusene.....	76
Kapittel 4 Teoretisk perspektiv	79
4.1 Innledning.....	79
4.2 Kulturminner	80
4.3 Byggeskikk.....	84
4.4 Boligene	89
4.5 Sammenligning med relevante boliger i litteraturen	92
4.6 Hverdagsliv	95
4.7 Dører, lister og vindu	99
4.7.1 Utvendige detaljer	99
4.7.2 Detaljere, dører.....	101
4.7.3 Detaljer, vinduer.....	104
4.7.4 Innvendige detaljer, lister og panel	106
4.7.5 Trapp	108
Kapittel 5 Oppsummering	109
5.1. Oppsummering.....	109
5.2. Fremtidsvisjoner.....	113
Litteraturliste	115
Nettadresser etter kapitler.....	117

Kapittel 1 Innledning

”Kulturarven er vegviseren på vegen mot en ukjent framtid og referansepunktet til fortiden. Uten slike rettesnorer blir samfunnet svekket og smuldrer opp.”¹

1.1 Introduksjon

Oppgaven handler om to objekter fra *Vegvalg, Nasjonal verneplan, Vegeter - Bruer – Vegrelaterte kulturminner*, Statens vegvesen, 2002, objekt nr.109 og nr.103. Dette er to tjenesteboliger med tilhørende hage/tun og uthus. Begge eiendommene eies av Statens vegvesen, og de er valgt ut for å representere en del av etatens og nasjonens vegrelaterte historie i/for Kulturminneåret 2009. Begge objektene ble vedtaksfredet av Riksantikvaren i 2007. Det ene objektet, nr. 109, er på Hatteng i Storfjord kommune i Troms fylke, og det består av oppsynsmannsbolig med interiør, skjå, hønsehus og hage/tun. Oppgaven, så vel som fredningen, omfatter alle bygningene, med eksteriør og interiør, for dette objektet. Det andre objektet, nr 103, er på Langvasseid, nær Kirkenes i Sør-Varanger kommune i Finnmark fylke, og det består av vegvokterbolig, utedo, garasje/snekkerverksted, smie og tun. For eiendommen på Langvasseid omhandler oppgaven, så vel som fredningen, samtlige bygninger, med eksteriør og innvendig hovedstruktur.

Kapittel 2 er beskrivelse av eiendommen på Hatteng. Jeg har registrert alt inventar i bygningene i 2007- 2008, og deltatt i det meste av utbedringene på hagen og bygningene som er blitt utført i 2008. I den anledning har jeg hatt god mulighet til å bli kjent med anlegget, både sommer og vinter. Langvasseid, beskrevet i kapittel 3, har jeg ikke hatt anledning til å studere like inngående, da det er langt unna. Til Hatteng er det cirka 10 mil, og til Langvasseid omtrent 100 mil fra Tromsø.

Kapittel 4 inneholder et delkapittel om kulturminner, inkludert kulturminneloven, kulturminneverdier, SEfrak-register og vedtaksfreding. Begrepet byggeskikk blir presentert, og sammenlignet når det gjelder gjenbruk og arkitektur. I tillegg blir det gjort forsøk på å finne likheter med annen arkitektur som er beskrevet i litteraturen, både lokalt og nasjonalt.

¹ Wangari Maathai, (f. 1940) Kenyansk miljøforkjemper, politiker og vinner av Nobels fredspris 2004. Sitatet er hentet fra Stortingsmelding nr. 16 (2004- 2005) ”Lev med kulturminner” s 1

<http://www.regjeringen.no/nb/dep/md/dok/regpubl/stmeld/20042005/Stmeld-nr-16-2004-2005-/1.html?id=406292>

Det er vist hvordan bygningene er konstruert med tanke på private og offentlige soner. Hvordan man ved hjelp av enkle og innlysende virkemidler blir ledet rundt i bygningene, og hvordan dette kan gjenspeile hverdagslivet. Fargene, både innvendig og utvendig er diskutert i forhold til fargemotene som er gjengitt i litteraturen for de aktuelle tidsepokene. En del av detaljene er også illustrert med betegnelser og sammenlignet i siste del av kapittel 4. Dette delkapittelet kan også være klargjørende for å forstå beskrivelsene i kapittel 2 og 3.

1.2 Bakgrunn for prosjektet

I 1997 ble Statens vegvesen pålagt av Samferdselsdepartementet å lage en landsverneplan for vegrelaterte kulturminner. Dette skjedde i samarbeid med Riksantikvaren og resulterte i *Vegvalg, Nasjonal verneplan, Veger - Bruer - Vegrelaterte kulturminner*, Statens vegvesen 2002. Statens vegvesen og Norsk vegmuseum ønsket å få dokumentert og beskrevet disse to tjenesteboligene på en faglig og solid måte. Faggruppe for kunstvitenskap ved Universitetet i Tromsø fikk spørsmål fra Norsk vegmuseum om de hadde studenter med bakgrunn for å skrive et slikt prosjekt. En student helt i begynnelsen av masterstudiet, med graden bachelor i kultur- og samfunnsfag, og med kurs blant annet innen kulturminnevern, bygningsvern og arkitektur i Nord-Norge, takket ja til dette prosjektet. Resultatet er denne oppgaven. Dette er altså et bestillingsoppdrag fra Statens vegvesen og Norsk vegmuseum.

Siden oppgaven er et bestillingsoppdrag, hadde jeg ikke en klar problemstilling på forhånd som jeg hadde gått og forberedt meg på i lange tider, slik det ofte er når en går i gang med en masteroppgave. Jeg hadde faktisk problemer med å finne ut hva jeg ville skrive om. Dette oppdraget løste det problemet, og spørsmål som meldte seg var om tjenesteboliger for Statens vegvesen skilte seg fra annen byggeskikk og arkitektur i områdene. Var tjenesteboligene preget av intern eller lokal påvirkning. Hvorfor bygde Vegvesenet boliger for sine ansatte, og hadde de i så fall en egen standard for slike boliger.

For Hatteng var det klart hvem som var arkitekt, og husets historie var til dels kjent. Årsaken er at huset har vært bebodd av samme familien hele den tiden det har vært i bruk som bolig. På Langvasseid var det derimot ikke slik, boligen der har vært bebodd av flere familier, og boligens historie var lite kjent. Det ble spekulert i om dette kunne være et hus fra ferdighusfabrikken Jacob Digre i Trondheim, dette ble en tid sentralt i forarbeidet til oppgaven, og slik kom prefabrikasjon og ferdighus inn i teksten.

Hvorfor har husene stått nesten uendret siden 1930-tallet, er det mulig å finne årsaker til dette? Kan disse boligene være representative for utviklingen av byggeskikk og byggemåte både lokalt og nasjonalt? Begge objektene eies av Vegvesenet og de er ubebodd, men hva er det som kan gjøre dem så spesielle at de er fredet? Hva kan disse boligene fortelle av historie, kultur og tradisjon? Det var bare å gå i gang med å beskrive objektene, og med innsamling av informasjon i litteratur, arkiver og offentlige instanser. Oppgaven er i stor grad beskrivende, og de viktigste kildene er objektene selv.

1.3 Oppbygging av oppgaven

Kapittel 2 og 3 beskriver de to eiendommene. Innledningen er en introduksjon av personer knyttet til objektet, muntlige og skriftlige kilder og kildesøking. De muntlige kildene er sentrale, og det er i begge tilfeller snakk om personer som bodde på eiendommene som barn. Etter innledningen følger et delkapittel som presenterer området og nærmiljøet til objektene, for å gi leseren et inntrykk av topografi, klima og bygningenes plassering. Så følger et delkapittel som beskriver hage/tun, med historikk. Hatteng, kapittel 2, har fått mye større plass i oppgaven enn Langvasseid, kapittel 3, på alle punkter, av årsaker nevnt over, derfor er det færre delkapitler i kapittel 3. Etter hagen følger et delkapittel om boligen, først utvendig, så innvendig, og for Hatteng er det også med delkapitler om innvendige farger, samt innbo og løsøre, da alt er fredet. Langvasseid er uten innbo, og innvendige farger skal gjenfinnes og gjenskapes slik de var på 1930- og 1940-tallet, dette kommer inn under delkapittelet om historikk. For hver bolig er den historiske delen til slutt. Uthusene blir så beskrevet etter samme mønster, for eiendommen på Hatteng har hver bygning eget delkapittel, men for Langvasseid er alle uthusene samlet i et delkapittel. Kapittel 2, Hatteng, avsluttes med et delkapittel som omhandler bevaringsprosessen.

Betegnelsen ”dørvidere” er konsekvent benyttet for handtak festet på dør for å åpne eller lukke en slik konstruksjon. For øvrig kommer betegnelser i hovedsak fra bøkene *Gamle trehus*, Aanesen m.fl, 2003 og *Norges arkitekturhistorie*, Gunnasjaa, 2006. Boligen på eiendommen på Hatteng blir referert til som Hatteng, men dette huset har også stått på Ellevoll før det ble flyttet til Hatteng. I teksten brukes ”Hatteng” for å vise til boligen fra den tid den sto på Ellevoll. På samme måte blir Langvasseid brukt for å referere til bolighuset på eiendommen på Langvasseid.

Høyden på husene er beskrevet med forklaring i antall etasjer. Det er benyttet en og en halv etasje, selv om det etter ”Forskrift om krav til byggverk og produkter til byggverk” (TEK), 1997, § 4.1 heter at ”etasjetallet i en bygning er summen av måleverdige etasjer som ligger over hverandre og som utgjør bygningens hoveddel og tilleggsdel.” Høyden måles ikke i etasjer, jfr. samme lov § 4.2, men gjennomsnittshøyden fra mønet til planert terreng rundt bygningen. Kjeller er ikke medregnet som etasje, og etter samme lov, § 4.1, skal himlingen for kjelleren være i gjennomsnitt over 1,5 m over planert bakkenivå for å bli regnet som etasje.² Med måleenheten ”en og en halv etasje” menes at den øverste etasjen har skråtak innvendig, og ikke full takhøyde ved sidene. En og en halv etasje, med kjeller, var vanlig betegnelse i bruk tidligere, det blir fortsatt brukt i boligannonser, og det er benyttet her i oppgaven fordi det er brukt bl.a. i SEfrak-registeret og i litteraturen.

Byggeskikk og byggestil er begreper som er benyttet. Med byggeskikk menes i denne oppgaven den skikk og bruk som har vært rådende i boligbyggingen. Begrepets opphav og bruk er forklart i delkapittel 4.3. Begrepet blir benyttet både med tanke på lokale og nasjonale skikker og tradisjoner. Med byggestil menes de fellestrekk som kan spores over en periode.

Kapittel 4 tar for seg likheter og ulikheter mellom disse to objektene, og kapittelet starter med en presentasjon av SEfrak-registeret. Dette registeret blir det vist til mange ganger gjennom alle kapitlene. Videre tar kapittel 4 for seg kulturminneåret, kulturverdier og vedtaksfredning. Utviklingen går fra byggeskikk til en nasjonal arkitektur, fra gjenbruk av bygningsmaterialer til ny byggingsmetode, altså fra bruk av byggmester der bygningen blir til på anleggsplassen, til arkitekttegnede bygninger, og fra lafting til bindingsverk. Likheter og ulikheter mellom disse boligene vil bli diskutert, både med tanke på relevant litteratur, på bygningsmaterial og farger, så vel som lokale byggeskikker og dagliglivet objektene kan fortelle om.

Kapittel 5 starter med en oppsummering av kilder og kildemateriell. Så følger et sammendrag av kapittel 2, 3 og 4, hvor jeg påpeker noen av de svar som kommer frem i teksten. Kapittelet avsluttes med en liten oppsummering av fremtidsvisjoner og de ideer som ligger til grunn for å få formidlet den kunnskap som disse fredete objektene kan gi til eksisterende og kommende generasjoner.

² <http://www.lovdatab.no/for/sf/kr/tr-19970122-0033-007.html#4-1>

Etter teksten kommer vedleggene, med innholdsliste for vedleggene og beskrivelse av vedleggene først. Denne oppgaven har mange vedlegg som gir praktiske opplysninger for lesing og forståelse. Vedleggene er i er i prinsippet fortløpende nummerert, så det første vedlegget som er referert i teksten, er vedlegg 1. Noen vedlegg blir benyttet flere ganger, og da blir det vist til nummeret det fikk første gang det ble brukt. Blant vedleggene er ikke bare upublisert materiale, men praktiske opplysninger som kart, SEfrak-register og fredningsvedtak.

Vedleggene begynner med side 1, selv om de er til slutt i teksten. Dessverre har en del vedlegg et merke i ene hjørnet, det er ikke noen form for skjult signatur eller firmamerke, men skyldes en defekt på det tekniske utstyret. Noen av vedleggene har vært dårlige kopier i utgangspunktet, for eksempel teksten for Hatteng, vedlegg 36. Andre har vært i litt større format enn A4, det gjelder spesielt vedlegg 2, Kladd fra 1959, og vedlegg 22, Laas, og på disse er en liten del av ytterkantene uklare. Helt til slutt er det vedlagt en DVD med et videointervju som er meget sentralt til kapittel 3.

Kapittel 2 Hatteng

2.1 Innledning

Hatteng får størst oppmerksomhet i denne oppgaven, da jeg har vært med på istandsettelse av hønsehus og skjå, opprydding og gjenoppretting av hage/gårdsplass/tun. I tillegg har jeg registrert alt inventar i alle bygningene i museumsprogrammet Primus³ og har blitt meget godt kjent med hele anlegget. Alt i alt har jeg vært mye på Hatteng i 18 måneder, fra mai 2007 til september 2008, både sommer og vinter.

Oppsynsmann Ole Kristian Kristiansen (1888 - 1973) og kona Regunda Margrete Kristiansen (1897 - 1991) bodde i dette huset. De var begge fra Balsford kommune i Troms fylke, han fra Storsteinnes og hun fra Øvergård. Ole Kristian Kristiansen studerte mekaniske fag i Kristiania.⁴ Han begynte i Vegvesenet i 1918, ble oppsynsmann i 1923, og var i Vegvesenet til 1961, han var da 73 år. De flyttet inn i huset på Ellevoll i 1928 og bodde der til 1939. Da ble boligen flyttet til Hatteng, der den står i dag.⁵ De hadde da fem barn, og ett av dem er Ola Kristiansen, født i 1927. Han var 12 år da huset ble flyttet til Hatteng, han husker det godt, og bor nå rett over veien øst for oppsynsmannsboligen. Under registreringsarbeidet og istandsettelsen kom Ola Kristiansen ofte innom og fortalte om livet i huset, om bygningene, om hagen og om ulike gjenstander. Jeg var også på besøk hos Ola Kristiansen og hans kone for å høre om dagliglivet på ”Veitun Hatteng”. De har vært vedifull muntlige informanter til dette kapitlet.

Et håndkolorert flyfoto fra midt på 1950-tallet har gitt nyttig dokumentasjon av hvordan det var på den tiden, likeså en kartskisse fra 1949 som har blitt påført endringer flere ganger. Dette flyfotoet kom fra Ola Kristiansen og via Norsk vegmuseum til meg. Fotografier er også benyttet som dokumentasjon for å vise hvordan det var før ryddingen av hagen og istandsettelse av uthusene kom i gang, hvordan det var før oppryddingen startet, og hvordan det var høsten 2008, etter fullført arbeid.

For å finne dokumenter over Hattengs historie ble det søkt i arkivet i Storfjord kommune, men foruten målebrev av 22.12.2004 var det ingenting å finne om dette objektet. Statsarkivet

³ <http://www.mdt.no/primus/>, se ellers delkapittel 2.4.6. Bolig - innbo og løsøre

⁴ Vedlegg 1. Kladdebok 1918, forside. For Ole Kristiansen, oppgaver mekaniske fag, Kristiania 01.12.1918, funnet i skrivebord på kontor i andre etasje

⁵ Vedlegg 2. Kladd 1959, og opplysninger fra Ola Kristiansen

Tromsø og gjennomgang av branntakster fra Lyngen i den gjeldende perioden frembrakte heller ikke noe om denne eiendommen. Siden Vegvesenet er selvassurerende, er det ikke blitt foretatt noen branntaksering på eiendommen. Arkivet til Norsk vegmuseum på Lillehammer kunne heller ikke bidra med informasjon. Men da en ansatt på Vegkontoret i Tromsø skulle gå av med pensjon, dukket det opp en mappe med dokumenter over Hatteng. Denne mappen inneholdt blant annet skjøter, forskjellig korrespondanse fra interesserte kjøpere, dokumenter om fredningsprosessen, og verdi- og lånetakst fra 2004.⁶

Søk i SEfrak-registeret gav treff.⁷ Det ble foretatt registrering på Hatteng i 1985 og 1986, på grunnlag av opplysninger gitt av Regunda Margrete Kristiansen som hadde bodd i huset siden det ble bygd, både da huset stod på Elvevoll og etter at det ble flyttet til Hatteng.

Det skjedde også funn under arbeidet med registrering av enkeltgjenstander, og de viktigste funnene ble gjort i skrivebordet på kontoret i andre etasje. Her fantes forsikringspoliser over innbo og løsøre fra 1946 og 1956, her var brev og kladd fra Ole Kristian Kristiansen som omhandlet husets historie og anmodning om å få kjøpe huset i 1957 og 1959, her var tegning av badet da det ble planlagt i 1961, og tegning for vann og avløp fra 1963.

I beskrivelsen er stua delt i to, spisestue og finstue. Dette er naturlig selv om de ikke er avdelt med vegg og dør, men bare med en kort skillevegg som går delvis inn i rommet. De er derimot møblert og innredet som to forskjellige rom hvor det ene er beregnet til spising og det andre til avslapping. Profiler og detaljer er illustrert i delkapittel 4.7, der er illustrasjoner både fra Hatteng og Langvasseid.

2.2 Presentasjon

Hatteng ligger ved enden av Storfjorden i Storfjord kommune i Troms fylke, på en slette med to daler, Signaldalen og Kitdalen, som begge fører til Sverige, Finland og treriksgrensen mot øst. E6/E8 går forbi til Nordkjosbotn mot sørvest og til Skibotn mot nordøst, og på vestsiden av Storfjorden går RV 868 til Elvevoll og Lyngseidet. Skal man se noe av Hatteng, må man

⁶ Mange av disse dokumentene er med som vedlegg

⁷ Det er et arkiv der alle bygninger og andre kulturminner i Norge, eldre enn fra år 1900 skal være registrert. For Nord-Troms og Finnmark skal bygninger og andre kulturminner eldre enn fra 1945 være registrert
<http://www.riksantikvaren.no/Norsk/Nyhetscenter/?module=Articles;action=Article.publicShow;ID=2959>

svinge av E6/E8 og følge KV 1005 til KV 1003, den gamle E6, som går i en sløyfe gjennom Hatteng sentrum.

Hatteng er administrasjonssentrum i Storfjord kommune,⁸ et tettsted med mellom 3 og 400 innbyggere,⁹ flere byggefelt, barneskole, kirke, brannstasjon, nytt kommunehus og NAV-bygg. Der er dagligvarebutikk med bensinstasjon, der er grill med kiosk, kafé med alle rettigheter og stor, helårsåpen campingplass med mange spikertelt og campingvogner. Det meste av jordbruksarealene er utenfor selve tettstedet, oppover dalene og langs fjorden. Industri presenteres stort sett som enmannsbedrifter.

Fra denne sletten som danner Hatteng, på østsiden av Storfjorden, er det utsikt mot sør oppover Kitdalen og Signaldalen, åpen utsikt mot Oteren i sørvest, og mot nord ser man utover Storfjorden og fjellene på vestsiden av fjorden. Mot øst henger en fjellrekke tett over tettstedet, og det ytterste fjellet i denne rekken ser ut som en hatt med pull og brem, samme hvilken veg man kommer, inn fjorden eller ned dalene, derav navnet Hatten, som har gitt navn til Hatteng, ifølge lokalbefolkningen.

Storfjorden blir regnet som et nedbørsfattig område, og Skibotn er det stedet i Norge med flest registrerte klarværsdager og minst nedbør, bare 300 mm i året.¹⁰ Nedbørnormalen fra 1961 til 1990 for Kvesmenes - Ryeng, med Hatteng nesten i midten, er 630 mm i året, normaltemperaturen for juli er på 13 grader.¹¹ Til sammenligning har Bergen 2 250 mm nedbør i året og en julinormal på 13 grader for samme periode.¹² Landskapet domineres av fjell og utmark, og fra vest, fra Lyngen, kommer Lyngsalpene delvis til syne. Vegetasjonen består av furuskog, løvskog og plantet gran, derfor er det grønt og frodig på tettstedet Hatteng og i omgivelsene rundt, i sommerhalvåret. Her er flere lakseførende elver og fjorden er rik på fisk. Det er også tilrettelagte turstier og skuterløyper.¹³

⁸ Storfjord kommune har ca 1880 innbyggere med spredd bosetning langs fjorden og opp gjennom dalene, Skibotn er det største tettstedet med ca 750 innbyggere.

<http://www.storfjord.kommune.no/om-storfjord.4505434-104772.html>

⁹ Innbyggerallet på Hatteng er over telefon fra Storfjord kommune

¹⁰ <http://no.wikipedia.org/wiki/Hatteng>

¹¹ http://retro.met.no/observasjoner/troms/normaler_for_kommune_1939.html?kommuner

¹² http://retro.met.no/observasjoner/hordaland/normaler_for_kommune_1201.html?kommuner

¹³ <http://www.storfjord.kommune.no/om-storfjord.4505434-104772.html>

Tomten ”Veitun Hatten”¹⁴ ligger sentralt i Hatteng sentrum med kort veg til skole, forretninger og kommuneadministrasjon. Følger man den gamle E6, KV 1003 i dag, gjennom sentrum fra vest mot øst, kommer man til en rett strekning på noen hundre meter, og på denne strekningen ligger først Hatteng Camping, deretter butikk med bensinstasjon, kommunehus og NAV- bygning, alt på venstre side av veien. Etter NAV- bygningen kommer man til en høy allé av plantet gran, og bak denne hekken dukker ”Veitun Hatten” opp. Til slutt på strekningen, før vegkrysset som fører til E6/E8, er en garasje, tilhørende Mesta, med et sandlager bakenfor, og videre følger Ryeng snekkerverksted. Følger man gamle E6 videre noen få hundre meter, ser man barneskolen.¹⁵

”Veitun Hatten” ligger i et flatt og åpent terreng, og eiendommen består av hovedbygning, uthus/skjå og hønsehus, beliggende på en tomt på ca 4 dekar med naturhage som i hovedsak består av gressplen rundt huset, og lyng, bjørk og rognetrær utenfor gressplenen. Alle bygningene fremstår (høsten 2008) som godt vedlikeholdt og nymalt i harmoniske farger som står godt til hverandre og til naturen rundt. Hovedbygningen og hønsehuset har grønne vegger, med røde lister, vindskier og vannbord. Skjåen har motsatte farger, røde vegger med grønne lister, vannbord og vindskier.

Tomt, hage og hus har en lengre historie enn de selv kan fortelle, slik de nå fremstår i en ordnet og ryddig helhet. Huset ble bygd som bolig for Vegvesenets oppsynsmann Ole Kristian Kristiansen på stedet i 1939, og er utvendig slik det var da. Men tomten og antall bygninger har endret seg en del siden den gang.

2.3 Uteområde

I dette delkapittelet er det beskrivelse og historikk til tomt og hage som blir presentert.

2.3.1 Beskrivelse

Tomten Gnr 52, Bnr 42, er formet som en trekant, den har tre bygninger og naturhage med gress, lyng og trær. Rundt og mellom de tre bygningene er det nå opparbeidet til gressplen. Innkjørsel til boligen er det både fra øst, KV 1003, og fra nord, fra tomten til Mesta med

¹⁴ Navnet er hentet fra skjøte, vedlegg 9

¹⁵ Vedlegg 3. Kart, Hatteng. Den grønne sirkelen er ”Veitun Hatten”, kart hentet fra: *Vegvalg- Nasjonal verneplan, Veger – Bruer – Vegrelaterte kulturminner*, Statens vegvesen, 2002

garasje og sandlager, Gnr 52, Bnr 157.¹⁶ Ingen av innkjørslene er gruset, men består av gress. Tomten ligger parallelt med KV 1003 i nord - sør retning, fra den sørlige enden følger den en naturlig voll, en skråning, ned mot nordvest, og fra det nordøstlige hjørnet går den i en nesten rett vinkel mot vest. Tomten har form nesten som en rettvinklet trekant med areal på 3742,2 kvadratmeter.¹⁷ Den er meget flat, med avgrensing med en skråning mot sørvest, og i det nordvestlige hjørnet er det en forhøyning inne på tomten før skråningen, og her har Mesta tatt en del i bruk som sandlager. Massen som er utgravd, ligger på tomten som en forhøyning. Rundt tomten er det satt opp et gjerde med stolper av vinkeljern med toppjern over og netting festet til stolpene. Portstolpene er av rør, og mellom dem, mot KV 1003, er det en todelt port av massivt firkantjern. Alt dette, unntatt gjerdenettingen, er malt svart, både port, stolper og toppjern. I innkjørselen mot Mesta er det ikke port. (Høst 2008) Lengden på gjerdet er ca 250 meter, og i hjørnet mot vest, der Mesta har sandlager, mangler en del av gjerdet.¹⁸

Hovedhuset ligger omtrent 35 meter fra veien. Bygningen er på 1,5 etasje, har grunnmur av betong, og høyreist saltak i nord – sør-retning. Inngangspartiet er mot øst, i form av en ark med platting og saltak på søyler. På baksiden av huset er et tilbygg med pulttak. Bak huset ligger en skjå/uthus med saltak i samme retning som hovedhuset. Videre bak den, mot nordvest, ligger et hønsehus med pulttak som heller mot nord. Alle bygningene har smårutete vinduer, og alle tak er tekket med papp. Elektrisiteten er tilknyttet gjennom kabler i luftspenn, inntaket er på loftet på nordveggen i hovedbygningen. Utenfor østenden av nordveggen på hovedhuset stikker et påfyllingsrør for fyringsolje opp av bakken, dette går til en oljetank som er gravd ned utenfor veggen.

Vegetasjonen på tomten består av en plantet rad med graner på innsiden langs gjerdet, fra veien inn mot hovedhuset på sørsiden, fra det sørøstlige hjørnet og mot nordvest. Denne alléen med graner er trolig plantet tidlig på 1960-tallet, og de er meget tette og høye. Videre langs KV 1003 og om lag 25 meter vestover, mot hovedbygningen, er en naturhage bestående av lyng, bjørk og rogn, kun avbrutt av innkjørselen. Mot hjørnet i nordøst og vestover mot innkjørselen fra Mesta, er skogen heller tynn. Vest for innkjørselen fra Mesta er trærne stort sett rogn, i tillegg til tre høye graner. Vegetasjonen fortsetter helt bak på den lave

¹⁶ <http://www.mesta.no/> og <http://no.wikipedia.org/wiki/Mesta>

¹⁷ Vedlegg 4. Målebrev2004, fra Takst side 11, vedlegg 36

¹⁸ Vedlegg 5. Gjerde, pilen er mot nord, den stiplede linjen er gjerdet og den er tegnet inn av Ola Kristiansen, som satte opp gjerdet i 1977. Skissen er den som blir omtalt senere som: Kartskisse 1949, og gjerdet er den siste endringen på skissen.

forhøyningen ved sandlageret til Mesta, og videre nedover skråningen. Skogen er så tynn at bygningene er godt synlige fra veien når man kommer fra nord. Vedlagt følger to bilder, det første er tatt fra øst og innkjørselen fra KV 1003, det andre er tatt fra det nordøstlige hjørnet, også fra RV 1003. Begge bildene er tatt på den tiden av året da naturen er på sitt mest frodige.¹⁹

2.3.2 Historikk

Tomt og hage har ikke vært slik bestandig, uteområdet har endret seg en del siden boligen ble reist i 1939. Først var det en del av den store eiendommen ”Hatten”, Gnr 52, Bnr 1. Fra 01.07.1938 hadde ”Troms fylkes veivesen” leiekontrakt med Arnulf Kiil i 20 år på 4 dekar mot en årlig avgift på kr 40. Kontrakten viser at ”Troms fylkes veivesen” har forkjøpsrett til dette stykket hvor våningshus skal oppføres, men med forbehold om at leieren ikke har rett til å holde husdyr i havnegangen.²⁰

07.05.1958 ble tomten utskilt fra eiendommen ”Hatten”, Gnr 52, Bnr 1, til ”Veitun Hatten”, Gnr 52, Bnr 42, ifølge skylddeling fra 25.06.1958. Parsellen ble overdratt til staten ved Samferdselsdepartementet for kroner 11.460.²¹ Tomten innbefattet også den delen hvor garasjen står, den som nå er en del av tomten til Mesta, og den var i 1958 på 5,4 dekar. Den 21.09.1968 ble eiendommen utvidet ved at Statens vegvesen kjøpte en parsell på 2,8 dekar, Gnr 52, Bnr 59, og nå var arealet i Statens vegvesens eie på cirka 7,5 dekar.²²

Sitt nåværende areal fikk tomten først 24.09.2004, etter at parsellen til Mesta ble utskilt som Gnr 52, Bnr 157.^{23, 24} Mesta var tidligere Vegproduksjon AS, etter at det ble utskilt fra Statens vegvesen, i januar 2003 tok firmaet navnet Mesta. De deler av driften som omhandlet vegproduksjon, fulgte det nye selskapet. Derfor ble tomten delt, garasje og sandlager fulgte Vegproduksjon AS, og tomten ”Hatteng, Gnr 52, Bnr 42,” ble værende hos Statens vegvesen, med et areal på 3 742,2 kvadratmeter.²⁵

¹⁹ Vedlegg 6. Bilde Hage 1 og Vedlegg 7. Bilde Hage 2. Fotograf: forfatter

²⁰ Vedlegg 8. Panteattest. Se punkt 3 (havnehage er innheining til hest eller dyr på beite)

²¹ Vedlegg 9. Skjøte 1

²² Vedlegg 10 Skjøte 2

²³ Vedlegg 11. Kart 1, fra Takst side 10, vedlegg 36

²⁴ Vedlegg 12. Kart 2. For å se det hele i fugleperspektiv med Gnr og Bnr

²⁵ Vedlegg 4. Målebrev 2004, fra Takst side 11, vedlegg 36

Vedlegg Kartskisse er en kartskisse fra Troms vegkontor, Harstad 1949, som har vært benyttet og endret ved flere anledninger²⁶, den blir her sammenlignet med det eldste fotoet som er funnet av hagen og omgivelsene, et handkolorert flyfoto fra midt på 1950-tallet. Fotoet viser de samme bygningene som tegningen, bortsett fra hønsehuset som ikke er tegnet inn på tegningen, og oppsynsmannsbolig + kontor som ikke er på bildet da det ennå ikke var bygd. Fotoet kan relativt lett dateres siden det ikke kom strøm til Hatteng før i 1953, og her ser vi mengder av strømstolper. Bildet antas å være tatt et til to år senere, altså i 1954 eller 55. Eiendommen Hatteng er den trekanten som er ryddet for skog til venstre i bildet, med de to garasjene, jernbanevognen/ hjulbrakke,²⁷ og potetlandet. Tomten er gjerdet inn med nettinggjerde på trestolper, og mot øst, ved veien og innkjørselen, er en port av tre.²⁸ Nord er mot høyre i bildet.

Potetlandet, som vi ser til venstre for midten på fotoet, til venstre for kraftlinjen, var over ett dekar stort.²⁹ Hagen er relativt lite opparbeidet, men på sørsiden av huset er det plantet syriner i hvert hjørne. Disse ble flyttet i 2008 fordi de trolig sto for nær muren, og det er sannsynlig at det var en sammenheng mellom røttene ved muren og muggsoppen som ble oppdaget i kjelleren. Syrintrærne ble flyttet noen meter bort fra muren. Ola Kristiansen og andre har fortalt at det pleide å være frodig med blomster i hagen i sommerhalvåret. Langs innkjørselen, fra porten og inn til grusgangen ved huset, hadde oppsynsmannen rette rader med ringblomster. Disse radene var oppsatt ved hjelp av snor. På fremsiden av huset, ved siden av inngangspartiet, og på sørsiden, var det blomsterbed med aurikler og andre stauder, ringblomster og andre sommerblomster. Hagen hadde sin prakttid sent på 1950-tallet og utover på 1960-tallet, og Geir Kristiansen, barnebarn av Ole Kristian og Regunda Kristiansen, omtaler hagen som en prakthage.³⁰

Som vi ser av flyfotoet, var alle bygningene som tilhørte Statens vegvesen grønnmalte.³¹ Bygningene består av den store garasjen til Vegvesenet mot nord, bygd av tyskerne under

²⁶ Vedlegg 13. Kartskisse 1949, med endringer inntegnet 1958 og 1976. Endringene på skissen er inntegning av oppsynsmannsbolig + kontor og kryss på de revne bygninger. Hønsehus er ikke inntegnet, uvisst hvorfor siden det er bygd ca 1940.

²⁷ Det er en tysk jernbanevogn hvor hjulene er byttet ut med kjerrehjul med eiker av tre. Den har fjæring og trommelbrems

²⁸ Vedlegg 14. Flyfoto. Fotograf: ukjent

²⁹ Noe som kan forklare de store potetbingene i matkjelleren

³⁰ Vedlegg 15. Brev datert 18.07.2003

³¹ Grønn Bonitol heter fargen, det husker Ola Kristiansen godt, for han var ofte av sted og kjøpte den på oppdrag fra sin far

krigen. Videre er det to garasjer mot veien, en liten med saltak og en større garasje med pulttak med ukjent byggeår, men trolig på 1940-tallet. De er tegnet inn på skissen fra 1949.³² Bak garasjen med pulttak er det på flyfotoet parkert en jernbanevogn. Denne ble hentet fra ”fiendtlig territorium”³³ etter krigen, og tjente som vevstue for Regunda Kristiansen og jentene i huset. Den ble senere flyttet nærmere huset og plassert ved nordveggen. Der sto den og forfalt i mange år, taket var rast sammen, og en vegg var rast ut. Den var rett og slett i dårlig forfatning og ble sendt til istandsettelse i 2007. Den fremstår snart som ny, og kommer tilbake til Hatteng før den offisielle åpningen sommeren 2009.³⁴ De resterende bygningene i øvre kant av bildet tilhørte ikke Statens vegvesen.

Flyfotoet viser at landskapet er flatt. Dette ble endret av Vegvesenet på 1960-tallet. Da ble det gravd ut i vestenden av potetlandet for en brakkerigg. På 1960-tallet ble det også satt opp det som på tegningen³⁵ heter ”oppsynsmannsbolig + kontor”. Dette var tre sammensatte Moelvenbrakker som ble benyttet som bolig og kontor for oppsynsmannen på verkstedet til Vegvesenet, senere ble den brukt av ansatte og tilreisende i Vegvesenet. På 1970-tallet ble brakkene flyttet til Vegsentralen i Nordkjosbotn.³⁶

Hovedhuset fremstår utvendig i dag som det vises på flyfotoet, men med annen grønnfarge og med okerfargete vindusrammer. På baksiden av hovedhuset er det to uthus, der det ene fortsatt står i dag, det mot sør. Uthusene var to flyttbare arbeidsbrakker som Ole Kristian Kristiansen kjøpte material til og bygd på fritiden på veianlegget i Øvrebygd.³⁷ Uthuset mot nord ble revet rundt 1990, samtidig som utedoen ble revet. På bildet kan utedoen skimtes helt i skogkanten, bak uthuset som fortsatt står i dag. Bak uthuset som er revet, ligger hønsehuset. På nordsiden av hønsehuset var det gjerdet inn til hønene slik at de fikk gå ute. De to garasjene mot veien ble solgt og revet i september/oktober 1976.³⁸

Etter at de to garasjene ble revet i 1976, satte Ola Kristiansen opp nytt gjerde og laget ny port. Gjerdet har stolper av vinkeljern på 5 x 5 cm. Stolpene stikker 1 meter over bakken. Nettingen

³² Vedlegg 13. Kartskisse 1949

³³ Ola Kristiansen kaller det for fiendtlig territorium de områder tyskerne benyttet under krigen, selv om krigen var over

³⁴ Vedlegg 16. Hjulbrakka. Tekst og Fotograf: Inge Fred???. 2008

³⁵ Vedlegg 13. Kartskisse 1949

³⁶ Opplysninger fra Ola Kristiansen

³⁷ Vedlegg 2. Kladd 1959, funnet i Ole Kristian Kristiansens skrivebord, trolig fra 1959, da han skriver 1 ½ år etter fylte 70 år, og han er født 1888. Kladd til Herr vegsjefen i Troms, Harstad

³⁸ Vedlegg 13. Kartskisse 1949

er 80 cm, og over stolpene er et toppjern av massivt jern med diameter på 3 cm. Portstolpene i begge innkjørlene er av rør med dimensjon på 11,5 cm, disse stikker 5 cm over toppjernet, altså 105 cm over bakken. Porten mot KV 1003 er laget av massivt firkantjern,³⁹ og er med mønster som gjentas tre ganger, hvorav første rapport er en liten port som åpnes for gående, og de to siste er en port som er dobbelt så stor og beregnet for kjørende. Hele portens bredde er 360 cm. Det massive jernet som er benyttet, kom fra utstyr tyskerne etterlot seg etter krigen.⁴⁰ Til stolpene, både gjerdestolper og portstolper, er det festet netting på 80 cm, slik at det blir åpning mellom netting og toppjern. Gjerdet har i årenes løp blitt skadet av snøbrøyting, og deler av det var revet ned eller skubbet skeivt. Gjerdet er istandsatt i 2008, det ble 100 meter med nytt gjerde, toppjernet ble byttet til rør, og gjerdet får en ny port på nordsiden, mot den store garasjen til Mesta. Porten er produsert vinteren 2009, og den blir satt på plass før sommeren 2009. Den nye porten er ikke laget av massivt jern, men av firkantør i tilsvarende dimensjon, og designet er noe endret.⁴¹ Her, mot nord, har det ikke vært vei tidligere, men siden gjerdet var nedrevet, har det blitt benyttet til inn- og utkjøring de siste årene. Denne inn- og utkjørselen er mindre trafikkfarlig enn den som går rett ut i hovedvegen.

Den grusveien som går på sørsiden av huset på flyfotoet, er borte. Nå er veien som fører til baksiden av huset, flyttet til nordsiden, og grusgangen er grodd eller sådd igjen. På sørsiden av huset er der nå hage med gressplen og et rundt hagebord. Sokkelen på hagebordet er i betong, og den runde bordplaten er av stein.⁴² Flyfotoet viser den murte hellen foran trappa ved inngangen som fortsatt er der i dag. De to hvite stengene foran huset på flyfotoet er begge borte. Den mot nord er flaggstang, den mot sør er en radiomast, og toppen av flaggstangen, ca 180 cm, er bevart og er lagret i hønsehuset.

Den store vegvesengarasjen ble malt rød på slutten av 1950- eller begynnelsen av 1960-tallet, og de to uthusene ble samtidig malt røde. Eldre foto som Ola Kristiansen har vist frem, viser at det tidligere var røde sprosper og røde lister rundt dør, gavnl, rekkverk og hjørnebord, men på flyfotoet er også listene rundt vinduet og søylene i inngangspartiet også røde. Den gamle

³⁹ Vedlegg 17. Port. Fotograf: forfatter, 2008

⁴⁰ Opplysning fra Ola Kristiansen. Det var han som bygde gjerdet

⁴¹ Vedlegg 18. Ny port, produsert på Skipagurra, Tana, Finnmark, 2008, og avfotografert der. Fotograf: Inge Fred Dervo, 2009

⁴² Jeg har arbeidet der i 1 ½ år, med registrering av gjenstander, istandsettelse av hønsehus og skjå, samt rydding og istandsettelse av hage, og det har vært mange folk innom på besøk og omvisning. Mange har fortalt at de ofte var på kaffe ved dette bordet i hagen.

grønnfargen var en lysere farge enn den mosegrønne som er brukt nå.⁴³ Opplysninger om fargekodene som er benyttet kommer fra Olav Austlid, konservator i Troms fylkeskommune. Den grønne er ”Mosegrønn”, med fargekode 1413, og den er brukt på hovedhus og hønsehus samt lister, vindskier og vannbord på uthus/skjå. Lister, vindskier og vannbord på hovedhus og hønsehus er ”Lys engelskrød” med fargekode 1406, og uthus/skjå, har denne rødfargen på veggene. Alle vinduskarmer og vindussprosser er ”Lys oker” med fargekode 1402.⁴⁴ All utvendig maling er oljebasert.

Etter at huset ble fraflyttet midt på 1980-tallet, fikk vekstene vokse vilt. I august 2005 var det bare så vidt man kunne skimte huset fra veien på grunn av alle trærne som var vokst til.⁴⁵ På folkemunne hadde hagen fått navnet ”Torneroseskogen”, og huset ”Tornerosehuset”. Den første oppryddingen skjedde i 2007, da ble store mengder med busker og trær fjernet, men det viste seg at det ikke var nok. Derfor ble det foretatt to oppryddinger til året etter. Dessuten ble røtter gravd bort, og masse ble kjørt til og fra for å planere rundt husene. Plenen blir sådd til så snart snøen er borte våren 2009. Hagen kommer til å fremtre som en velstelt naturhage, og den skal stelles flere ganger i året. I tillegg skal krattet som vokser til kuttes ned minst en gang i året. Utstyr til dette er kjøpt inn av husets eiere, Statens vegvesen.

2.4 Bolig

Dette delkapittelet beskrives våningshuset, både utvendig og innvendig, med farger, faste installasjoner, inventar og historikk.

2.4.1 Utvendig

Våningshuset, oppsynsmannsboligen på Gnr 54, Bnr 42, er et grønnmalt trehus med stående rettkantet tømmermannspanel. Bygningen står på grunnmur av ubehandlet betong, og der er full kjeller. Huset har høyreist saltak med møneretning i nord - sør, og en ark med saltak over inngangspartiet mot øst. Takene er tekket med papp, grå shingel, og de er uten takrenner. Bygningen er et midtpipehus, korsplanhus, med en loddpipe i teglstein. Inngangspartiet består av en platting med rekkverk og trapp. I fremkanten av plattingen er det pilarer i begge hjørner som bærer taket.⁴⁶ Under taket, mellom pilarene og mellom pilarene og veggen er det i

⁴³ Vedlegg 19. Artikkel, fra avis med bilde fra da huset ble malt

⁴⁴ Vedlegg 20. Fargekode, e-post fra Olav Austlid, konservator ved Troms fylkeskommune

⁴⁵ Vedlegg 21. Hage 3. Fotograf: Ole Arvid Flatmark, august 2005

⁴⁶ Firkantete ”søyler”

overkant kledd med samme panel som på huset, men kledningen avsluttes i en bue der overligger stikker omtrent 2,5 cm lenger ned enn underligger, noe som får frem en tannmønstereffekt.⁴⁷ Foran trappa er det en støpt helle av betong. På baksiden av huset, mot vest, er et bakdørtilbygg med pulttak som fører ned til kjelleren.

Bygningens ytre mål er 830 cm i nord – sør-, og 730 cm i øst – vest-retning, et bruttoareal på ca 60 kvadratmeter, plattingen i inngangspartiet er 480 cm i nord – sør-, og 150 cm i øst – vest-retning. Bakdørtilbygget er 120 cm i nord – sør-, og 150 cm i øst – vest-retning. Høyden på muren, fra bakken til bordkledningen, varierer fra 50 til 75 cm. Høyden på ytterveggen, fra mur til raft er 302 cm, til mønet er det omtrent 680 cm, raft og takutstikk er rundt 18 cm.⁴⁸

Veggene er reist av dobbelpløyd 3 x 8” plank,⁴⁹ laftet i nov. Det er ikke mulig å se hvilken type lafting som er brukt uten å ta bort et hjørnebord, men mest trolig er det sinknov.⁵⁰ Tømmeret er synlig noen steder inne i huset, slik som på kottet i gangen og kottet på soverommet på den østlige delen av loftet, på kottet i gangen i hovedetasjen, i spiskammeret og i trappa til kjelleren. I kottet i gangen er ikke noen av veggene platelagt, så der er to vegger av tømmer synlig i hele sin høyde, inkludert hjørnet. På samtlige steder der tømmeret vises, har det samme bredde, 20,5 cm, altså 8”. Derfor kan det antas at tømmeret i alle veggene har dimensjon 3 x 8”, eller 7,5 x 20,5 cm.⁵¹ Tykkelsen er målt i den eneste ventilen i huset, på badet på loftet. Utvendig er veggene panelt med stående, rettkantet tømmermannspanel. Overliggerne er 2,5 x 12 cm, og avstanden mellom dem varierer fra 6,5 cm til 10 cm, avstanden er bredest midt på veggflaten. Underliggerne ligger kant i kant, og de har dimensjon på 2,5 x 11 cm, og hjørnebordene er 2,3 x 20 cm. Det er ingen vannbord under bordkledning for å lede vann bort fra grunnmuren, men overligger er skråskåret i underkant for at vannet skal ”slippe”. Utvendig panel er slik at underligger er rett utenfor muren.⁵² Vannbord på taket er ett rettkantet bord, mens vindskiene er sammensatt av to rettkantete bord utenpå hverandre, bredden på disse er 12,5 cm.

Taket er et høyreist saltak med stigningsvinkel på ca 47 grader, et kombinert sperre- og åstak, belagt med taktro og tekket med papp. Foruten å hvile på sperrer i hver gavl, er det en sperre,

⁴⁷ Se Vedlegg 6 og Vedlegg 7. Fotograf: forfattere. 2008

⁴⁸ Disse mål er tatt med målebånd av meg

⁴⁹ En bit på under en meter med slikt planketømmer ble funnet i hønsehus

⁵⁰ Aanensen, Brønne, Drange, 2003, 6. opplag, *Gamle trehus*: s 113

⁵¹ Plankene på Langvasseid har samme dimensjon

⁵² Mange hus av i dag har ikke vannbord, men den bordkledde veggen går da ofte lang utenfor grunnmuren

sperrebind med hanebjelke, sperrer med avstiver (takstol), midt i huset ved pipen, som åsene hviler på. Takstolen, sperren, har dimensjonen 2,5 x 6", 6,5 x 15 cm. Åsene er i form av bjelker på 3 x 5", 7,5 x 12,5 cm. I tillegg til en i mønet er det fire åser på hver side av taket.

Inngangsportalen består av en platt med to pilarer i forkant, de holder et gavlparti med saltak som har en stigningsvinkel på 40 grader. Pilarene er to bord spikret vinkelrett sammen med dimensjonen 5 x 15 cm, og som fra utsiden gir en illusjon av pilarer. Dette fremtrer som en ark fra hovedtaket, selv om den er delvis åpen mot tre sider. Platingen er satt på en ramme av plank med dimensjonen 6 x 15 cm. Rammen hviler på grunnmuren og på en støtte i hvert hjørne i forkant. Platingen har utrolig kraftig dimensjon, med et plankelag på hele 7 x 13 cm. Rundt den går et rekkverk som er 77 cm høyt, med åpning på 140 cm der trappa kommer opp. Rekkverket er satt sammen med balustere som hviler på en bjelke 10 cm over platingen. Balustrene er vendt til diagonalt stilte romber, satt sammen i rapporter på tre og tre, og som avsluttes i en oval håndlist i overkant. I avslutningen mot trappa og i hjørnene framme er det satt opp kvadratiske meglere. Saltaket på inngangspartiet er et åstak med takstol, sperre, i fremkant og to åser på hver side i tillegg til en i mønet, dimensjonen på åsene er 5 x 8 cm. Mot husveggen går åsene gjennom utvendig panel, og er trolig felt inn i planketømmerveggen.

Bakdørtilbygget, trappeinngangen, er på det høyeste 228 cm. Det har annen type grunnmur og vegger enn huset. Veggene er her av bindingsverk, ikke av tømmer, og muren er bare 10 cm tykk og går bare minimalt over bakkenivå. Bordkledningen er samme type som på huset, men her stopper den på muren, og på huset stopper den utenfor muren, ca 50 cm høyere. Taket på dette tilbygget er et pulttak med stigning på 12 grader. Vannbord og vindskier er av rettkantet bord, men vindskien er enkel, ikke dobbel som på hovedtaket og på taket over inngangspartiet.

Vinduene er alle smårutete torams vinduer, bortsett fra i kjelleren der vinduene har en liggende ramme med glass i en høyde. Vindusrammer, karmen og sprosset i kjelleren er malt grå utvendig og innvendig. I resten av huset er de malt med lys oker, utvendig, mens de innvendig er grønne, samme farge som huset utvendig, mot sør og i spiskammeret i første etasje, og hvite på kjøkkenet. I andre etasje er de hvite i soverommene mot sør, og grønne i

rommene mot nord, på badet og på kontoret. Originalt var det trolig benyttet maling fra ”Alna - Norges eldste malingsfabrikk”, Splendex nr 2 Elfenben og Splendex nr 7 Lysgrønn.⁵³

De utvendige listene rundt vinduene består av sidelister som er en del av bordkledningen, der underlisten er skrånkåret og festet utenpå, dimensjonen er 2,5 x 9,5 cm. Overlisten er innfelt, den er 2,5 x 12,5 cm, og over den er det satt et vannbord på 2,5 x 10 cm. Dette er felles for alle vinduene, unntatt i kjelleren, der vinduskarmene er satt i betongen uten utvendige eller innvendige lister. Det er bare de vindusrammer som kan åpnes, som er utstyrt med hjørnejern, og de vinduene som kan åpnes, holdes lukket med handwefere og dommere av samme type, en modell som var gammel allerede da huset ble bygd.⁵⁴ Alle lister, vindskier og vannbord på tak, samt platting, handlist, bunnlist, og stolper på rekkverk, pilarer og trapp, er malt røde. Balustere i rekkverket og vannbord over vinduene er grønne.⁵⁵ Alle vindusrammene ble restaurert i 2007, og tre av vinduskarmene i kjelleren ble skiftet ut.

Kjelleren er utstyrt med 6 vinduer, to mot nord, to mot sør, samt ett mot øst og ett mot vest i vaskekjelleren. Av disse kan 3 åpnes, de mot nord og det mot vest. Vinduene består av tre ruter satt inn i ramme i en høyde. Rammen måler 73 x 33 cm, og rutene er 20,5 x 20,5 cm. Sprossene er 2,5 cm brede og rammene er dekorert med hulkilprofil og fals.⁵⁶ Vinduene i kjelleren er hengslet mot hverandre og derfor må ene hengslen skrues av for å få rammen ut av karmen. Disse hengslene har flate hengslehoder.

Dimensjonen, antall ruter i høyden, på torams vinduene er forskjellig fra etasje til etasje. Bredden er den samme, 56 cm, alle rammene har to ruter i bredden, og størrelsen på rutene er den samme, 31 x 32 cm. I første etasje har kjøkkenet ett vindu mot nord og ett mot vest, stua har ett vindu mot vest, to mot sør og ett mot øst. Første etasje har 6 like torams vinduer hvor hver ramme har 4 ruter i høyden. Ramme og sprosser er dekorert med hulkilprofil og kvartstaffprofil. Bredden på sprossene er 2,5 cm. Midtposten er 5 cm bred, avrundet med kvartstaffprofil. Hengslene på de vinduene som kan åpnes, er av samme type på alle disse 6

⁵³ Alle disse boksene fra: ”Alna-Norges eldste malingsfabrikk”, er antatt farger siden det henger slike malingspann på spiskammeret, rengjort og brukt til oppbevaring av mat, kanskje for at fargene skulle huskes? Trolig er det denne Lysgrønne fargen som er på vinduskarmen, den er mye lysere enn den mosegrønne.

⁵⁴ Vedlegg 22. Laas. Aktieselskabet De forenede Norske Laase og Beslagfabrikker. Kristiania 1911, Katalog og prisliste fra 1911: s 6. Denne vedlegges med de aktuelle sider som vedlegg laas, fordi den ikke er lett å få tak i da der bare eksisterer 6 eksemplarer av den i ny trykk, utført av Bård Eilif Hveding, 2002. Se: *Laas4 No 133 og No 133c*

⁵⁵ Vedlegg 6 og Vedlegg 7. Fotograf: forfatter. 2008.

⁵⁶ Disse vinduene som skiller seg fra de andre, er de som var nye da huset ble reist på Hatteng

vinduene i første etasje med lange, kuppelformede hengslehoder i endene. Vinduet i spiskammeret har 2 ruter i høyden og er 68 cm høyt. Sprosser og ramme er her annerledes utformet enn i resten av etasjen, her er hulkeprofil og fals i sprosser som er 2,5 cm brede, slik som i kjelleren. Midtposten er noe smalere, 4,5 cm, og staff noe steilere, brattere, enn i resten av etasjen. Hengslene skiller seg også fra resten av etasjen, og har nesten flate hengslehoder.⁵⁷ De som kan åpnes, er en ramme i hvert torams vindu, unntatt det i stua mot vest, hvor begge kan åpnes.

Andre etasje er utstyrt med 2 torams vindu i hver gavl, bredden er den samme som i første etasje, og alle har 3 ruter i høyden som totalt er 102 cm. Vinduet på badet har samme type sprosser og midtpost som på kjøkkenet og i stua, hengslene er også de samme. Dette vinduet er trolig bygd om fra 4 til 3 ruter i høyden da huset ble flyttet og utvidet i 1939. Resten av vinduene har samme sprosser, profil i ramme og hengsler som vinduene i kjelleren og i spiskammeret. Alle vinduene på loftet kan åpnes.

Inn til, eller ut av, huset er det to dører, den ene til hovedetasjen i inngangspartiet, den andre til kjelleren i bakdørtilbygget. Fra inngangsportalen, plattingen, kommer man inn en inngangsdør, hengslet på høyre side, som åpnes innover. Døren er en fyllingsdør fra 1920 - 30-tallet, hvor øvre fylling er todelt glass, under den er en pyntelist, så en mindre todelt fylling i tre nederst. Døren er likt utformet på begge sider. Høyden på kantene av ytterdøren er forskjellig, på hengslesiden er den 196 cm, og på låssiden er den 196,5. I overkant er det satt på en list som begynner i 0 på hengslesiden, og er 1,2 cm på håndtaksiden. Bredden på døren er 78 cm, ramtre er 10 cm og tykkelsen er 4,5 cm. Øvre speilfyllinger, i korrugert glass, er to vertikale flater med midtpost mellom. Glasset måler, med profil, kvartstaff rundt fyllingene, 27,5 x 96,5 cm. Midtposten er 5 cm med profil. Speilfyllingen nede, av tre, er også to vertikale fyllinger, som måler med profil 24 x 58 cm. Profil er en kvartstafflist som er spikret på ramtre og midtpost. Listen er 76 cm høyt oppe på døren, den er 73 cm lang, 4 cm tykk og 6,5 cm høy, og er dekorert med faser, karniss og halvstaff. Døren fikk ny låsekasse, skilt, dørvrider og sylindrelås i 2006. Dørvrideren er under låsesylindren, og det er et langt skilt som dekker både låsesylindere og dørhandtak, alt er i rustfritt stål.

⁵⁷ De vinduene som skiller seg fra de andre, kjeller, spiskammer og loft er trolig de som var nye da huset ble reist på Hatteng. Alle vinduene på loftet er nye, på Elvevoll var alle vinduer med 4 ruter i høyden, på Hatteng har vinduene på loftet 3 ruter i høyden, men de har likevel samme type sprosser som på kjøkken og stue

Døren i bakdørstilbygget er en fyllingsdør med tre fyllinger, den er panelt på utsiden, mens innsiden er ubehandlet med fyllinger av finer. Ramtreet har rett kant mot fyllingene. Døren måler 67 x 171 cm, og er hele 7 cm tykk på grunn av det utvendige panelet. Bakdøren fikk ny låsekasse og låsesylinder med samme nøkkel som til hoveddøren, i 2008 fordi låsetappen var knekt. Dørvrider, dørskilt og låsesylindersett er i rustfritt stål, låsen er under dørhandtaket, og det er et rundt skilt rundt hver av dem

2.4.2 Rominndeling og konstruksjon

Alle innvendige dører i huset, unntatt dører til kott og de to som er montert senere, dørene til bad og wc, er fyllingsdører av tre, og etter boka ”Gamle trehus”⁵⁸ står de oppført som ”dør med sveitserpreg”. Det er tradisjonelle fyllingsdører i 1920 – 30-talls stil, med speil med fris i tre felt. Øvre og nedre speilfylling måler, med profil, 29 x 57 cm. Det midtre feltet består av to vertikale speilfyllinger som måler, med profil, 27 x 97 cm. Ramtreet er 10 cm bredt, hele døren måler 78 x 196 cm og er 4,5 cm tykk. Den freste profilen i ramtreet, mot fyllingen, er forskjellig. På dørene i kjelleren, til kjelleren fra kjøkkenet, til spiskammeret og til kontoret på loftet er det karnissprofil, og på de andre fyllingsdørene er det kvartstaffprofil. Dørvriderne er forskjellig fra etasje til etasje.

Kjelleren har grunnmur og gulv av ubehandlet betong og alle himlingene av stubbgulvsbord. Romhøyden er 210 cm, og tykkelsen på muren er 40 til 50 cm, tykkest mot nord. Det er to ventiler i hver ende av kjelleren, mot nord og mot sør.⁵⁹ Det er noen sprekker i muren, i det nordvestlige hjørnet der vanninntaket kommer gjennom muren, og over vinduet i samme hjørnet, dessuten i det nordøstlige hjørnet der oljetanken er gravd ned, og i begge hjørnene på sørveggen, trolig etter syrinbuskene som har stått der i rundt 60 år.

Rominndelingen er gjort ved hjelp av vegger i bindingsverk panelt med stående forskalingsplank på begge sider.⁶⁰ Kjellerrommet er først delt i to, med skillevegg i øst – vest-retning. Rommet mot sør har om lag halve husets størrelse, og er på 24 kvadratmeter, det har sluk i gulvet og har tjent som vaskerom. Fra vaskekjelleren går det en trapp til bakdørstilbygget, med bakdør ut mot vest. Den andre halvdel er videre delt i to med skillevegg i nord - sør-retning som danner to rom, de har fungert som matkjellere.

⁵⁸ Aanensen, Brønne, Drange, 2003, 6. opplag, *Gamle trehus*: s 195

⁵⁹ De eneste ventilene som huset var utrustet med da det ble satt opp

⁶⁰ Her ble det boret hull da det ble lagt inn nytt vann i 2008, og der er det ikke tømmer

Matkjelleren mot øst er på 12,7 kvadratmeter, og matkjelleren mot vest er på 7,7 kvadratmeter.⁶¹

Kjelleren har i alt tre fyllingsdører som er ubehandlet, og alle tre dørene har samme type dørvidere. Grepet er av sort bakelitt, med forkrommet dørhandtak, sirkelformet dørskilt og nøkkelskilt. Låsekassen er tradisjonelt utformet, og nøkkelen er plassert under handtaket. Det er dør inn til vaskekjelleren fra trappegangen i bakdørtilbygget, det er dør mellom matkjeller vest og inn til matkjeller øst, og det er dør fra matkjeller øst inn til vaskekjelleren. Alle dørene åpnes altså inn mot vaskekjelleren, fra matkjeller øst der vanninntaket var, og fra trappegangen i bakdørtilbygget - der den ikke kunne vært åpnet andre veien på grunn av trappa.

Alle himlingene i kjelleren er kledd med stubbgulvbord, forskalingsmaterial, plank med rester etter betong, på 2,6 x 13 cm. Sannsynligvis er det ingen isolasjon mellom etasjene. Det er ikke mulig å se den bærende konstruksjonen, det er en bjelke som vises, den ligger på undersiden av kledningen og er i vaskekjelleren i nord - sør-retning. Denne er festet i muren på sørsiden og i veggen midt i kjelleren, og den har en dimensjon på 12,5 x 15 cm. I trappnedgangen vises en av bjelkene som er over himlingen, denne er på 7,5 x 12,5 cm. Bord i taket er lagt i nord - sør-retning, med tilsvarende bord trolig under hver bjelke, i øst - vest-retning. Avstanden mellom disse bordene varierer. I halvdel mot sør, i stuesiden, er det 70 cm mellom hvert bord, og mot nord, på kjøkkensiden, er det 60 cm. Alle bjelkene må ligge i øst - vest-retning, noe som bekreftes av gulvtroet i første etasje som ligger i nord - sør-retning, og alle bjelkene er trolig på 7,5 x 12,5 cm.

Nesten alle veggene og himlingene i hovedetasjen og på loftet er kledd med huntonittplater. Hovedetasjen er delt i to halvdel med vegg av planketømmer på 7,5 x 20,5 cm i øst - vest-retning, der den sørlige delen har finstue på 17,2 kvadratmeter mot øst, og spisestue på 10,6 kvadratmeter mot vest. Disse stuene er bare skilt med en kort veg på 130 cm fra skilleveggen av planketømmer. I taket går det en bjelke fra den korte skilleveggen til sørveggen. Huntonittplatene på bjelken er festet på spikerslag, så dimensjonen på bjelken er vanskelig å vite, men med huntonittplater går den 33 cm under taket og er 12 cm bred.

⁶¹ Målene på areal er fra takst, se vedlegg 36, Takst, side 9

Hovedinndelingen i øst - vest-retning, omtrent midt i bygningen, er en tømmervegg, trolig panelt da huset ble satt opp på Hatteng i 1939,⁶² og resten av delingen er bindingsverk, panelt på begge sider med stående panel med fas, 1,5 x 9 cm, pluss fjær og not. Nå vises de panelte veggene bare i spiskammeret og i kottet, de resterende veggene er platelagt med huntonitt og malt. Delen mot nord er inndelt i kjøkken på 15,6 kvadratmeter mot vest, resten er delt i spiskammer på 1,6 kvadratmeter nærmest kjøkken, kott på 1 kvadratmeter i det nordvestlige hjørnet, og gang på 5,4 kvadratmeter.⁶³

Gulvene i første etasje har gulvbord på 2,2 x 9 cm. Kjøkkenet og gangen har linoleumsbelegg, resten av gulvene er malt. Takhøyden i første etasje omtrent 240 cm. Det er noe svikt i bjelkene så høyden varierer litt.

Alle innvendige dører i hovedetasjen er fyllingsdører, unntatt døren til kottet i gangen som er en labanksdør kledd med huntonitt på utsiden. I motsetning til dørene i kjelleren, er alle dørene i hovedetasjen malte, bortsett fra baksiden av døren som går fra kjøkkenet og til kjellertrappen. Med unntak av inngangsdøren, som har ny dørvrider, er alle vriderne i hele etasjen av samme type, men forskjellig fra loft og kjeller. Grepet er av hvit bakelitt, håndtaket og dørskiltet er av rustfritt stål. Skiltet er rektangulært, og det er mye bredere oppe enn nede, slik at det virker nesten trekantet.

Fra inngangen føres man automatisk gjennom gangen til kjøkkendøren, som ligger rett fram og som åpnes innover med hengsler på venstre side. Fra kjøkkenet går det dør inn til stua, døren er hengslet på høyre side og åpnes mot ytterveggen inne i stua. Fra stua, på motsatt side, mot øst, åpnes døren mot gangen, der man kom inn inngangsdøren. Denne døren er hengslet på høyre side og åpnes mot ytterveggen. Man blir slik ledet rundt i huset, først inn i gangen, så til kjøkkenet, derfra til spisestue og finstue, for så å komme ut i gangen igjen ved hjelp av dørbladens åpningsretning. Dørstokkene ved inngangsdøren er mest slitt, det er også slitasje på dørstokken ved kjøkkendøren og litt på dørstokkene ved stuedørene. Likeså er det disse dørene som er mest slitt i hengslene, aller mest kjøkkendøren. Fra kjøkkenet går det også dør til spiskammeret, den er hengslet på venstre side og åpnes mot kjøkkenet slik at alle veggene er tilgjengelig i spiskammeret selv om døren er åpen. Døren til kjellertrappa er hengslet på høyre side og åpnes også inn mot kjøkkenet og skilleveggen på tvers av huset.

⁶² Vedlegg 2, Kladd 1959. Innvendig panelt på Elvevoll i 1929

⁶³ Målene på areal er fra takst, se vedlegg 36, Takst, side 9

I første etasje er det mer som vises av himlingen enn i kjelleren. Her hviler bjelkene på drageren som går nord - sør fra den korte veggen i stuehalvdelen og yttervegg øst og vest. Bjelkene er delt på drageren, og de flukter ikke på hver side av denne. Avstanden mellom disse bjelkene er 70 cm. Taket er kledd med huntonittplater, og 7,5 x 10 cm av bjelkene vises. Det betyr at det er 2,5 cm luft, trolig ikke isolasjon, mellom gulvplankene på loftet og huntonittplatene i himling i første etasje. Bjelkelaget vises i kottet i gangen, og i spiskammeret der det ikke er huntonittplater, og der er bjelkene 7,5 x 12,5 cm. På nordsiden i hovedetasjen, der kjøkkenet, spiskammeret, kottet og gangen er, går takbjelkene i motsatt retning, fra tømmerveggen midt i huset til ytterveggen mot nord. Her er ingen tykk drager, og avstanden mellom bjelkene er 80 cm.

Rundt alle himlingene, dragerne, bjelker og vegger som er plattelagt med huntonitt i første etasje, er det kvartstafflister. Gulvlistene i begge etasjene er rettkantete. Lister rundt dørene i gangen, inngangsdør, kjøkkendør og stuedør, er dekorert med hulkilprofiler, karnissprofiler og staffprofil, disse listene er 3 x 12 cm. På loftet er listverket rundt dørene til bad og wc på 1,2 x 6 cm. Listverket rundt vinduene i første etasje, og rundt de andre dørene består av rettkantete lister på 1,5 x 7 cm. Listene rundt vinduene i andre etasje er på 3 sider rettkantete lister på 1,7 x 7 cm, og underligger, vinduskarmen, avsluttes med dekorert list med staff- og hulkilprofil under vinduene. Listene er bredest oppe, går ut i halvstaff, fals, hulkil, for så å komme med et rett parti, ny halvstaff i halve størrelsen av den første, og avsluttes med fals og hulkil. Listen måler 3 x 7 cm, i det rette partiet har listen 1 cm tykkelse. Påfølgende staff er 1,4 cm.

Loftet er delt med en tømmervegg, i samme dimensjon som resten av planketømmeret i huset, i øst - vest-retning ved pipen, men det er åpning i midten der soveromsdørene er, her er veggen trukket 55 cm mot sør. Mens skilleveggen i første etasje går jevnt med nordsiden av pipen, går skilleveggen på loftet på sørsiden av pipen. De resterende veggene på loftet er i bindingsverk. Høyden fra gulv til himling, saltak, er ved ytterveggene 100 cm, og takhøyden er 230 cm. Skilleveggen i nord- sør retning er ikke midt i huset, det er ca 400 cm fra østre yttervegg, og ca 300 cm fra vestre yttervegg. Midt på veggen, der trappa kommer opp, og i gangen, er det en åpning på ca 180 cm.

Mot sør er loftet delt i to soverom, det østlige er på 12 kvadratmeter, og det mot vest er 11 kvadratmeter. Begge soverommene har et kott mot skilleveggen i øst - vest-retning. På loftet er det en gang der trappa kommer opp fra første etasje, fra øst. Over trappa er en hylle som danner tak, eller gulv, og som er om lag 100 cm lang og 120 cm bred. På andre siden av gangen, mot vest, er et kott på ca 1 kvadratmeter. Vegg i vegg med kottet, på nordsiden, er wc på ca 1,5 kvadratmeter. Mot nord er det bad på ca 4 kvadratmeter på vestsiden,⁶⁴ og kontor på ca 8 kvadratmeter på østsiden. Til kontoret hører også et lite kott i vegg mot sør.⁶⁵

Gulvbordene i første etasje ligger alle i nord - sør-retning, mens gulvtroet skifter retning på loftet. Skillet er omtrent 10 cm sør for trappa, om lag 65 cm fra vegg og dørene til soverommene. I den sørlige halvdel ligger gulvbordene i øst - vest-retning, i den nordlige halvdel i nord - sør-retning. Dette har trolig sammenheng med at bjelkene i himlingen i første etasje skifter retning. Alle gulvbordene har samme dimensjon, de er 2,2 x 9 cm. Gulvet på badet er i betong, og på wc er det linoleum, trolig lagt på tregulv.

Loftet har samme type dører som hovedetasjen, med unntak av de to dørene til wc og bad, som først ble satt inn på 1960-tallet, og disse to dørene er lakkerte finerdører. Døren til wc er 63 x 185 cm, med tykkelse på 4,3 cm, og denne døren er 22 cm over gulvet i gangen. Døren til badet er 73 x 195 cm, 4,3 cm tykk og er 20 cm over ganggulvet. I øvre del av døren til badet er det vindu av korrugert glass på 50 x 70 cm. Dørene til soverom, bad og wc åpnes mot gangen. Døren til kontoret åpnes inn til kontoret. Dette kan vise til en ide om private og offentlige rom, soverom som privat og kontor som offentlig domene, noe som blir diskutert i kapittel 4. Dørvriderne til soverommene er av børstet messing, grepet er svakt dråpeformet med en kule i enden. Dørskilt og nøkkelskilt er runde og malt i samme farge som døren. Dørvrider til kontoret er forkrommet med grep av sort bakelitt. I dørene til bad og wc er vriderne av nyere dato, fra 1960-tallet. Disse har grep av hvit bakelitt og rektangulært dørskilt av rustfritt stål.

Dørene til kottene, fire i tallet, er labanksdører i forskjellig størrelse. Alle er kledd med huntonitt utvendig, og dørene til kottene som har huntonitt på vegg, er også kledd med huntonitt på innsiden. På kottet i gangen er en vegg tømmer, de resterende veggene og taket er

⁶⁴ Til loft og bad er en tegning, laget da bad og wc skulle bygges, datert 29.06.1961. Tegningen er utført av Ole K. Kristiansen, og han var ingen arkitekt, så alle vegger er tegnet like. Tegningen var av så dårlig kvalitet at den var vanskeig å kopiere eller skanne, og resultatet ble best ved å ta et bilde av den. Se vedlegg 34, Wc,bad 1961

⁶⁵ Målene på areal er fra takst, se vedlegg 36, Takst, side 9

panelt, taket på kottet til soverommet mot øst er også panelt. Alle vegger og himlinger på loftet er kledd med huntonittplater, bortsett fra brystningene av fliser på badet.⁶⁶ Luken til mørkeloftet, på 60 x 60 cm, som er i gangen ved pipa er også belagt med huntonitt på undersiden. Luken er av den typen som dras ned, og til den er det festet en stige. Hele lengden på stigen er om lag 250 cm, og den har 6 trinn.

Taket på loftet, eller det som blir gulvet på mørkeloftet, er bord med not og fjær på 2,2 x 9 cm som er platelagt med huntonitt på undersiden. På mørkeloftet er det bord, spikret på høykant, på 2,5 x 15 cm som fungerer som gulvsperrer, og de er lagt med 60 cm mellomrom. Gulvsperrere er festet i sperrer i gavlene og i en taksperre, 6,5 x 15 cm, ved pipen, og de har nesten 4 meter spenn. Mørkeloftet har ikke gulvbord.

Pipen, en loddpipe, er plassert litt vest for midten av huset. Pipen starter i vaskekjelleren og går opp i stua for så å gå gjennom gangen på loftet. Ingen av soverommene har kontakt med pipen. Pipen er av betong og teglstein, murt opp rundt en kvadratisk, ferdigprodusert kjerne med rundt hull. To av disse ferdigproduserte kjernene lå i hagen og har tjent som blomsterpotter. Disse ble fjernet under oppryddingen i hagen i 2008. De var om lag 40 x 40 cm, med hull på ca 30 cm i diameter, og de var omtrent 30 cm høye. Disse kjernene er videre murt inn med teglstein oppetter etasjene og pusset med sement. Kjernene fortsetter til høyden av mønet, og over taket er det omtrent 1,3 meter som er smekrere og med en bredere kant øverst. Pipen er utvendig av upusset teglstein.

Fra kjøkkenet går det trapp ned til matkjeller øst, og fra gangen går det trapp opp til loftet, begge trappene går på tvers av møneretningen.

2.4.3 Trapper

I denne tabellen over trappene i huset er alle trappene med, inngangstrappa til plattingen, trappa til kjelleren i bakdørrbygget og innvendige trapper. Betegnelser er hentet fra Aanensen m.fl, *Gamle trehus*.⁶⁷

⁶⁶ Se delkapittel 2.4.4 og 2.4.7

⁶⁷ Aanonsen, Brønne, Drange, 2003, 6. opplag, *Gamle trehus*: s 240ff

Alle trappene går på tvers av møneretningen, om de er utenfor boligens grunnflate eller ikke. Trappa til kjelleren ligger under trappa til loftet slik at rommet under den blir benyttet, under kjellertrappa er det hylle og potetbinger.

	Inngang.	Loft	Kjeller	Bakdør
Type trapp	Trapp med oppsalte trinn	Trapp med innstemte trinn	Trapp med innstemte trinn	
Material	Tre	Tre	Tre	Betong
Antall trinn	2	10	9	7
Stigningsvinkel	35 grader	50,5 grader	52 grader	45 grader
Bredde	145 cm	71 cm	73,5 cm	46,5 cm
Trappehøyde	51 cm	246 cm	220 cm	135 cm
Trappe utspring	55 cm	176 cm	148 cm	150 cm
Romhøyde		231 cm	205 cm	
Trinnese	1 – 4,5 cm	4,5 – 5,5 cm	7 cm	
Inntrinn	23 – 28 cm	16 – 17 cm	13 cm	
Trinndybde	27,5 – 31 cm	22 – 23 cm	22,5 cm	20 cm
Opptrinn	15 – 22 cm	22 cm	23 cm	21 cm
Forvang			22 x 3,5 cm. L 255 cm.	
Veggvang		116 x 165 cm		

Trappa til inngangen utmerker seg ved at ingen av trinnene har samme høyde, og ingen er i vater, men dette merkes ikke når man går i den. Det er ikke mange trinn, og de passer perfekt til å gå i. De andre trappene er alle smale og har korte trinn. Både loftstrappa og kjellertrappa er bratte.

2.4.4 Innvendige farger

I kjelleren er nesten alt ubehandlet, både betong og trevirke, samt dørbladene som er inn til kjelleren. Det eneste som skiller seg ut, er trappa til kjelleren fra kjøkkenet som er gråmalt.

Her er det bare lister rundt de to dørene til matkjellerne, listene er av stubbord, samme type som i skillevegger og himlinger.

Fargene er beskrevet etter retningen man blir ledet rundt i huset ved hjelp av retningene dørene åpner seg.⁶⁸ Alle huntonittbelagte vegger er hvite i første og andre etasje, samt i de kottene som er belagt med huntonittplater. Der hvor tømmer og panel vises, er det bare i spiskammeret dette er malt. Det er ikke blitt fjernet huntonittplater for å finne fargene på panelet under disse.

Inngangsdøren er på utsiden grønn, som huset, Mosegrønn, type 1413, rammet inn med røde lister. Som alle andre lister ute, er det brukt lys engelsk rød, type 1406. Innvendig er døren hvit, trolig Splendex nr 2, Elfenben,⁶⁹ og den er rammet inn med profilerte lister malt med en skarp lys rødfarge på innsiden i gangen. Samme profilerte lister i den lyse rødfargen er det rundt alle fyllingsdørene i gangen. Dører, lister rundt skap, vegger og tak er hvite. Gulvlistene er brune og på gulvet er det grønnspraglete gulvbelegg. Under belegget er sannsynligvis gulvet malt med samme farge som gulvlistene. Kottet i gangen har rødbrunt tregulv og lister, vegger og tak er i ubehandlet tre, tømmer mot øst og nord, og ubehandlet panel mot vest og sør.

På kjøkkenet er det en rosa farge på speilfyllingene i dørene, på listene rundt dørene, på dører og skap i kjøkkeninnredningen, men fargekoden er ukjent. Resten er hvitt, både ramtreet på dørene, veggene, himlingen og listene rundt vinduer og vegger. Gulvbelegget er grønnspraglete som i gangen, og gulvlistene er grå. Baksiden av døren til spiskammeret er, som veggene i spiskammeret, lys grønn. Gardinene på kjøkkenet er like på begge vinduene. Det er rødbrune, maskinvevde bomullsgardiner, med en bred brun stripe i nedre kant. Gardinene henger på en hvit gardinstang av metall, kirstang, og kappen henger på en wire.

I stua er begge dørene og vindusrammene med karm og lister, grønne. Rundt brannmuren ved oljekaminen er der også grønne lister, men disse er i en litt annen nyanse, noe som kan tolkes dit at brannmuren ble utvidet da oljekomfyren ble montert på 1970-tallet. Gulvet i spisestua har brunspraglete gulvbelegg, og gardinene på begge vinduene er blågrønne med striper.

⁶⁸ Se delkapittel 2.4.2

⁶⁹ Alle disse boksene fra: ”Alna - Norges eldste malingsfabrikk”, er antatt farger siden det henger slike malingspann på spiskammer, rengjort og brukt til oppbevaring av mat, kanskje for at fargene skulle huskes?

Gardinene er av maskinvevd bomull som henger på gardinstang av metall. Fargene på spisestua er nesten i kontrast til fargene på kjøkkenet.

Gulvet og gulvlistene på finstua er grå, men her vises det godt at denne fargen ikke har vært der da huset var nytt. Det har stått noe på gulvet ved veggen mot sør som det er blitt malt rundt. Her har list og gulv rødbrun farge. Gardinene på finstua er gråbrune med striper, av maskinvevd bomull. De henger i gardinbrett med brun kant av finer foran, og de når nesten fra tak til gulv.

Fra gangen i første etasje går trappa til loftet. Trappevange og stusstrinn er grå. Oversiden av trappevange, trinn, håndlist og rekkverk på loftet er blå. Blåfargen er nesten i kontrast til den røde som er på dørlistene i gangen. På loftsgangen er lister, dører og vegger hvite, unntatt dør til bad og wc som er lakket finer. Gulvlist og gulv er grå.

Soverommet i sørøst har hvite vegger og tak, med hvit vindusramme, karm og list i himling. Listene rundt dør og vindu er lys blå, som trappa og rekkverket. Gulv og gulvlist er grå. Gardinene henger her i to lag, en på gardinstang og en på wire, og nærmest vinduet henger gråbrune gardiner av maskinvevd bomull på wire, en på hver side av vinduet. Ytterst henger en hvit gjennomsiktig gardin av kunstfiber, denne dekker hele bredden på gardinstangen. Soverom vest har de samme fargene på gulv, tak og vegger, men her er listene rundt vindu og dør okerfarget. Gardinene er av samme type som på det andre soverommet, bordsett fra gardinen nærmest vinduet som her har storrutete mønster i hvitt og rødt.

På kontoret er dør, tak og vegger hvite, men her er ingen lister i kanter og hjørner. Vindusrammen er mørk grønn, mens karmene og listene rundt vindu og dør har lysegrønn farge. Gulv og gulvlist er rødbrune. Gardinene på kontoret består av to lysebrune gardiner av maskinvevd bomull med smårutete rombemønster og på samme wire, og mellom de lysebrune gardinene henger to smale, gjennomsiktige gardiner av kunstfiber med blomstermønster.

Betonggulvet på badet er rødbrunt, veggene brystet med imiterte fliser av plastikk i rosa på en vegg og lyseblått på tre vegger. Over er veggene hvitmalte huntonittplater. Vindusrammene er mørkegrønne, lister og karm lysere grønn. Gardinen er mer som et dusjforheng, av plastikk

med grønt, gult og rødt organisk mønster, og den er opphengt i en wire. På wc er alt bortsett fra dør og det brune spraglete gulvbelegget hvitt.

Som det kommer frem av fargebeskrivelsen er fargene ganske sterke, og de fremhever hverandre ved at kontrastfarger er benyttet. Sterkest er virkningen på kjøkkenet og i spisestua, og mellom gangen og trappa. Etter krigen, i 1946, ble boligen på Hatteng malt og pusset opp etter ”tyskernes herjinger”.⁷⁰ De sterke, klare fargene og de halvblanke hvite veggene var moderne i tiden etter krigen.⁷¹ Utvendig er det også kontrastfarger, men her er den grønne som tidligere var benyttet byttet ut med en mørkere grønnfarge, som forsterker kontrasten.

2.4.5 Faste installasjoner

Fredningen gjelder også for faste installasjoner, med faste installasjoner menes gjenstander som ikke kan flyttes uten større inngrep. Bygningen er sparsomt innredet med skap, alle klesskap er innebygd i vegg og er som kott å regne, der er både dør og så stor takhøyde at man kan bevege seg inne i dem, og de ble regnet med som egne rom ved registrering av gjenstandene i Primus. De eneste skapene som er montert på veggen, er kjøkkenskapene. Det er høvelig å begynne oppramsing av faste installasjoner i kjelleren, med start i det nordøstlige hjørnet, og beskrivelsen går fra venstre til høyre (når man ser mot øst hvor inngangsdøren er når man er inne i huset), altså mot sør, etasje for etasje. Det er den samme retning som registreringen i Primus fulgte, der den første matkjelleren var rom 001, i alt er det 21 rom i huset, med kott og mørkeloft. Innbo og løsøre blir beskrevet i samme rekkefølge.

I den største matkjelleren er det en lang og lav reol med to hyller langs nordveggen, den er 230 x 86 cm. På østveggen er et stort skap og hyller i ubehandlet tre. Innretningen er ikke fastmontert til veggen, men den er trolig bygd på stedet da den er av slik dimensjon at den ikke kan komme inn dørene, den er 183 x 197 cm, mens dørene er 196 cm høy. Både skap og hyller er trolig hjemmelaget. På veggen mot øst er det også montert en panelovn. Under trappa som fører til kjøkkenet, er det to potetbinger ved siden av hverandre, og over er det laget en hylle. På vestveggen er det potetbinger, to stykker i to etasjer, og disse går helt i taket.

⁷⁰ Vedlegg 2, Kladd 1959

⁷¹ Aanensen, Brønne, Drange, 2003, 6. opplag, *Gamle trehus*: s 392

I den største kjelleren, vaskekjelleren, er der en vedfyrt kleskoker, laget av Ola Kristiansen tidlig på 1960-tallet av et 200-liters bensinfat av jern, og i kokeren er det en kjerne av kobber. På veggen er det en vannkran som kommer fra kjelleren mot nordvest. I den innerste og minste matkjelleren, i det nordvestlige hjørnet, er det festet en reol av ubehandlet tre på vestveggen. Den har fem hyller og går i nesten hele veggens lengde. Vanninntak er i denne kjelleren, både det første fra da huset ble bygd 1939, og det andre vanninntaket fra 1961.⁷² Det første ble lagt gjennom nordveggen, og det er murt igjen med en rektangulær firkant av betong i over halve rommets bredde, trolig da det andre vanninntaket ble lagt inn, da gjennom vestveggen. I 2008 ble det nok en gang lagt inn nytt vann, fra det kommunale vannverket også dette kommer inn i vestveggen. Avløpet kommer ned fra kjøkken og bad og går ut her i vestveggen. Det eldste strøminntaket kom også inn i denne kjelleren. Det går strømkabel inn gjennom nordveggen i høyde med himlingen og følger den til skilleveggen hvor den går opp gjennom gulvet til kjøkkenet i første etasje.⁷³ I alle rom i kjelleren er det et lyspunkt omtrent midt i taket og en dobbel stikkontakt.⁷⁴

I kottet i gangen i hovedetasjen er en hylle høyt oppe på veggen. I gangen er det også en hylle høyt på veggen. Sikringsskapet er festet ved inngangsdøren på østveggen, det er av metall og har dør som åpner hele fronten. Fra sikringsskapet ligger ledningene åpne til resten av huset, med kabler spikret til veggen og koplingsbokser i bakelitt.⁷⁵ I gangen er det to lysbrytere i bakelitt, en ved inngangsdøren som er til utlampen på plattingen, og en ved kjøkkendøren som er til lyspunkt av bakelitt i taket på gangen.

I stua er en oljekamin, en Jøtul nr 715 fra A/S Jøtul, Oslo, 1971- 1973. Til denne oljekaminen hører en Jøtul oljeautomat, med en dagtank som er ute på plattingen ved inngangsdøren. Denne er koplet med et rør til en oljetank som ligger nedgravd ved nordveggen. Dette ble trolig utført i 1973-74, ifølge produksjonsplatene festet på tanken og kaminen. Oljetilførselen fra dagtanken til kaminen er nå frakoplet. Før oljekaminen kom på plass kan en anta at det var en jernovn der fra Drammens Jernstøperi i stua, en todelt ovn der nedre del var for aske, og med to kokeplater. Dette baseres på funn av to støpejernovner som ikke var i bruk, en lagre i kjelleren og en i hønsehuset. Den edleste er lagret i kjelleren, den todelte, trolig er det den som var på stua. Ved begge dørene i stua er det en rund vribryter av bakelitt, koplet til en

⁷² Vannet var trolig i kran, ikke pumpe. Brønnen ligger høyere enn huset og det er fall

⁷³ Det er mulig at dette fortsatt var i bruk etter at det ble nettstrøm, som reservestrom ved strøbrudd

⁷⁴ Stikkontakter er montert i 2008

⁷⁵ Ikke skjult installasjon

lysekroner i taket på hver stue. Det er tre enkle og en dobbel stikkontakt langs gulvet i stuen.

Spiskammeret har faste hyller av panel på to av veggene. Hyllene er malt og trukket med hyllepapir. Ved døren er en bryter til lyset i taket. På kjøkkenet er en stor støpejernsovn, type Drammens jern nr 18, Drammens jernstøperi, med kokeplater og stekeovn. Den er trolig fra første gang huset ble bygd. Den er koplet til pipen med et tykt støpejernsrør på om lag 1,5 meters lengde, og hver meter rør avgir en god del varme.⁷⁶ I taket er det to lyspunkter, og de skrues begge på med en dobbel vippebryter av bakelitt ved døren ut til gangen.

Kjøkkeninnredningen består av skap og benk på kjøkkenets vestvegg. Skapet er i to høyder med to skyvedører i hver høyde. Benken har plate av respatex som måler 57 x 160 cm, og høyden på benken er 85 cm. Benken har både skuffer, skap og brødfjøl. Det er ingen vask i benken, men i hjørnet ved kjøkkenbenken, i det sørvestlige hjørnet av kjøkkenet, er en utslagsvask av metall med kant rundt av gummi, og en vannkran over. Første etasje er helt uten panelovner.

Av faste installasjoner er det lite på loftet. Kontoret har to enkle og en dobbel stikkontakt og lyspunkt i taket i tillegg til lysbryter ved døren. Soverom øst har en dobbel stikkontakt, bryter ved døren og lyspunkt i taket. Badet har en porselensvask med speil og hylle over, et emaljert badekar og en varmtvannstank av typen "Hekla" på veggen over badekaret mot nord. Badet har lys over speilet og en stråleovn over døren. Bryteren til varmtvannstank, ovn og lys er plassert utenfor døren. Gangen har et lyspunkt i taket med bryter ved trappen. Soverom vest har en panelovn av typen "Beha" under vinduet, en dobbel stikkontakt og lyspunkt i taket med bryter ved døren. Alle kott er utrustet med hyller. Wc er utstyrt med toalett fra "Porsgrunn Porselen" på gulvet og en liten, avrundet, panelovn av typen "Elektra" på veggen. I taket er et lyspunkt med bryter utenfor døren.

Alle lyspunktene, bortsett fra på stue og kjøkken, er av bakelitt med gjengefeste for kuppel. Kuplene er runde og av glass, men mangler de fleste steder. Lysbryterne er av tre forskjellige typer, tre ulike generasjoner. Det er runde bakelittbrytere med vrikknapp og med vippebryter,

⁷⁶ Denne ovnen greier godt å varme halve huset, altså kjøkkenet, gangen og loftet, vinters dag, om den blir fyrst med ved hele døgnet. Slukner det ut om kvelden, går temperaturen lett ned mot 0 grader om morgenen innendørs. Jeg var der mye vinteren 2008

samt et par hvite med flat knapp. De runde er av når de er plassert horisontalt, og de andre er av når bryteren er opp.

2.4.6 Innbo og løsøre

Fredningen av Gnr 52, Bnr 42, Hatteng, gjelder ikke bare bygninger og innvendig struktur, men også interiør med innbo og løsøre. Etter krigen var huset tømt for inventar, og det som er der nå, kommer fra årene etter krigen og frem til 1980-tallet. Statens vegvesen viste interesse for å bevare boligen i sin opprinnelige form allerede tidlig på 1990-tallet. Dokumenter viser at de uttrykker glede for å kjøpe mange ”gamle ting” etter Ola Kristiansens foreldre, og alt i juni 1991 ble mange gjenstander registrert som bevaringsverdige.⁷⁷ Fra første etasje ble følgende registrert: kjøkkenvifte, elektrisk komfyr, strykejern, kjøleskap, kontorstol, fryseboks, kjøleskap, kjøkkenbord, telefon, spisebord med 6 stoler, dekketøyskap, skjenk, radiobord med radio, 2 stk bokhyller, 2 stk sofaer, 3 stk salongbord, 4 stk lenestoler, 2 stk gulvtepper, 1 stk lysekroner. Fra andre etasje: skrivebord, skrivemaskin, seng, bord m skuff, vaskeservant, 2 stk lenestoler, 1 svensk forarbeidet seng. Fra kjeller: vedovn, brakkebord. I tillegg ville Statens vegvesen bevare alt av husholdningsredskaper og utstyr. Etterkommere av Ole Kristian og Regunda Kristiansen hadde da fjernet de gjenstandene de hadde interesse for, og Statens vegvesen tilbød å betale kr 15 000 for de gjenstander som er nevnt, og de resterende gjenstander som blir tilbake i huset.⁷⁸

Selv om huset var eid av Statens vegvesen, og denne eieren er selvassurerende, så gjaldt ikke dette for innbo og løsøre, dette måtte beboerne selv forsikre. Under registrering av alle gjenstandene i boligen dukket det frem to forsikringspoliser, begge er brannforsikringer for innbo og løsøre av alle slag. Den eldste av disse, polise nr. 891312, er tegnet hos ”Forsikringsselskapet Norge A/S” av Ole K. Kristiansen den 27.04.1946. Forsikringssummen på innbo og løsøre var da kr 7 000. Det kommer fram av politen at det ikke er den første forsikringen, da den erstatter polise nr. 879412 som utgår.⁷⁹ Den andre politen er datert 10 år senere, tegnet 27.04.1956 av Ole K. Kristiansen. Denne politen erstatter polise nr. 105657002, og forsikringssummen har steget til kr 16 000 for innbo og løsøre.⁸⁰

⁷⁷ Fem måneder etter Regunda Kristiansen døde

⁷⁸ Vedlegg 23, Kjøp, 27.06.1991

⁷⁹ Vedlegg 24, Polise 1

⁸⁰ Vedlegg 25, Polise 2

Alt av innbo er registrert i museumsprogrammet Primus,⁸¹ denne registreringen skjedde i 2007 og 2008. Primus er et registreringsprogram som er rettet mot museer og museumsobjekter. Det er ikke alle museer som benytter dette programmet, men alle muser med offentlig støtte skal bruke det og Norsk vegmuseum bruker det til registrering av sine objekter.⁸²

Presentasjon av innbo og løsøre begynner også i kjellerens nordøstlige hjørne og går fra rom til rom, fra venstre til høyre, etasje for etasje. Matkjelleren mot nordøst har en reol som inneholder matemballasje som tomme eggekartonger, flasker og sylteglass, samt noen glass med hjemmelaget syltetøy og flasker med saft fra 1970- og tidlig 1980-tallet. Her er også en stor emaljert kaffekjele og to økser. I potetbingen under trappa er det hageredskaper, en vannkanne av sink og en tønne av tre. På hyllen over denne potetbingen er det trekasser som inneholder blomsterpotter, i hovedsak av brent leire. I de to etasjers potetbingene, som blir mot vestveggen i denne matkjelleren, er det i de øverste lagret tomme trekasser som har inneholdt dynamitt og matvarer. I de nederste er det lagret redskaper som har vært benyttet for arbeid med veg og hage, redskaper som slegge, spett, kjernebor og øks. Mot nord er en lang lav reol med to hyller, her er det vaskefat av sink og emaljert blekk, en vifteovn, vaskebøtter og en trebøtte med lokk. På gulvet står en sjømannskiste av tre, og i trappa henger en snekkersag med trehandtak på veggen, og på gulvet øverst i trappa er remedier til tetting av støpejernsovn, blomstergjødsel og en flaske rødsprit.

Vaskekjelleren har 3 skap av tre i forskjellig størrelse, det minste inneholder skruer og småting, det midterste inneholder bokser med maling, og det største inneholder verktøy fra nyere tid, verktøy som ble benyttet under istandsettelsen av bygninger og hage, og til fremtidig vedlikehold. Det minste skapet er grønnmalt, og de to største er av ubehandlet tre. Oppe på skapet av middels størrelse er det plassert en stor jerngryte, en stor kasserolle av aluminium og en emaljert drikkeøse. Skapet som inneholder maling, står inntil nordveggen, de to andre til østveggen. Videre er der to krakker, et bord ved sørveggen, og en rist av ubehandlet tre foran kleskokeren. Ved pipen er det lagret en ovn i to etasjer av støpejern fra

⁸¹ <http://www.mdt.no/primus/>

⁸² Jeg er den første som brukte det i Troms, og mine nummer begynte fra NVM 19-G-00001. NVM står for Norsk vegmuseum, 19 for Troms fylke, G for gjenstand og 00001 er nummeret den første gjenstanden får i registeret. Det er ikke fritt tilgjengelig å søke på objekter i Primus, derfor kan det ikke brukes som referanse til denne teksten. Alle gjenstander som blir fremskaffet til Langvasseid vil fortløpende bli registret i Primus

Drammens Jernstøperi.⁸³ I tillegg er der lagret vintervindu til alle vinduene i huset, unntatt til kjellervinduene. Opp etter veggen står et badekar av sink, i taket henger det tre sinkbaljer, stamper, i forskjellig størrelse og en tursekk av seilduk med meis av metall.

Den minste matkjelleren, mot vest, har reol med fem hyller, denne reolen inneholder syltetøy og saft merket med lapper som forteller om type og årgang. Det eldste er en blåbærsaft fra 1946, det nyeste fra 1970-tallet. På reolen står det to termosser av blekk. Her er også et skatoll av ubehandlet tre hvor der er oppbevart rørvarmere til tining av vannrør, ledninger og flasker med saft, og på skatollet står en vifteovn fra 1950-tallet. En klesrulle fra F.G. Amundsen, Bergen, av støpejern, med ruller av tre, står ved østveggen i rommet.

Skapet eller kottet i gangen i første etasje har herre- og damehatter på hyllen, i tillegg til to norske flagg for flaggstang, og strikkede votter og hansker. Under hyllen er en stang der det henger dresser, herre- og damejakker på kleshengere og en paraply. På gulvet er noe hageverktøy og andre remedier til vedlikehold av hus, samt måleutstyr benyttet av Statens Vegvesen. Opp etter veggen står et strykebrett, og et kart festet i en trekasse som en rullgardin. På veggen henger pose med ekstrautstyr til støvsugeren som er plassert i gangen på loftet, den er fra siste del av 1960-tallet.

På hyllen i gangen er noen sprengingsbatterier for antennelse av dynamitt og en eldre varsellykt som er parafindrevet. På et stativ ved døren henger en støvsuger fra 1970-tallet, en "Electrolux 325 Automatic Controll", og utstyr til denne. Under, på gulvet, er en "Bisse's Little Queen" støvkoster. På andre side av døren henger en klesbanker, og på trappevingen er det festet et brannslukningsapparat. På gulvet ligger to matter, den ene fra kjøkkendøren til inngangsdøren, og den andre foran trappa til loftet.

Finstua er møblert med to sovesofaer, en som er lang og smal, plassert mot nordveggen. Man slår den ut ved å dra fram sitteflaten, og så kommer ryggen ned. Sofaen er trolig fra tidlig på 1960-tallet, men sannsynligvis er rygg og sitteflate trukket opp igjen seinere, da de ulike flatene er i forskjellig valører. Den andre sofaen er en solid treseter med høy vekt. Trekket er rødbrunt med hvitt kvadratisk mønster, og armlenene er av mørkt tre. Ryggen løftes opp og sitteflaten brettes ut til seng. Selv om sofaen er utrolig tung, åpner den seg med letthet da det

⁸³ Trolig den ovnen som var i stua før oljekaminen ble montert

er en fjærbelastet mekanisme som trår hjelpende til. Denne sofaen er trolig fra siste halvdel av 1940-tallet. Foran hver sofa er det salongbord i lakkert tre, og bordet foran den eldste sofaen er av laminert bjørk. I tillegg står det et mindre kvadratisk bord ved en lenestol, og et settbord som opprinnelig hadde tre deler, men det midterste bordet mangler. Stua har fire lenestoler med forskjellig trekk og fasong. Disse er alle trolig fra 1960-tallet. Inntil sørveggen står en reol, seksjon, i to deler. Delen mot øst har et skap med en dør som åpnes utover og ned, samt to hyller. Delen mot vest har fem hyller. Hyllene er fulle av bøker fra 1940- til 1970-tallet, det er både oppslagsverk og romaner, mange av bøkene er fra "Det Beste". På bord og hyller er det duker, pyntegjenstander, suvenirer, lysestaker og askebeget. På gulvet ligger to matter, en lang vevd matte foran den lange sofaen, og en kvadratisk, grå matte under bordet ved den andre sofaen. I taket henger en lampe av metall med fem armer og fem skjermer. På et bord står en kuleformet sponlampe, og ved veggen står en paraplylampe. På veggene henger det bilder fra Statens vegvesens arkiver, bilder som viser vegbygging på 1920-tallet.

I spisestua står en batteridrevet rørradio på et radiobord langs sørveggen. Ved vestveggen er en sort-hvitt-tv på hjul, den har sjalusidør foran skjermen, og er fra tidlig 1970-tallet, oppå denne står en radio og en høytaler. Høytaleren er syvkantet, av plastikk, den er trolig en av de første modellene Philips hadde av høytalere. Langs nordveggen er en høy skjenk av lakkert tre med to dører, og langs østveggen, det som blir den korte skilleveggen mellom de to stuene, står en lang og lav skjenk med to dører i lakkert tre. På gulvet står et spisebord med uttrekk og to mellomleggsplater, og seks tilhørende spisebordstoler. På skjenkene, skapene og bordene er det duker, pyntegjenstander, suvenirer, bilder og gjenstander av personlig karakter, skåler, mugger, fat, lysestaker og askebeget. Skjenker og bord hører til samme sett, de er av samme material, har samme profil rundt flaten og er fra 1950-tallet. Under spisebordet er et kvadratisk, spraglede teppe med belegg under. I taket henger en lampe, den har tre brune dråpeformete glassperler øverst, tre armer med lys, og nederst er det en skålformet skjerm i behandlet glass med organisk jugendmønster, mønsteret trer hvitt frem på det lett brune glasset. Lampen er merket med K & K.

I spiskammeret er det kjøkkenutstyr som vaffeljern og kaffemaskin, her er aluminiumskasserolle, emaljert gryte og jerngryter, her er melkespann og plastbaljer, flasker med alkohol, vaskemidler og pussemidler, bokser med linser og bønner. Noe henger på veggene, noe står på gulvet. I hyllene er det kakebokser, vekter, poser med suppe og kakepulver, poser med kremer, puddinger, fromasj, mattilsetninger, vitaminer, glass med

ubrente kaffebønner og kaffekverner. Alle matvarene er fra 1950- til tidlig på 1980-tallet. I en kakeboks er det sågar kromkaker trolig fra tidlig på 1980-tallet.

Kjøkkenet har, ved vinduet på nordveggen, kjøkkenbord av tre med to utslagbare klaffer og en skuffe i midten, platen er ubehandlet og resten er brunbeiset. På undersiden av bordplaten er det tett i tett med hull som går nesten en cm inn i treverket, disse stammer fra strikkemaskinen til Regunda Kristiansen.⁸⁴ Bordet er trolig produsert hos et lokalt snekkeri. Rundt bordet er det fire stoler med rørramme og rygg- og sitteflate i formet finer, trolig fra tidlig 1950-tallet, og undersiden av stolsetene er dekorert med barnetegninger, utført både med blyant og penn. Videre langs nordveggen er en fryser av merket "ISOL Design Protection", veggene i fryseren er omtrent 10 cm tykke, og den utvendige formen er meget avrundet. Det skal være en av de første fryserne på Hatteng, fra 1950 eller litt før.⁸⁵ Boligen var en av de første som fikk strøm på Hatteng, fra aggregat.⁸⁶ Ved sørveggen på kjøkkenet er en elektrisk komfy, "Elektra", med kokeplater, stekeovn og varmeskap, og i tillegg står vedkomfyren her. Over komfyren er det montert en kjøkkenvifte av merket "Passat, Oslo". Mellom utslagsvasken og kjøkkenbenken, langs vestveggen, er et kjøleskap fra sent 1950-tallet, av merket "K.P.S." Kjøkkenskapene inneholder servise, glass, kopper, serveringsfat, mugger, bokser, krydder, kaffekjeler og andre husholdningsartikler. Kjøkkenbenken har bestikk og andre redskaper i skuffedelen, som opptar halve kjøkkenbenken. Den andre delen har to skap, og der er ildfaste former, kasseroller, kjøkkenvekt og annet utstyr for tilberedning og servering av mat. Den ene hyllen i skapet inneholder utstyr til handarbeid som hekling og strikking. På de horisontale flatene som på fryser, kjøleskap og kjøkkenbenk, står serveringsfat, fat og skåler for oppbevaring av småting, i tillegg til et elektrisk strykejern fra ca 1960. På ovnene står kaffekjeler og et strykejern av jern som må varmes på ovnen. På veggene henger bilder og serveringsfat i brikkeholder, og på gulvet ligger en vevd matte av kunstfiber som går fra kjøkkendøren til kjøleskapet. I taket henger to lamper, en over kjøkkenbordet og en over ovnen. Lampen over kjøkkenbordet er sirkelformet med hvit skjerm av glass, lyskilden er et lysstoffrør. Lampen over komfyren er kuleformet, henger fra en stang, har hvitt glass og har vanlig glødepære.

⁸⁴ Opplysning fra Ola Kristiansen

⁸⁵ Opplysning fra Ola Kristiansen

⁸⁶ Se under delkapittel 2.4.7. Bolig, historikk

På loftet følger beskrivelsen samme veg som i de to andre etasjene. Kontoret har ved veggen mot vest et brunbeiset skrivebord med tre skuffer under bordplaten, de ytterste er smale og den i midten er bred. Under de ytterste skuffene er det skap med hyller i samme bredde som skuffene. Skrivebordet inneholder tegne- og skriveredskaper, pennesplitter, blekk og fyllepenner, stempel og stempelputer, tegninger av bad og wc, arbeidstegning av en snøplog, tidsskrifter og såler til såling av sko. På skrivebordet er skrivemaskin, regnemaskiner, globus med lys i, skrivebordslampe og vekt. Skrivebordet er trolig hjemmelaget. Ved skrivebordet er en skrivebordstol av tre, med høydejustering som kan skrues, denne stolen er laget av en av sønnene i huset i sløyden på skolen.⁸⁷ På hyllen på veggen mot sør er arbeidsprotokoller fra 1946 til 1963, bruksanvisning for noen av vegvesenets maskiner, tidsskrifter og en oljelampe. På gulvet står en stråleovn fra rundt 1960, og en pinnestol. På veggene henger en 20 kg fiskevekt og to kalendere, en fra London 1966 og en fra Cambridge 1968.

I skapet, kottet, til kontoret er det oppbevart en kasse julepynt. Her er også en portrettegning utført i blyant signert A. Andersen, 4/7 97 (som må være 1897), et maleri av norsk seterlandskap, to identiske, innrammede fotografier av norsk fjellandskap med tittel: ”Nord-Norge, Målselvdalen”, en oval bilderamme av gips, et lystoffrør til kjøkkenlampen, en stabel med tidsskrifter og en stabel med protokoller fra Statens vegvesen.

Soverom øst har også et skap, eller kott der det henger kjoler og drakter. På gulvet står et par damesko, og i hyllene er det mengder av ukeblader fra 1950- til 1980-tallet. Soverom øst har en lenestol, en pinnestol, to nattbord, et lite bord og et stort bord. På det store bordet er en strikkemaskin montert, og på bordet er en eske med tilhørende utstyr, bruksanvisning og strikkeoppskrifter.⁸⁸ I hjørnet mot sørvest er en seng med skuff under, sengen er ferdig oppredd, og på nattbordet ved sengen står et ur, og på bordet ved lenestolen står det pyntegjenstander. På vestveggen henger et speil med hylle. Foran sengen ligger en liten matte på gulvet, en sengeforlegger, i tillegg ligger det en vevd matte fra døren og innover i rommet.

På badet henger et handkle på en knagg ved vasken, dette har hengt i solen siden huset ble fraflyttet og er meget bleknet på de deler som vender ut. På hyllen foran speilet er det såpekopper og noen fliser som har løsnet fra veggen. Over badekaret er en sammenrullbar klessnor. Her er emaljert vaskevannsfat og emaljert vannmugge, plastbøtter og plastbaljer. Et

⁸⁷ Opplysning fra Ola Kristiansen, trolig på kunst og håndverks skolen

⁸⁸ Strikkemaskinen som laget merkene under kjøkkenbordet

vaskebrett i tre og galvanisert blekk står oppetter veggen. Lampen over speilet er sylindrerformet med hvitt glass med en lyspære i hver ende.

I gangen henger en støvsuger, en ”Vorkwerk Kobolt” fra midt på 1960-tallet, og utstyret til denne er plassert i kottet i gangen (med kvittering og bruksanvisning). På gulvet ligger en lang vevd matte, og i taket en lampe med sokkel av bakelitt og rund, hvit kuppel av glass. På hyllen over trappa er det tynner for maling, noen gardinstenger og et lysstoffrør til kjøkkenlampen.

Soverom vest har tre pinnestoler og en lenestol, et nattbord, en ferdig oppredd seng, og under sengen står en porselenspotte. På nattbordet står en lampe med skjerm og en klokke med termometer. Fra taket henger en sylindrerformet klespose av plast. På gulvet ligger en vevd matte, og i taket er det en lampe med bakelittsokkel og rund kuppel av hvitt glass. Kottet ved soverom øst har hylle der det ligger en Philipshave barbermaskin i etui med garantilapp fra 1958, en barberhøvel, boks med førstehjelpsutstyr, og en stabel med tidsskrifter. På kleshengere henger det dressjakke og bukser til herre, og drakt, kjole og jakke til dame. På gulvet er en reisekoffert som inneholder to nøster med hjemmespunnet garn.

De fire pinnestolene som er på de to soverommene kan være helt fra 1800-tallet, og de hører sannsynligvis til et spisebordmøblement. De er ikke skrudd eller spikret sammen, men festet sammen med trenagler.

Wc har sparsommelig med løsøre, der er to dopapirholdere og en matte på gulvet.

Kottet ved gangen på loftet inneholder mengder av ukeblader fra 1960- til 1980-tallet, i tillegg til månedsmagasin fra ”Det Beste” fra 1940- til 1970-tallet. Her er også metallbokser som inneholder sysaker og juletrelys av talg, to små pappesker med 200 stk maiblomster i papir, og her er duker, gardiner og kjøkkenhandklær.

På mørkeloftet er der noen plastsekker med filleryer og gamle klær.

I skrivende stund har det ikke vært vasket rundt i huset siden det bodde folk der midt på 1980-tallet, men det blir ordnet opp i sommeren 2009. Bortsett fra dette og at det ikke henger ytterklær eller står sko i gangen, at kjøleskap og fryser er tomme og avskrudde, og at det ikke

er potteplanter og blomster, er det som tiden har stått stille i 25 år i boligen på Hatteng. Det er som om de som bor der, bare er ute et ærend. Alt er intakt fra fullt spiskammer, fulle kjøkkenskap, duker på bordene, kaffekjele på ovnen, bilder på veggene og pyntegjenstander på de horisontale flatene. Sengene er oppredde med sengetepper, og under den ene sengen står det sågar en potte. Noen av bildene på veggene, og noen av pyntegjenstandene er av de norske kongene, Håkon VII og senere Kong Olav V, her er minnetallerkener og vaser med motiver av dem, og de som bodde her hadde sannsynligvis stor kjærlighet til kongefamilien. Under registrering av gjenstander i huset, ble det funnet et diplom som var takk til Ole Kristian Kristiansen for hans innsats for motstandsbevegelsen under krigen, og den var blant annet underskrevet av Kronprins Olav.⁸⁹

Et så komplett inventar er en direkte årsak til at Riksantikvaren også fredet innboet i 2007.⁹⁰

2.4.7 Historikk

Hovedhuset ble første gang bygd på Elvevoll,⁹¹ på den andre siden av Storfjorden. Huset ble satt opp i 1928 for veganlegget Oteren – Pollan,⁹² og det ble brukt som oppsynsmannsbolig for denne strekningen. Huset ble reist under tilsyn av vegvesenets oppsynsmann Ole Kristian Kristiansen på billigste måte. Huset stod da på grunnmur uten kjeller og hadde en grunnflate på 6 x 8 meter, 48 kvadratmeter. Veggene var av 3 x 8" pløyd lafteverk, og huset hadde 1 etasje, uten innvendig paneling og uten maling.⁹³ Huset ble først panelt og malt utvendig året etter, i 1929.⁹⁴ Taket var et høyreist saltak, tekket med papp og uten takrenner. Ola Kristiansen er ikke sikker på om det var hans far, oppsynsmann Ole Kristian Kristiansen, som opprinnelig tegnet huset, men han var sikker på at det var Vegvesenet som betalte materialene. I SEfrak-registeret står Ole Kristian Kristiansen oppført som arkitekt, og opplysninger der er gitt av hans kone, så alt er trolig korrekt.⁹⁵

Huset stod på Elvevoll i 11 år, til veganlegget der var ferdig. Ole Kristian Kristiansen ble overflyttet til veganlegget Kvesmenes - Skibotn i 1939. Det var da en tid snakk om å bygge

⁸⁹ Vedlegg 26, Diplom. På denne diplom var det festet en lapp som viste at den kom frem i 1948

⁹⁰ Vedlegg 27, Fredning 2007

⁹¹ Vedlegg 28, Kart Elvevoll, kart med Storfjorden, Hatteng, fjellet Hatten og E6/E8 er også med på kartet

⁹² Strekningen Oteren – Lyngseide, RV 868 i dag, se vedlegg 28, Kart Elvevoll

⁹³ Vedlegg 2, Kladd, 1959

⁹⁴ Vedlegg 29, Brev, 15.01.1957

⁹⁵ Vedlegg 30, SEfrak-register, Hatteng

nytt hus på Kvesmenes og selge huset på Elvevoll slik det stod. Men ingen kjøpere meldte seg, så huset ble flyttet til Hatteng og oppført på nåværende tomt. Huset ble under Ole Kristian Kristiansens tilsyn gjenreist på billigste måte med små forandringer.⁹⁶ Ole Kristian Kristiansen skriver i kladden fra 1959 at huset ble bygd på Elvevoll og oppført på Hatteng.

I 1939 fikk huset grunnmur av betong med full kjeller, det ble utvidet til en grunnflate 8,30 x 7,20 meter. Høyden ble endret fra 1 til 1,5 etasje. Loftet fikk 4 rom, mot tidligere 2 rom. Veggene er av 3 x 8" pløyd laft, panelt med rettkantet, stående tømmermannspanel på utsiden, og panelt på innsiden med pløyd panel med fas. Huset fikk inngangspartiet mot øst, en platting med liten trapp og saltak over, dekorert med buer av tømmermannspanel og rekkverk mot de åpne sidene. Plattingen måler 150 x 480 cm. Utvendig ser huset i dag ut som det gjorde etter gjenoppbyggingen i 1939.

Da huset ble flyttet og utvidet med en meter i bredden og til en og en halv etasje i 1939, fikk det større areal. Kjelleren måtte ha vindu, og det var behov for flere vinduer på loftet. Her er det de forskjellige hengslene og vindusrammene kommer inn i bildet, det som er beskrevet i kapittel 2.4.1 Vinduene på loftet er blitt endret fra 4 ruter i høyden på Elvevoll,⁹⁷ mot 3 i høyden etter flytting.⁹⁸ Men det er også andre forandringer som annen profil i dørene i kjeller, døren fra kjøkkenet til kjeller, til spiskammeret og til kontoret. Det ble trolig satt inn nye vinduer i kjelleren, spiskammeret og på loftet da huset ble flyttet og utvidet. Bildene i vedlegget er begge av sørveggen.

Det ble lagt inn vann i huset fra brønnen et stykke oppe i bakken, da huset var nytt. Vannet kom inn i kjelleren på nordsiden, i den innerste matkjelleren mot vest. I 1963 ble det lagt ny vannledning og to nye brønner ble gravd lenger oppe i bakken. Den gamle brønnen var tørr, og det gamle vanninnslaget ble murt igjen. Det kom nytt vanninnslag i samme rommet, på vestsiden.⁹⁹

Behovet for vann endret seg da det ble montert wc, varmtvannstank, bad med badekar og en vask på loftet. Huset hadde fra før en utslagsvask med kran på kjøkkenet og en kran i

⁹⁶ Vedlegg 2, Kladd 1959

⁹⁷ Vedlegg 31, Bilde, Elvevoll, mens "Hatteng" var der. Fotograf: ukjent

⁹⁸ Vedlegg 32, Bilde, Hatteng Sør. Fotograf: forfatter. 2008

⁹⁹ Vedlegg 33, Vanntegning 1963, tegningen er avfotografert da den var i merkelig format og strekene forsvant i hverandre ved kopiering. Fotograf: forfatter. 2009

vaskekjelleren, kun med kaldt vann. Tegningen av brønnene er ikke fra samme år som tegningen av bad og wc.¹⁰⁰ Vannforsyningen fra denne kilden ble brutt for noen år siden, ingen kan si nøyaktig når. Det var et ledningsbrudd, og boligen ble ikke koplet til det kommunale vannverket da den ikke var i bruk. Brønnene ble fylt igjen i 2008.

Høsten 2008 ble det på nytt lagt inn vann, denne gang fra det kommunale vannverket. Den nærmeste kummen til kommunen var omtrent 120 meter mot nordvest. Det ble gravd en grøft dit på mellom 80 og 100 cm dybde med gravemaskin, og et Elvestadrør ble lagt ned.

Elvestadrør er laget for å kunne fryse, det er innlagt varmekabel med to innstillinger, en innstilling for ikke å fryse, og en for tining.¹⁰¹ Siden røret er forsynt med varmekabel, var det ikke nødvendig å legge røret så dypt. Bad, varmtvann og wc blir ikke koplet til.

Varmtvannstanken er gammel og trolig ødelagt av rust. Vannet er koplet til kran i vaskekjelleren og til kran over utslagsvasken på kjøkkenet. Ved inntak er det stoppekran for vannet, og tømmekran for vannet som er i de innvendige rørene. Avløpet går til to kummer som ligger sørvest for huset, den ene i hagen og den andre i skråningen utenfor gjerdet i samme retning.¹⁰² Det er også uvisst hvordan tilstanden på avløp og septiktank er.

Under krigen ble huset brukt av okkupasjonsmakten, og den første endringen skjedde under oppussingen etter tyskerne.¹⁰³ Kjøkkenet fikk ny innredning, den som er der i dag. Veggene ble platelagt med huntonitt og alt ble malt på nytt. Strøm ble det også etter andre verdenskrig. Da bygde Ole Kristian Kristiansen om en kompressor, som tyskerne hadde etterlatt seg, til et strømaggregat. Dette var plassert i garasjen til Vegvesenet, 60 meter unna.¹⁰⁴ En kabel ble gravd ned fra garasjen frem til huset, kabelen ble tatt inn gjennom veggen i den innerste matkjelleren og gikk derfra opp i kjøkkenet. Den ble ikke gravd dypt ned, og da det ble ryddet med gravemaskin i hagen sommeren 2008, dukket den frem.

Den kommunale strømledningen fra A/L Lyngen Kraftlag ble ikke ferdig før i 1953, og det ble innlagt strøm med to kurser på 10 amper, en til hovedetasjen, og en til kjeller og loft. I kjelleren var det ingen stikkontakter, bare et lyspunkt i hvert rom. Alle rom har få stikkontakter og er belyst med en lampe i taket, unntaket er kjøkkenet. Den første utvidelse av

¹⁰⁰ Vedlegg 34, Bad og wc 1961. Tegningen er avfotografert da strekene forsvant i hverandre ved kopiering. Fotograf: forfatter. 2009

¹⁰¹ <http://www.elvestadrør.no/>

¹⁰² Vedlegg 33, Vanntegning 1963

¹⁰³ Vedlegg 2. Kladd 1959

¹⁰⁴ Opplysninger fra Ola Kristiansen

strøminstallasjoner kom i 1961 med innleggelse av ny kurs til badet på loftet, fordi det ble lagt inn varmtvannstank og varmeovn på det nye badet. Dette er en 15 ampers kurs. I 1973 - 74 ble det lagt til en ekstra kurs på 10 amper til oljepumpe i dagtanken, for å pumpe olje fra oljetanken ute til dagtanken. Denne har en stikkontakt ved dagtanken på veggen over platten ved inngangen. Disse kursene er alle med krussikringer. I 2008 ble enda to kurser montert for kjelleren, på 16 amper, med automatsikring. Her ble montert to doble stikkontakter, en for panelovn i matkjeller øst, og en for lufttørker i vaskekjelleren på den ene kursen. Panelovn og lufttørker er ny, for å holde kjelleren over frysepunktet og fri for fukt. Fukt og muggsopp har vært et problem der i flere år. Den andre kursen var til den nye vannledningen som ble lagt inn. I tillegg ble en dobbel stikkontakt lagt til samme kurs i matkjeller vest.¹⁰⁵

Ombyggingen på 1960-tallet er den eneste endringen huset har vært gjennom, da med tanke på endring av vegger og rom. Det var da på tide med modernisering og litt luksus i huset, det var nok behov for toalett og bad med varmt vann. De var etter hvert begynt å bli gamle, herr og fru Kristiansen, og de ønsket nok å slippe å bade i sinkbadekar i kjelleren, hvor vannet ble varmet i den vedfyrte kleskokeren, og å gå på utedo vinters dag. Da Ole K Kristiansen nærmet seg pensjonistalder, hadde han ikke lenger så stort behov for kontor, og det ble plass til å innrede et bad og wc på loftet. Likeså hadde barna blitt voksne og flyttet ut, og det var ikke lenger nødvendig med så mange soverom. Kontoret ble bygd om til bad og wc, og det som hadde vært soverom mot nordøst, ble gjort om til kontor. Badet ble i det sørvestlige hjørnet, og wc kom sør for badet, vegg i vegg. På badet ble det montert emaljert varmtvannstank, badekar og porselensvask med kran for varmt og kaldt vann. Gulvet ble løftet 15 cm med betong, og avløp ble lagt inn. Betongen går ca 5 cm opp etter veggene, og rommet er uten gulvlist. Veggene ble brystet med fliser av plast, disse måler 11 x 11 cm. Over brystingen er huntonittplatene beholdt. Lister som var der fra før, er benyttet på nytt, og der det var behov for nye lister, på den nye veggen mot wc, ble det montert nesten firkantede lister på 3 x 2,5 cm. Rundt døren ble det brukt nye lister på 1,2 x 6,5 cm. Det ble også satt inn en ventil over vinduet, den eneste i hele husets trekonstruksjon. På wc ble gulvet løftet 19 cm, der er tregulv med gulvbelegg over. Rundt gulvet er en smal ubehandlet trelist. Veggene er hvite og platelagt med huntonitt. På veggen mot badet er det ingen lister, men de hulkillistene som var på veggen mot sør, er der fortsatt. Rundt døren er maken lister som rundt døren på badet. Et toalett fra Porsgrunn Porselen er montert i gulvet ved veggen mot vest, men det er ingen vask

¹⁰⁵ Vedlegg 35, Sikring. Fotograf: forfatter. 2008

i rommet. Høyt oppe på sørveggen på wc er en ventil, denne ventilen er knyttet til et støpejernsrør som er koplet til pipen, og denne veggen er av betong, altså en brannmur. Dette var kontoret til Ola Kristian Kristiansen før ombygging, og kontoret var utrustet med varme, en vedovn. Trolig er det den som var lagret i hønsehuset. Den var fra Drammens Jernstøperi, var på en etasje, og uten askeskuffe.

Det er ikke utført endringer utvendig på hovedhuset, bare nødvendig vedlikehold dom maling av bygninger, kitting og istandsetting av vinduer. I tillegg ble det lagt inn ny vannledning. Dessuten var det viktig å få ut muggsopp av kjelleren. Kjelleren har to ventiler i hver ende, men stenges luftgjennomstrømningen enten ved stengte dører eller lukkede ventiler, kommer fukt og muggsopp.¹⁰⁶ Etter verdi- og lånetaksten utført 14.01.2005, bemerket takstmannen at det var muggsopp i kjelleren.¹⁰⁷ Muggsopp er svært helseskadelig, og denne ble fjernet i 2008 ved at kjelleren ble vasket ned med sterke midler. Kjelleren må holdes tørr og luftig for å for å unngå soppangrep i fremtiden, og derfor ble det utbedret med stikkontakter i kjelleren for fukttørker og panelovn.¹⁰⁸ Brann- og innbruddsalarm ble også montert i 2007.

Ellers er det kun blitt foretatt minimale endringer innvendig i huset i årenes løp. Det er blitt lagt gulvbelegg i spisestue, kjøkken og gang. Fargen på gulvene har også blitt endret de fleste stedene, fra rødbrun til grå.

Det har vært lekkasje fra badet på loftet. Denne var ganske stor og kommer fra tiden da det fortsatt var innlagt vann i huset, men etter at det var fraflyttet. Årstallet er ukjent, men ifølge Ola Kristiansen skyltes lekkasjen at noen hadde stengt vannet i kjelleren og reist derfra. Neste gang det var noen innom huset, hadde de åpnet kranen på badet, uten å stenge den da det ikke kom vann. Senere kom andre og åpnet stoppekranen i kjelleren uten å sjekke at alle kranene var stengt, og så reist derfra igjen. Neste gang det kom folk, var det vann opp til dørene på kjøkkenet, takplatene bulte av vann mellom etasjene, og kjelleren var full av vann. Det ble boret hull i takplatene på kjøkkenet for å få ut vannet. Etter at alt var tørket opp, og takplatene malt på nytt, er det lite som er synlig etter denne lekkasjen, men det er uvisst hvordan det ser ut mellom etasjene.

¹⁰⁶ Det viste seg våren 2009, da alle ventiler hadde blitt stengt av en besøkende tidligere på vinteren, men muggsoppen kom på steder den ikke hadde vært før. Man blir aldri kvitt muggsopp, den sprer seg over alt, i alle konstruksjoner, huskropp og menneskekropp

¹⁰⁷ Vedlegg 36, Takst

¹⁰⁸ Om det er lurt med varme gjenstår å se

Huset er over 70 år og nesten uten ombygginger og skader. Bygningen er så unik på landsbasis at den ble fredet av Riksantikvaren i august 2007.

2.5 Skjå

I Nord- Norge omtaler slike hus som en skjå. I andre deler av landet blir kalles det uthus. Bygningen med inventar og historikk blir beskrevet i dette delkapittelet.

2.5.1 Beskrivelse

Skjåen er plassert vest for hovedhuset, det er en rektangulær bygning i en etasje med saltak i nord - sør-retning. Bygningen er plassert på 6 lave syllsteiner, og mellom steinene og skjåen er det plassert bokser, bjelker, av tre i øst – vest-retning for å løfte bygningen høyere over bakken. Mellom bygningen og bakken er det fylt opp med flate hellesteiner slik at det skal se ut som mur. Utvendig panel er vertikal rettkantete bord, kant i kant, låvepanel med vertikale lekter med omtrent en meters mellomrom, og med rettkantede hjørnebord. På nordsiden er en labankdør, og foran den ligger en flat steinhelle som trinn. På sørsiden er et torams vindu med midtpost. Taket er tekket med papp, og bygningen har ingen takrenner. Skjåen er rød malt, med grønne hjørnebord, lister rundt dør og vindu, vindskier og vannbord, mens vindusrammene er okerfarget. Bygningen er nymalt, og taket har ny takpapp, grå shingel. Innvendig har bygningen ett rom, vegger og himling er platelagt med finerplater, og gulvet er av bord. Innvendig er alt ubehandlet, og takhøyden her er 230 cm.

Yttermål på bygningen er 385 cm i nord – sør-retningen, det er lengden, og i øst – vest-retningen, bredden, er den 309 cm. Høyden på sideveggene, til taket, er 180 cm, og høyden til mønet er 292 cm. Stigningen på saltaket er 31 grader. Labankdøren er 80 x 180 cm, den åpnes utover og er hengslet med stabelhengsler på østsiden, og den har en utenpåliggende lukket lås på innsiden, uten vrider eller beslag, bare med nøkkel. Hellesteinen foran døren er 50 x 100 cm med en tykkelse på 8 cm. Hver vindusramme måler 40 cm i bredden og 112 cm i høyden, og den har en rute i bredden og tre ruter i høyden. Hver rute måler 31 x 33 cm, midtposten og sprossene er 2 cm brede, og kun dekorert med skråskårne hjørner, fas. Ingen av rammene kan åpnes og de er festet til karmen med spiker. Listverket rundt dør og vindu er 1,8 x 5 cm.

Veggene er satt sammen av flaker med bredde på omtrent 1 meter, på langveggene er det 4 slike flaker, mens endeveggene er sammensatt av tre flaker. Flakene er av vertikal plank, og veggene er platelagt med finer på innsiden, men ellers er det ingen isolasjon i bygningen. Over skøyteene mellom flakene er det festet rettkantede lekter. Gulvet har 5 stk 2 x 6", 5 x 15 cm, bjelker i nord – sør-retning, med tilsvarende bjelke i hver ende mot nord og sør. Gulvbordene, 3 x 12,5 cm, går i motsatt retning, og er bare spikret i bjelkene på siden og i midten. Dette var en helt vanlig måte å bygge brakker på i Vegvesenet på 1920-tallet.

2.5.2 Innhold

Bygningen har tjent som bolig på 1920-tallet¹⁰⁹ og har siden 1928 vært nyttet som uthus og lager, trolig også som arbeidsplass for blant annet karding og spinning av ull. Innvendig fremstår skjåen som ren og ryddig, og mye mer en arbeidsplass enn et redskapsskjul. De ubehandlede, lyse, veggene og det store vinduet gjør det lyst inne.

I det nordøstlige hjørnet står et høyt, smalt skap, 45 x 195 cm, med to dører i høyden, skapet er av tre og grønnmalt, det har til sammen 4 hyller. 3 av hyllene inneholder plastposer med ukeblader, og i den siste hyllen er det små bokser med maling og andre remedier for vedlikehold av hus. Langs østveggen står et bord av tre, og på det er det oppbevart telt og campingutstyr som primus, soveposer og av alle ting - en syltepresse.

I det sørvestlige hjørnet står et skap med to fyllingsdører i bredden, skapet er av tre og finer, det er ubehandlet og måler 89 x 198 cm. Det har en hylle i hver del, på den ene hyllen er en stabel av magasinet "URD" fra 1940- og 1950-tallet, og på den andre hyllen er det 4 par karder. I skapet står en "Bex Bissel deLuxe Shampoomaster" tepperenser oppbevart i original forpakning, og dessuten er her sekker med ubehandlet ull. Oppetter veggene står to par treski, et strykebrett, en hagestol og noen trelister. På veggene henger sager, stekepanner og et par skaller av reinskinn.

På gulvet står en verktøykasse i tre, "Werkzeug Kasten", fra krigens dager som inneholder hageredskaper og verktøy av mange slag. Det står flere sekker med ull og en kardebenk av lakkert tre. Den har et spesielt utstyr for å spenne fast karden under arbeidet. Benken er 37 x 83 cm med høyde på 70 cm.

¹⁰⁹ Se delkapittel 2.5.3

2.5.3 Historikk

Dette er den eldste bygningen på eiendommen ”Veitun”. Oppsynsmann Ole Kristian Kristiansen satte opp denne bygningen da han arbeidet på veganlegg i Øvrebygd. I 1921 kjøpte han materialer og bygde seg en egen, flyttbar brakke i fritiden. Etter som anlegget gikk fremover, ble brakken flyttet to ganger.¹¹⁰ Det var opprinnelig 2 like brakker, men den andre ble revet rundt 1990.¹¹¹

I 1928 ble Ole Kristian Kristiansen overflyttet til ”veianlegget Oteren – Pollen”, og nytt hus ble bygd på Ellevoll. Brakken sluttet å gjøre nytte som bolig og gikk over til å være skjå, uthus, vedbod. Ola Kristiansen mener den ikke tjente som bolig på Ellevoll. Han mener de flyttet fra Veivang og rett inn i det nye hovedhuset. Veivang er i nærheten av Øverbygd i Målselv kommune, og er i dag en brøytestasjon.¹¹² Brakka fulgte med på flyttingen til Ellevoll i 1927/1928 og videre til Hatteng i 1939.¹¹³

Utbedringene av denne bygningen i 2008 var ikke store, men på grunn av de lave fundamentene lå den nesten i jorden, gresset vokste oppetter veggene og skadet den stående bordkledningen. Det ble bestemt at skjåen skulle løftes 10 cm over sine gamle fundament. Over fundamentene, i øst – vest-retning, ble det plassert bokser satt sammen av 2 stk 2 x 4” impregnerte planker. Disse går over hele bredden, slik at den nå har støtte på tre steder over hele bredden. I åpningen som ble mellom bakken og veggen, ble det fylt opp med flate hellesteiner tatt ut fra gulvet i hønsehuset. Disse steinene ser ut som muren på hønsehuset, og er med på å skape et samspill mellom uthusene.

Ingenting av bordkledning, kledningen på flakene, ble byttet, selv om de delvis er skadet i underkant. Det ytterste bordet på døren ble skiftet ut med tilsvarende bord. To av hjørnebordene var også så dårlig at de ble skiftet ut. Rundt døren ble det lagt en list som ikke er autentisk, likeså ble det montert listverk og vannbord rundt vinduet. Foran døren var ett trinn i tre, på 105 x 46 cm, 18 cm høyt og 7,5 cm tykt, i svært elendig forfatning, og det ble

¹¹⁰ Vedlegg 2, Kladd 1959

¹¹¹ Se delkapittel 2.3.2

¹¹² Vedlegg 37, Kart, Øverbygd, rød prikk

¹¹³ Vedlegg 30, SEfrak-register, Hatteng

byttet ut med en stor hellestein, fra Nordkjosbotn.¹¹⁴ Dette ble gjort for å skape et mer helhetlig preg mellom alle bygningene og miljøet.

Vindusrammene var i så god stand at det var nok å ta ut rutene, skrape rent, smøre rammene godt inn med impregnering og maling, for så å kitte vinduene inn på nytt med linoljekitt. Alle rutene var hele og ble benyttet på nytt.

På taket var pappen utslitt, men ikke hullete, så taktroet her trengtes ikke å skiftes, selv om det delvis var skadet i endene. Endene ble smurt med impregnering og maling, det ble lagt et bord på undersiden som forsterkning, og som feste for takpappen. Vannbord og vindskier var det verre med, her ble for øvrig foretatt en endring, eller utbedring. Vannbordene lå nemlig inntil vindskiene, slik at vannet trengte ned mellom vindskier og taket, og slik skapte fuktskader. Både vannbord og vindskier var så godt som råtnet bort. Dette er nå endret slik at vannbordene går utenfor vindskiene og leder vannet bort. Takpappen var lagt på langs, den er nå lagt på tvers, og det er en endring som ble utført for helheten i miljøet, nå følger pappen samme retning som på hovedhuset. Huset har fått ny papp flere ganger, minst 3, og den andre gangen hadde pappen den samme retningen som i dag.

Det har vært vannlekkasje i taket, det vises i himlingen, men det skjedde trolig før det sist ble skiftet papp på taket, da pappen som nå var der, ikke hadde hull, men var utslitt. Lekkasjen viste seg å komme fra et rundt hull i taket. Dette er der røret fra ovnen, pipen, tidligere kom opp. Skjåen har ingen takrenne, og dette fører til det skvetter oppetter veggen når det regner.

Skjåen ble malt utvendig som den tidligere hadde vært, motsatt av hovedhuset og hønsehuset, i 2008. Veggene er malt med lys engelskrød, lister, vindskier og vannbord med mosegrønn. Vindusramme og sprosser ble malt med lys oker, og skjåen fremstår i dag i meget god stand. Bygningen har ikke innlagt strøm eller vann, og den har heller ingen takrenner.

Endringer, utbedringer og metode, løfting av bygningen, utbedring av vannbord og vindskier, var på forhånd avklart med Olav Austlid, konservator i Troms fylkeskommune, etter at han var der på befaring våren 2008.

¹¹⁴ Vedlegg 37 Kart Øverbygd, Nordkjosbotn er midt i kartet i enden av Balsfjorden, litt lenger mot nordøst er Hatteng

Opplysninger om historikk kommer delvis fra Ola Kristiansen og delvis fra kladden til Ole Kristian Kristiansen skrevet i 1959 til ”herr Vegsjefen”.

2.6 Hønehus

Dette delkapittelet har beskrivelse, innhold og historikk knyttet til hønehuset.

2.6.1 Beskrivelse

Hønehuset er plassert nordvest for skjåen, det er en bygning på en etasje og den er lett rektangulær. Den står på en lav grunnmur av hellestein som ligger rett på bakken. Gulvet innvendig er av gulvbord. Det er smårutete vinduer i alle veggene, bortsett fra veggen mot øst, mot huset og hagen, døren er mot nord, mot skjåen. Ytterveggene har liggende supanel. Bygningen har pulttak som heller fra sør mot nord, og den har bare ett rom.

Grunnmuren er en tørrmur av flate hellesteiner i varierende tykkelse og størrelse. Høyden på muren varierer fra 3 til 20 cm, tykkelsen på steinene er fra 2 til 10 cm. Steinene er satt rett på bakken uten noen form for bindemiddel. De stikker fra 2 cm innenfor utvendig panel til 10 cm utenfor veggen. Huset er svakt rektangulært, og måler i nord – sør-retningen 410 cm. I øst – vest-retningen måler det 417 cm. Begge målene er yttermål, medregnet panel.

Gulvet består av gulvtro på 3 x 12,3 cm, og gulvlistene har samme dimensjon. Gulvet er ubehandlet og nytt. Veggene er satt opp av liggende, rettkantet plank med tykkelse på 6,5 cm. Bredden varierer fra 12,5 til 16 cm. Den nederste planken er tilpasset muren, slik at overkanten av denne er i vater. Høyden på veggen mot sør, fra mur til tak, er 243 cm, og mot nord er den 209 cm, romhøyden innvendig er omtrent 5 cm lavere. Utvendig er veggene kledd med horisontal bordkledning, på 2,5 x 10 cm, liggende rettkantet supanel.

Hjørnestolpene er spikret sammen av to planker som sammenspikret varierer fra 10 x 10 cm til 11 x 11 cm. Hjørnestolpene holder hjørnene sammen, men har ut over det ingen bærende funksjon. Hjørnene har ingen laft, men ligger kant i kant og er spikret, både i hjørnestolpen og i hverandre. De øverste plankene i veggen er på innsiden tjærebredd, og nedenfor har veggen rester etter hvit kalk.

Hønehuset har tre vinduer, mot sør, vest og nord. Vinduene mot vest og sør er identiske, med tre ruter i bredden og to i høyden med mål på 105 x 72 cm. Rammen mot nord har to ruter i høyden og to i bredden, og er 70 x 70 cm og helt uten dekor, den er helt rettkantet. Rutene er kvadratiske, 30,5 x 30,5 cm, alle srossene er 2,5 cm brede, og ingen av vindusrammene kan åpnes da de er festet med spiker i karmene og er uten hengsler. Døren er en labankdør på 81 x 175 cm, hvor innsiden er isolert med tykk papp, hengslet med innstikkhengsler, og den åpnes innover. Døren er utstyrt med lås innefelt på innsiden, en utenpåliggende, innefelt lås med stopper. Stopperen gjør at låsen blir stående i åpen stilling når man vrir nøkkelen helt rundt. Stopperen må låses opp fra innsiden og man må passe på å ikke vri nøkkelen for langt når låsetappen skal treffe stolen for lukking. Dette er en type låser som var vanlige tidlig på 1900-tallet.¹¹⁵ Lister og vannbord er like rundt dør og vinduer, og foran døren ligger en flat hellestein på 44 x 88 cm med 12 cm tykkelse.

Hønehuset har pulttak med 3,5 grader stigning fra nord til sør. Taket hviler på 5 sperrer i øst – vest-retning. Dimensjonen på de 4 lengst mot nord er 12,5 x 12,5 cm, og den mot sør er på 10 x 13 cm. Til taktro er det delvis benyttet forskalingsmaterial, stubbgulvsbord på 2,6 x 13 cm, med rester etter betong, i halve taket, i delen mot vest. Delen mot øst har ny taktro i dimensjon 3 x 12,5 cm. Det er vindski og vannbord rundt hele taket, med kasser mot øst og vest. Kassene er ikke like, mot øst er de av 4" bord, 10 cm, og mot øst er de av 5" bord, 12,5 cm. Mot nord og sør er det et takutstikk på ca 15 cm. Taket er tekket med grå shingel lagt i nord – sør-retningen.

2.6.2 Innhold

Hønehuset har relativt lite "inventar", det ble ryddet helt tomt under istandsettelsen. Bygningen har stått åpen for vær og vind i mange år, det var en del kasserte ting som var sterkt skadet og mye av det ble kastet.

Her er en stor, tung og solid sagbukk i tre. En sirupstønne fra ca 1950 i tre, trolig eik, treverket er i god stand, men tønnebanda av jern er sterkt skadet. Videre er det en firkantet beholder for bladkrutt fra krigens dager, laget av en messinglegering. Denne legeringen er ikke av høy kvalitet og det er rustet hull i noen steder. Her er to aluminiumsspader og en

¹¹⁵ Vedleg 22, Laas, side 5 og 6, Aktieselskabet De forenede Norske Laase og Beslagfabrikker, Kristianis 1911, Katalog og prisliste; s 23f

jernspade med skaft og handtak av ett stykke tre. Det er noen rustne ljåer uten skaft, og en lang sag beregnet for bruk av to personer, men håndtakene av tre mangler. Toppen av den høye flaggstanga som engang sto i hagen, er bevart med ca 180 cm, med flaggstangkule av tre. Her er en svenskprodusert spark av bjørk som er skadet, men den vil etter hvert bli restaurert. Ellers er der noen lokk av forskjellig slag, en beholder av glass og en rusten hakke uten skaft.

Nå blir huset brukt som lagerplass for forskjellige gjenstander, men på nordveggen står det fortsatt et hønsevaggel, den eneste faste installasjonen som kan minne om den opprinnelige bruken av huset.

2.6.3 Historikk

Høns og egg var nyttige tilskudd i husholdningen under andre verdenskrig og i årene etter, med restriksjoner og rasjonering på det meste, også på mat.

Hønsehuset er oppført i 1940 - 41, for å brukes som hønsehus. I første omgang tjente det som hønsehus frem til familien måtte flykte til Sverige på slutten av 1944.¹¹⁶ Huset tjente også som hønsehus etter krigen, uvisst hvor lenge. Det var i alle fall lenge nok til at det ble fullt av hønsebutikk helt opp til gulvtroet, og på flyfoto fra midten av 1950-tallet ser det ut til fortsatt å være i bruk da det er gjerdet inn med hønsegård på baksiden.

På baksiden, på nordsiden og vestsiden av hønsehuset, var en innhegning for hønene, og det var en luke i vestveggen ut til innhegningen. Veggene innvendig var hvitkalket, og det var doble vinduer for hønenes trivsel i kalde tider. Da det ble lagt inn kommunal strøm i hovedhuset, ble det lagt inn lys i hønsehuset også, noe som bekrefter at det var i bruk som hønsehus i alle fall utover på 1950-tallet. Etter at det ble slutt på hønsehold, tjente huset som redskapsskjul og vedskjul. Materialbruk i gulv og tak vitner om gjenbruk av forskalingsmaterial.

Steinene i tørrmuren kommer antagelig fra nærområdet, der det flere steder er rike forekomster av slike hellesteiner, en type skifer. Gulvet var lagt på bjelker som hvilte på grunnmuren i endene, og en mur av samme type stein i samme høyde midt i rommet i øst –

¹¹⁶ De måtte dra på grunn av den innsatsen Ole Kristian Kristiansen gjorde i motstandsbevegelsen. Etter krigen fikk han diplom for denne innsatsen, signert av Olav. Det siste de gjorde før flukten til Sverige, var å ta livet av, kappe hodet av, hønene, ifølge informasjon fra sønnen. Se vedlegg 26, Diplom

vest-retning. Bjelkene var ikke festet til veggen, og de var i samme høyde som muren, altså fra 3 til 20 cm, og bjelkene 2 x 4", ca 5 x 10 cm, satt på høykant. Det vil igjen si at fra bakken til gulvbord var det 13- 30 cm, og gulvplankene var 2,2 x 10 cm. Gulvplankene hvilte på en list på 2 x 5 cm som var spikret rundt hele veggen, og på oversiden av gulvplankene var det spikret en tilsvarende list.

Som nevnt under kapittel 2.2.2, var landskapet her flatt, men dette ble endret da brakkeriggen med oppsynsmannsbolig og kontor ble satt opp, og massen ble lagt opp til en voll inne på potetlandet, og denne vollen lå helt inn til hønsehuset i det nordvestlige hjørnet der grunnmuren er på sitt laveste. Hus og hage har stått uten vedlikehold siden 1980-tallet da det ble fraflyttet. Gress og busker hadde fått vokse fritt, også oppetter veggene.¹¹⁷ Noen steder var jordlaget over muren, dette hadde ført til at de nederst plankene var i svært dårlig forfatning, og de måtte skiftes ut.¹¹⁸ Men først måtte jord og masser rundt huset bort, og dette ble utført med en liten gravemaskin.¹¹⁹

Hønsehuset måtte løftes, jekkes opp, bunnsvillen og de nederste plankene på tre sider skiftes ut, på øst-, nord- og vestsiden. Den nye dimensjonen på plankene var 6,5 x 13,5 cm, den gamle dimensjonen var 6,5 x 12,5 til 16 cm. Det viste seg og at de 10 nederste cm på to hjørnestolper i begge hjørnene mot vest måtte skiftes fordi de var råtne, derfor ble dimensjonen på gulvlisten endret for å dekke til det som ble skiftet ut i disse hjørnestolpene. De har som før nevnt ingen bærende funksjon. Nedre del av bordkledningen måtte også skiftes ut, og det var spesielt nordsiden som var hardt rammet av råde.¹²⁰ Ny dimensjon på bordkledningen er 10 x 2,2 cm. Øvre del av veggen var også hardt skadet og måtte skiftes ut, her var øst- og nordsiden hardest angrepet. Men før dette arbeidet med istandsettelse kunne ta til, måtte gulvet innvendig fjernes.

Under reparasjonsarbeidet ble gulvet revet ut, og massen under ble gravd bort slik at det var om lag 30 cm opp til det nye gulvet, altså dypere og planere enn det hadde vært. Muren av hellestein som gikk på tvers, ble fjernet. Disse hellesteinene ble benyttet under skjåen da denne ble løftet 10 cm, og det ble en åpning som burde fylles igjen. Nytt gulv måtte legges i hønsehuset, tanken var at det skulle se mest mulig autentisk ut, selv om konstruksjonen ble

¹¹⁷ Vedlegg 38, Hage 4

¹¹⁸ Vedlegg 39, Hønsehus 1

¹¹⁹ Vedlegg 40, Hage 5

¹²⁰ Vedlegg 40, Hage 5 er fra nord

noe annerledes. Det ble lagt samme antall med bjelker, 8 stk, på 2 x 4", ca 5 x 10 cm. Bjelkene fikk 4 avstivninger hver, i form av 10 cm tykke Leca-steiner lagt i to lag, slik at høyden ble 20 cm fra bakken. Bjelkene ble vatret opp med hjelp av betong på Leca-steinene. Retningen var den same som tidligere, nord - sør, og som tidligere ble ikke bjelkene festet til veggene. Nytt gulvtro ble lagt, med dimensjonen 3x 12,3 cm. Det gamle gulvtroet lå på en list, spikret rundt alle veggene. Dette var unødvendig da det nye troet ble lagt, fordi det nå var satt opp så mange avstivninger. Ingen av de originale bjelkene eller gulvtroet ble brukt opp igjen, da alt var i særdeles dårlig forfatning.

Vinduene var heller ikke feilfri, men alle vinduene var originalt utstyrt med glass både på utsiden og innsiden. Dette begrunnes av Ola Kristiansen med at hønene ikke hadde varme i huset. Mange av rutene var knust, og vindusrammer og karmen var dårlig. Alle vindusrammene ble laget nye, og nye ruter ble kittet inn med oljekitt. Det ble bare satt inn nye glass på utsiden, ellers er karmene identiske med de opprinnelige. På to av vinduene, mot sør og vest, var bunnkarmen i en slik forfatning at de måtte byttes ut.¹²¹

Døren var svært slitt av vær og vind, men den ble reddet av antiparasitt og flere lag maling. Ingenting på den ble skiftet ut. Dørstokken derimot, var i en slik forfatning at den ble byttet ut, likeså vannbord. Foran døren var det opprinnelig et trinn av tre, men det var helt ødelagt. Det var laget av 7,5 cm tykke planker og hadde yttermål på 105 x 46 cm, med en høyde på 26 cm. Her ble det nå plassert en hellestein som trinn, hentet i Nordkjosbotn, på samme måten som hellesteinen fremfor skjåen.

Lister og vannbord er alle i samme dimensjon, 2,2 x 10 cm. Mange av listene ble brukt opp igjen, men alle vannbord ble laget nye. På vannbordene ble det utført en liten forbedring, de ble noe bredere, stikker litt lenger ut over vinduene og døren, og de fikk en kraftigere helling.

Taket var også skadet. Det hviler på 5 dragere i øst- vest-retning. Dimensjonen på de 4 mot nord var 13 x 13 cm, og på den lengst mot sør, var 10 x 13 cm. Til taktro var det benyttet forskalingsmaterial med rester etter betong. Disse målte ca 13 x 2,6 cm. De 4 dragerne mot nord var i så dårlig forfatning at de ble skiftet, dimensjon på de nye var 12,5 x 12,5 cm. Årsaken til skadene skyldes store revner og hull i takpappen slik at vann hadde trengt inn.

¹²¹ Vindusrammer og karmen ble produsert på det lokale snekkeriet til Harald Ryeng, som ligger like ved oppsynsmannsboligen, på tomten Gnr 52, Bnr 68, se vedlegg 12, Kart 2, og vedlegg 45

Likeså var en del av taktro skadet av fukt. Taket ble fjernet i sin helhet, og her var omtrent halvparten av taktroet i slik stand at det kunne brukes på ny. Det gamle troet er brukt på vestsiden, der det ikke ble skiftet plank i øvre del av veggen. På det resterende av taket ble det benyttet nytt tro i dimensjon 12,5 x 3 cm. Taket ble tekket først med underlagspapp, så med grå shingel. Vannbord og kasser ble laget nye i sin helhet, med noen forbedringer for å holde vannet ute. Det er blitt annen overlapping, og det er satt på et vannbord i forkant mot sør som ikke var der tidligere. Kassene mot øst og vest er ulike. mot øst var de laget av 4 ” bord, og mot vest av 5 ” bord, noe som ble videreført ved istandsettelse.

Det ble laget nytt hønsevaggel som ble plassert på sin opprinnelige plass, med de nederste pinnene av older, or, og den øverste av bjørk. Det ble fortalt at det var en gammel tradisjon, for hanen satt øverst og passet på sine høner, og han ville ikke sitte på older. Våren 2009 vil også de innvendige veggene bli kalket hvite, slik de opprinnelig var.

Etter istandsettelsen ble huset malt i de samme farger som hovedhuset. Det tørre klimaet har nok en direkte årsak til at hønsehuset var i slik stand at det stod til å redde. Hønsehuset er i dag i topp stand, men det bør nevnes at det skulle rives for om lag 15 år siden, tidlig på 1990 tallet, samme tid som utedoen og en skjå ble revet. Det ble begått en feil, ifølge Ola Kristiansen, og uthuset som var maken til dagens skjå, ble revet isteden hønsehuset. Denne skjåen var i god stand, ”tømt, tørr og fin”.¹²²

Årstall og historie er opplyst av Ola Kristiansen, som vokste opp i hovedhuset.

Alle endringer og utskiftinger har på forhånd vært klarert med Olav Austlid, konservator i Troms fylkeskommune.

2.7 Bevaringsprosessen

Den tidligste kjente registrering og dokumentasjon over Hatteng i arkivene er i SEfrak-registeret, registrert i 1985 og 1986. Alle opplysninger ble gitt av Regunda Kristiansen, kona til Ole Kristian Kristiansen, og av Reidun Bruvold ved Statens vegvesen, Tromsø. Registreringen omfatter i alt 5 bygninger, hvorav 3 står igjen i dag. Alle tre bygningene er

¹²² Informasjon fra Ola Kristiansen

oppført som fredet ved forskrift etter Kulturminneloven §22 a, fredning av byggverk og anlegg i statens eie, fredet med forskrift i 2007.¹²³

Regunda Kristiansen bodde i huset fra det ble bygd og til midten av 1980-tallet, da hun flyttet til Åsen Omsorgsenter, Storfjord. Hun bodde alene i huset etter Ole Kristian Kristiansens død i 1973, men det var kort vei til barn og barnebarn. Etter Regundas bortgang i januar 1991 hadde Ola Kristiansen oppsyn med huset for Vegvesenet noen år. Når dette opphørte, er uvisst.

Statens vegvesen kjøpte mye av innboet i 1991¹²⁴, og de viste allerede da interesse for bevaring av boligen i sin opprinnelige form. Dette var på den tiden Norsk vegmuseum ble etablert på Hunderfossen utenfor Lillehammer, og det førte til større interesse for å ivareta norsk veghistorie. Norsk vegmuseums venneforening ble oppstartet i 1992, og museet åpnet 22.06.1992.¹²⁵

Hatteng er dokumentert i ”Statens vegvesen, Verdsetting av driftsbygninger/fritidshus” av 05.02.1996. Boligen er der oppført med takst på salgsverdi og teknisk verdi i 1995. Salgsverdien er forandret fra 400 000 til 120 000 kr for bygningen, mens den tekniske verdien er blitt stående på 240 000 kr.¹²⁶

Det var lenge uklart hva som skulle skje med bygningen, og hva den skulle brukes til. I brev til Nord-Troms museum fra Statens vegvesen, Tromsø ved Odmar Eilertsen, datert 08.09.2000, kommer han med forespørsel til Nord-Troms museum om de er interessert i å overta bygningene. Han skriver at Vegvesenet har hatt flere tanker om hvordan bygningene skulle kunne utnyttes, blant annet en ide om et lokalt vegmuseum. Vegvesenet ser imidlertid ikke dette som en løsning i deres regi, og tilbyr Nord-Troms museum hjelp til å utstyre bygget med relevant kontor- og vegoppsynsmanns-rekvisita, samt å pusse opp huset i nødvendig grad. Her nevnes kitting av vinduer og reparasjon etter vannlekkasje.¹²⁷ Det foreligger ikke svar fra Nord-Troms museum på denne henvendelsen.

¹²³ Vedlegg 30, SEfrak-register, Hatteng

¹²⁴ Se 2.4.6. Hatteng - Innbo og løsøre

¹²⁵ http://www.vegmuseum.com/dynamicpages_2.asp

¹²⁶ Vedlegg 41, Revisjon A

¹²⁷ Vedlegg 42, Nord-Troms Museum

Statens vegvesen var fortsatt interessert i å bevare boligen, og i 2002 var den kommet med i Statens vegvesens verneplan, ”Vegvalg, Nasjonal verneplan, Veger – Bruer - Vegrelaterte kulturminner”. Arbeidet med verneplanen ble påbegynt i 1997. Boligen er registrert som objekt 109, Hatteng tjenestebolig. Det blir her nevnt at hagen er gjengrodd, men har vært velregulert, og at bygningen er bevart med innredning fra omtrent 1950-tallet.¹²⁸

Riksantikvaren sendte ut varsel om fredning av i alt 22 objekter hentet ut fra ”Vegvalg, Nasjonal verneplan” allerede 23.12.2002, med hjemmel i lov av 09.06.1978 om kulturminneloven § 22A jf. § 15 - Høring. Hatteng er her oppført som bygning og tjenestebolig, og varsel om fredning omhandler eksteriør og interiør.¹²⁹ Når et objekt kommer på en verneplan, skal det behandles som midlertidig fredet.

Bygningen sto ubebodd, uten vedlikehold og med gjengrodd hage, noe som ble lagt merke til i lokalmiljøet. Den første dokumenterte som meldte sin interesse for kjøp av bygningene, var Martin Elvemo, Oteren, i brev av 06.11.2002. Han var interessert i hele anlegget, med garasjer, for å bruke dette i sitt daglige virke, og han ønsket å restaurere huset slik at det kunne være beboelig i fremtiden.¹³⁰ Disse endringene ville medført at hele det historiske preget av bygningens indre ville blitt drastisk endret. Det bemerkes her at nabotomten med garasje, Gnr 52, Bnr 157, fortsatt på dette tidspunkt var i Statens vegvesens eie. Denne tomten fulgte Mesta i 2003, da Mesta ble skilt ut fra Statens Vegvesen. Det foreligger ikke svar fra Vegvesenet på denne forespørselen fra Martin Elvemo.

Den neste dokumenterte forespørselen kommer fra Harald Ryeng, Oteren, i brev av 17.06.2003. Han ønsker å overta eiendommen, og er villig til å forplikte seg til å beholde husets og værelsenes særpreg om han får bruke stedet til bolig. Harald Ryeng driver naboeiendommen, Gnr 52, Bnr 68,¹³¹ en næringseiendom, og ser muligheter for disse to tomtene samlet.¹³² Det kommer frem av brevet at han er kjent med tilbudet Nord-Troms museum fikk av Statens vegvesen om å overta huset, og han ønsker å overta det vederlagsfritt. Til dette svarte Statens vegvesen, i brev av 19.06.2003, at det ikke er avklart hvordan

¹²⁸ *Vegvalg, Nasjonal verneplan, Veger – Bruer – Vegrelaterte kulturminner*, Statens Vegvesen, 2002: s 111

¹²⁹ Vedlegg 43, Verneplan 2002.1 f

¹³⁰ Vedlegg 44, Brev av 06.10.2002

¹³¹ Vedlegg 12, Kart 2

¹³² Vedlegg 45, Brev av 17.06.2003. Dette er den samme person som laget nye vindusrammer og karmen til hønsehuset

eiendommen skal fordeles mellom Statens vegvesen og det nye selskapet Mesta. Det blir også sagt at dersom eiendommen skal selges, blir den lagt ut på det åpne marked.¹³³

Den siste dokumenterte kjøperen som meldte sin interesse, var Geir Kristiansen, Oteren, i brev av 18.07.2003. Han er barnebarn av Ole Kristian Kristiansen, og han mener det er trist å se hvordan eiendommen forfaller. Han skriver at tomten en gang var for en liten park å regne, og mener det er galt at huset skal stå å ”forringes” slik. Huset representerer historie for Vegvesenet, men han mener likevel det har størst betydning for etterkommere av Ole og Regunda Kristiansen. Han ønsker å kjøpe eiendommen, og sette huset i strand for å bo der.¹³⁴ Dette ville også medføre endringer i husets indre. Her foreligger svar fra Statens vegvesen, av 18.11.2003, hvor det hevdes at det ikke er avklart om eiendommen skal innlemmes i Vegvesenets museumsvirksomhet, og det kan ta en stund før det endelige svar kan forventes.¹³⁵

Av årsmeldingen 2003, Museumsvirksomheten i Region Nord, kommer det klart frem at virksomheten var svært lav.¹³⁶ På Hatteng skjedde det ingenting, og boligen var uten tilsyn og vedlikehold fra 01.01.2003. Våren 2004 var Liss Lauritsen, daværende saksbehandler i Statens vegvesen, Tromsø, innom og kunne bekrefte at det sto heller begredelig til. Det var heller ikke på denne tiden klart om ansvaret for Hatteng skulle ligge hos distriktsvegsjefen i Tromsø eller på regionvegkontoret i Bodø. Dette ble etter hvert avklart, og ansvaret ligger nå hos regionvegkontoret i Bodø.¹³⁷

Det var Vegvesenet i Troms som i sin tid ba om å få boligen vurdert og tatt med i ”Vegvalg, Nasjonal verneplan”, men tiden gikk og interessenter for kjøp av boligen meldte seg, det ble utskifting av personal på Vegkontoret, og Midtre Troms distrikt ønsket i 2004 å selge eiendommen med tjenesteboligen. 18.06.2004 ble det på oppdrag fra Statens vegvesen foretatt befarings av takstmann Jens N. Ottosen, Skibotn, og Liss Lauritsen, Statens vegvesen, Vegkontoret, Tromsø. Formålet var å vurdere markedsverdi på eiendommen. Takstmannen beskriver bolighuset som eldre, fra 1920-tallet, med preg av utidsmessighet, slitt og med manglende vedlikehold, samt en del vannskader på bad og kjøkken. Han påpeker at det ikke

¹³³ Vedlegg 46, Brev av 19.06.2003

¹³⁴ Vedlegg 15, Brev av 18.07.2003

¹³⁵ Vedlegg 47, Brev av 18.11.2003

¹³⁶ Vedlegg 48, Årsmelding 2003

¹³⁷ Vedlegg 49, Ansvar

er gjort inngrep i bygningen, og at taksten er basert på en visuell befaring. Skjå og hønsehus er ikke med i taksten, og han skriver at han ikke er kjent med andre forhold om at huset er bevaringsverdig enn brev av 08.09.2000.¹³⁸ Markedsverdien av eiendommen blir av takstmannen, etter fradrag for elde, slitasje og utidsmessighet, samt synlige skader og vedlikehold, satt til kr 380 000.¹³⁹

Fradeling av garasje med tomt til Mesta, deling av tomt Gnr 52, Bnr 42 ble utført 24.08.2004. Den nye parsellen fikk betegnelsen Gnr 52, Bnr 157.¹⁴⁰ Boligen skulle så annonseres for salg eller selges direkte til interessenter av familien Kristiansen. Midtre Troms distrikt ønsker å selge boligen, skriver Jan-Hugo Hansen, Eiendomsseksjonen i Statens vegvesen, Region Nord til Cathrine Thorstensen, Norsk vegmuseum i e-post den 07.09.2004. Dette skjedde til tross for notat i Sveis¹⁴¹ av 08.01.2004, hvor det ble påpekt av vegdirektør Olav Søfteland at der det er igangsatt fredningsprosess, er objektene å ansees som midlertidig fredet.¹⁴²

I tiden som fulgte, september og oktober 2004, etter fradeling av tomt til Mesta, ble det innad i Vegvesenet kommunisert en del på e-post. Det begynte med ovenfor nevnte e-post av 07.09.2004, denne gjaldt ikke bare salg, men også forespørsler om Vegdirektoratet direkte kunne forhindre distriktet i å selge bygningen. Norsk vegmuseum ved Cathrine Thorstensen, ansvarlig for oppfølging av bygninger i ”Vegvalg, Nasjonal verneplan”, svarer at Norsk vegmuseum anmoder distriktet om å stoppe salget av boligen. Hun svarer også at bygningen er fredet, både når det gjelder eksteriør, interiør og utstyr, at å bruke bygningen som bolighus ikke lar seg forene med vern, og at Vegdirektoratet har mulighet for å forhindre salg. Det vil også vitne om dårlige rutiner internt om man legger saken frem for Riksantikvaren. E-poster blir utvekslet, inntil Geir Paulsrud, direktør ved Norsk vegmuseum, svarer 05.10.2004. Han påpeker at oppsynsmannsboligen er et av de flotte kulturminnene som Statens vegvesen skal ta vare på for ettertiden. Bygningen har sterkt vern i og med at eksteriør og interiør er funnet verneverdig.¹⁴³ Saken virker med dette som avsluttet.

Endelig ser det ut til å være håp for Hatteng, og 19.11.2004 sender Vegkontoret Bodø søknad om støtte for 2005 for Region Nord til Norsk vegmuseum. Hatteng er med på listen, og det

¹³⁸ Se vedlegg 42, Nord-Troms Museum

¹³⁹ Vedlegg 36, Takst

¹⁴⁰ Vedlegg 11, Kart1 og vedlegg 11, Kart2

¹⁴¹ Internt media i Statens vegvesen

¹⁴² Vedlegg 50, Oppfølging: s 3

¹⁴³ Vedlegg 51, E-post (e-postene er slik at den siste kommer først)

blir søkt om støtte på kr 40 000 for tetting av tak, inspeksjon, stell og istandsettelse av hage. Totalbeløpet er 100 000 kr. Av langsiktig plan kommer det fram at vedlikeholdet fortsetter i 2006, da med vinduer, elektrisk anlegg, interiør etc. Beløpet er ukjent.¹⁴⁴ Istandsettelse og restaurering er igangsatt, arbeidet antas å være fullført i 2009, og etterpå blir det vedlikehold, vern og formidling som står i sentrum.

Endelig fredning etter kulturminneloven § 22A jf, § 15 ble fastsatt av Riksantikvaren 24.08.2007, prosessen hadde tatt fire og et halvt år, fra februar 2003 til august 2007.¹⁴⁵ Fredning på Hatteng omfatter tre bygninger: tjenestebolig, uthus/skjå og hønsehus, eksteriører, samt interiør i tjenesteboligen.¹⁴⁶ Interiør i alle bygningene blir behandlet som fredet.

Det første store som skal skje, er den offisielle åpningen i kulturminneåret 2009, og det vil foregå i samarbeid med Storfjord kommunes markeing sommeren 2009 med kulturmarsjen - Hatteng. Det er blitt ordnet med opplysningsskilt om anlegget, og det vil bli ordnet med toalett og søppeldunker før åpning. Det er uklart om disse blir stående permanent. Hva som skal skje i ettertiden, er fortsatt bare på idestadiet. En mulighet og et håp er at Statens vegvesen og Norsk vegmuseum skal få kjøpe tilbake den røde garasjen på nabotomten av Mesta. Tanken er da å lage blant annet et museum for laboratorium til Statens vegvesen der, underlagt Norsk vegmuseum med avdeling Troms. Det er også ønskelig at skoler og barnehager skal nytte godt av arealet og historien rundt. Dette er en naturperle midt i sentrum av Hatteng.

¹⁴⁴ Vedlegg 52, Støtte 2005

¹⁴⁵ Vedlegg 53, Brev av 26.02.2003

¹⁴⁶ Vedlegg 27, Fredning 2007

Kapittel 3 Langvasseid

3.1 Innledning

På må bemerkes på nytt at jeg ikke har hatt mulighet til å studere bygningene på Langvasseid like grundig som tilfellet var på Hatteng. Beliggenhet er den største årsaken til dette. Jeg har vært på Langvasseid to ganger på befaring sammen med Statens vegvesen og Norsk vegmuseum, den ene gangen var det på en museumskonferanse med omtrent 50 besøkende. Beskrivelsen er for det meste gjort på grunnlag av fotografier fra første besøk, og fra videointervju med Petra Gamst.

Fra 1929 til 1948 bodde Nikolai Karlsen i vegvokterboligen på Langvasseid, og lillejulaften 1937 ble datteren Petra født på stueloftet i huset. Hun bodde på Langvasseid i 11 år. Hun ble seinere gift i Lyngen og tok etternavnet Gamst. Petra Gamst deltok på museumskonferansen i Kirkenes i august 2007. Da hadde hun bare vært ved huset en gang siden 1968, det var under videointervjuet som ble foretatt den 14. og 15. juni 2007. Hun gav klart uttrykk for at hun stortrivdes med gjensynet. Dette intervjuet er sentralt i historikken om Langvasseid. En nabo, tremenning og barndomsvenn av Petra, Albin Hedman er også med på å gi opplysninger i intervjuet. Videointervjuet er i tre deler, del 1 er omvisning med Petra Gamst på tunet, en sekvens som varer omtrent 15 minutter, del 2 er en omvisning innvendig i huset sammen med Petra Gamst, og denne delen har en lengde på omtrent 15 minutter. I del 3 forteller Albin Hedman litt om huset innvendig, om hagen og om smia. Lengden på denne delen er omtrent 10 minutter. Det er ikke vedlagt bilder av bolig og uthus, men beskrivelsen kommer klart frem i videointervjuet.

Det foreligger også en tegning av hovedbygningen, utført av Fiskebeck Prosjekt, Kirkenes, signert J-ÅM, datert 30.09.2003, og denne tegningen er grunnlaget for en del av målene.¹⁴⁷ Rolf Randa, Statens vegvesen Sør-Varanger har gitt informasjon om lokalhistorie, i tillegg har han fortalt om framdrift i istandsettelsesprosessen, gitt noen mål og tatt noen bilder. Noe informasjon kommer fra Marianne Krohn, Lillehammer, prosjektleder for Langvasseidanlegget, og noe fra Egil Revhaug, Statens vegvesen, region nord, Bodø.

Informasjonsinnsamlingen startet med søk i arkiver, i Statsarkiv og Byggesaksarkiv, men resultatet var det samme som for eiendommen på Hatteng. Søkene gikk parallelt på alle måter,

¹⁴⁷ Vedlegg 58. Tegning, utført av Fiskebeck Prosjekt, Langvasseid, 9900 Kirkenes, 30.09.2003, signert J-ÅM

og det eneste som dukket opp var målebrev av nyere dato. SEfrak-registeret gav treff her også, da registeret skal omhandle alle bygninger og kulturminner eldre enn 1945 i Finnmark og Nord-Troms.

Hovedhuset er under innvendig tilbakeføring hva farger angår, og det vil bli møblert med tidsriktige møbler. Inventar blir registrert i Primus¹⁴⁸ etter hvert som det blir skaffet til veie. Arbeidet er i gang vinteren 2009, og boligen skal etter planen stå ferdig til den offisielle åpningen og markeringen av kulturminneåret 2009 som finner sted 13. september. Hele anlegget skal etter planen stå ferdigstilt sommeren 2010.

3.2 Langvasseid – presentasjon

Langvasseid ligger i Sør-Varanger kommune, fra enden av Langfjorden drar man litt sørover langs RV 885. Man tar av østover fra riksveien, på en liten grusvei som etter noen meter dreier mot sørøst før den deler seg, den ene veien fortsetter mot sørøst, og den andre går mot sør. Der er bygninger og brakker langs veien, og der er vegetasjon i form av lyng, einer, bjørk og furu. Hele området, med grusvei og bygninger, er tomten Bnr 22, Gnr 54.

Landskapet rundt er lett kupert med lave åser og for det meste urørt finnmarknatur.¹⁴⁹ Klimaet er tørt, fra 1961 til 1990 var nedbørnormalen ca 450 mm i året, og julinormalen omtrent 11 grader Celsius.¹⁵⁰ Trondheim har til sammenligning 900 mm nedbør og en julinormal på 13 grader Celsius for samme periode.¹⁵¹

I det sørøstlige hjørnet av tomten står en grå arbeidsbrakke, plassert i øst – vest-retning. Nord for denne er et bølgeblikktak, og under dette står en steinknuser av eldre årgang, og det er gravd ut plass i åsen mot øst for steinknuseren. Mot sør er det skog, og nedenfor, på vestsiden, er det tre bygninger. Den øverste er en utedo med pulttak, den neste er garasje/snekkerverksted, og den nederste er en smie, begge med saltak i øst- vest retning og alle tre er rødmalt. Fra garasjen/snekkerverkstedet går grusveien nordover. Det er om lag 200 meter før den munner ut i RV 885. Nord for garasjen/snekkerverkstedet og smien er det en

¹⁴⁸ Se delkapittel 2.4.6 og <http://www.kulturit.no/primus>

¹⁴⁹ Vedlegg 54. Kart, fra Vegvalg, Nasjonal verneplan, Veger – Bruer – Vegrelaterte kulturminner, Statens vegvesen 2002

¹⁵⁰ http://retro.met.no/observasjoner/finnmark/normaler_for_kommune_2020.html?kommuner

¹⁵¹ http://retro.met.no/observasjoner/sor-trondelag/normaler_for_kommune_1601.html?kommuner

åpen, ryddet flate fram til boligen, en rektangulær, gulmalt bygning med grønne lister. Den er på en og en halv etasje og har høyreist saltak i nord – sør-retning. Inngangspartiet er et bislag mot øst. Grusvegen er på oversiden av bygningen, altså på østsiden. På videoen er det en grusveg som går bort til brakka og taket med steinknuseren under. Den er fjernet og der er tilsådd med gress. Nedenfor huset, mot vest, er også en ryddet slette. Mot nord er en smal stripe ryddet, her er brønnen plassert, og så er det skog videre mot nord. De områdene som er ryddet mellom hus og uthus, og rundt huset, utgjør tunet. Bak skogen nord for hovedhuset står et rødt uthus, og videre nordover et gult hus, begge med saltak i nord – sør-retning, tekket med papp. Grusvegen går på østsiden av disse bygningene, og litt lenger nord deler veien seg i to, en gren går mot sørøst, mens ”hovedvegen” dreier av mot vest, i en nesten 90 graders vinkel, og ut på RV 885. På østsiden av veien som går mot sørøst, ligger det åtte brakker.¹⁵²

Alle disse bygningene er på Gnr. 22, Bnr 54, en tomt som er nesten trekantet. I nord er den 38 meter, i sør er den 106 meter bred, og hele lengden er 244 meter. De første huset som ble satt opp på tomten rundt 1930, er boligen i sør, hovedhuset, og deretter uthusene sør for dette. Brakkene og det andre huset med uthus er senere tilflyttet. Arbeidsbrakkene er fra forskjellig tidsrom og forskjellige steder i Finnmark, og boligen med uthus er en vegvokterbolig fra Karasjok. De er alle flyttet til Langvasseid for bevaring, formidling og dokumentasjon av norsk veghistorie i Finnmark. Denne tilflyttingen av bygninger har skjedd i løpet av de siste 10 - 15 årene.

Disse husene som ligger i den sørlige enden på tomten, er fredet med vedtak av Riksantikvaren 24.08.2007.¹⁵³ Dette er et av objektene som Statens vegvesen, Region Nord, har med i markeringen av Kulturminneåret 2009. Meningen er at hovedhuset og tunet skal fremstå som en dokumentasjon på slik det var da det var bebodd fra 1929 til 1954. Prosjektet er ledet av Statens vegvesen, Region Nord, i samarbeid med Norsk vegmuseum, og det er håp om å få til et samarbeid med Sør-Varanger Museum i forbindelse med formidling.¹⁵⁴

¹⁵² Vedlegg 55. Flyfoto, det bemerkes at det ikke er av helt ny dato. Fotograf: ukjent

¹⁵³ Vedlegg 27. Fredning 2007

¹⁵⁴ Vedlegg 56. Sør-Varanger avis, 30.10.2006

3.3 Tun og historikk

Tomten, Gnr 22, Bnr 54, har et areal på 18237,6 kvadratmeter, den er en parsell av Gnr 22, Bnr 2, med forretningsdato 11.10.1995.¹⁵⁵ Området er stort og omfatter flere bygninger, som nevnt i presentasjonen, men denne oppgaven tar bare for seg de fredete bygningene: vegvokterbolig, utedo, garasje/snekkerverksted og smie, i tillegg til hagen eller tunet som hører til disse.

Tunet ligger i en svak skråning som heller fra øst og nedover mot Rv 885. Utedoen med pulttak er øverst, mot sørøst. Nedenfor, mot vest, ligger garasje/snekkerverksted og smie på en rekke, begge med saltak i øst – vest-retning. Bak disse, mot sør, er det skog. Nord for uthusene ligger hovedbygningen, vegvokterboligen, på en og en halv etasje, med saltak i nord- sør retning, og rundt huset og mellom huset og uthusene, er det lite vegetasjon i form av busker og trær. Dette området utgjør tunet. Mot RV 885, fra sørvest og nordover, er det bevokst med bjørk og einer, men her er imidlertid en åpning, en lysning. I enden, mot vegen, er en portstolpe av tre, men ingen utkjørsel, eller innkjørsel, da det er grøftet langs riksveien. Vest for vegvokterboligen er et relativt stort åpent område. På nordsiden er det en liten trekasse med lokk, under denne skjuler det seg en brønn. På østsiden av huset er det en liten gårdsplass. Rundt på tunet ligger en del større steiner, flyttet til utkantene fra de områdene som er ryddet.

Petra Gamst hadde mye å fortelle om hvordan det hadde vært tidligere. Tunet har selvfølgelig endret seg mye siden hun bodde der. Siden det har stått uten tilsyn eller vedlikehold i mange år, har småskog overtatt området. Petra forteller at det var åpent helt ned til veien, de kunne sitte og følge med de som en sjelden gang reiste forbi. Mot veien var det et gjerde, og dette gikk rundt hele eiendommen. Trolig gikk gjerdet bare rundt det som her i teksten blir beskrevet som tunet, for tomten er på hele 18 dekar. I krysset mot veien var det stolper med pyramidetopp, begge deler av massivt tre, en på hver side av innkjørselen, og med en port av tre. Stolpene var grønne, pyramidene og porten var gul, samme farger som huset. Utenfor gjerdet var det natur med korte og krokete furuer og einer. Trærne er nå høye og rette, noe som er karakteristisk for hele området.¹⁵⁶ og¹⁵⁷

¹⁵⁵ Vedlegg 57. Målebrev

¹⁵⁶ Vedlegg Videointervju del 1

¹⁵⁷ Dette kan ha flere årsaker, det kan være klimaendring, men det kan også være fordi det er slutt på at dyr beiter fritt.

På vestsiden av huset var det hage med gjerde rundt, med inngang på hver side av gjerdet mot huset. Her var potetland som var formet som en L, rammet inn av gulrot, hvite reddiker og rabarbra. Inntil husveggen var det blomsterbed både på vest- og sørsiden. Nord for hovedhuset var en brønn som var laftet i firkant helt ned, denne hadde et lite tak med luke på toppen, malt i samme rødfarge som doen, garasjen/snekkerverkstedet og smien. Taket på brønnen stod parallelt med hovedhuset, og det står der den dag i dag. Det hendte nok at brønnen var tørr om vinteren, og da ble vann tilkjørt. Mellom huset og garasjen/snekkerverkstedet var det to store bjørker, der hadde de en huske. Bjørkene er borte og det skjedde nok i 1965, da det var ”makkår” i Finnmark, og mange store bjørker forsvant, forteller Petra Gamst.¹⁵⁸

Under befarings på anlegget 28. september 2006 var det med representanter fra Norsk vegmuseum, Lillehammer, Statens vegvesen Sør-Varanger, representant fra fylkesmannen i Finnmark og fra Sør-Varanger Museum, samt Marianne Svenske¹⁵⁹ fra Svanhovd Miljøseier. Marianne Svenske fant både villbringeberbusker og reinfann, og hun sier det er mulig å rekonstruere en hage om det blir stilt midler til rådighet.¹⁶⁰

”En gammel hage er et kulturminne på linje med et hus. Når hus og hage er anlagt til samme tid, utgjør de en stilmessig og kulturhistorisk helhet. Selv om hagen er overgrodd og forfallen, kan der være mye å ta vare på.”¹⁶¹

3.4 Bolig

Vegvokterboligen på Langvasseid blir beskrevet utvendig og innvendig, og beskrivelsen blir supplert med historikk.

3.4.1 Utvendig

Bygningen, vegvokterboligen på Langvasseid, er et rektangulært midtpipehus på grunnmur av betong, men uten kjeller. Huset er på en og en halv etasje, har saltak i nord – sør-retning, og

¹⁵⁸ Vedlegg Videointervju del 1

¹⁵⁹ <http://www.bioforsk.no/ViewPPP.aspx?view=person&id=287&viewLanguage=NorwegianBokmaal>

¹⁶⁰ Vedlegg 56. Sør- Varanger avis, 10.10.2006

¹⁶¹ Rønnevig, 2004, *Gamle hus. Vern, valg og muligheter*: s 201

mot øst er det et bislag, som utgjør inngangspartiet. Veggene har lektepanel, og bislaget har pløyd panel.

Veggene er reist av pløyd laftet plank, plankelaft, på 3 x 8", 7,5 x 20,5 cm. Bygningen har yttermål på 550 x 812 cm. Høyden på veggen, fra mur til tak er ca 400 cm, og høyden fra mur til mønet er ca 680 cm.¹⁶² Utvendig er tømmeret panelt med stående lektepanel, og lektene er dekorert med kvartstaffprofil. Lektene på veggen mot nord er bredere enn lektene på de andre tre veggene. Mellom panelet og muren er det et skråskåret vannbord, med karnissprofil, for å lede vannet bort fra muren. Bislaget har en grunnflate på 140 x 240 cm, og det er panelt med pløyd panel med staff. Fra bislaget til hjørnet av huset i nordøst er det ca 230 cm. Rundt vinduene er rettkantete lister, med vannbord og overligger som går utenfor sideliggerne, og sideliggerne går under underliggerne. Det er samme type listverk rundt alle vinduene, men vinduene i bislaget har ikke vannbord. Rundt døren til bislaget er ingen list, men rundt inngangsdøren fra bislaget til huset er det lister på samme måte som rundt vinduene, men uten vannbord. Takene er tekket med skiferstein og har takrenner. I gavlveggene er det ventiler, mot sør er det en i hver etasje, og mot nord er en på loftet. Bygningen er gul med grønne lister, hjørnebord, vindskier, vannbord (ikke vannbord under det utvendige panelet), vindusrammer og sprosser.

Inngangsportalen, bislaget, er på østveggen, det har ingen grunnmur, men hviler på en kraftig bjelke i forkant. Bislaget har en labanksdør mot øst og vindu mot nord og sør, taket er formet som et halvt valmtak, festet til huset og til to solide hjørnestolper mot øst. Himlingen i bislaget er panelt med vanlig panel med fas. Nord for bislaget er et vindu på østveggen, gavlveggen mot sør har tre vinduer, ett i første og to i andre etasje. Langveggen mot vest, mot RV885, har to vinduer, gavlveggen mot nord har ett vindu i første etasje og to vinduer i andre etasje.

Vinduene i bislaget er ettrams vindu med 2 x 2 ruter og de måler 62 x 62 cm. Vinduet på østveggen er et torams vindu med to ruter i høyden på 86 x 88 cm. Vinduene mot sør og vest i første etasje er trerams vinduer som måler 130 x 129 cm. Torams vinduet mot nord i første etasje er 86 x 129 cm. På loftet er alle vinduene torams vindu som måler 80 x 121 cm. Alle

¹⁶² Vedlegg 58. Tegning, utført av Fiskebeck Prosjekt, Langvasseid, 9900 Kirkenes, 30.09.2003, signert J-ÅM

mål er inkludert innvendig karm, og alle to- og trerams vinduene, unntatt i østveggen, har tre ruter i høyden¹⁶³

3.4.2 Innvendig

Innvendig er huset delt opp rundt pipen, en loddpipe i teglstein som berører alle rommene, unntatt kottene. Første etasje er delt i to, der den sørlige delen er stue, og den nordlige delen er igjen delt i to. Den største delen mot vest er kjøkken, og delen mot øst er gang og trapp til loftet. Bygningen har ingen kjeller, men i kjøkkengulvet er en luke som fører ned til en murt jordkjeller på 2 x 2 meter. Loftet er delt inn på samme måte som hovedetasjen, stueloftet er mot sør, og dette rommet har et kott i hele rommets lengde i veggen mot vest. Over kjøkkenet er kjøkkenloftet, og over gangen en gang på samme størrelse som i første etasje. Etagens er bundet sammen med en repostrapp. Det eneste som skiller grunnplanet i etasjene, er kottene. Alle skilleveggene, unntatt kottet på loft, er av planketømmer.

Grunnflaten på bygningen er omtrent 44 kvadratmeter. Alle vegger og tak, bortsett fra i kottet der tømmeret er synlig, er panelt med panel med fas. Innvendig legger en merke til detaljer som profilerte lister og vinduskarmer. Taklistene er hulkillist med staff og fas, men taklistene på stueloftet og på gangen til stueloftet skiller seg ut, de er rettkantete, selv om de ikke er like. Vinduslistene og listene rundt dørene er i kvartstaff med fas, med profilering på begge sidene av listen, og de er omtrent 10 cm brede. Vinduskarmen, den underliggende listen, består av lister med to staffer med hulkil mellom, den øverste staffen er størst, og vinduskarmene er ca 7 cm brede. Denne listen stikker utenfor sideliggerene, ca 1,5 cm ut i rommet og ca 2 cm langs veggen. I begge vinduene i trappen er listene tilpasset trappen og veggen. I vinduet mot øst er både underligger og sideligger tilpasset i nedre venstre hjørne, og på vindu mot nord er listen tilpasset veggen til kjøkkenloftet, den er bare 3 cm bred. Hjørnet oppe mot vest i nordveggen har også innkortet hjørne pga taklist i stigningen på taket.

Inngangsdøren er 89 x 197 cm og åpnes utover, mot bislaget, og man kommer inn i gangen som har trapp til loftet. Trappen til loftet har en avsats, repos, i midten som binder trappene sammen. Trappene, og rekkverk, er 180 grader i forhold til hverandre i møneretningen.¹⁶⁴ Under avsatsen er et kott, og grunnflaten på gangen med kott er ca 6,8 kvadratmeter. Fra

¹⁶³ Disse mål er gitt av Rolf Randa, Statens Vegvesen, Kirkenes, Sør Varanger

¹⁶⁴ Petra husker godt hvor fin den var, for man falt aldri mer enn halve trappen av gangen, men stoppet på avsatsen. Intervju del 2

gangen går det dør inn til kjøkkenet, mot vest, et kjøkken som har en grunnflate på ca 11,5 kvadratmeter. Fra kjøkkenet går det dør inn til stuen som har et areal på ca 19 kvadratmeter, og fra stuen går det dør tilbake ut i gangen.

Rekkverket på trappen til loftet består av en sammenhengende håndlist som er festet til en meglar i hver etasje, og på avsatsen er den festet til en stolpe. Fra meglaren på loftet dreier håndlisten 90 grader og går i veggen. Mellom håndlist og trappevanger, samt mellom håndlist og gulvet på loftet, er det kvadratiske balustere satt sammen med like mellomrom. Håndlisten er avrundet på oversiden, og har en kileformet profil på sidene, bortsett fra i svingen på avsatsen. Håndlisten bærer ikke preg av å være maskinprodusert med sine ujevnheter.

Gulvtroet er forskjellig i etasjene, det er bredere på loftet enn i første etasje. Loftet har samme inndeling som første etasje, men stueloftet er mindre enn stuen på grunn av kottet på ca 4 kvadratmeter. Dørene til begge rommene på loftet åpnes inn i rommene. Dørene til kottene er labanksdører som åpnes inn i rommet, både i gangen og på stueloftet.¹⁶⁵ Ellers er dørene i hele huset fyllingsdører, men en skiller seg ut. Det er døren til stueloftet, som har tre like fyllinger og de andre dørene, inkludert inngangsdøren, har lik fylling i øvre og nedre felt, mens midtfeltet består av to rektangulære, vertikale fyllinger.¹⁶⁶ Ramtreet er ikke profilert på annen måte enn at de er skråskåret inn mot fyllingene i dørene med tre fyllinger, og i døren med vertikale fyllinger er profilen kvartstaff.¹⁶⁷ Etasjehøyden er etter tegningen fra Fiskebeck prosjekt 232 cm i første etasje og 205 cm på loftet.

Innvendige farger er pr i dag, vinteren 2008 - 2009, under renovering. Veggene ble sannsynligvis malt i perioden da huset ble benyttet av speiderne, fra midt på 1960-tallet til slutten av 1970 tallet.¹⁶⁸ På videointervjuet er veggene delvis nedskrapet og sparklet (2007). Albin Hedman sier i intervjuet at boligen trolig ikke var malt innvendig de første årene.¹⁶⁹ Målet er at bygningen, også innvendig med farger og inventar, skal fremstå som mest mulig autentisk, eller som en illustrasjon på hvordan den var da den ble benyttet som bolig fra 1929 til 1954.

¹⁶⁵ Vedlegg 58. Tegning, utført av Fiskebeck Prosjekt, Langvasseid, 9900 Kirkenes, 30.09.2003, signert J-ÅM

¹⁶⁶ Vedlegg Videointervju del 2

¹⁶⁷ Dessverre har jeg ikke bilder av dører og dørhengsler, og det har lite for seg å spekulere i hvilke dører er eldst og om det er snakk om gjenbruk, da jeg ikke har fått skrapet bort maling på dørene

¹⁶⁸ Se delkapittel 3.4.4. Langvasseid- bolig, historikk

¹⁶⁹ Vedlegg Videointervju del 3

3.4.3 Faste installasjoner

Strøminntaket er på nordveggen, på kjøkkenloftet. Her er både hovedsikring, 4 kursers sikringsboks, jordfeilbryter og strømmåler. Sikringsboksen er av eldre årgang, mens strømmåler og jordfeilbryter er av nyere dato.¹⁷⁰ Det er åpen installasjon med koplingsbokser, brytere og stikkontakter i bakelitt. Lyspunktene er montert på vegg eller i tak i alle rom, men det er få stikkontakter i hvert rom. På veggen ved pipa på stueloftet er det montert en panelovn.

Kjøkkenet har et skap i det nordvestlige hjørnet. Det er laget av samme panel og lister som på veggene og i taket. Det er også koplet en jernovn fra Trolla Bruk, Trondheim, til pipa på kjøkkenet. Dette er av en type med både plater og stekeovn, men den er verken komplett eller intakt. Det står også en elektrisk komfyr på kjøkkenet, og denne er fra 1950-tallet.

Bygningen har i dag ikke innlagt vann eller tilkoplede avløp, men vannpumpe og utslagsvask er montert i kjøkkenet, på veggen ved kjøkkendøren som det var da Petra Gamst bodde der. Kjøkkenbenk er der også, laget av samme panel som på veggene.

3.4.4 Historikk

Det ble antatt av oppdragsgiver at dette var et hus fra Jacob Digre, levert fra Digre Produkter i Trondheim. Denne antagelsen ble forsterket ved at vedkomfyren på kjøkkenet er produsert ved Trolla Bruk, et trondheimsfirma som produserte ovner. En annen forsterkende faktor kan være at huset er panelt med profilert lektepanel, noe som var vanlig i perioden mellom 1840 og 1920, også kalt sveitserstilen.¹⁷¹ Dette er i den perioden Jacob Digre bygde ferdighus. Men Petra Gamst er helt sikker på at huset ikke ble panelt utvendig før i 1931- 1932.¹⁷²

Undersøkelser bygger ikke opp under at dette er et ferdighus fra Jacob Digre, da hans trehusproduksjon sluttet mellom 1900 og 1910.¹⁷³ Trehusproduksjonen opphørte fordi det inntraff et stort boligkrakk i 1899. Det hadde vært lett å få lån til å bygge, det hadde blitt bygd for mye en periode, og det ble flere år med lite boligbygging. Ferdighusproduksjonen fortsatte en stund, men husene ble satt på lager for nødstilfelle, som blant annet bybranner.¹⁷⁴ Jeg var i

¹⁷⁰ Vedlegg 59. Strøm. Fotograf: forfatter

¹⁷¹ Aanensen, Brønne, Drange, 2003, 6. opplag, *Gamle trehus*: s 131

¹⁷² Vedlegg Videointervju del 2

¹⁷³ Sørby, 1992, *Klar- ferdig hus*, 1992: s 24, 30f

¹⁷⁴ Gunnarsjaa, 2006, *Norges arkitekturhistorie*: s 318f

kontakt med Riksantikvarens kontor, men de hadde ikke noe om Langvasseid, Gnr 22, Bnr 54, og heller ikke noe om Jacob Digre.¹⁷⁵ Det er også gjort undersøkelser i Statsarkivet i Trondheim for å se etter informasjon om Jacob Digre, men det meste av dokumentasjonen hadde gått tapt i brann på 1920-tallet. Der var 0,4 hyllemeter om Jacob Digre, disse omhandlet mest årsregnskap og Digres eiendommer.¹⁷⁶ Det var heller ikke noe å finne i byggesaksarkivet i Kirkenes. Det har altså ikke vært mulig å finne noe som kan tyde på at dette er et hus fra Digre Produkter. Døren som skiller seg fra de andre i bygningen, rekkverk på trappen til loftet, samt forskjellig dimensjon på gulvtro fra etasje til etasje,¹⁷⁷ viser også at boligen trolig ble bygd om ved flytting, sannsynligvis fra en til en og en halv etasje, noe som ikke understøtter at det er et arkitekttegnet ferdighus fra Digre Produkter. Men planketømmeret kan muligens stamme fra trevarefabrikken Jacob Digre, Trondheim. Tømmer til hus i Nord-Norge kom ofte fra Trøndelag fordi handelsvirksomheten i Nord-Norge var nært knyttet til Trondheim og Bergen.¹⁷⁸

I SEfrak-registret¹⁷⁹ står det at opplysninger er gitt av Eifred Markusen og Ann-Beate Jenssen, Kirkenes speiderforening, 9900 Kirkenes, 03.07.1997, eiere ved registrering.¹⁸⁰ Det blir hevdet at boligen mest sannsynlig ble satt opp på sitt nåværende sted i 1929, og det var trolig Edvard Hesengt som satte den opp. I SEfrak blir det hevdet at bygningen ble flyttet til Strømmen ved Savio mellom 1926 og 1928, som vegarbeiderbrakke.¹⁸¹ Strømmen kan også være ytterst, helt nord, i Langfjorden. Begge steder ligger ved det som i dag er E6. Lenger oppe i teksten i SEfrak-registeret, står det at huset ble satt opp som vegarbeiderbrakke sør for nåværende tomt ca 1925. Det står også at bygningen er fraktet med båt inn Langfjorden til Langvasseid i 1928 - 1929, og satt opp på sin nåværende tomt og bygd om til bolig. Savio ligger nordvest for Langvasseid, og om tømmeret kom fra Strømmen ved Savio, eller om det kom fra Strømmen ytterst i Langfjorden, måtte det uansett fraktes inn Langfjorden.¹⁸² Ved registrering i SEfrak tjente huset som hytte for speiderne.¹⁸³ Dersom opplysningene i SEfrak er riktig, er det snakk om gjenbruk av materialer, tømmer, for bygningen fremtrer ikke som en

¹⁷⁵ Vedlegg 60. Riksantikvar

¹⁷⁶ Vedlegg 61. Statsarkivet

¹⁷⁷ Se delkapittel 3.4.2

¹⁷⁸ Gunnarsjaa, 2006, *Norges arkitekturhistorie*: 243

¹⁷⁹ <http://www.riksantikvaren.no/?module=Articles;action=Article.publicShow;ID=2959>

¹⁸⁰ Etter SEfrak, men det er klart nå at speiderne bare lånte huset av Vegvesenet

¹⁸¹ Kunstneren Savio, er født i Bugøyfjord. <http://www.squidoo.com/john-savio>

¹⁸² Vedlegg 62. Kart, Langfjorden. Hatteng ligger ved Langfjordbotn, og Bugøyfjorden er med rød prikk. Strømmen heter det også der E6 krysser Langfjorden. Kilde www.kvasir.no

¹⁸³ Vedlegg 63. SEfrak-register, Langvasseid

arbeiderbrakke. Planketømmeret er i 3 x 8", en dimensjon som var vanlig¹⁸⁴, og det var enkelt å ta ned, lett å sette opp og lett å bygge om.¹⁸⁵

Rolf Randa, Statens vegvesen, Kirkenes, sier at hans mor er datter til Edvard Hesengt som etter SEfrak-registert satte opp bygningen. Hun fortalte at da hun begynte på skolen i 1928, var huset under bygging. Hun sa at det var Jon Eide, sønn av Johannes Eide, og Jakob Nordli som satte opp huset. Hun er helt sikker i sin sak, og Jon Eide bodde rett nedenfor Randas mor på Sandnes. Derfor kan det være sannsynlig at huset ble reist i 1928, men først ble bebodd i 1929. Det året den første egentlige vegplan ble vedtatt, en lov som innebar at staten hadde ansvar for vedlikehold av riksveger og fylkesveger.¹⁸⁶

Ytterveggene var uten bordkledning de første årene, først i 1931- 32 ble de i følge Petra Gamst bordkledd. Huset er kledd med lektepanel der lektene er profilert med kvartstaff, og hjørnene med kraftige hjørnebord. Petra Gamst husker huset i de fargene det har i dag, men mener bestemt at midtposten i vinduene var brunrød, som inngangsdøren til bislaget og inngangsdøren til huset. Det er uvisst om boligen hadde innvendig panel i 1928- 29, men det er trolig da himlingen i bislaget og kjøkkeninnredningen er laget av samme panel, og all innvendig panel er av samme type, pløyd med fas.

Bislaget er laget i lemmer av pløyd panel med kvartstaff profil på ene siden. Foran plattingen var ett trinn som gikk over hele bredden. Lemmene er hengslet, festet med kroker og helt uten isolasjon. Om sommeren ble de tatt bort slik at bare plattingen, stolpene og taket var igjen, og om vinteren ble bislaget benyttet for vedkassen og lignende. Petra Gamst mener tilbygget er satt opp seinere enn huset, noe det utvendige panelet skulle tyde på. Trolig ble bislaget også bygd etter at huset ble panelt utvendig, fordi det ikke er brukt samme panel. Taksteinen er derimot av samme type på bislag og bolig. Det er derfor trolig det bare er lemmer og dør som er fra et senere tidspunkt, at tak og hjørnestolper er satt opp samtidig som huset.

Petra Gamst forteller i videointervjuet at det hadde vært malt tregulv på kjøkkenet, gulvbelegget som er der under intervjuet, var der ikke da hun bodde der.¹⁸⁷ Midt på kjøkkengulvet hadde det vært en luke som førte til en trapp som gikk ned til en jordkjeller der

¹⁸⁴ Samme dimensjon på Hatteng

¹⁸⁵ Brochmann, 2003, 3. opplag, *Bygget i Norge, bind 2*: s 52

¹⁸⁶ *Vegvalg, Nasjonal verneplan, Veger – Bruer – Vegrelatere kulturminner*, Statens vegvesen, 2002: s 25f

¹⁸⁷ Dette videointervjuet ble tatt opp i 2007

det var potetbinge og hyller for syltetøy.¹⁸⁸ Høsten 2008 ble gulvbelegget fjernet, og en kjeller på 2 x 2 meter kom til syne under en luke midt i gulvet. Videre forteller Petra Gamst om kjøkkenet at vegger og skap var mørkegrå, innsiden av skapene, vinduskarm, lister og taket var hvitt. Gulvet var brunt med grå lister. Veggene er på videointervjuet lyseblå. Dørene er fyllingsdører der alt er grått, unntatt ytre del rundt fyllingene, fris, som er blå. Dette gjelder begge dørbladene inn mot kjøkkenet. Den gamle kjøkkeninnredningen er skiftet ut og den originale står i smien under intervjuet. På veggen ved kjøkkendøren var det en handpumpe for vann og en utslagsvask, dette var borte da intervjuet ble utført (2007),¹⁸⁹ men alt er montert tilbake i dag (2009).

I stuen har gulv og gulvlistene vært gråmalt, men ikke samme gråfarge som det er under intervjuet. Veggen er lys grønn i intervjuet, men rester av gammel farge vises over ventilen, og den er mye mørkere. Tak, lister, vindu og pipe er hvit. Dørene, fyllingsdører, er gråmalt med hvit kant rundt ytterprofil av fyllingene, fris, dette gjelder begge dørbladene mot stuen. Informanten mener at dørene var hvite i hennes barndom. Til pipen var det koplet en firkantet, høy, men ikke ruvende, vedovn med pyramideformet toppavslutning.¹⁹⁰ Men det er ingen vedovn på stuen nå, vinteren 2009.

Gulvet i gangen, gulvlistene og trappen var brunmalt med brun handlist og meglere, balustrene var blå, som i intervjuet. Veggene hadde en mørkere blåfarge og den vises under trappen der det ikke er malt over. Under trappen er et kott, dette ble brukt til oppbevaring av blant annet badestamp. Døren til kjøkkenet er grå, som inngangsdøren fra innsiden, og døren fra stuen. Inngangsdøren, fra bislaget, er også en fyllingsdør uten vinduer. Den er gråmalt med grå lister på innsiden, men døren har tidligere vært rødbrun som den er på utsiden, sier Petra Gamst, derimot er hun usikker på fargene på listene.¹⁹¹

Gangen på loftet hadde, og har, samme farge som gangen i første etasje, bortsett fra dørene, dørkarmer og dørlistene, som er grønne. Kjøkkenloftet, som Petra Gamst kaller det, har i intervjuet lysebrune vegger, brunt gulv og gulvlistene, hvitt tak, taklister og vinduskarm med list. Døren med karm er grønn på begge sider.

¹⁸⁸ Jordkjelleren ble benyttet som tilfluktsrom når flyalarmen gikk under krigen, videointervju del 2

¹⁸⁹ Vedlegg Videointervju del 2

¹⁹⁰ Vedlegg Videointervju del 2

¹⁹¹ Vedlegg Videointervju del 2

På kjøkkenloftet har pipen to innslag, og på veggen er det festet en plate, trolig en asbestplate for å beskytte veggen. Hun husker en lav og avlang ovn, men er ikke sikker på fargene. Stueloftet har under intervjuet lysegrønne vegger, men de var mørkegrønne tidligere. Gulv og gulvlister er grå. Petra Gamst husker en etasjeovn med to buer, den var plassert på langs slik at innlegget var fra siden. Pipen er belagt med galvanisert blekk, noe som ikke var der da hun bodde der.¹⁹² Kottet er ikke malt. Alle tak og taklister var hvite på loftet også, og det er de fortsatt. Fargene innvendig var grålige, dempede og urene farger som brunt og rødbrunt, grønt og blått. Dette er farger som nasjonalt ble benyttet i siste del av perioden fra 1905 til 1930.¹⁹³ Petra Gamst sier i intervjuet at hun er sikker på at det lå filleryer på gulvene den gang hun bodde der.¹⁹⁴ Hun kunne også fortelle at det hadde vært vintervindu i huset, men de er i dag borte, og er ikke lagret i garasjen eller smien som den gang.

Etter at familien Karlsen flyttet fra huset i 1948, flyttet en ny vegvokter, Mathisen, inn i boligen, og han bodde der til 1954.¹⁹⁵ Trolig er det under hans opphold i huset det ble innlagt strøm. En telefonsamtale med en funksjonær på Varanger Kraft, Hasseng, gav opplysninger om elektrisitet levert til boligen av dette kraftselskapet.¹⁹⁶ Informanten gikk også i de gamle arkivene for å se hva som kunne finnes, og hun fant ut at strømmåler ble montert av Varanger Kraft i januar 1990, men den ble først tatt i bruk i september 1994. Det er uklart hvorfor dette ble gjort da huset ikke var i bruk. Det var Vegvesenet Finnmark som betalte regningene, men i januar 2000 kom en omorganisering av Vegvesenet, det ble til Statens vegvesen, og siden da har de betalt regningene. Funksjonæren på Varanger Kraft utelukket ikke at strømmen tidligere kunne komme fra Sør-Varanger ASA, dette skulle være vanlig i Varanger, og strømmen var da utkoblet om natten.¹⁹⁷ Det elektriske anlegget, sikringer, armatur, koplingsbokser, brytere og komfyr i kjøkkenet er fra 1950-tallet. Strømmåleren er skrudd fast på en gammel type målerplate.¹⁹⁸ Etter at vegvokteren flyttet ut, sto huset tomt en tid, men somrene 1958 og 1960 ble det benyttet som bolig for vegarbeidere.¹⁹⁹ Det er mulig at strømmen ble lagt inn i den anledning. Midt på 1960-tallet begynte speiderne å bruke huset

¹⁹² I 1944 var det brann i taket, fra veggen ved pipen og over taket til vinduet

¹⁹³ Aanensen, Brønne, Drange, 2003, 6. opplag, *Gamle trehus*: s 390

¹⁹⁴ Petra forteller at på loftet bodde en familie Rogne fra Kirkenes i 3 år under krigen, etter at bombingene av Kirkenes skadet huset deres. De var opp til 8 personer, unger, foreldre og besteforeldre som bodde på loftet. Hun forteller også at under Finlandskrigen ble loftet benyttet av grensevakter.

Videointervju del 2

¹⁹⁵ Informasjon fra Marianne Krohn, prosjektleder for Langvasseid

¹⁹⁶ Varanger Kraft, Hasseng, Langvasseid, tlf 78 96 26 82

¹⁹⁷ Dette kunne Rolf Randa, Statens vegvesen, Kirkenes og informanten på Varanger Kraft fortelle

¹⁹⁸ Se faste installasjoner, delkapittel 3.4.3

¹⁹⁹ Informasjon fra Marianne Krohn, prosjektleder for anlegget på Langvasseid

som speiderhus. De benyttet huset fram til slutten av 1970-tallet, siden har det stått tomt. Sist Petra Gamst var der, som speider i 1968, var der ikke innlagt strøm, sier hun i videointervjuet.

Det er også trolig at det lokale navnet ”Veivesen-brakka” kommer av at bygningen ble benyttet som bolig for vegarbeidere et par somre, og ikke fordi den var ”veiarbeiderbrakke” før flytting til Langvasseid.²⁰⁰ Slike ”veiarbeiderbrakker” var ofte bygd av flaker slik som skjåen på Hatteng.²⁰¹

Huset har stått tomt lenge uten vedlikehold, og det trengte sårt både maling og istandsettelse. Utvendig ble huset malt i 2007, dessuten fikk vinduer, vindusrammer og karmen nødvendig vedlikehold. Flakkende maling hadde ført til råte, og mange av rutene var knust. Istandsettelse av vinduer ble utført vinteren 2005 - 2006.²⁰² Selv om bygningen er 80 år, og har stått ubebodd og uten vedlikehold i lange tider, fremstår den i god stand utvendig. Dette skyldes i stor grad det solide skifersteintaket som har hindret at vann har trengt inn. Høsten 2007 var huset nymalt og så fint ut utvendig, men naturen har satt sitt spor på vindskier og hjørnebord. Her har hakkespetter laget hull, mot sør er ett hull i den østlige vindskien, og to i den vestlige. Mot nord er det i tillegg hull i det østlige hjørnebordet.

3.5. Uthusene

Uthusene er utedo, garasje/snekkerverksted og smie som er plassert på en rekke i øst - vest, sør på tunet. Utedoen er plassert øverst, nedenfor den står garasjen/snekkerverkstedet og smien. Utedoen er en ”tandendo”, en toseter med et stort og et lite hull. Denne bygningen har stående panel og pulttak som heller mot vest, og døren er mot øst. Nedenfor står et hus som er en kombinert garasje og snekkerverksted. Det er en rektangulær bygning som hviler på syllsteiner. Mot nord har den en dobbeldør og et torams vindu, i tillegg er der vindu mot øst og vest. Bordkledningen er stående, og taket er et saltak. Smien er rektangulær, den hviler på bjelker lagt på steiner, har stående kledning og saltak. Den har dør mot vest og nord, og kvadratisk smårutete vinduer mot øst og nord. Alle takene er tekket med papp, og de er uten takrenner. Jeg har ikke vært på stedet og tatt mål eller studert noen av disse bygningene grundig, derfor er en kort historikk lagt inn etter en kort beskrivelse.

²⁰⁰ Vedlegg 63. SEfrak-register, Langvasseid

²⁰¹ Se delkapittel 2.5.3

²⁰² Vedlegg 64. Vindu. Fotograf: Inge Fred Dervo, 2006

Om utedoen vet jeg ikke mer enn det som er nevnt ovenfor. Den ble funnet nedtatt i en haug nord for hovedhuset. Det ble antatt at den var nedrast, og den ble satt opp der den ble funnet. Petra Gamst kunne fortelle at dens rette plassering var ovenfor garasjen/snekkerverkstedet.²⁰³ Utedoen er nå plassert nær sin opprinnelige plass fra 1930-tallet.

Garasjen/snekkerverkstedet er av bindingsverk med stående lektepanel med rettkantete lekter, den har doble labankdører med stabelhengsler mot nord og den grusetete innkjørselen. Bygningen har to rom, det ene ble brukt som garasje og har et torams vindu mot øst, det andre rommet var utrustet med vedovn og tjente som snekkerverksted. Dette rommet har tilgang med dør fra garasjerommet. I snekkerverkstedet, som er rommet mot vest, er det et torams vindu mot nord og et torams vindu mot vest. Alle vindusrammene har tre ruter i høyden. Rundt vinduene og døren er det listet, men bygningen har ikke hjørnebord. Garasjen har saltak av sperrebind, sperrer sammenbundet med hanebjelke, med taktro over. Taket er tekket med papp, og huset har tregulv. Garasjen hviler på syllsteiner, 4 på hver langside. Garasjen ble mellom annet brukt som oppbevaringssted for motorsykkelen, en Harley Davidson, 1916-modell.²⁰⁴ Mellom garasjen og utedoen var det plassert en slipestein.

Smien er satt sammen av hengslete lemmes festet med kroker. Den skulle være lett å flytte og er av den typen Vegvesenet benyttet rundt på veganlegg. Lemmene er av stående, rettkantete bord som ligger kant i kant, låvepanel. Både mot nord og vest er det labankdører med stabelhengsler, men døren mot nord er kommet til etter at huset ble bygd. Mot nord og vest er vindu med 2 x 2 ruter. Rundt vinduene er det lister, men ikke rundt dørene, og denne bygningen har heller ikke hjørnebord. Smien har tregulv, saltak av åser og taktro tekket med papp. Den var utstyrt med esse og ambolt. Det var Nikolai Nordli²⁰⁵ som bygde lemmene, men Nikolai Karlsen som satte dem opp.²⁰⁶ Smien hviler på bjelker som går i nord – sør-retning, og bjelkene er lagt på steiner. Disse bjelkene ble lagt under for å løfte smien høyere fra bakken, og det er gjort etter at arbeidet med istandsettelse begynte.

²⁰³ Petra kunne fortelle at det var flott at det var en toseter, for det var skummelt å gå dit alene i mørket, videointervju del 1

²⁰⁴ Opplysning av nabo på Langvasseid, Albin Hedman, som kom innom og var med på videointervju, del 3

²⁰⁵ Smed fra Målselv, bestefar til Albin Hedman, videointervju, del 3

²⁰⁶ Opplysning av nabo på Langvasseid, Albin Hedman, som kom innom og var med på videointervju, del 3

Boligen blir innvendig malt innredet med tidsriktige møbler, tunet vil være ryddet og uthusene malt før den offisielle åpningen i september 2009. Boligen fra Karasjok blir innredet som informasjonscenter med informasjon om veghistorie i Finnmark.

Kapittel 4 Teoretisk perspektiv

4.1 Innledning

Arkitektur, i alle fall folkelig arkitektur, er relativt lite beskrevet for Nord-Norge. Kirker, praktbygg og byer er derimot bedre representert. Ingebjørg Hage tar for seg gjenreisningshusene etter krigen i *Som fugl Fønix av asken? Gjenreisningshus i Nord- Troms og Finnmark*, 1999, her skriver hun også en del om bygninger før tyskernes brenning av Finnmark og Nord-Troms i 1945. ”Den brente jords taktikk” fra Kirkenes i Sør-Varanger, Finnmark, til Manddalen i Kåfjord, Troms. Begge de her beskrevne objekter ligger under 5 mil utenfor disse ”grensene”. Ingebjørg Hage skriver også om ”Kvenenes bosetting og byggemåter” i *Arkitektur i Nord-Norge*, 2008, Ingebjørg Hage m.fl. (red), hvor hun presenterer bebyggelse i Skibotn, på Skibotn makedsplass før 1940, Skibotn er i samme kommune som Hatteng og avstanden mellom dem er under 2 mil.

Byggeskikk er et sentralt begrep i dette kapittel. Byggeskikk betyr rett og slett skikk og bruk i byggmessig forstand, innen en kultur eller et område, lokalt, regionalt eller nasjonalt. Bygningsmåte er mye brukt synonymt til byggeskikk. Begrepets opphav og bruk vil bli belyst.²⁰⁷ Med begrepet stil menes de fellestrekk som kan spores over en periode, og i arkitektur er det detaljer som lister, dører, vinduer og farger. Beskrivelsene i de foregående kapitlene er selvfølgelig grunnlaget for dette kapitlet.

Brev og kladd fra Ole Kristian Kristiansen, videointervjuet med Petra Gamst og SEfrak-registeret er sentrale kilder i dette kapitlet også. Aanensen m.fl *Gamle trehus*, 2003, og Sørby *Klar - ferdig hus*, 1992, er litteratur som omhandler trehus, byggeskikk og arkitektur på et nasjonalt plan. Gunnar Jahn *Byggeskikker på den norske landsbygda* har bidratt med informasjon om lokale byggeskikker tidlig på 1900-tallet. Den er skrevet i 1925 etter folketellingen i 1920, og tar for seg distrikt for distrikt over hele landet. Det hadde likevel vært en utvikling på de årene fra folketellingen til husene på Hatteng og Langvasseid ble bygd, blant annet så gikk det fra det Sørby i *Klar - ferdig hus* kaller ”heimlause hus” til å få husene rett i landskapet, igjen.²⁰⁸

²⁰⁷ Se delkapittel 4.3

²⁰⁸ Sørby, 1992, *Klar - ferdig hus*: s 162

Disse er noen av bøkene og artiklene som er benyttet til kilder for drøftingen. I tillegg er Marianne Gullestad *Kultur og hverdagsliv*, 1989, brukt for å sette fokus på hverdagslivets sosiale grenser.²⁰⁹ Dette gjelder spesielt for Hatteng som er fullt møblert, der møblene er med på å underbygge de sosiale grensene. Boligen har tjent både som kontor og arbeidssted i tillegg til å være et familiehjem. Internet har vært benyttet med blant annet lovdata, Regjeringen og Riksantikvarens hjemmesider, for å få frem kriterier og kulturverdier som danner grunnlag for vedtaksfredningen.

4.2 Kulturminner

SEfrak, SEkriatet For Registrering Av faste Kulturminner, er organet som startet registreringsprosjektet. Det er et landsdekkende register over eldre bygninger og andre kulturminner i Norge. Registreringene foregikk ved feltarbeid over en 20-års periode, fra 1975 til 1995. Registreringen tok for seg kulturminner eldre enn fra 1900 i Norge, men i Nord-Troms og Finnmark skulle alt fra før 1945 registreres.²¹⁰ Senere overtok Riksantikvaren ansvaret for dette registreringsprosjektet. Begge anleggene er registret i SEfrak-registeret, og dette er den eneste dokumentasjon som er å finne i arkivene. Registreringen for Hatteng er utført i 1985 og 1986, og registreringen for Langvasseid er gjort i 1979.

Statens eiendommer representerer en viktig del av landets felles historie og kulturarv, de viser både bygging av nasjonen og utviklingen i samfunnet. De to objektene som er beskrevet i denne teksten, er sentrale, både for å illustrere utviklingen av en nasjonal byggeskikk og for å vise utbygging av infrastrukturen. Begge disse eiendommene, tomtene med tilhørende bebyggelse, bolighus og uthus, eies av Statens vegvesen. De er to av de objektene som er med på å markere kulturminneåret 2009 for Statens vegvesen Region Nord, og alle bygningene er fredet med vedtak etter lov av 09.06.1978 nr. 50 om kulturminner, §22A og §15. Fredingsvedtaket er datert 24.08.2007.

Hver etat er pliktig til å bevare og formidle egne kulturminner, og Statens vegvesen ble i 1997 pålagt av Samferdselsdepartementet å utarbeide en nasjonal verneplan for vegrealterte kulturminner, dette skulle gjøres i samarbeid med Riksantikvaren. Målet med dette oppdraget

²⁰⁹ Gullestad (1946-2008) var en internasjonalt anerkjent sosialantropolog og forsket blant annet på eget hjemland, Norge, og kultur.

http://www.samfunnsforskning.no/page/Ansatte/Ansatte_vitenskapelige/1416/5810.html

²¹⁰ <http://www.riksantikvaren.no/Norsk/Nyhetscenter/?module=Articles;action=Article.publicShow;ID=2959>

var å ta vare på og synliggjøre de kulturhistoriske kvalitetene, i tillegg til at staten skulle få kunnskap og oversikt over de kulturminneverdige objektene som er i statens eie.²¹¹ Dette arbeidet ble utført i samsvar med de retningslinjer som var satt i ”Handlingsplan for kulturminneforvaltning”²¹², og i 2001 ble forslag til utvelgelse av verneverdige objekter sendt på høring til Riksantikvaren. I 2002 kom *Nasjonal verneplan for veger, bruer og vegrelaterte kulturminner*, og den omhandlet ca 350 objekter. 24.08.2007 vedtaksfredet Riksantikvaren 19 av disse, deriblant begge objektene i denne teksten.

Automatisk fredet kulturminner er spor etter menneskelig virksomhet frem til 1537, og stående byggverk oppført før 1649.²¹³ Kulturminneloven §15 omhandler vedtaksfredning for kulturminner som ikke er automatisk fredet, noe som innebærer at Riksantikvaren kan frede kulturminner av nasjonal kulturhistorisk verdi gjennom vedtak. §22A i kulturminneloven omhandler byggverk og anlegg i statens eie.^{214 215}

Formålet med vedtaksfredning er å sikre et utvalg bygninger fra hele landet. De skal representere forskjellige etniske og sosiale grupper, forskjellige næringsveier og tidsepoker. Bygningene skal vise det beste innen byggeskikk og handverk, for å gi våre etterkommere kunnskap om fortiden.²¹⁶ Fredning av kulturminner i Statens vegvesen har som mål å sikre og bevare vegrelaterte kulturminner som ikke er automatisk fredet, for å formidle nær og sentral fortid for fremtidige generasjoner.

Det er strenge bestemmelser knyttet til fredningen, det er ikke tillatt å rive byggverk eller deler av det, heller ikke bygge om eksteriør, eller deler av interiør som inngår i fredningen. Det er ikke tillatt å gjøre noe utenom vedlikehold og istandsettelse av de fredede objektene, og det skal skje med metoder og materialer tilpasset bygningens egenart, samtidig som det skal gjøres på en måte som ikke forringer de arkitektoniske eller kulturhistoriske verdiene. Unntaket er når det er snakk om tilbakeføringer etter endringer utført i senere tid, men dette må gjøres på et sikkert og dokumentert grunnlag og etter godkjenning fra

²¹¹ *Vegvalg, Nasjonal verneplan, Vegger – Bruer - Vegrelaterte kulturminner*, Statens vegvesen, 2002: s 5 (forord)

²¹² <http://www.regjeringen.no/nb/dep/md/sok.html?id=87062&quicksearch=T-891>

²¹³ Lov av 09.06.1978 nr 50: Lov om kulturminner § 4. Automatisk fredete kulturminner.
<http://www.lovdatab.no/all/tl-19780609-050-002.html#4>

²¹⁴ <http://www.lovdatab.no/all/tl-19780609-050-005.html#15>

²¹⁵ <http://www.lovdatab.no/all/tl-19780609-050-006.html#22a>

²¹⁶ Rønnevig, 2004, *Gamle hus*: s 279

forvaltningsmyndighet.²¹⁷ Olav Austlid, konservator i Troms fylkeskommune, er eksempel på slik forvaltningsmyndighet i Troms, og han har godkjent arbeidet som har vært utført på Hatteng. Brudd på disse bestemmelser kan straffes med bøter eller fengsel etter kulturminneloven § 27. Overtredelse, medvirkning eller forsøk straffes med bøter eller fengsel inntil 1 år, og er det særdeles skjerpene omstendigheter, kan fengsel inntil 2 år benyttes.²¹⁸

Den som eier en fredet bygning, har fått i ansvar å ta vare på en del av landets kulturarv, og eieren har ansvar for å holde bygningen ved like. Forfaller en fredet bygning, kan eier pålegges å sette bygningen i stand for egen regning, og som nevnt over, kan eier bli anmeldt for brudd på kulturminneloven om han foretar endringer uten tillatelse. Riksantikvaren anbefaler også at man sjekker at de handverkerne man benytter, har den nødvendige kunnskap om ulike tradisjonelle byggeskikker og erfaring med antikvarisk istandsettelse.²¹⁹

2009 er utpekt av Regjeringen til det nye kulturminneåret, det forrige var i 1997, og tema er endret. I 1997 var 431 av landets 435 kommuner med, og alle landets fjerdeklassinger fikk peke ut "sitt kulturminne". Prosjektet ble omtalt som "kulturminnestafetten".²²⁰

Kulturminneåret 2009 skal dekke dagliglivets kulturminner, for alle sosiale grupper og alle yrkesgrupper. Dagliglivets kulturminner og mangfold skal fram i lyset, det kan være sang, dans, foto, historier, materielt eller immaterielt, objekt eller kunnskap. Det materielle får større verdi når det forsterkes av historier, fortellinger og forklaringer om hvordan et redskap skal brukes eller hvordan en drakt skal syes.²²¹ Kulturminnet får større verdi når bruk og historie er kjent og blir formidlet. Kulturvern er en samlebetegnelse for arbeid med materiell og immateriell innsamling, dokumentasjon og formidling. Dette er beskrevet i Stortingsmelding nr. 16, 2004 - 2005, "Lev med kulturminner".²²²

Hatteng er fullt innredet med møbler, kopper og kar, en del klær, og selv spiskammeret er fullt av autentisk tilbehør som matprodukter og kjøkkenredskaper. Alt dette formidler historie om

²¹⁷ Vedlegg 27, Fredning 2007

²¹⁸ Lov av 09.06.1978 nr 50: Lov om kulturminner § 27. Straff
<http://www.lovdata.no/all/tl-19780609-050-006.html#27>

²¹⁹ Riksantikvarens informasjonsblad: "11.1.1 Å eie et fredet hus"
http://www.riksantikvaren.no/Norsk/Nyhetscenter/?module=Articles;action=Article_publicShow;ID=2318/

²²⁰ Forseth, "Kulturminner i Troms" i *Fortidsvern nr 3, 1997*: s 1

²²¹ <http://www.regjeringen.no/nb/dep/md/tema/Kulturminner/kulturminnearet-2009/Kulturminnearet-1997.html?id=493583&epslanguage=NO>

²²² <http://www.regjeringen.no/nb/dep/md/dok/regpubl/stmeld/20042005/Stmeld-nr-16-2004-2005-.html?id=406291>

dagliglivets fasiliteter etter krigen og 40 år fremover. Langvasseid er av de få husene i Finnmark som sto etter tyskernes tilbaketrekninger mot slutten av andre verdenskrig. Øst for Kirkenes og oppover Pasvikdalen, der Langvasseid ligger, står riktignok en del bygninger fra før krigen, men fra Kirkenes og vestover til Manddalen i Kåfjord, og i områdene nord for denne linjen, var det derimot svært få bygninger igjen etter tyskernes brenninger.²²³

Opplevelsesverdien er en kulturminneverdi som disse objektene kan formidle, spesielt Hatteng med komplett inventar og nesten alle gjenstandene på plass. Som allerede nevnt er det som om de som bor der, bare er gått til butikken eller ute en tur. Sengene er oppredd, og potten står under den ene av dem. Bokhyllen med bøker som alle er eldre enn fra midt på 1970-tallet, de mnemotekniske pyntegjenstandene med motiv av Kong Håkon og Kong Olav, møbler fra minst tre tiår og noen gulvtepper av vevd plastikk. Her er rørradioer og svart-hvitt-tv med sjalusidør foran, og ikke minst den gamle vedkomfyren på kjøkkenet. Bortsett fra at der ikke er potteplanter er det som om tiden her har stått stille, og man blir ført minst 40 år tilbake i tid.²²⁴ Boligen på Langvasseid vil også bli innredet som den var da den ble benyttet som vegvokterbolig fra 1929 til midt på 1950 tallet, for å frembringe opplevelser fra den tiden det var bebodd av vegvokteren og hans familie.

Kunnskapsverdien er en annen kulturminneverdi disse objektene representerer. Kunnskap om hvordan man levde og bygde boliger for femti til hundre år siden er en del av denne kunnskapsverdien. Husene representerer slutten på en epoke og begynnelse på en annen, en overgang. Den epoken som endres, begynte i siste halvdel av 1800-tallet, da trevarefabrikkene med dampsager begynte å levere maskinlaft, tykke planker med not og fjær, panelbord og mange typer listverk profilert på forskjellige måter. Serieproduksjon av vinduer og dører kom også for fullt, og man trengte nesten bare sag, hammer og spiker for å sette opp et hus.²²⁵ Husene representerer en epoke av norsk veghistorie som også er forbi, da vegene ble bygd med handemakt og arbeiderne bodde omtrent på arbeidsplassen. Ordningen med vegvoktere er også forbi.

De første prefabrikkerte husene, eller bygningene, bringer oss helt tilbake til Mesopotamia og produksjon av teglstein. Prefabrikkerte bygninger av tre finner vi i middelalderen, hvor

²²³ Kirkenes ligger rett øst fra Tromsø

²²⁴ Se delkapittel 2.4.6. Hatteng - Innbo og løsøre

²²⁵ Brochmann, 2003, *Bygget i Norge*: s 52f

material ble tilskåret ett sted, og satt opp et annet sted. Prefabrikkerte hus ikke er altså ikke noe fenomen av nyere tid. Prefabrikasjon som industri derimot, oppsto først i siste halvdel av 1800-tallet i Norge. Tanken var at husene skulle være lette å transportere, og enkle og raske å sette opp. Husene var derimot ikke alltid bygd for å vare.²²⁶ Forskjellen mellom disse byggene og riktige tømmerhytter var tydelig, og ingen lot seg lure. Selv om de bygges bygges raskt og billig, var de ikke kvalitetsmessig konkurransedyktig mot det gamle handverket, og industrien virket nedbrytende på kvalitetssansene til forbrukere og byggmestere.²²⁷ Prefabrikasjon av lister, vinduer, dører, plankelaft osv var derimot noe folk og byggherrer tok imot, og dette var med på å bevege husbygging fra en lokal byggeskikk mot en nasjonal byggeskikk. Det var i begynnelsen av denne perioden ordet byggeskikk ble brukt, og det var Eilert Sundt (1817-1875) som tok det i bruk i boka "Om bygnings-skikken paa landet i Norge" i 1862.²²⁸

Ingen av disse boligene er eksempel på prefabrikkerte hus som innbustri, men begge er blitt flyttet og bygd om, av material som har vært tilskåret ved en trevarefabrikk, og med bruk av serieproduserte vinduer og dører.

4.3 Byggeskikk

Første side av Eilert Sundt overnevnte bok er en fryd å lese, og i fotnoten ligger det link til den. Han skriver om sine reiser i Gudbrandsdalen hvor han ikke så annet enn "uregelmessigheter", og det "...syntes mig, så fortræffeligt til naturomgivelserne." Eilert Sundt begynte å studere bygdene nærmere og fant noe som ikke var å finne i byer hvor man bygde "efter sit eget hoved". De gammeldagse bygdene hadde noe man kunne kalle "bygningsskik", og "... når en mand skulde til at bygge et hus, så faldt det ham ikke lettelig ind at gøre det stort anderledes, end et hus nu engang skulde være «efter skikken»."²²⁹

Begrepet byggeskikk ble lite brukt på 1800-tallet av flere årsaker, bl.a. fordi arkitektene var opptatt av "norsk stil", "sveitserstil", "dragestil", store monumentale byggverk av stein og

²²⁶ Sørby, 1992, *Klar-ferdig hus*: s 15f

²²⁷ Brochmann, 2003, *Bygget i Norge*: s 52

²²⁸ Sørby, 1992, *Klar-ferdig hus*: s 160, og Christensen, 1995, *Den norske byggeskikken fra middelalderen til vår egen tid*: s 13

Eilert Sundt blir regnet som grunnlegger for faget sosiologi i Norge

²²⁹ Eilert Sundt, 1862, *Om bygnings-skikken paa landet i Norge*: §1

http://www.rhd.uit.no/sundt/bind6/eilert_sundt_bd6.html#%C2%A7%201.

mur, og ikke minst ”kongevillaen” fra 1907.²³⁰ Bygninger av tre hørte ikke til i arkitektur eller byggekunst. Christensen gir en god forklaring på dette i *Den norske byggeskikken*, han skriver at tradisjonelt sett blir arkitektens hus til på tegnebrettet av en arkitekt som har utdanning ved akademi eller høyskoler. Der lærer de også om hvordan livet bør leves og hvilke fysiske rammer livet bør ha, og dette er knyttet til en overklasse med europeiske forbilder. Byggeskikk er derimot utøving i praksis.²³¹ Eller som Hild Sørby skriver i *Klar - ferdig hus*, i det hun viser til Aschehougs Lexikon 1909 om arkitektur eller byggekunst: ”den kunst at opføre bygninger i overensstemmelse med love for proportion og symmetri, saa bygverket i konstruktion og udsmykning fremstaar som et organisk hele,²³² og ”... arkitektene er mer opptatt av å gi folk slike de hus de bør ha.”²³³

Byggeskikkbegrepet omfatter altså måter å bygge hus på, med rot i tradisjon, som igjen har rot i klima og kultur. Norge er et stort land med stor variasjon i alle disse kriteriene, og noen steder var tilgangen på lokal material så dårlig at tømmer og hele bygningskropper ble kjøpt og fraktet langveis ifra. Harry Fett²³⁴ holdt et foredrag i 1916, der han påpekte at det var viktig å kartlegge den stedegne kultur, for å få et kunstnerisk og nasjonalt preg over nye bygninger. Han appellerte til byggmestere, ikke arkitekter, fordi byggmestrene hadde ansvar for 98 % av alt som ble bygd. Etter første verdenskrig ble begrepet byggeskikk brukt men utover på 1920-tallet ble det kun brukt i mindre fagkretser. I mye av litteraturen nevnes ikke ordet, men der er brukt ord som bygdearkitektur og byggekunst. Utover på 1920-tallet ble det et tema i boligbyggingen å få husene rett i landskapet, etter de ”heimlause husa” som lå med langsiden til dalen og var ”på vandring”.²³⁵ Husene på Hatteng følger retningen på fjellene rundt og vegen som kommer forbi. Langvasseid følger vegen, og landskapet ganske flatt.

Etter industrialiseringen av sagbruk og serieproduksjon av bygningstilbehør som dører og vinduer, ble det behov for standardmål på alt fra kjeller til mønet, og dette arbeidet begynte rundt 1920. De standardmål en kom frem til, skulle gjøres gjeldende over hele landet.²³⁶ Selv om bygningselementene kom ferdig til byggeplassen, var det fortsatt en byggmester som hadde ansvar for hvert bygg, ikke en arkitekt, men lokale materialer fikk mindre og mindre

²³⁰ Sørby, 1992, *Klar- ferdig hus*: s 160ff

²³¹ Christensen, 1995, *Den norske byggeskikken: hus og bolig på landsbygda fra middelalderen til vår egen tid*: s 26f

²³² Sørby, 1992, *Klar- ferdig hus*: s 160f

²³³ Sørby, 1992, *Klar- ferdig hus*: s 12

²³⁴ Harry Per Fett, (1875- 1962) Kunsthistoriker, og Riksantikvar fra 1913- 1946

²³⁵ Sørby, 1992, *Klar- ferdig hus*: s 161f

²³⁶ Sørby, 1992, *Klar- ferdig hus*: s 34f

betydning. Husene var enkle å sette opp, og enkle å ta ned for å flyttes til et annet sted. Gjenbruk var fortsatt et viktig element, men ferdigproduserte elementer førte til at man kunne se konturene av en nasjonal byggeskikk med standardmål og en nasjonal stil innen listverk, vinduer, dører og farger.

Som Gunnar Jahn skriver i *Byggeskikker på den norske landsbygd*, etter folketellingen i 1920 er det i Troms fylke "...de mere primitive grunnformer som ennå setter sitt preg på husene." I Finnmark "...de mest primitive former som preger småhusene." Men byggeskikken fra Trøndelag og områdene lenger sør beveger seg gradvis nordover.²³⁷ Ingebjørg Hage skriver i *Som fugl Fønix av asken? Gjenreisingshus i Nord- Troms og Finnmark* at korsplanhuset, eller midtpipehuset, som begge disse bygningene er eksempel på, har vært kjent i Troms siden midt på 1800-tallet, og i Finnmark fra slutten av 1800-tallet.²³⁸ Ofte var boligene sammenbygd og ble utvidet etter behov og økonomi.

De to bygningene denne teksten handler om, er reist som tjenesteboliger for staten og er bekostet av staten. Husenes bruk og behov har også vært klar fra begynnelsen. Siden boligene er i statens, og ikke i privat eie, har det kanskje ikke vært så enkelt å få dem modernisert eller forandret. Begge boligene ble endret da de ble satt opp der de står i dag, fordi behovene hadde endret seg, Hatteng på grunn av familieførøkelse, og Langvasseid fordi huset skulle bli bolig for vegvokter og ikke lenger brakke for vegarbeidere. Dette skjedde i 1928/1929 på Langvasseid, og dette kan ha sammenheng med landets første egentlige vegplan som ble vedtatt i 1929. Der ble vegene inndelt i riksveger, fylkesveger og herredsveger, de to førstnevnte hadde Statens vegvesen ansvar for, og det inkluderte vedlikehold. Dette ble finansiert av motorvognavgift som ble innført i 1927, og den gamle rodebelagte vedlikeholdsordningen falt mer og mer bort. Den nye ordningen varte omtrent frem til 1960, da var det et skille i norsk veghistorie i form av en teknologisk utvikling. Før 1960 gikk 2/3 av utgiftene til vegnettet til arbeiderne, og 1/3 til maskiner. Etter 1960 var det omvendt.²³⁹

Sørby forteller at vanskene i boligbyggingen startet etter "boligboomen" av leiegårder på 1890-tallet, da de private investorene fant større fortjeneste i andre prosjekter, og boligbyggingen nesten stoppet helt opp. Bolignøden skyltes den store folkeveksten som fant

²³⁷ Jahn, Gunnar, 1925, *Byggeskikker på den norske landsbygda*: s 127, 190, 193

²³⁸ Hage, 1999, *Som fugl Fønix av asken? Gjenreisingshus i Nord- Troms og Finnmark*: s 85f

²³⁹ *Vegvalg, Nasjonal verneplan, Veger – Bruer – Vegrelaterte kulturminner*, Statens vegvesen, 2002: s 25ff

sted rundt 1900, og deler av arbeiderklassen bodde under umenneskelige forhold i uthus eller kjellere. Først etter første verdenskrig ble bolignøden så stor at boligbygging ble en samfunnsoppgave, og svaret kom i form av standardisering og industrialisering av byggevirksomheten.²⁴⁰ Gunnarsjaa skriver at årsakene til vanskene i boligbyggingen skyltes at det hadde vært bygd for mye på slutten av 1890-tallet.²⁴¹ Det var i denne perioden Jakob Digre la ned sin ferdighusproduksjon, 1900 - 1910.²⁴² Utover 1920-tallet ble det også lettere å få finansiert nye hus med boliglån.²⁴³ Likevel regner man med at minst 70% av alle eneboligbebyggelse i Norge før andre verdenskrig ikke var arkitekttegnete boliger. De ble tegnet og oppført av lekmenn eller byggmestere, og den arkitektoniske kvaliteten var sterkt varierende. Ferdighus og individuelle, arkitekttegnede eneboliger var relativt like fra 1800-tallet og frem mot 1960 skriver Sørby i *Klar - ferdig hus*.²⁴⁴

”Hatteng” ble oppført under ledelse av Ola Kristian Kristiansen,²⁴⁵ i SEfrak er han oppført som arkitekt/byggmester. Han hadde ingen arkitektutdannelse, men han hadde kunnskap om hvordan boligene så ut sørpå, i Kristiania, etter studietiden der.²⁴⁶ Han var født og oppvokst på Storsteinnes i Balsfjord kommune, Troms fylke. Et eksempel på arkitektonisk kvalitet er at boligen var helt uten ventiler frem til badet ble bygd på 1960-tallet. Unntaket er kjelleren som har fire etter 1939. Mangel på ventiler og lufting gjør boligen fuktig, selv om den er uten isolasjon og ganske trekkfull. Boligen på Hatteng er dessuten uten takrenner og vannbord mellom mur og bordkledning, men overligger er skrånkåret i underkant for at vannet skal slippe bordet. Boligen på Langvasseid er utstyrt med ventiler, en i hver etasje mot sør, og en på loftet mot nord, her er det også takrenner og vannbord.

Etter 1930-tallet ble det mer og mer vanlig å bygge trehus i bindingsverk,²⁴⁷ det ble stadig mindre vanlig å flytte husene, og husene blir oftere arkitekttegnet. I mellomkrigstiden, rundt 1930, gjorde også funksjonalismen sitt inntog, ikke bare med sine kvadratiske former, men også ved at det ble brukt bindingsverk som var panelt på begge sider. I huset på Hatteng er

²⁴⁰ Sørby, 1992, *Klar- Ferdig hus*: s 34

²⁴¹ Gunnarsjaa, 2006, *Norges arkitekturhistorie*: 318f

²⁴² Sørby, 1992, *Klar- Ferdig hus*: s 24, 30f

²⁴³ Hage, ”Kvenenes bosetning og byggemåter” i *Arkitektur i Nord-Norge*, Ingebjørg Hage m.fl (red), 2008: s 257

²⁴⁴ Sørby, 1992, *Klar-ferdig hus*: s 11

²⁴⁵ Vedlegg 2, kladd 1959 og Vedlegg 30, SEfrak-register, Hatteng

²⁴⁶ Vedlegg 1. Kladdbok 1918, forside, oppgaver for Ole Kristiansen, Mekaniske fag, Kristiania 01.12.1918,

²⁴⁷ Aanensen, Brønne, Drange, 2003, 6. opplag, *Gamle trehus*: s 124

bindingsverk benyttet til vegger i kjelleren og noen steder i huset, da det ble gjenreist der i 1939 med full kjeller.

Begge boligene, både Hatteng og Langvasseid, står uten utvendige endringer, bortsett fra at bislaget på Langvasseid har fått lemmer. Vi lar det innvendige ligge, da det gjennom årene har endret seg en del på grunn av nye muligheter og nye behov. Vi fokuserer på det utvendige, det visuelle, og går frem mot vår tid og ser på ferdighusene av i dag.

Høyden, den rektangulære formen med saltak er blitt videreført til arkitekttegnede boliger som ble standarder under gjenreisningsperioden etter krigen. Utvendig er skillet størst ved at gjenreisningshusene ikke hadde smårutete vinduer, men ofte hadde store vindusflater etter funksjonalismen. Andre vindustyper som krysspostvindu og T-post vindu ble også brukt. Innvendig har også funksjonalismen satt sitt preg på gjenreisningshusene, for eksempel med laboratoriekjøkken, for å rasjonalisere husarbeidet.²⁴⁸ Konstruksjonen i gjenreisningshusene var ikke bare bindingsverk, plankelaft ble fortsatt benyttet, og det ble produsert 200 laftehus til gjenreisningen i Finnmark.²⁴⁹ ”Norske hus for land og by” er en katalog over godkjente typetegninger som inneholdt 80 tegninger for trehus for ulike deler av landet, og til sammen 20 av dem var anbefalt for Nord-Norge. Av disse er to typer i korsplan, midtpipehus, på en og en halv etasje. ”Land 33” er et bindingsverkshus på 46 kvadratmeter, og ”Land 34” er en rektangulær toromsstue av laft, laftet i knutnov.²⁵⁰ Begge disse har mye til felles med husene på Hatteng og Langvasseid.

Selv om funksjoninspirerte boliger har fått plass i alle dagens huskataloger, er det den tradisjonelle boligtypen som er mest populær, selv i vår tid. Det er rektangulære boliger med saltak og med ark på taket, ofte med en veranda. Vindusflatene er oppdelte, selv om de ikke alltid er smårutete. Vi ser eksempler på dette i Mesterhus ”Ninni”,²⁵¹ Block Watne ”Lykkebo 3”,²⁵² med flere. Selv om bygningene har fått tilbake noe av utsmykningene og detaljene fra tiden rundt 1900, også kaldt sveitserstilen, har de moderne kataloghusene klare trekk fra den perioden som boligene på Hatteng og på Langvasseid representerer. I de moderne husene

²⁴⁸ Hage, 1999, *Som fugl Fønix av asken? Gjenreisningshus i Nord- Troms og Finnmark*: s178f

²⁴⁹ Hage, 1999, *Som fugl Fønix av asken? Gjenreisningshus i Nord- Troms og Finnmark*: s184

²⁵⁰ *Norske hus for by og land, 1940*: land33, land 34

²⁵¹ <http://www.mesterhus.no/>

²⁵² <http://www.blockwatne.no/bw/Husoversikt>

er ”blondeutskjæringene” fra sveitserstilen borte, men vi finner blant annet utsmykning i gavlmotiv, noe ”Hatteng” hadde da huset stod på Elvevoll.²⁵³

4.4 Boligene

I dette delkapittelet vil det bli sett på fellestrekk, likheter og ulikheter mellom disse to bygningene. Begge husene ble bygd på slutten av 1920-tallet; Langvasseid, vegvokterboligen, ble satt opp på sitt nåværende sted i 1928 - 1929, og ”Hatteng”, oppsynsmannsboligen, ble satt opp for første gang på Elvevoll i 1928.²⁵⁴

Begge var rektangulære bygninger på grunnmur av betong uten kjeller, og med saltak i nord-sør-retningen. De ble begge satt opp med laftede vegger av 3 x 8” pløyd plank, og de var begge utvendig umalt den første tiden. I kladd fra Ole Kristian Kristiansen til ”Herr vegsjefen” skriver han at huset ble reist under hans tilsyn og på billigste måte, uten innvendig paneling og uten maling.²⁵⁵ Denne bygningen hadde altså utvendig panel, og etter bilder fra tiden huset sto på Elvevoll, er det stående tømmermannspanel som i dag,²⁵⁶ men bygningen fikk ikke innvendig panel før i 1929, da ble det panelt og malt utvendig.²⁵⁷ Petra Gamst sier i videointervjuet at huset på Langvasseid ikke hadde utvendig panel før i 1931- 32, og hun tidfester det på grunnlag av fotografier der slekt og unger er til stede, og at moren ikke var gravid.²⁵⁸

Utvendig panel på disse to husene er heller ikke ulik, begge er stående med underligger kant i kant. På Hatteng er det tømmermannspanel, der overligger har nesten samme dimensjon som underligger, mens det på Langvasseid er brukt lektepanel, der overligger har omtrent 1/3 av bredden, bortsett fra på veggen mot nord der overligger har omtrent 1/2 bredden, og er dekorert med fals og kvartstaffprofil. Tømmermannspanel er en vanlig paneltype, og på tømmerhus trengs det ikke spikerslag og sjelden oppretting. Lektepanel var vanlig i den epoken som kalles sveitserperioden, 1840 - 1920, og denne typen panel er kjent fra Østlandet og Trøndelag på større bygg tilbake til 1700-tallet. Lektene ble brukt for å tette skjøtene mot

²⁵³ Vedlegg 31, Bilde Elvevoll. Fotograf: ukjent

²⁵⁴ Vedlegg 28, Kart Elvevoll, Storfjord

²⁵⁵ Vedlegg 2, Kladd 1959

²⁵⁶ Vedlegg 31, Bilde Elvevoll

²⁵⁷ Vedlegg 29, Brev 15.01.1957

²⁵⁸ Videointervju del 2

vær og vind på panelbordene som var satt side om side.²⁵⁹ Et annet skille er at Hatteng ikke har vannbord mellom utvendig panel og grunnmur, og heller ikke takrenner. Langvasseid har begge deler på boligen, selv om det er mindre nedbør i Pasvikdalen enn i Storfjorden, er begge steder nedbørsfattige områder.

Petra Gamst sier ingenting om innvendig panel på Langvasseid, men trolig var det panelt på ene siden, og det må da bli innsiden. Maskinlaftet plank, dobbelpløyd, er i seg selv ganske tett, men i Pasvikdalen er det lang og kald vinter, så sannsynligvis ble det panelt innvendig før 1931. Det er samme type panel som er benyttet innvendig i begge bygningene, både på Langvasseid og på Hatteng, stående, vanlig type, pløyd med fas. Vegger av tømmer krymper når tømmeret tørker, og det måtte stå uten panel på inn- og utsiden til tømmeret hadde satt seg.²⁶⁰ Tømmer til gjenbruk ble ofte fraktet fløytende på sjø, og da trakk tømmeret fuktighet, det rettet seg ut og måtte tørkes igjen. I SEfrak-registeret fra Langvasseid står det at huset kom med båt inn Langfjorden.²⁶¹ Til Hatteng fra Elvevoll ble boligen trolig fraktet med bil, så ingen av disse to hadde behov for å bli tørket. Planketømmer ble vel også sjeldent fløtet, og det var heller ikke vanlig å merke det når en skulle flytte et hus, plankene var like.

Listverket innvendig har både likheter og ulikheter. Rundt gulvet er det rettkantete lister i begge husene. I himlingen er det kvartstafflister på Hatteng, og på Langvasseid er det hulkillister, bortsett fra på stueloftet hvor det er rettkantete lister. Rundt dører og vinduer på Hatteng er det rettkantete lister. Listene rundt dørene i gangen i første etasje, utgangsdør, kjøkkendør og stuedør, er profilerte med både karniss og halvstaff. Vinduskarmen, eller listen under vinduet, har profilering på loftet, og det er mulig at disse listene var nye i 1939, da vinduene med tre ruter i høyden og dører med karnissprofil kom til. På Langvasseid er det lister med slakk hulkillprofil rundt alle dører og vinduer, og underligger på alle vinduene er profilerte med karnissprofil. Trappen fra første etasje til loftet er plassert i gangen i begge husene, forskjellen er at på Hatteng er trappen i en lengde på tvers av møneretningen, mens det på Langvasseid er en repostrapp på langs av møneretningen, med avsats i midten der trappen dreier 180 grader.

²⁵⁹ Aanensen, Brønne, Drange, 2003, 6. opplag, *Gamle trehus*: s 130f

²⁶⁰ Aanensen, Brønne, Drange, 2003, 6. opplag, *Gamle trehus*: s 117

²⁶¹ Vedlegg 63, SEfrak-register, Langvasseid

Rominndelingen er også ganske lik; stua i sør, kjøkkenet i nordvest, inngangen og trappa til loftet i nordøst, og to soverom på loftet. Om det var jordkjeller på ”Hatteng” da huset stod på Ellevoll, vites ikke, heller ikke om det var jordkjeller på Langvasseid da huset ble bygd der. Ingebjørg Hage skriver i *Som fugl Fønix av asken? Gjenreisingshus i Nord- Troms og Finnmark* at det fra århundreskiftet, 1900, var mange bolighus som ikke hadde kjeller, men en jordkjeller med tilkomst gjennom en luke i gulvet. Veggene var ofte av naturstein eller laftet.²⁶² ”Jordkjelleren” på Langvasseid er av murt betong, som grunnmuren, så den er trolig bygd samtidig som huset ble satt opp.

Fyllingsdørene innvendig har samme form, lik øvre og nedre fylling med to vertikale fyllinger i midtpartiet, bortsett fra den ene på Langvasseid som skiller seg ut, det er døren til stueloftet som har tre like fyllinger. Dørene på Hatteng skiller seg med profil i ramtre mot fylling, og det er dørene i kjeller, fra kjøkken til kjeller, til spiskammer og kontor på loft. Disse dørene har karnissprofil, og de andre har staffprofil. Vindusrammene har ikke samme profil og dimensjon, selv om de er serieproduserte. Slike vindusrammer med så tynne sprosper og enkle glass er i de fleste boliger for lengst byttet ut med moderne vinduer, og de originale vinduene høyner bevaringsverdien. Vindusglassene på Langvasseid er større enn de på Hatteng. De vindusrammene på Langvasseid som har 3 ruter i høyden, er 121 og 129 cm høye, de med tre ruter i høyden på Hatteng er 102 cm høye. Vindusrammene fra 1928 med 4 ruter i høyden er 137 cm høye. Alle vindusrammene på Langvasseid har en rute i bredden, og alle på Hatteng har to ruter i bredden. Begge deler var vanlig på den tiden husene ble bygd, og det var heller ikke uvanlig med flere sammenstillinger av vindusrammer i samme bygning.²⁶³

En forskjell mellom husene er at ”Hatteng” var på en etasje da det stod på Ellevoll på 1920- og 1930-tallet, og Langvasseid er på en og en halv etasje. Taktekingen skiller også, Hatteng har takpapp og Langvasseid har skiferstein. Hatteng ble utvidet med en meter i bredden og fra to til fire rom på loftet, huset fikk full kjeller og det ble endret fra en til en og en halv etasje i 1939. Fyllingsdørene med karnissprofil og vindusrammene med tre ruter i høyden, er trolig bygningselementer som kom til ved flytting og utvidelse av boligen til Hatteng i 1939. Hatteng fikk også lagt inn vann fra brønn med inntak og kran i kjelleren, brønnen var oppe i bakken og det var fall til huset, men det er uvisst om det var vann inne mens huset sto på Ellevoll. Langvasseid har stått ganske uendret siden det ble bygd, der hadde det vært

²⁶² Hage, 1999, *Som fugl Fønix av asken? Gjenreisingshus i Nord- Troms og Finnmark*: s 92

²⁶³ Aanensen, Brønne, Drange, 2003, 6. opplag, *Gamle trehus*: s 52ff

handpumpe fra brønn og utslagsvask på kjøkkenet. Brønnen var plassert lavere enn huset, så derfor pumpe og ikke kran.

4.5 Sammenligning med relevante boliger i litteraturen

Som nevnt over beskriver Gunnar Jahn, 1925, etter folketellingen i 1920, at det er de primitive grunnformene som preger småhusene i Troms og Finnmark. Videre spesifiserer han det nærmere og tar for seg de enkelte kommunene. Fra Malangen, nordover til Kvænangen og østover til Nordreisa er det en bygningstype som han kaller B.3.1, som er rådende. Det har rektangulært grunnplan og er inndelt i to rom. Husene er ofte på en og en halv etasje med to soverom på loftet. Han skriver at der er vanlig med separat kjøkken om der er nok rom, kjøkkenet benyttes ofte til oppholdsrom, og stua brukes til tider som kokerom om vinteren. I kjøkkenet er det som regel komfyr, og i andre rom er det etasjeovn. Veggene er ofte laftet tømmer eller plank med panel. Til takteking brukes torv, skifer eller takpapp. Det bemerkes at for Lyngen mangler det riss av husene.²⁶⁴ Både Elvevoll og Hatteng var del av Lyngen kommune fram til 1930, da ble Lyngen kommune delt i tre kommuner, Lyngen, Storfjord og Kåfjord.²⁶⁵ Denne boligen ville allikevel ikke vært med på folketellingen i 1920, men boligmønsteret ville kommet frem.

Boliger og bosetning på Skibotn har Hage beskrevet i ”Kvenenes bosetting og byggemåter” i *Arkitektur i Nord-Norge*. Skibotn er ikke langt fra Hatteng, og byggingen av veggen fra Storfjord til Skibotn er direkte årsak til at oppsynsmannsboligen på Hatteng er plassert akkurat der. Skibotn var en handelsplass og en markeds plass der det hvert år ble arrangert marked med mange tilreisende, både fra sjø, land og innland. På siste del av 1800-tallet bosatte mange finner seg i området, så her var både finsk, samisk og norsk bosetning.²⁶⁶ Skibotn hører til Storfjord kommune. Storfjorden og mange andre fjorder fra Midt-Troms og nordøstover har finsk, norsk og samisk bosetning. I enden av Storfjorden bodde finnene tradisjonelt på Hatteng, mens samene bodde på Oteren, og hovedmønsteret er fortsatt slik. Storfjord kommune har mangfold som sitt slagord, ”mangfold styrker”, bygd på det kulturelle mangfold i språk, kultur og religion gjennom lange tider, og i 2007 vedtok kommunestyret at det skulle bygges på tre likeverdige kulturer og språk: norsk, samisk og kvensk/ finsk.²⁶⁷ På

²⁶⁴ Jahn, 1925, *Byggeskikker på den norske landsbygd*: s 190ff

²⁶⁵ <http://www.storfjord.kommune.no/politisk-historie.4497958-104774.html>

²⁶⁶ Hage, ”Kvenenes bosetting og byggemåter” i Hage m.fl. (red), 2008, *Arkitektur i Nord-Norge*: s 236ff

²⁶⁷ <http://www.storfjord.kommune.no/om-storfjord.4505434-104772.html>

Skibotn markeds plass var det 30 bolighus før 1940, og av disse var 4 korsplanhus, midtpipehus, med loft.²⁶⁸ Midtpipehus, slik som på Hatteng, var altså kjent i området, men ikke i flertall.²⁶⁹

For Finnmark og Sør-Varanger skriver Gunnar Jahn at det er forskjellige boligtyper for finner, kvener og nordmenn. Nordmennenes boliger har en rektangulær grunnflate med gang, kjøkken, stue og kammers. Husene er ofte på en og en halv etasje, laftet av tømmer eller planker og ofte uten panel og maling. Ildstedet på kjøkkenet i Sør-Varanger er ofte magasinovn.²⁷⁰ Tekking av tak var torv eller takpapp.²⁷¹

Det er ikke mulig å skrive en tekst om et hus i Varanger uten å nevne Varanger-huset, selv om det er litt på siden av hva denne teksten omhandler, da det mest trolig var lignende betingelser i festekontrakten på Langvasseid som på Hatteng. Der står det at leier ikke har rett til å holde husdyr i havnehagen.²⁷² Varanger-huset forekommer mest i Øst-Finnmark hvor det var stor innvandring fra Finland, og ble vanlig i den finske befolkningen i områdene i Varanger på 1800-tallet. Bygningene er flerfunksjonshus, bolig og fjøs i samme bygningsenhet, i flere varianter. Det kan være fjøs i ene enden av bygningen og bolig i andre, eller bolig og fjøs satt ved siden av hverandre bundet sammen med et mellombygg. Det er uvisst hvor denne byggeskikken stammer fra, men det er blitt foreslått blant annet sjøsamisk påvirkning fra Troms og Finnmark, der både bolig og fjøs kunne være bygd som gamle, eventuelt med boligdelen i laft og fjøsdelen som gamle. Kvitsjøen har også blitt foreslått, hvor det sammenbygde huset har vært vanlig helt frem til vår tid. Slike flerfunksjonshus er ikke kjent i de områdene i Finland som mesteparten av innvandrerne kom fra.²⁷³ Derimot er det flerfunksjonelle langhus kjent fra bronsealderen, yngre jernalder, vikingtiden og Europa.²⁷⁴ Den kulturelle påvirkningen i Finnmark har vært stor, som en utpost mellom flere stormakter og flere etniske grupper. Frem til den russiske revolusjonen i 1917, var også påvirkningen stor fra den russiske siden.²⁷⁵

²⁶⁸ Hage, "Kvenenes bosetting og byggemåter" i Hage m.fl (red), 2008, *Arkitektur i Nord-Norge*: s 253

²⁶⁹ Hage, 1999, *Som fugl Fønix av asken? Gjenreisingshus i Nord-Troms og Finnmark*: s 85f

²⁷⁰ <http://www.grenstrakter.org/download.php?objectId=510>

²⁷¹ Jahn, 1925, *Byggeskikker på den norske landsbygd*: s 193ff

²⁷² Vedlegg 8. Panteattest. Se punkt 3 (havnehage er innheining til hest eller dyr på beite)

²⁷³ Hage, "Kvenenes bosetting og byggemåter" i Hage m.fl. (red), 2008, *Arkitektur i Nord-Norge*: s 254ff

²⁷⁴ <http://miljolare.no/tema/kulturminner/artikler/stilhistorie.php> og

<http://arkeologi.blogspot.com/2004/11/langhus-kyr-og-tradisjon-et-eksempel.html> m.fl

²⁷⁵ Andersen, "Byggeskikkens flerkulturelle påvirkning" i *Fortidsminnevern nr 3, 1993*: s 2ff

I store trekk kan ikke de to objektene i denne teksten sammenlignes med den omliggende bebyggelsen da beboerne hadde et helt annet livsgrunnlag enn den andre bosetningen i bygdene i Troms og Finnmark. De fastboende livnærte seg for det meste på naturallusholdning, med en kombinasjon av jordbruk og fiske. Sesongarbeid for Vegvesenet med vegbygging var en ekstraintekt for mennene fra 1920-tallet og fram til 1950-åra. I disse to boligene var arbeidet for mennene på vegen, på Hatteng for å bygge veg, og på Langvasseid for å holde vegen ved like. De ble i begge tilfeller lønnet av staten. Vi kan derfor si at bygningene ikke er typisk for de lokale områdene i Nord-Norge på den tiden, med at de representerer en nasjonal byggeskikk. For Langvasseid var også trevirke importert, for det var ikke noen kjente sagbruk i Sør- Varanger på den tiden.²⁷⁶

Fargene utvendig på Hatteng var opprinnelig Grønn Bonitol. Den fargen var brukt på alle bygningene tidligere, inkludert den store garasjen som Mesta nå har, og på de andre garasjene som er revet. Det var tyskerne som fikk bygd den store garasjen under krigen, og fargen kan komme derfra da det ikke er noen motefarge. Rundt 1960 ble den store garasjen og de to skjåene malt rød. På den tiden hørte garasjen til samme tomt/bruk, og det sto to identiske skjåer på eiendommen. Langvasseid har heller ikke utvendige farger som følger fargemotene. Bolighuset på Langvasseid er gult med grønne lister, og den eneste moten disse farger følger, må være Statens vegvesens, da dette er farger som vi kjenner igjen fra annet utstyr som tilhører Statens vegvesen. Uthusene på Langvasseid har vært røde hele tiden. Rød, engelskrød, var blant de billige pigmentene man fant i naturen, og dette var en farge som tradisjonelt var brukt på uthus.²⁷⁷

Innvendige farger på Hatteng er generelt skarpe, ofte i kontrast med hverandre, og veggflatene er hvite og halvblanke. De skarpe fargene som ble brukt i tiden etter andre verdenskrig stammer delvis fra dårlig tilgang på malerverner under krigen.²⁷⁸ Fargene i spiskammer, blass grønn, er ikke ulik den fargen som var utvendig, og den har nok bleknet med tiden. Innvendige farger på Langvasseid er etter beskrivelsen til Petra Gamst urene farger som brunt og rødbrunt, grålige, dempete farger av grønt og blått. Farger som ble benyttet nasjonalt fra

²⁷⁶ Informasjon fra Rolf Randa, Statens vegvesen, Sør-Varanger

²⁷⁷ Aanensen, Brønne, Drange, 2003, 6. opplag, *Gamle trehus*: s 348

²⁷⁸ Aanensen, Brønne, Drange, 2003, 6. opplag, *Gamle trehus*: s 392

1905- 1930.²⁷⁹ Vi kan si at innvendige farger i disse bygningene representerer en nasjonal stil fra to forskjellige epoker.²⁸⁰

4.6 Hverdagsliv

En bolig er mye mer enn en maskin å bo i.²⁸¹ Det kalde klimaet gjør hjemmet til et sosialt møtested, hjemmet blir på mange måter som et lite mikrokosmos, skapt av mennesker for mennesker og delt inn i mange grenser, soner, synlige og mindre synlige. Det er offentlige og private grenser, maskuline og feminine soner, skille mellom foreldre og barn, jenter og gutter.²⁸² Hjemmet viser til sosial status og kulturell tilhørighet, og en bolig er full av symbolske grenser som dørmatter, dørskilt, dørstokker, trapper, hvilke vei dørene åpnes. Hver person kan ha sin faste plass både på kjøkken og stue. Alt dette er etablert på gamle kulturelle verdier som har endret og tilpasset seg livsmønsteret i en moderne bolig.²⁸³ Eksempelvis kan nevnes at gammen og lavvoen er delt inn på lignende måte, kun med symbolske grenser, og det var også grenser i ett, to- eller treromsstua.

Boligen var i stor grad kvinnens arbeidsplass, kvinnens domene, mens mannen arbeidet ute, og i disse to tilfellene her arbeidet mennene på veganlegg. Gjennom inngangsdøren, som på Hatteng åpnes innover, og på Langvasseid åpnes utover, kommer man inn i gangen. Hvorfor det er slik, kan bare spekuleres i. Fra gangen blir man i begge boligene ledet inn til kjøkkenet, med dør som åpnes innover til dette rommet. På begge kjøkken står store vedovner av jern som varmer raskt, og dette var stedet der familiene samlet seg først om morgenen for å gjøre seg klar til dagens gjøremål. Kvinnene fortsatte dagen fra sitt hovedsete på kjøkkenet, her ble bakt, kokt, strikket og sydd. På Hatteng er det dør og trapp til matkjellere og vaskekjeller, på Langvasseid er det luke til matkjelleren, en murt jordkjeller, altså lett tilgang til der matvarer ble oppbevart og vasking foregikk. Kjøkkenet var stedet der de daglige måltidene ble inntatt, og der man snakket om dagens hendelser. Post og papirer ble ofte oppbevart på kjøkkenet, så det kunne også tjene som kontor. Kjøkkenet fungerte som en ”velkomsthall”, og var det mest offentlige rommet i huset, der det var varmt og godt. Dagens besøkende ble ledet hit til en

²⁷⁹ Aanensen, Brønne, Drange, 2003, 6. opplag, *Gamle trehus*: s 390

²⁸⁰ Perioder som etter Aanensen, Brønne og Drange, 2003, 6. opplag, *Gamle trehus*: s 392, s 390, kalles gjenreising og etterkrigstid, 1940- 1955, for Hatteng, og det nye Norge, 1905- 1930, for Langvasseid, og siste del av perioden

²⁸¹ Le Corbuiser (1887- 1965, døpt Charles- Edouard Jeanneret) Modernistisk og funksjonalistisk arkitekt, filosof og byplanlegger. Virket fra 1905- 1965

²⁸² Med offentlig grenser menes besøkende, ikke at det var åpent for publikum og offentligheten generelt

²⁸³ Gullestad, 1989, *Kultur og hverdagsliv*: s 51ff

kopp kaffe og kanskje litt kake eller noe annet å bite i for å utveksle de siste ”nyhetene”. På kjøkkenet gikk praten lett rundt bordet mens de minste ungene lekte på gulvet. Kjøkkenet var også en plass der kvinnene kunne trekke seg tilbake om kvelden når mennene var hjemme eller hadde gjester i stua.²⁸⁴

Fra kjøkkenet blir man i begge boligene ført inn i stua, med dør som åpnes inn i rommet, og det er dør ut til gangen i den andre enden av stua i begge husene, slik at man kan gå ut uten å forstyrre damene på kjøkkenet. Stua er boligens representasjonsrom, og viser til både økonomisk, sosial og kulturell tilhørighet og holdninger i form av matter på gulv, gardiner, møbler, potteplanter, bøker, bilder, pyntegjenstander og annen dekor som viser til kunnskap og interesser. Det er på stua fjernsyn og radio er plassert, der er møbler hvor en kan slappe av og tenke på annet enn dagens gjøremål, møbler som lenestoler, salonger, bokhyller og skap. Det var det stedet i huset mennene samlet seg.²⁸⁵ Ofte var en del av stua møblert som spisestue for finere kulinariske sammenkomster, med spisebord og tilhørende stoler, skjenker og skap med finere servise osv. På Langvasseid, er det som før nevnt, tomt for inventar, men Petra Gamst sier i intervjuet at hun husker det var både hyller og radio i stua. Hvordan ”Hatteng” var da huset sto på Elvevoll, vet vi heller ikke, men det er ikke usannsynlig at de 4 stolene som er på loftet, hørte til et spisestuemøblement som stod der. Disse stolene uten spiker eller skruer, men festet sammen med trenagler. Det indikerer at de er gamle, kanskje fra sent 1800-tallet eller tidlig 1900-tallet.

Hatteng er som kjent møblert, og stua viser til et rom der man slapper av og gjerne beriker sitt intellekt i form av litteratur som bøker og tidsskrifter, med radio eller tv. Sittemøblene er myke, og på gulvene er det matter som gjør det lunt og varmt. De bildene som i sin tid var på veggen, og som kunne vise til estetisk sans og minner, er borte. Men man vet hvor de fleste befinner seg, og det vil bli ordnet duplikater som blir hengt opp før den offisielle åpningen i 2009. Bokhyllen inneholder oppslagsverk og romaner fra 1940-tallet og framover, og på hyller under bordene og i aviskorgen ligger tekniske magasiner og aviser. Lampen over spisebordet er estetisk vakker, den er i jugendstil, trolig fra 1920-tallet. Spisebordmøblementet er komplett med spisebord, 6 stoler, lintøyskap og skjenk av laminert materiale fra 1950-tallet. Dette er et sett der alt hører sammen, de er av samme material og kantene har samme profil.

²⁸⁴ Gullestad, 1989, *Kultur og hverdagsliv*: s 52f, 61ff

²⁸⁵ Gullestad, 1989, *Kultur og hverdagsliv*: s 56, 59ff

Loftet bestod opprinnelig av to soverom og gang i begge boligene. På Langvasseid ble loftet disponert av grensevakten under vinterkrigen, (vinteren 1939-1940) og det flyttet inn en familie etter at bombingene av Kirkenes begynte under andre verdenskrig. Det var da trangt i huset, og rommene fikk en ny funksjon. Dørene på Langvasseid åpnes inn i rommene på loftet. Langvasseid var en vegvokterbolig, uten behov for å ta i mot ansatte eller arbeidere.

”Hatteng” ble utvidet til fire rom på loftet etter at huset ble flyttet fra Elvevoll til Hatteng. Tre av rommene tjente som soverom, og det fjerde som kontor. Kontoret fikk innsatt en vedovn, og det kan tyde på at det var aktivt brukt. Det er vanskelig å si hvordan døren til kontoret ble åpnet, om det var ut i gangen eller inn på kontoret. Mest trolig ble den åpnet inn til kontoret, da det etter ombygging til bad, wc og nytt kontor, åpnes på den måten, innover. Dette viser til at kontoret var et rom der man tar imot arbeidere i tillegg til å drive utregninger og planlegging av vegprosjekter. På det meste hadde Ole Kristian Kristiansen 152 arbeidere under sin ledelse.²⁸⁶ Dørene til bad og wc åpnes mot gangen, og dørene ”kolliderer”, noe som trolig har areale årsaker. Fra de to soverommene som fortsatt er der i dag, åpnes dørene ut i gangen, og trolig var det slik på det tredje soverommet også. Soverommene blir private soner, og grensen går ved at dørene blir åpnet mot gangen. Dørvriderne på de to dørene som fortsatt er soverom, skiller seg fra alle andre i huset, da de er av edlere kvalitet og fint utformet i messing.

Kjøkkenet var husets navle og det viktigste samlingsstedet, husets mest offentlige rom, mens foreldrenes soverom på loftet var det mest private rommet. I dagens boliger har kjøkkenet mistet sin status som husets sentrum da hendelser og gjøremål på kjøkkenet er redusert, kvinnens arbeidsplass er ikke lenger bare i hjemmet, og stua har overtatt som ”velkomsthall”.

Uthusene på begge objektene har også fellestrekk. Først utedoen, som er revet og borte på Hatteng, men på Langvasseid er den satt opp igjen nær sitt opprinnelige sted. Utedoene i seg selv skiller seg, på Langvasseid er den satt rett på bakken, mens den på Hatteng var satt på grunnmur med tre vedder som det var gravd ut mellom, grunnmuren er der enda. Felles for begge anleggene er at utedoen er den bygningen som er lengst fra hovedhuset og det ytterste huset av alle uthusene, og de hadde begge pulttak. På Hatteng er det skjå, og på Langvasseid er det smie. Bruken er helt forskjellig, men de er begge satt sammen av flaker, eller lemmer, for at de skal være lette å ta ned og flytte til et annet sted. Skjåen på Hatteng har i tillegg tjent

²⁸⁶ Kilde, Ola Kristiansen

som bolig, og er som arbeidsbrakkene i vegvesenet var på 1920 tallet. De siste uthusene kan ikke sammenlignes, de er helt forskjellige både i konstruksjon og bruk, et hønsehus på Hatteng og en garasje med snekkerverksted på Langvasseid.

Huset på Hatteng har ikke takrenner eller vannbord mellom bordkledning og grunnmur, i motsetning til huset på Langvasseid. Verken lokalbefolkningen eller noen andre har kunnet gi noe fornuftig forklaring på hvorfor huset på Hatteng ikke har takrenner. Svarene går helst i den retning at de ikke hadde takrenner den dagen, men det må være en annen forklaring. Den eldste skjåen har heller ikke takrenner, den er sannsynligvis det første huset Ole Kristian Kristiansen bygde, i 1921. Det er en flyttbar arbeidsbrakke som han brukte mens han arbeidet i Øverbygd i Målselv. Målselv er et nedbørsfattig område, med innvandrere fra Gudbrandsdalen og Østerdalen, som også er nedbørsfattige områder, og som ironisk fikk stor fraflytting på grunn av en stor flom 20.- 24. juli 1789 hvor 1523 gårdsbruk ble skadet.²⁸⁷ Det er den største flomkatastrofen på Østlandet i moderne tid.²⁸⁸ Målselv hadde ingen fastboende før i 1788.²⁸⁹ Ole Kristian Kristiansen bodde i 6 -7 år i den flyttbare brakka, og han savnet vel ikke takrenner, og derfor så han kanskje ikke behovet for å ha takrenner på bolighuset da det ble bygd på Ellevoll, og heller ikke etter flyttingen til Hatteng. Bygningen ble reist under tilsyn av Ole Kristian Kristiansen, og på billigste måte, og dette var sannsynligvis av de besparelser han gjorde. Dette blir også forsterket ved at boligen ikke er utrustet med vannbord mellom bordkledningen og grunnmuren.

Disse to boligene er de eneste av sitt slag i landet som er fredet, oppsynmannsbolig og vegvokterbolig, som står på sitt opprinnelige sted. I tillegg er begge tomtene bortimot trekantet, er ikke den eneste likheten mellom disse to tomtene i Statens vegvesens eie. Beliggenheten er en annen likhet, de er på nesten samme nordlige breddegrad, selv om det er 900 km mellom dem. De ligger begge i enden av en fjord, noe som i seg selv ikke er spesielt, og det er heller ikke noe spesielt at det går daler inn i landet fra disse fjordbotnene. Det som er en kuriositet, er at fra Hatteng går Signaldalen innover landet, med vei til treriksgrensen mellom Norge, Sverige og Finland. Fra Langvasseid og Langfjorden går Pasvikdalen innover til øvre Pasvik nasjonalpark og treriksgrensen mellom Norge, Finland og Russland. Dette er de to eneste stedene i Norge der landet grenser mot to andre land.

²⁸⁷ <http://no.wikipedia.org/wiki/Storofsen>

²⁸⁸ <http://www.coplex.no/Web/ArticleView.aspx?id=9334119>

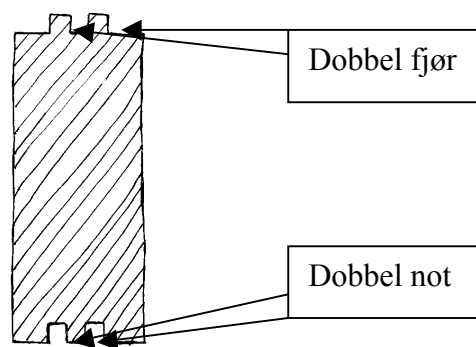
²⁸⁹ <http://no.wikipedia.org/wiki/Målselv>

4.7 Dører, lister og vindu

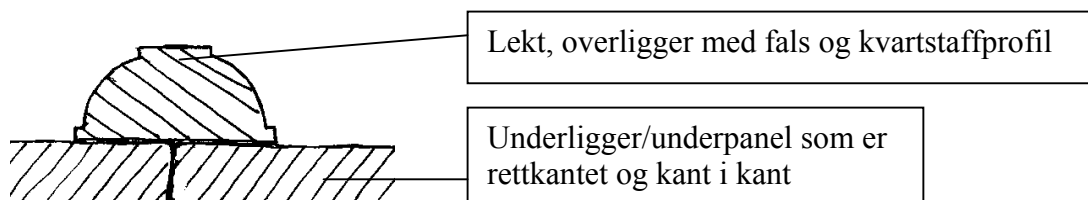
Her presenterer jeg skisserte detaljer fra panel, dører, vinduer og lister fra Hatteng og Langvasseid, med navn på detaljene. Skissene er utført på frihand, så form og målestokk er ikke nødvendigvis helt nøyaktige.

4.7.1 Utvendige detaljer

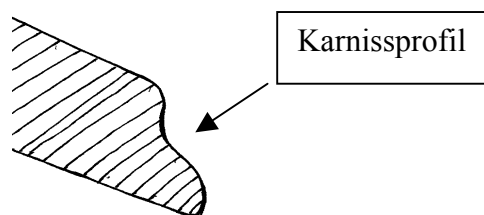
Planketømmer, dobbelpløyd. Veggene både på Hatteng og Langvasseid er reist med dobbelpløyd planketømmer på 3,5 x 8", ca 7,5 x 20 cm.

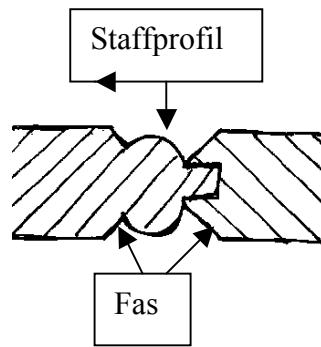
Lektepanel på Langvasseid.

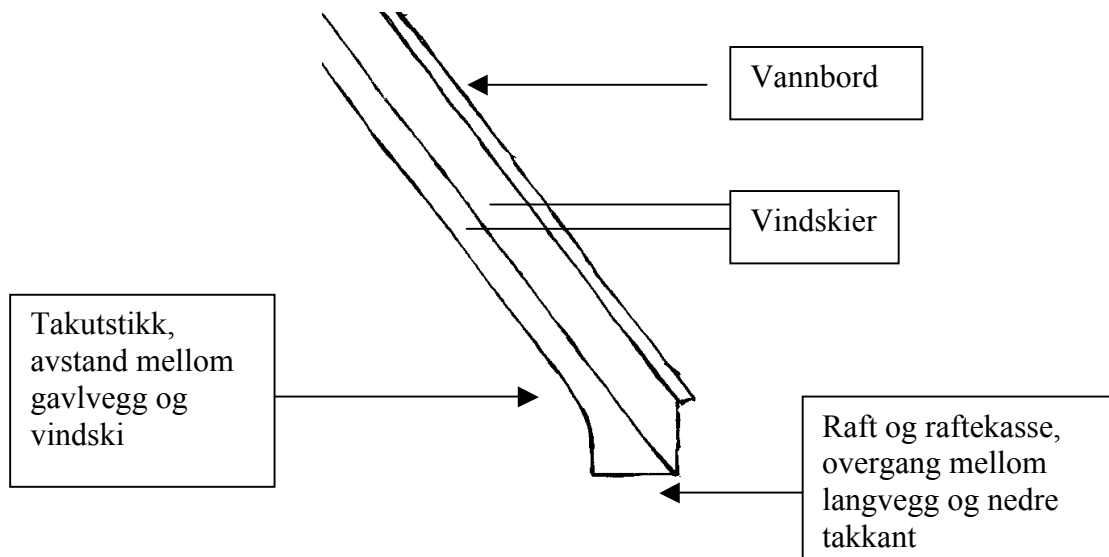
Vannbord, mellom bordkledning og grunnmur, på Langvasseid.

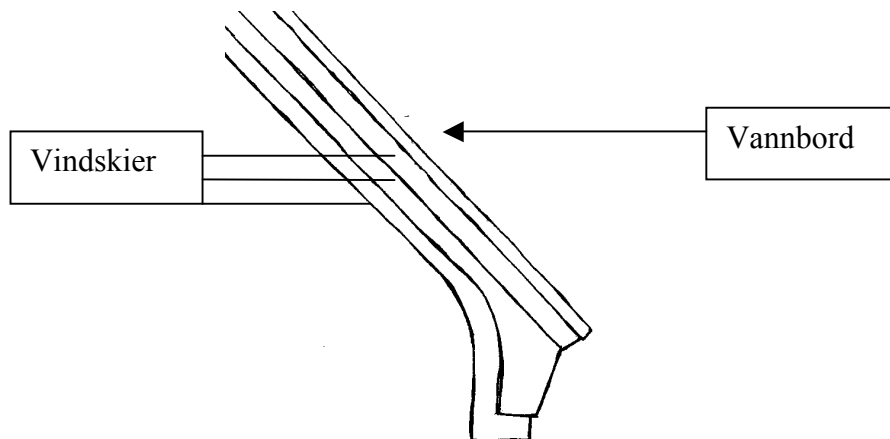
Panel i bislag på Langvasseid.

Vannbord og vindskier på Hatteng. Vindskiene er to bord utenpå hverandre, hvor det innerste er det nederste, og vannbordet ligger flatt over.

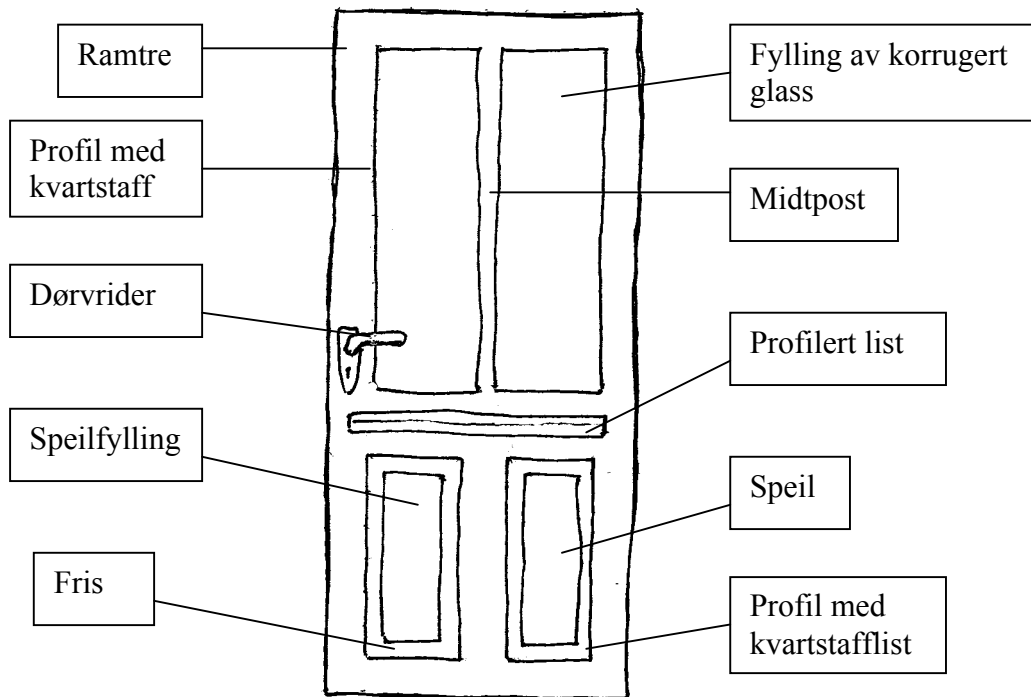

Vannbord og vindski på Langvasseid. Vindskiene er tre bord utenpå hverandre, hvor det innerste er det nederste, og vannbordet ligger flatt over.

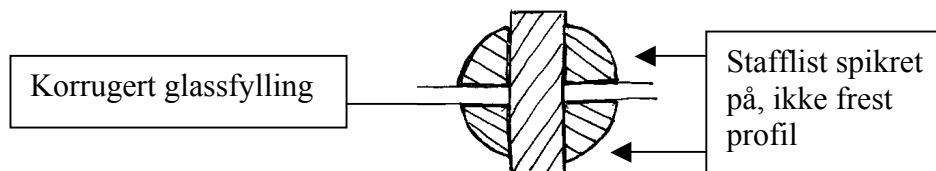

4.7.2 Detaljere, dører

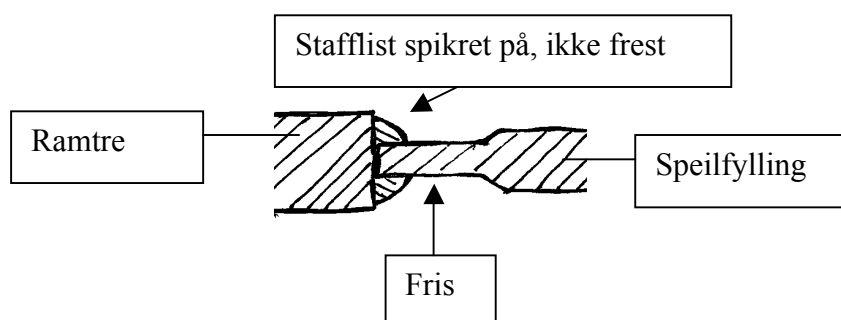
Ytterdør på Hatteng er en fyllingsdør der de øvre fyllingene er i korrugert glass.

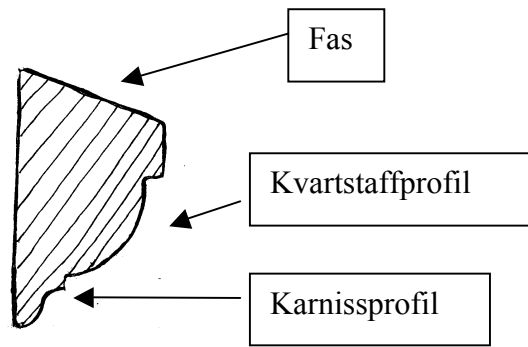
Midtpost i ytterdør på Hatteng.

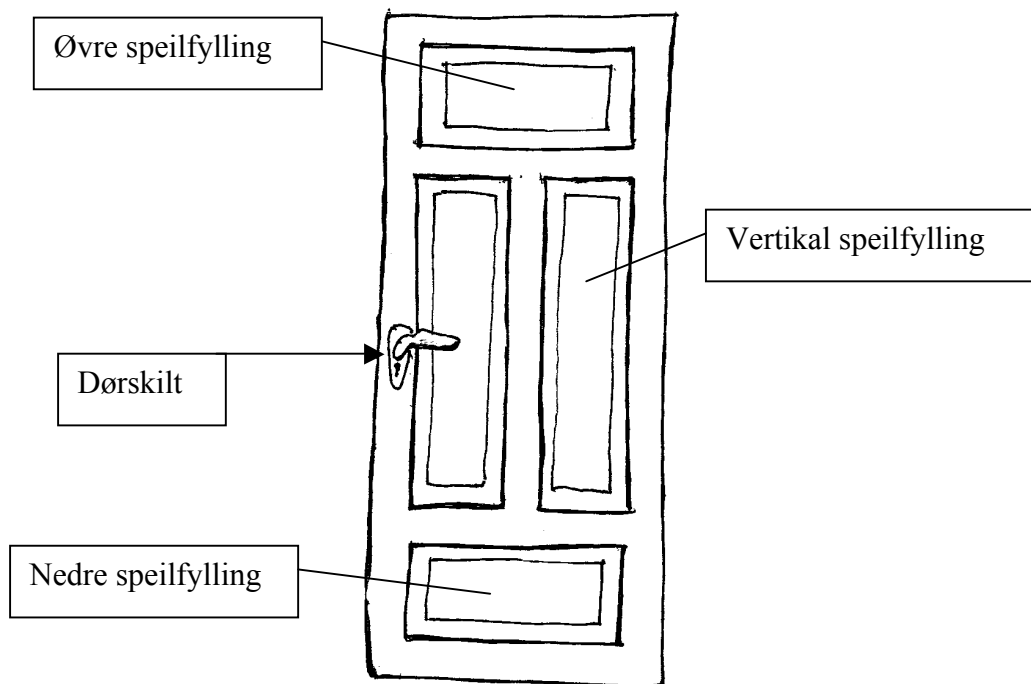
Ramtre og fylling på Ytterdør, med profil, på Hatteng

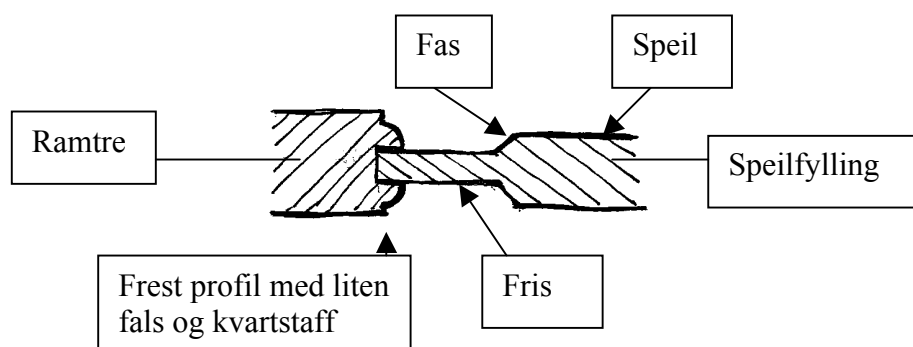
List på ytterdør på Hatteng.

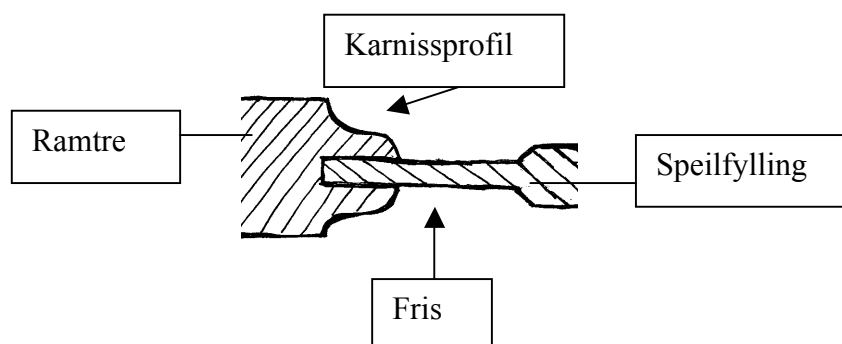
Fyllingsdør med lik øvre og nedre fylling, og med vertikal midtfylling. Slik er alle innvendige fyllingsdører på Hatteng, og alle unntatt fyllingsdør til stueloftet på Langvasseid.

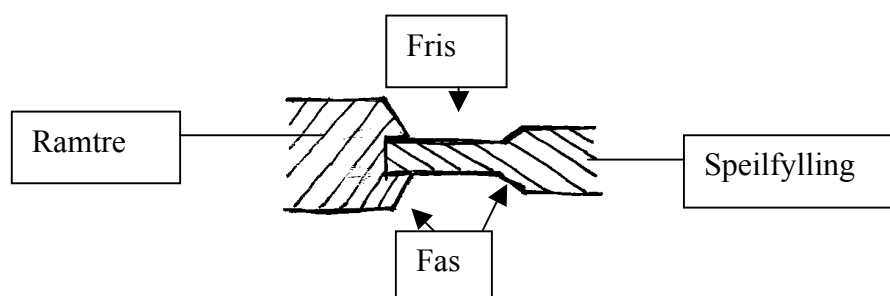
Detalj for fyllingsdører. Felles for dørene på Hatteng, bortsett fra dører i kjelleren, fra kjøkkenet til kjelleren, dør til spiskammer, og dør til kontor. Det er mulig at døren til stueloftet på Langvasseid har denne detaljen, men det kan også være at den er som på ytterdør på Hatteng, med spikret kvartstafflist. Inngangsdør på Langvasseid er lik de innvendige dørene der.

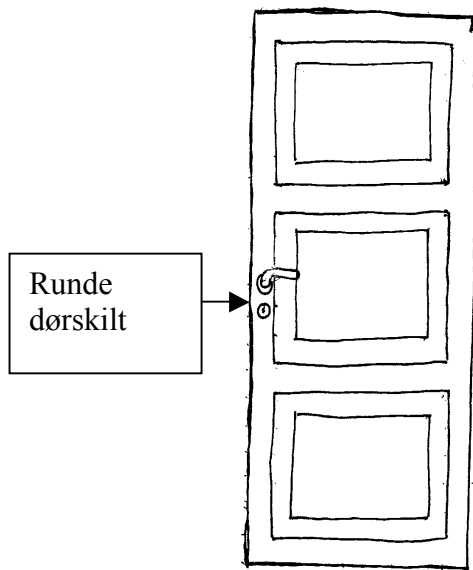
Detalj for fyllingsdører i kjeller, fra kjøkkenet til kjeller, spiskammer og kontor på Hatteng.

Detalj fra fyllingsdører med vertikale fyllinger på Langvasseid.

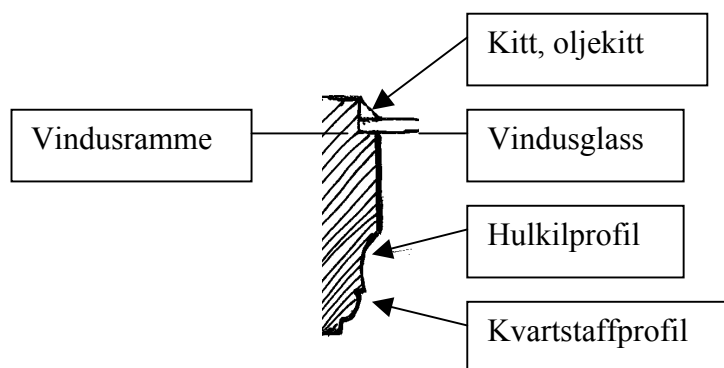

Fyllingsdør for stueloft på Langvasseid.

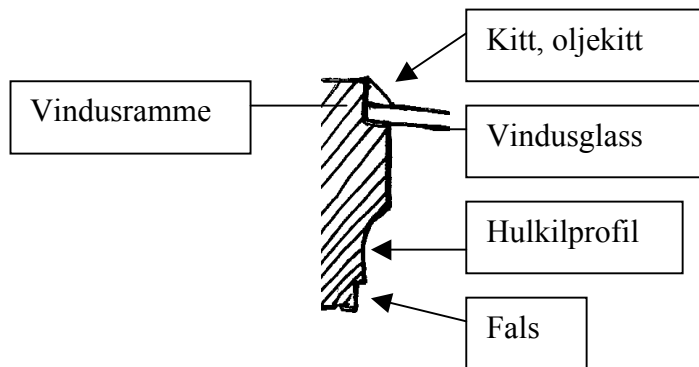

4.7.3 Detaljer, vinduer

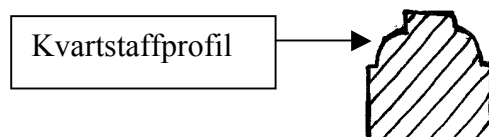
Vindusramme på kjøkken, stue og bad på Hatteng. Profiler er innvendig og kitt er utvendig.

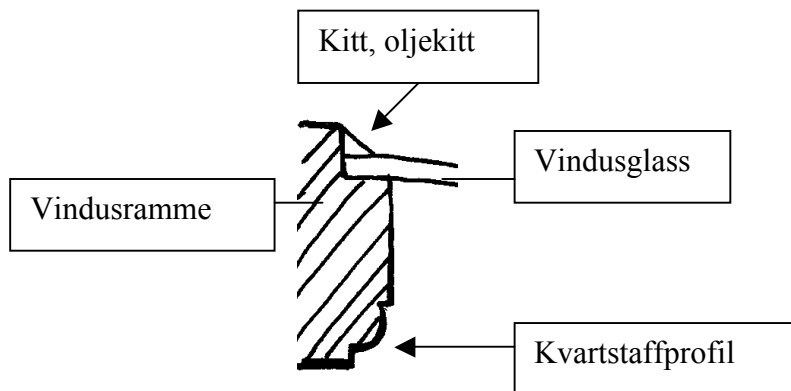
Vindusramme for kjeller, spiskammer, soverom og kontor på Hatteng.

Midtpost, felles for alle vinduer med midtpost, både på Hatteng og Langvasseid.

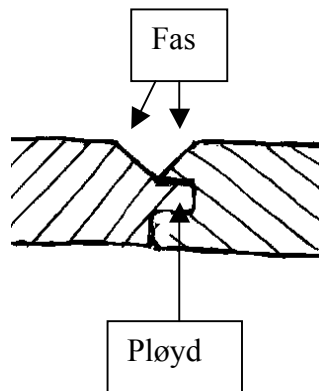

Vindusrammer for Langvasseid.

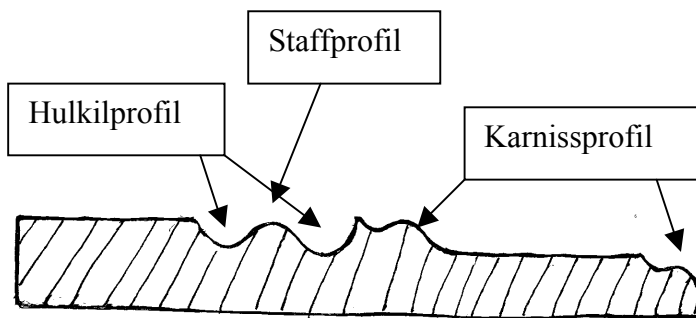

4.7.4 Innvendige detaljer, lister og panel

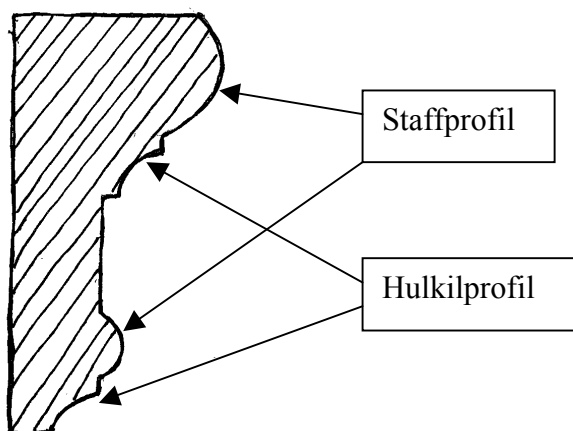
Innvendig panel for Hatteng og Langvasseid, pløyd med fas.

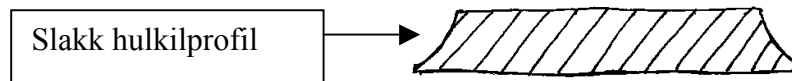
List i gang på Hatteng, rundt inngangsdør, kjøkkendør og stuedør.

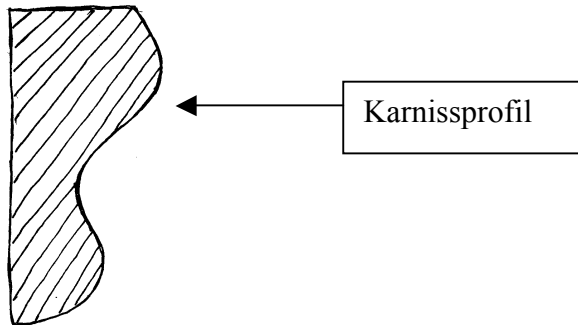
Underliggende vinduslist på loft, Hatteng.

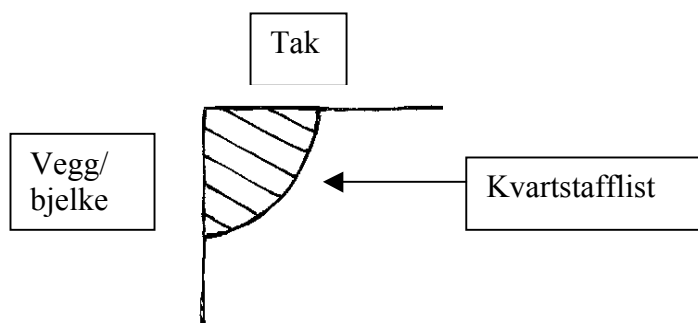
List rundt dører og vinduer, ikke underligger på vinduer, på Langvasseid.

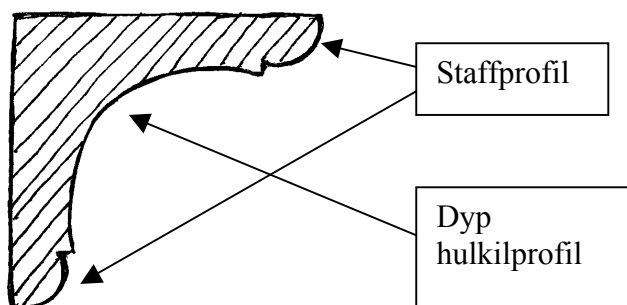
Underliggende vinduslist på alle vinduer på Langvasseid.

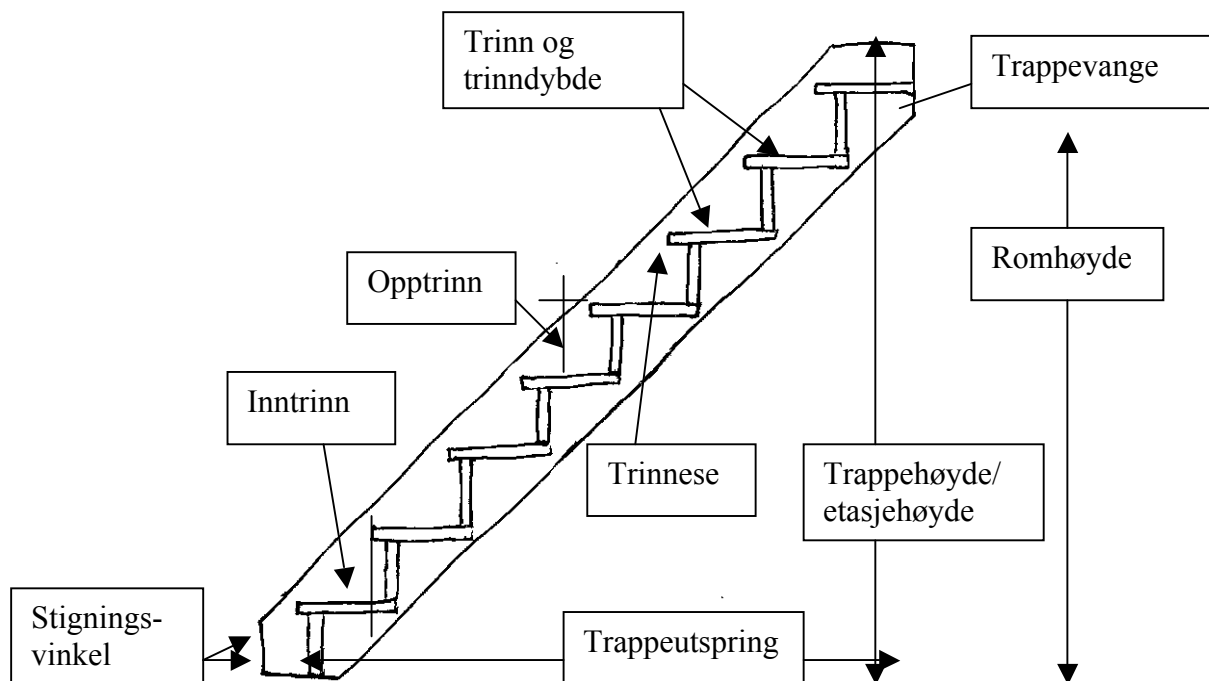
Taklister på Hatteng.

Taklister på Langvasseid.

4.7.5 Trapp

Kapittel 5 Oppsummering

Dette kapittelet gir en oppsummering og peker på noen av svarene som har kommet frem i løpet av oppgaven. I tillegg blir det litt om fremtidsvisjonene for objektene til slutt.

5.1. Oppsummering

Innsamling av materiale til oppgaven i offentlige arkiver brakte ikke så mye informasjon som forventet, mye av årsaken til dette ligger blant annet i at Statens vegvesen er selvassurerende, og derfor har det ikke blitt foretatt branntakster på lik linje med andre anlegg. Det er merkelig at det ikke var noe å finne i byggesaksarkivene, for Langvasseid er de trolig tapt i andre verdenskrig, men for Hatteng må årsaken være en annen. I litteraturen er det heller ikke mye som omhandler bolighus i Nord-Norge i mellomkrigstiden, men jeg har tatt med det jeg har funnet av relevante og publiserte kilder. Jeg har også vært innom sosialantropologien for å se på hva objektene kan fortelle om dagliglivet. Muntlige kilder har også vært mye brukt, men objektene selv har vært de viktigste kildene.

SEfrak-registeret, som er basert på befaring og intervjuer med personer som disponerte bygningene da registreringen ble foretatt, er trolig ikke alltid underlagt kvalitetskontroll. For Hattengs del er opplysningene gitt av Regunda Kristiansen som hadde bodd i huset siden første gang det ble bygget i 1928, og også etter at huset ble flyttet til Hatteng i 1939. Da kan vi gå ut fra at opplysningene er korrekte, og at ingen hadde mer kunnskap enn hun om denne boligen. For Langvasseid har SEfrak-registeret vist seg å inneholde ukorrektheter, og opplysningene her er gitt av Eifred Markusen og Ann- Beate Jensen, Kirkenes speiderforening, som da disponerte bygningen som hytte for speiderne. Det står, vel å merke med kommentar om at opplysningen er usikker, at det var Edvard Hesengt som satte opp huset, men dette er sannsynligvis ikke tilfelle. Rolf Randa, Statens vegvesen, Kirkenes, barnebarn til Edvard Hesengt, fikk fortalt av sin mor at det var Jon Eide og Jakob Nordli som satte det opp, og da hun begynte på skolen i 1928, var huset under bygging.

Områdene og typografien er beskrevet, samt tomt, hage og bygningenes plassering i landskapet. Historikk for bygningene og hagene er også med, og bygningene er sammenlignet med hverandre, og med tilsvarende boliger i litteraturen for å se om boliger i statens eie skiller seg fra andre boliger på den nord-norske landsbygda, og for å se om Statens vegvesens

boliger fulgte egen byggeskikk eller stil. Det er klart at disse husene har fellestrekk med hverandre, og med andre relevante boliger for de lokale områdene, selv om midtpipehuset ikke var typisk for Troms og Finnmark. Dessuten har de fellestrekk med boliger fra resten av landet, både i konstruksjon og form, innvendige farger og ”moderniteten” som var på den aktuelle tiden. Det eneste som kan minne om at disse bygningene er tjenesteboliger for Statens vegvesen, er de utvendige fargene på Langvasseid, som vi kjenner fra andre bygninger som Statens vegvesen disponerte.

Begge objektene representerer en epoke innen arkitekturhistorie og, det viktigste av alt, pionerarbeidet innen utbygging av norsk kommunikasjon og infrastruktur. Hatteng viser, med det som er skjåen, en typisk vegarbeiderbrakke fra 1920-tallet, som både var flyttbar og som tjente som familiebolig. Dette objektet hadde fortjent mye større oppmerksomhet i oppgaven, og kanskje det kan være en ide til en bacheloroppgave for noen i fremtiden. Det er den bygningen på Hatteng som har mest historie å fortelle, og kanskje aller mest for etterkommerne til Ole og Regunda Kristiansen.

Spørsmålet om boligen på Langvasseid kunne være et hus fra Jacob Digre-produkter i Trondheim har blitt diskutert, med det resultat at det er lite trolig boligen stammer fra dette firmaet. Jacob Digre avsluttet sin trehusproduksjon mellom 1900 og 1910, og det blir bare spekulasjoner om en skal prøve å finne ut om denne boligen stammer fra en produksjon som opphørte omtrent 25 år før huset ble satt opp på Langvasseid.

Vedtaksfredning, kulturminneåret 2009 og kulturminneverdier er presentert i kapittel 4. Videre er det gjort forsøk på å forklare begrepet byggeskikk, og fremveksten av maskinproduserte bygningsdeler med standardisering av mål som etter hvert resulterte i en nasjonal byggeskikk og byggestil. Likheter mellom boligene på Hatteng og Langvasseid, både med hensyn til materialvalg og rominndeling, er blitt sett i sammenheng med relevante boliger i litteraturen. Resultatet viser at det viktigste skillet er at størstedelen av befolkningen i Nord-Troms og Øst-Finnmark bodde i hus som bar preg av naturhusholdning, kombinert jordbruk og fiske. Hatteng og Langvasseid var tjenesteboliger med et annet økonomisk grunnlag. Hatteng fikk for eksempel ikke holde husdyr i havnehagen, og trolig er det lignende klausul i kontrakten for Langvasseid, men denne kontrakten foreligger ikke. Det er også vist at begge disse boligene har fellestrekk med de arkitekttegnete gjenreisningshusene etter andre verdenskrig, og at de har fellestrekk med dagens moderne kataloghus.

Arkitekturhistorisk representerer disse bygningene overgangen fra en epoke til en annen på flere måter. Ingen av bygningene er arkitekttegnet, handverkeren eller byggherren var også ansvarlig for tegninger og planlegging. Bygninger av tre hørte ikke til under begrepet arkitektur, og byggeskikk var utøving i praksis, ifølge det rådende synet på begynnelsen av 1900-tallet. Dette endret seg etter første verdenskrig. Det ble sett på som viktig å kartlegge stedeegne kulturer for å få til et kunstnerisk og nasjonalt preg over trehusene. Det var fortsatt byggmestere som stod for det meste av trehusbebyggelsen, 98% i 1916, men arkitektene kom stadig oftere på banen, og i 1940 regner man fortsatt med at det var minst 70% av trehusbebyggelsen som ikke var arkitekttegnet. Så kom gjenreisningstiden og kataloghusene etter krigen, og så godt som alt ble etter hvert arkitekttegnet, også bygninger av tre.

Bygningshistorisk er også disse boligene representanter for en overgangsperiode. Den epoken som avsluttes, begynte midt på 1800-tallet med trevarefabrikker og damp-sager som begynte å produsere og levere ferdigproduserte bygningsmaterialer som plankelaft, profilerte lister og panel, samt serieproduserte lister og dører. Hvert sagbruk fulgte sine egne dimensjoner etter lokale tradisjoner. Etter hvert, rundt 1920, ble det stilt krav til standardmål som skulle gjøres gjeldende for hele landet. Planketømmer og innvendig panel ser ut å være blant de første standarder man ble enige om, og de er felles for både Hatteng og Langvasseid. Målet var også at det skulle være standard dimensjoner på bjelkelag, vinduer, dører, og andre bygningselementer. Hatteng har to forskjellige innvendige dører fra 1928 og 1939, men i samme dimensjon, de vindusrammene som var nye i 1939, har også samme bredde som i 1928. Det kan vise til en viss standard, eller til bestillingsproduksjon. Bjelkelag skiller seg derimot fra standarder, på Hatteng er det for eksempel benyttet merkverdige dimensjoner, og avstanden mellom bjelkelagene varierer fra 60 – 80 cm. Boligen på Hatteng bærer også sterkt preg av gjenbruk av materialer, her er for eksempel alt av treverk i kjeller av stubbgulvsbord med rester etter betong, både himling, vegger og lister. Man tilpasset materialene på stedet, slik at alt skulle kunne brukes.

Det har også vist seg, spesielt for Hatteng, at detaljer som hengsler og profiler i dører, vinduer og listverk har gitt informasjon med tanke på hva som ble tilført av bygningselementer ved flytting og utvidelse av boligen. For Langvasseid er det døren og listene på stueloftet som skiller seg fra de andre. Hva som er årsaken til det, blir kun spekulasjoner. Det kan være at rommet ikke ble panelt og gjort ferdig med dør på samme tid som resten av huset, at stueloftet var et upanelt rom uten dør de første årene. Eller at døren og listene kom til da huset ble

flyttet til Langvasseid, men da hadde det lite trolig vært to forskjellige typer rettkantete taklister. Mulighetene er mange, og svarene er få, om i det hele tatt noen.

Tømmeret er heller ikke merket, men det var ikke vanlig å merke planketømmer ved flytting, da alt var saget likt, bare bunnsvill var tilskåret, og det måtte gjøres individuelt for hver grunnmur. Muligheten er faktisk til stede for at huset ikke var bygd tidligere, selv om det blir fortalt at materialet kom med båt inn fjorden, så hadde Sør-Varanger trolig ingen sagbruk, og tømmeret var hentet utenfor distriktet, nytt eller brukt.

En av årsakene til at disse bygningene ble bygd av Statens vegvesen som bolig for etatens ansatte, har sammenheng med den første egentlige vegplanen som ble vedtatt i 1929.

Vegnettet ble her delt inn i riks- fylkes- og herredsveger, og Statens vegvesen hadde ansvar for de to førstnevnte, både med bygging og vedlikehold. Statens vegvesen bygde boliger for oppsynsmenn og vegvoktere der det var nødvendig for at de skulle få folk til å fylle stillingene. Dette ble trolig finansiert gjennom innføring av motorvognavgift i 1927.

Vegvoktere og oppsynsmenn representerer en epoke i norsk veghistorie som nå for lengst er forsvunnet. Skillet i den teknologiske utviklingen i veghistorien er satt til 1960. Før den tid gikk 2/3 til lønn for arbeidere, og 1/3 til maskiner, etter 1960 ble forholdet omvendt.

Bygningene har stått nesten uten endringer og utbedringer siden de ble bygd, og det er noe som i seg selv gjør dem unike. Hatteng har i tillegg fullt inventar fra tiden mellom 1945 og 1980, noe som gjør boligen enda mer unik. Dette er blant de elementene som gjør boligene interessante og viktige å verne for ettertiden, og en direkte grunn til at de er fredet med vedtak. Disse to boligene har stått uten større endringer i rundt 70 år, kanskje fordi de ikke har vært i privat eie, og slik har vært beskyttet for modernisering og ombygging i større grad. Det er en mer omfattende prosess å forandre et hus som arbeidsgiveren eier. Hadde boligene vært i privat eie, ville de trolig vært bygget om og oppdatert til moderne standard med tanke på både isolasjon og vinduer, med moderne bad og kjøkkeninnredninger. De ville vært påbygget og ombygget så hovedstrukturen ville vært ødelagt, eller de ville vært revet til fordel for moderne boliger.

5.2. Fremtidsvisjoner

På Hatteng er det fortsatt noen få ting som skal gjøres før åpningen. Det skal jevnes og såes gress rundt huset, og skjå og hønsehus skal få et strøk til med maling. Dette er arbeid som tar til når snøen forsvinner og telen er borte fra jorden. Innvendig skal det gjøres rent, og det blir forsøkt å ordne med duplikater av noen av de bildene som hang på veggene. Gjenstandene skal plasseres på sitt riktige sted, og en del av dem må nok sikres på en eller annen måte siden det er tildels store verdier i huset. Dette skal skje i løpet av sommeren, før den offisielle åpningen og markeringen av kulturminneåret 2009 som skjer i samarbeid med Storfjord kommune 19. og 20. september 2009. Oppsynsmannsboligen vil fungere som base og det vil bli foretatt bussturer til de andre kulturminnene som er med i markeringen. Før den tid blir det ordnet med toalett og avfallsdunker, og det blir satt opp informasjonstavler med kort informasjon om Hatteng. Hjulbrakka kommer restaurert tilbake i løpet av sommeren, og den skal bli innredet med informasjon og bilder om veghistorien i distriktet. Til hjulbrakka blir det ordnet med en planert og grusbelagt plass, og den blir plassert på nordsiden av boligen.

I framtiden blir det foretatt nødvendig vedlikehold, gressplenen blir klippet ved behov, og det skal ryddes for kratt når det er nødvendig. Museet skal holde åpent i avgrensede perioder noen ganger i året, og ellers blir anlegget tilgjengelig ved bestilling, med omvisning og aktiviteter.

For Langvasseid skal vegvokterboligen, tun og uthus stå ferdig i løpet av sommeren 2009. ”Vokterboligen fra Karasjok” blir laget om til informasjonssenter hvor det skal samles fotografier om veghistorie i Finnmark og intervjuer med personer tilknyttet vegbygging i fylket. Dette blir tilgjengelig på en 32” skjerm med trykkpanel, slik at den enkelte kan velge selv og i eget tempo det en ønsker. Det er meningen at dette skal være en permanent installasjon. Det skal også ordnes med toalett og avfallsdunker. Åpningen skjer i samarbeid med Sør-Varanger museum, kommunen og historielaget. Lørdag 12. september blir det foretatt en kulturminnevandring i Kirkenes som historielaget har ansvar for, og søndag 13. september er det satt opp buss til Langvasseid hvor der skal være diverse aktiviteter, omvisning og åpning av vegvokterboligen.

Hele anlegget, med brakkene som er tilflyttet fra forskjellige områder i Finnmark, skal etter planen stå ferdig sommeren 2010. Etterpå er det nødvendig vedlikehold og formidling som står i sentrum. Det blir gjort en offensiv mot skoler i Kirkenes, for å gi dem interesse for å

bruke anlegget, og ellers blir det holdt åpent i avgrensede perioder noen ganger i året med aktiviteter og omvisninger. Det er også åpent ved bestilling, eksempelvis fra skoler.

Med slike tiltak ønsker Statens vegvesen å gjøre veghistorien levende og interessant for besøkende i alle aldre, også for kommende generasjoner.

”Dagens generasjon er forpliktet til å forvalte kulturminnene med respekt for dem som har levd før oss, og med omtanke for dem som kommer etter.”²⁹⁰

²⁹⁰ Stortingsmelding nr. 16 (2004- 2005) ”Lev med kulturminner”

<http://www.regjeringen.no/nb/dep/md/dok/regpubl/stmeld/20042005/Stmeld-nr-16-2004-2005-/1.html?id=406292>

Litteraturliste

- Andersen, Reidun L. ”Byggeskikkens flerkulturelle påvirkning” i *Fortidsminnevern nr 3, Kultur og bygningshistorie i Finnmark*, Hagen Offset a.s, Brumunddal, 1993: s 2ff

- Aktieselskabet *De forenede Norske Laase og Beslagfabrikker. Kristiania 1911*, Katalog og prisliste fra 1911, Riksantikvaren 2002

- Aanensen, Hans Olav. Brønne, Jon. Drange, Tore. *Gamle trehus, historikk, reparasjon og vedlikehold*, Universitetsforlaget AS 1980, 6. opplag, Gyldendal Norske Forlag AS 2003

- Brochmann, Odd, *Bygget i Norge, bind 2*, Andersen & Butenschøn, Gyldendal Norske Forlag A/S, 3. opplag, 2003

- Christensen, Arne Lie, *Den norske byggeskikken: hus og bolig på landsbygda fra middelalder til vår egen tid*, Pax Forlag A/S, Oslo 1995

- Forseth, Terje, ”Kulturminner i Troms” i *Fortidsvern nr 3, 1997, Bygningshistorie i Troms*, Hagen Offset as, Brumunddal, 1997: s 1

- Forvaltning av statens kulturhistoriske eigendommer, Rettleiar, Overordna føresegner gitt kongelig resolusjon, med utfyllande rettleiing*, Fornyings- og administrasjonsdepartementet, Aktiv Trykk A/S 10/ 2006- opplag 2000

- Gullestad, Marianne. *Kultur og hverdagsliv*, Universitetsforlaget AS, Oslo, 1989

- Gunnarsjaa, Arne, *Norges Arkitekturhistorie*, Abstrakt forlag as 2006, Oslo

- Hage, Ingebjørg, ”Kvenenes bosetning og byggemåter” i *Arkitektur i Nord- Norge*, Haga, Ingebjørg. Haugdal, Elin. Hegstad, Sveinulf. Ruud, Bodil. (red), Fagbokforlaget, Bergen, 2008

- Hage, Ingebjørg, *Som fugl fønix av asken? Gjenreisingshus i Nord- Troms og Finnmark*, Ad Notam Gyldendal AS, Printed by AiT Gjøvik AS 1999

-Jahn, Gunnar, *Byggeskikker på den Norske landsbygd*, Oslo 1925, H. Aschehoug & Co, Steenske Boktrykkeri Johannes Bjørnstad, 1925

-*Norske hus for by og land*, utgitt av Norske arkitektsforbund på foranledning av krigsskadetrygdens gjenreisingsnemnd 1940, trykt i Offset hos Emil Moestue A/S

-*Riksantikvarens strategi 2000- 2005*, Riksantikvaren, Postboks 8196 Dep, 0034 Oslo, Løren Grafisk, 1. opplag, mai 2000

-Rønnevig, Else. *Gamle hus. Vern, valg og muligheter*. H. Aschehoug, Oslo 2004

-Sørby, Hild. *Klar- ferdig hus*, Ad Notam Gyldendal 1992, Juel Solbakken A/S, Oslo

-*Vegvalg- Nasjonal verneplan, Veger- Bruer- Vegrelaterte kulturminner*, Statens vegvesen Vegdirektoratet, Oslo, 2002

-*Verbalt, Visuelt, Materielt: Om museernas dokumentation och insamling*. Nordiska Museet/ Samdok, Nordiska museets förlag, 11521 Stockholm 1991

Nettadresser etter kapitler

1.

<http://www.regjeringen.no/nb/dep/md/dok/regpubl/stmeld/20042005/Stmeld-nr-16-2004-2005-/1.html?id=406292>

1.3

<http://www.lovdatab.no/for/sf/kr/tr-19970122-0033-007.html#4-1>

2.1

<http://www.mdt.no/primus/>

<http://www.riksantikvaren.no/Norsk/Nyhetscenter/?module=Articles;action=Article.publicShow;ID=2959>

2.2

<http://www.storfjord.kommune.no/om-storfjord.4505434-104772.html>

<http://no.wikipedia.org/wiki/Hatteng>

http://retro.met.no/observasjoner/troms/normaler_for_kommune_1939.html?kommuner

http://retro.met.no/observasjoner/hordaland/normaler_for_kommune_1201.html?kommuner

<http://www.storfjord.kommune.no/om-storfjord.4505434-104772.html>

2.3.1

<http://www.mesta.no/> og <http://no.wikipedia.org/wiki/Mesta>

2.4.6

<http://www.mdt.no/primus/>

2.4.7

<http://www.elvestador.no/>

2.7

http://www.vegmuseum.com/dynamicpages_2.asp

3.1

<http://www.kulturit.no/primus>

3.2

http://retro.met.no/observasjoner/finnmark/normaler_for_kommune_2020.html?kommuner

http://retro.met.no/observasjoner/sor-trondelag/normaler_for_kommune_1601.html?kommuner

3.3

<http://www.bioforsk.no/ViewPPP.aspx?view=person&id=287&viewLanguage=NorwegianBokmaal>

3.4.4

<http://www.riksantikvaren.no/?module=Articles;action=Article.publicShow;ID=2959>

<http://www.squidoo.com/john-savio>

www.kvasir.no/

4.1

http://www.samfunnsforskning.no/page/Ansatte/Ansatte_vitenskapelige/1416/5810.html

4.2

<http://www.riksantikvaren.no/Norsk/Nyhetscenter/?module=Articles;action=Article.publicShow;ID=2959>

<http://www.regjeringen.no/nb/dep/md/sok.html?id=87062&quicksearch=T-891>

<http://www.lovdatab.no/all/tl-19780609-050-002.html#4>

<http://www.lovdatab.no/all/tl-19780609-050-005.html#15>

<http://www.lovdatab.no/all/tl-19780609-050-006.html#22a>

<http://www.lovdatab.no/all/tl-19780609-050-006.html#27>

<http://www.riksantikvaren.no/Norsk/Nyhetscenter/?module=Articles;action=Article.publicShow;ID=2318/>

<http://www.regjeringen.no/nb/dep/md/tema/Kulturminner/kulturminnearet-2009/Kulturminnearet-1997.html?id=493583&epslanguage=NO>

<http://www.regjeringen.no/nb/dep/md/dok/regpubl/stmeld/20042005/Stmeld-nr-16-2004-2005-.html?id=406291>

4.3

http://www.rhd.uit.no/sundt/bind6/eilert_sundt_bd6.html#%C2%A7%201

4.4

<http://www.mesterhus.no/>

<http://www.blockwatne.no/bw/Husoversikt>

4.5

<http://www.storfjord.kommune.no/politisk-historie.4497958-104774.html>

<http://www.storfjord.kommune.no/om-storfjord.4505434-104772.html>

<http://www.grenstrakter.org/download.php?objectId=510>

<http://miljolare.no/tema/kulturminner/artikler/stilhistorie.php>

<http://arkeologi.blogspot.com/2004/11/langhus-kyr-og-tradisjon-et-eksempel.html>

4.6

<http://no.wikipedia.org/wiki/Storofsen>

<http://www.caplex.no/Web/ArticleView.aspx?id=9334119>

<http://no.wikipedia.org/wiki/Målselv>

5.2

<http://www.regjeringen.no/nb/dep/md/dok/regpubl/stmeld/20042005/Stmeld-nr-16-2004-2005-/1.html?id=406292>

Innhold Vedlegg

Innhold Vedlegg.....	1
Beskrivelse av vedleggene	3
Vedlegg 1. Kladderbok 1918, forside	11
Vedlegg 2. Kladd 1959	12
Vedlegg 3. Kart Hatteng	16
Vedlegg 4. Målebrev.....	17
Vedlegg 5. Gjerde	18
Vedlegg 6. Bilde Hage 1	19
Vedlegg 7. Bilde Hage 2	19
Vedlegg 8. Panteatest.....	20
Vedlegg 9. Skjøte 1	22
Vedlegg 10. Skjøte 2.....	23
Vedlegg 11. Kart 1	24
Vedlegg 12. Kart 2	25
Vedlegg 13. Kartskisse 1949	26
Vedlegg 14. Flyfoto	27
Vedlegg 15. Brev 18.07.2003	28
Vedlegg 16. Hjulbrakka	29
Vedlegg 17. bilde Port	35
Vedlegg 18. bilde Ny port.....	35
Vedlegg 19. Artikkel.....	36
Vedlegg 20. Fargekode	37
Vedlegg 21. Hage 3.....	38
Vedlegg 22. Laas.....	39
Vedlegg 23. Kjøp, 27.06.1991	45
Vedlegg 24. Polise1, 1946	46
Vedlegg 25. Polise 2, 1956	47
Vedlegg 26. Diplom.....	48
Vedlegg 27. Fredning 2007.....	49
Vedlegg 28. Kart Ellevoll	54
Vedlegg 29. Brev av 15.01.1957.....	55
Vedlegg 30. SEfrak- register, Hatteng	56

Vedlegg 31. Bilde Elvevoll.....	61
Vedlegg 32. Bilde Hatteng sør.....	61
Vedlegg 33. Vanntegning 1963	62
Vedlegg 34. Bad og wc.....	63
Vedlegg 35. Sikring	64
Vedlegg 36. Takst	65
Vedlegg 37. Kart Øverbygd.....	75
Vedlegg 38. Bilde Hage 4.....	76
Vedlegg 39. Bilde Hønsehus 1.....	76
Vedlegg 40. Bilde Hage 5	77
Vedlegg 41, Revisjon A	78
Vedlegg 42. Nord-Troms Museum	79
Vedlegg 43. Verneplan 2002	80
Vedlegg 44. Brev av 06.10.2002.....	84
Vedlegg 45. Brev av 17.06.2003.....	85
Vedlegg 46. Brev av 19.06.2003.....	86
Vedlegg 47. Brev av 18.11.2003.....	87
Vedlegg 48. Årsmelding 2003	88
Vedlegg 49. Ansvar.....	91
Vedlegg 50. Oppfølging.....	92
Vedlegg 51. E-poster.....	97
Vedlegg 52. Støtte 2005.....	100
Vedlegg 53. Brev av 26.02.2003.....	102
Vedlegg 54. Kart Langvasseid	103
Vedlegg 55. Flyfoto	103
Vedlegg 56. Sør– Varanger avis	104
Vedlegg 57. Målebrev.....	105
Vedlegg 58. Tegning.....	107
Vedlegg 59. Sikring	110
Vedlegg 60. Riksantikvaren.....	111
Vedlegg 61. Statsarkivet	112
Vedlegg 62. Kart Langfjorden	114
Vedlegg 63. Sefrak- register, Langvasseid	115
Vedlegg 64. Vindu	119

Beskrivelse av vedleggene

Vedleggene av kart og tegninger har ikke riktig målestokk. Mange av vedleggene som er skannet har et merke i ene hjørnet, som skyldes en liten defekt på det tekniske utstyret. Noen vedlegg av handskrevne brev, kan være litt svake.

Vedlegg 1. Kladdebok 1918, forside

Kladdebok for Ole Kristiansen, oppgaver mekaniske fag, Kristiania 01.12.1918, funnet i skrivebord på kontor i andre etasje

Vedlegg 2. Kladd 1959

Fra Ole Kristian Kristiansen til Herr vegsjefen i Troms, Harstad. Funnet i Ole Kristian Kristiansens skrivebord, trolig fra 1959, da han skriver 1 ½ år etter fylte 70 år, og han er født i 1888.

Vedlegg 3. Kart Hatteng

Den grønne sirkelen er "Veitun Hatteng", kartet er hentet fra: "Vegvalg- Nasjonal verneplan, Veger – Bruer – Vegrelatere kulturminner, Statens vegvesen, 2002.

Vedlegg 4. Målebrev 2004

Fra Takst, side 11, Vedlegg 36.

Vedlegg 5. Gjerde

Gjerde, den stiplede linjen er gjerdet, tegnet inn av Ola Kristiansen, som satte opp gjerdet i 1977. Skissen er den som blir omtalt senere som Kartskisse 1949, og gjerdet er den siste endringen på skissen.

Vedlegg 6. Bilde Hage 1

Fotograf: forfatter. 2008.

Vedlegg 7. Bilde Hage 2

Fotograf: forfatter. 2008.

Vedlegg 8. Panteattest 1959

Se punkt 3.

Vedlegg 9. Skjøte 1. 1959

Vedlegg 10. Skjøte 2. 1969

Vedlegg 11. Kart 1

Fra Takst, side 10, Vedlegg 36.

Vedlegg 12. Kart 2

For å se det hele i fugleperspektiv med Gnr og Bnr. Kartet er laget etter flyfoto, derfor er ikke bygningene korrekt, og hjulbrakka er tegnet som hus. Kartet er hentet fra

http://webhotel2.gisline.no/gislinewebinnsyn_nordtroms/

Vedlegg 13. Kartskisse 1949

Kartskisse, Troms vegkontor, Harstad, 18.01.1949, med endringer inntegnet 1958 og 1976. Endringene på skissen er inntegning av oppsynsmannsbolig + kontor og kryss på bygninger som er revet. Hønehus er ikke inntegnet, uvisst hvorfor, siden det er bygd ca 1940.

Vedlegg 14. Flyfoto

Flyfotoet er handkolorert, se for eksempel på lister rundt vindu og strømkabler. Bildet er fra ca 1955. Strøm kom til Hatteng med A/L Lyngen kraftlag i 1953, og dette bildet antas å være tatt et par år senere. Det er tidfestet av blant annet Ola Kristiansen.

Fotograf: ukjent.

Vedlegg 15. Brev 18.07.2003

Omhandler ønske om kjøp av Gnr. 52, Bnr. 42, Hatteng, med opplysninger om hvordan han som barnebarn av Ole Kristian Kristiansen, husker det var der.

Vedlegg 16. Hjulbrakka

Før og under restaurering av hjulbrakka på Skipagurra, Tana, Finnmark, 2008.

Tekst og Fotograf: Inge Fred Dervo. 2008.

Vedlegg 17. Bilde Port

Fotograf: forfatter. 2008.

Vedlegg 18. Bilde Ny port

Produsert på Skipagurra, Tana, Finnmark, 2008, og avfotografert der.

Fotograf: Inge Fred Dervo. 2009.

Vedlegg 19. Artikkel

Fra Lokalavisa Nettopp: Storfjord, 18.18.2006.

<http://www.lokalavisa.no/artikkel.php?aid=36378>

Vedlegg 20. Fargekode

Fra Olav Austlid, konservator ved Troms fylkeskommune.

Vedlegg 21. Bilde Hage 3

Fotograf: Ole Arvid Flatmark, Norsk vegmuseum, Lillehammer, august 2005.

Vedlegg 22. Laas

Utvalgte sider med forord av: Laas. Aktieselskabet De forenede Norske Laase og Beslagfabrikker. Kristiania 1911, Katalog og prisliste fra 1911: s 6. Denne vedlegges med de aktuelle sider som vedlegg Laas, fordi den ikke er lett å få tak i, da der bare eksisterer 6 eksemplarer av den i nytrykk, utført av Bård Eilif Hveding, 2002.

Vedlegg 23. Kjøp, 27.06.1991

Omhandler kjøp av innbo til Hatteng, selger Ola Kristiansen, kjøper Staten vegvesen.

Vedlegg 24. Polise 1

Innbeforsikring fra Forsikringsselskapet Norge for Ola K. Kristiansen, gyldig fra 27.04.1946 til 27.04.1947. Innbo forsikret for kr. 7000.

Vedlegg 25. Polise 2

Innbeforsikring fra Forsikringsselskapet Norge for Ola K. Kristiansen, gyldig fra 27.04.1956 til 27.04.1957. Innbo forsikret for kr. 16000.

Vedlegg 26. Diplom

Diplom til Ole Kristian Kristiansen for hans arbeid i Etterretningstjenesten 1943- 1944.
På diplomet var det festet en lapp som viste at den kom frem i 1948

Vedlegg 27. Fredning 2007

Fredningsvedtak fra Riksantikvaren over byggverk i Statens vegvesens eie, av
24.08.2007.

Vedlegg 28. Kart Elvevoll

Kilde: <http://www.kvasir.no/kart>

Vedlegg 29. Brev av 15.01.1957

Brev fra Ole Kristian Kristiansen til Hr. Vegsjefen i Oslo. Omhandler ønske om kjøp
av bolig.

Vedlegg 30. SEfrak- register, Hatteng

Registrert 02.07.1985. Opplysninger gitt av Regunda Margrete Kristiansen.

Vedlegg 31. Bilde Elvevoll

Bilde fra "Hatteng" da huset sto på Elvevoll. 1928 - 1939. Bildet er av sørveggen.
Fotograf: ukjent.

Vedlegg 32. Bilde Hatteng sør

Bilde av sørveggen på Hatteng.
Fotograf: forfatter. 2008.

Vedlegg 33. Vanntegning 1963

Statens vegvesen i Troms fylke, tegning over Vegvesenets vann og kloakkanlegg på
Kvesmenes i Storfjord. Signert: Kvesmenes 28.08.1963, O.K.K. (Ole Kristian
Kristiansen) Tegningen er avfotografert da den har et ukurant format og ved
nedkopiering forsvant strekene i hverandre.
Fotograf: forfatter. 2009.

Vedlegg 34. Bad og wc 1961

Vegvesenet Storfjord, Kvesmenes. "Forslag for innredning av bad og klosett i vegvesenets hus på Kvesmenes. Opprids og Grunnrids 2 etasje." Signert: Kvesmenes 29.06.1961. Ole K. Kristiansen.

Tegningen er avfotografert da strekene forsvant i hverandre under nedkopiering.
Fotograf: forfatter. 2009.

Vedlegg 35. Sikring

Bilde av sikringsskap med nye og gamle kurser.

Fotograf: forfatter. 2008.

Vedlegg 36. Takst

Verdi og lånetakst over Gnr. 52, Bnr. 42, utført av Takstkonsulent Jens Ottosen, Postboks 6, 9143 Skibotn den 18.07.2004.

Vedlegg 37. Kart Øverbygd

Nordkjosbotn er midt på kartet i enden av Balsfjorden, litt lenger mot nordøst er Hatteng.

Kilde: <http://www.kvasir.no/kart>

Vedlegg 38. Bilde Hage 4

Gress og busker har fått vokse fritt.

Fotograf: forfatter. 2008.

Vedlegg 39. Bilde Høsehus 1

Jordlaget er over muren, og det vokser busker ut av veggen.

Fotograf: forfatter. 2008.

Vedlegg 40. Bilde Hage 5

Jord og masse fjernes.

Fotograf: forfatter. 2008.

Vedlegg 41. Revisjon A

Vedlegg 1 Eiendomskjema, Revisjon A, desember 1995, Hatteng oppsynsmannsbolig.

Vedlegg 42. Nord-Troms museum

Brev av 08.09.2000. Forespørsel til Nord-Troms museum om de kan være interessert i å overta Hatteng til musealt bruk, fra Statens vegvesen.

Vedlegg 43. Verneplan 2002

Verneplan sendt Riksantikvaren 23.12.2002.

Vedlegg 44. Brev av 06.10.2002

Forespørsel om kjøp av oppsynsmannsbolig og vegstasjon, fra Martin Elvemo, 9046 Oteren, til Troms Vegkontor.

Vedlegg 45. Brev av 17.06.2003

Forespørsel om kjøp av oppsynsmannsbolig og vegstasjon, fra Harald Ryeng, Hatteng, 9046 Oteren, til Statens vegvesen. Harald Ryeng eier nabotomten, Gnr. 52, Bnr. 68, se vedlegg 11, kart 2. det er for øvrig samme person som har laget nye karmer og vindusrammer til hønsehuset.

Vedlegg 46. Brev av 19.06.2003

Svar fra Statens vegvesen på vedlegg 45.

Vedlegg 47. Brev av 18.11.2003

Svar fra Statens vegvesen på vedlegg 14.

Vedlegg 48. Årsmelding 2003

Museumsvirksomhet i Region Nord, hvor det blant annet står at 2003 har vært et frustrerende år med mangel på oppgaver og struktur i det museale arbeidet.

Vedlegg 49. Ansvar

E-post om avklaring av ansvar ved museale bygg. Ansvar ligger ikke på distriktsvegsjefen, men på regionkontoret i Bodø.

Vedlegg 50. Oppfølging

E-post om oppfølging av nasjonal verneplan, og at objekter i verneplanen skal ansees som midlertidig fredet.

Vedlegg 51. E-poster

Det bemerkes at den siste kommer først av en rekke e-poster som handler om å selge eller beholde boligen.

Vedlegg 52. Støtte 2005

Endelig er Hatteng på et budsjett.

Vedlegg 53. Brev av 26.02.2003

Fredningsprosessen er i gang. Det tok fem og et halvt år fra februar2003 til vedtaksfedning.

Vedlegg 54. Kart Langvasseid

Den grønne sirkelen er Langvasseid, kart hentet fra: "Vegvalg- Nasjonal verneplan, Veger – Bruer – Vegrelatere kulturminner, Statens vegvesen, 2002.

Vedlegg 55. Flyfoto

Langvasseid, Gnr 22, Bnr 54, sett fra luften.

Fotograf: ukjent. Bildet er tatt med Inge-Fred Dervo, Tana, Finnmark, sitt kamera. Det var et helikopter som holdt på å frakte gjenstander i nærheten, han svingte bort til dem med bil og spurte om de ikke kunne ta noen bilder av området når de fløy over, og det gjorde de.

Vedlegg 56. Sør-Varanger avis

30.09.2007. Befaring på Langvasseid 28.09.2007.

Vedlegg 57. Målebrev

Av 11.10.1995.

Vedlegg 58. Tegning

Tegning ”Veimesterbolig”, utført 30.09.2003. av Fiskebeck Prosjekt, 9900 Kirkenes, signert J-ÅM.

Vedlegg 59. Sikring

Sikringsskapet på Langvasseid. Fra 1950-tallet.

Fotograf: Rolf Randa, Statens vegvesen, Kirkenes, Sør-Varanger, 2008.

Vedlegg 60. Riksantikvaren

Svar på forespørsel om Digre produkter, Trondheim, av 24.08.2007.

Vedlegg 61. Statsarkivet

Arkivet av Digre produkter hos Statsarkivet i Trondheim.

Vedlegg 62. Kart Langfjorden

Langvasseid ligger ved Langfjordbotn, og Bugøyfjorden, Savio, er merket med rød prikk. Strømmen heter det også der E6 krysser Langfjorden i nord.

Kilde: <http://www.kvasir.no/kart>

Vedlegg 63. SEfrak- register, Langvasseid

Registrert 03.07.1979. Opplysninger gitt av Eifred Markusen og Ann-Beate Jensen.

Vedlegg 64. Vindu

Istandsettelse av vinduer på Langvasseid, utført 2005- 2006 på Skipagurra, Tana, Finnmark, 2008.

Tekst og Fotograf: Inge Fred Dervo. 2006.

Vedlegg 65. Videointervju

Intervju med Petra Gamst. Langvasseid vegvokerbolig, Sør- Varanger, Finnmark.

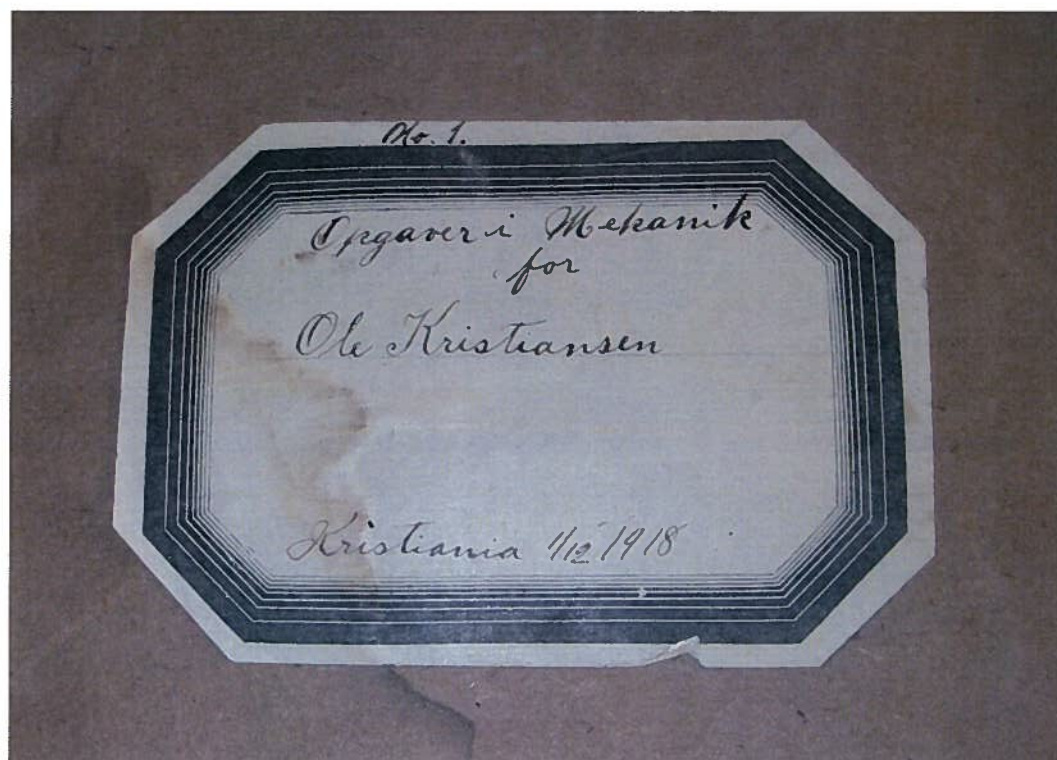
Intervju foretatt 14. og 15. juni 2007. Videoen er i tre deler. Intervjuer: Marianne

Krohn, Norsk vegmuseum, Lillehammer. Foto: Ola Arvid Flatmark, Norsk

vegmuseum, Lillehammer. Redigert: Ole Osborg Ose, Tromsø.

DVD vedlagt.

Vedlegg 1. Kladdebok 1918, forside

Vedlegg 2. Kladd 1959

Herr vegsjefen i Troms,
Harstad

Vegvesenets hus på Kvæsmenes.

Jeg henviser til mitt tidligere brev angående samme sak, men tillater meg på nytt å søke om å få kjøpe huset på Kvæsmenes. Jeg vil i den anledning pågi en del opplysninger som ikke blev gitt i forrige brev.

Jeg begynte i vegvesent i 1918, blev ansatt som oppsynsmann i 1923.

I 20-årene var jeg oppsynsmann på anlegget Sagelorum - Øverbygd. I 1921 kjøpte jeg materialer og bygde meg egen, flyttbar brakke i fjelliden. Denne brakke blev senere flyttet 2 ganger ellersom anlegget skred fram. I 11 år holdt jeg således hus selv på anlegget, og dette kom vel ikke gjensvarende for vegvesent.

I 1928 blei jeg overflyttet til anlegget Oteren - Pollen, og dette år blev huset jeg nå bor i bygget på Ebuervoll. Huset blev under mitt tilbake kjøpt på billigste måte, et barneveksthus uten innvendig paneling og uten maling.

På Ebovall stod huset i 11 år, til
jeg blev overflyttet til arbejdet Kresmenus-
Skolehuset. Det var da jeg talte om bygge
nytt hus på Kresmenus, og se her huset
slike det stod på Ebovall. Særligt jeg
husket var taksten mellem 1000 og 2000 kr.

Likvel blev huset ikke kjøpt
av andelen statsbyer leigeland, som
syntes det var for dyrt. Jeg tror
korrupsjonen angående denne sak skal
være på rekortant. Dette skulle
være at det ikke er særlig store
verdier jeg er om å kjøpe av
representant eller en lang tjenestetid.

Huset blev, da ingen hadde
kjøpere ønsket og flyttet til
Kresmenus og oppført på nåværende tomt
med små forandring, fremdeles på
billigste måte inntatt mitt tilsyn

I denne tiden har det ikke vært
partell vesentlige påkostninger, inntatt i
1946 da det blev malt og pusset
etter byskuns beijing. Jeg måtte reise
til Sverige med hele min familie. høsten
1944.

Jeg vil særlig ikke kjøpe huset
fordi det er særlig verdifullt, men fordi
min kone og jeg, som har vært et
langt tid i huset og i representant
-tjeneste ~~er~~ allertid er blitt

især gaa i søen - men - men
skabt, og han betragtede det
som ret ligesom, som andre
vejede Smith-linien af og ind i
det.

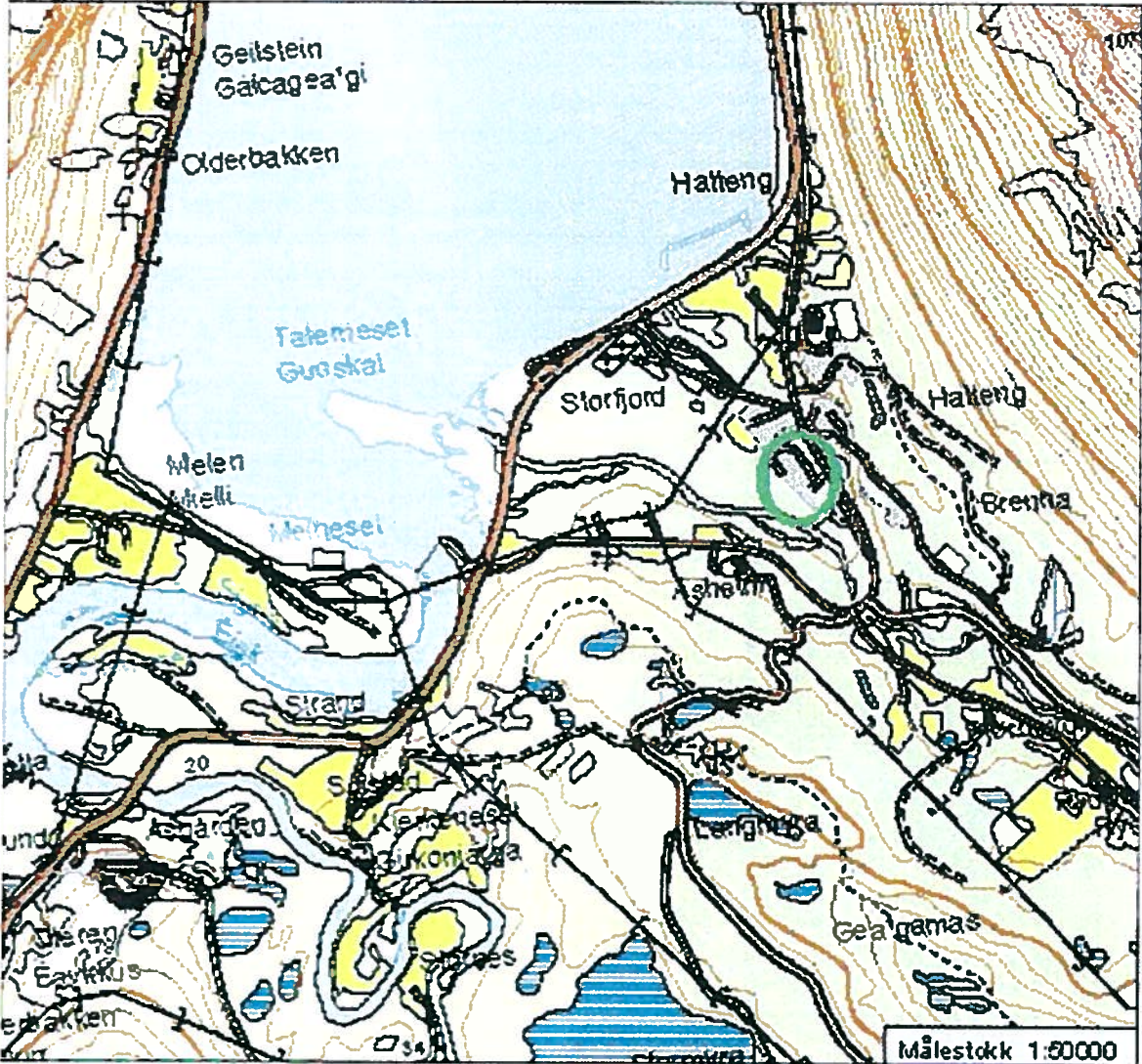
Hvert en sæt gulvbetalt og
eller hvidebetalt. Jeg skulle antage
at representant for i huse og opsynsmænd
han må koste på flere tusen kroner til
irating, nye gulv, nyt vandlednings og
bygging af v.c. m.m. Personer higer
vel Skibets nye betale om som
opsynsmænds skibe en krosman, da
anlægsarbejdet ~~er~~ er i sig selv i
framtiden foruden omalt Skibets.

~~Etter~~ Da jeg fylder 70 år
blev jeg en representant af Skibets til
i et råd og herved til det blev
ansatt og opsynsmænd. Jeg har nu stilt
8 snart 1 1/2 år eller 70 år, og i denne tid
har mine muligheder til i skaffe mig
nyt huse og blitt nyttelig mindre.
Jeg tillate mig derfor i søke
om i få kjøpe huse ^{med en liten bonet} på krosman til
betalt.

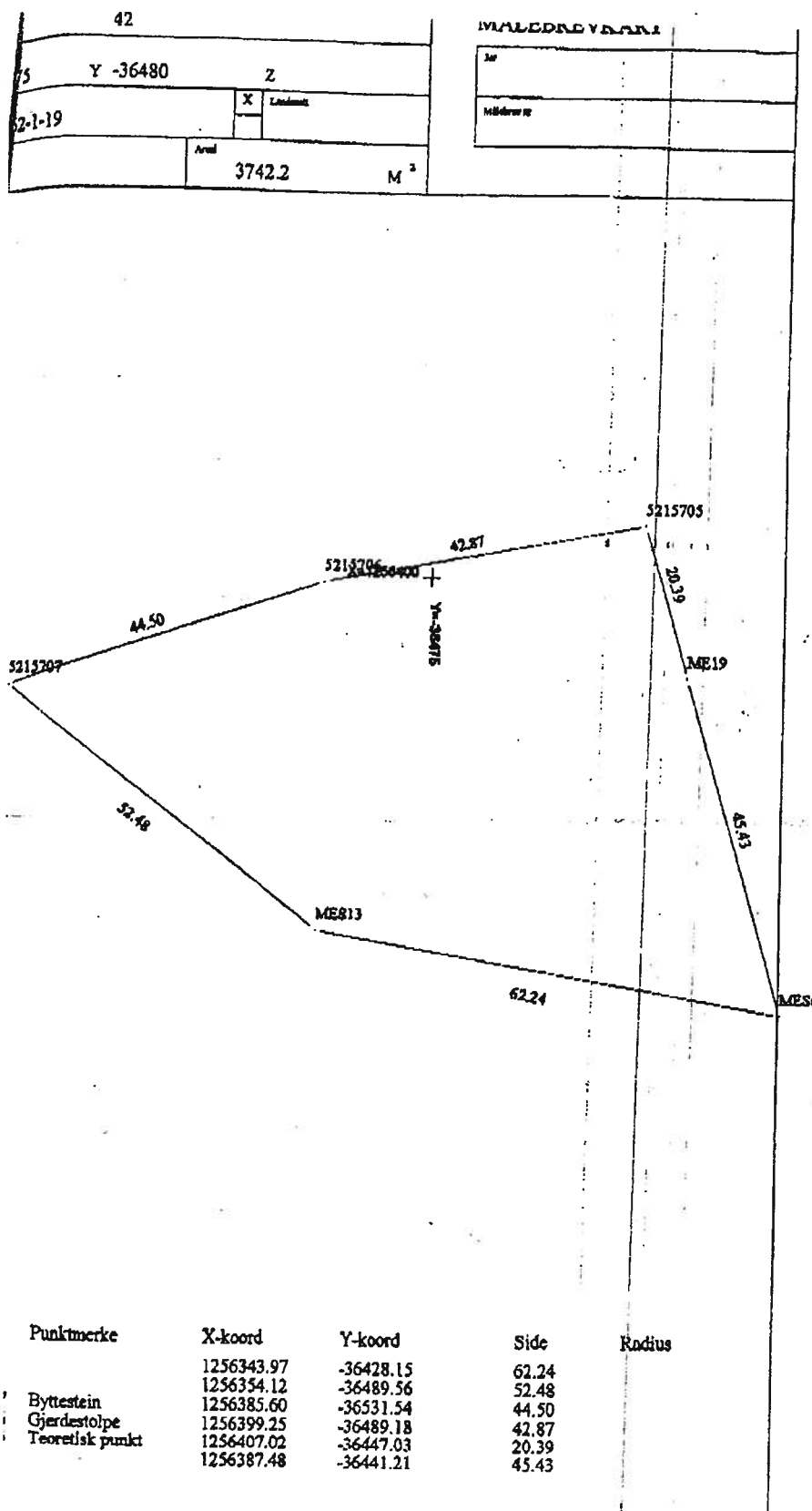
Derom jeg får kjøpe huse og bli
bærdet som i skibet, vil jeg nu om og
stille min betalt tjeneste til ~~det~~.

Progratuer och till regeringskansliet.
Till stult för mig. De som
att denna räkna bli ~~en~~
och således med stort smily och vilja,
om som nödvändigt snart vidare till
den Vredskåren

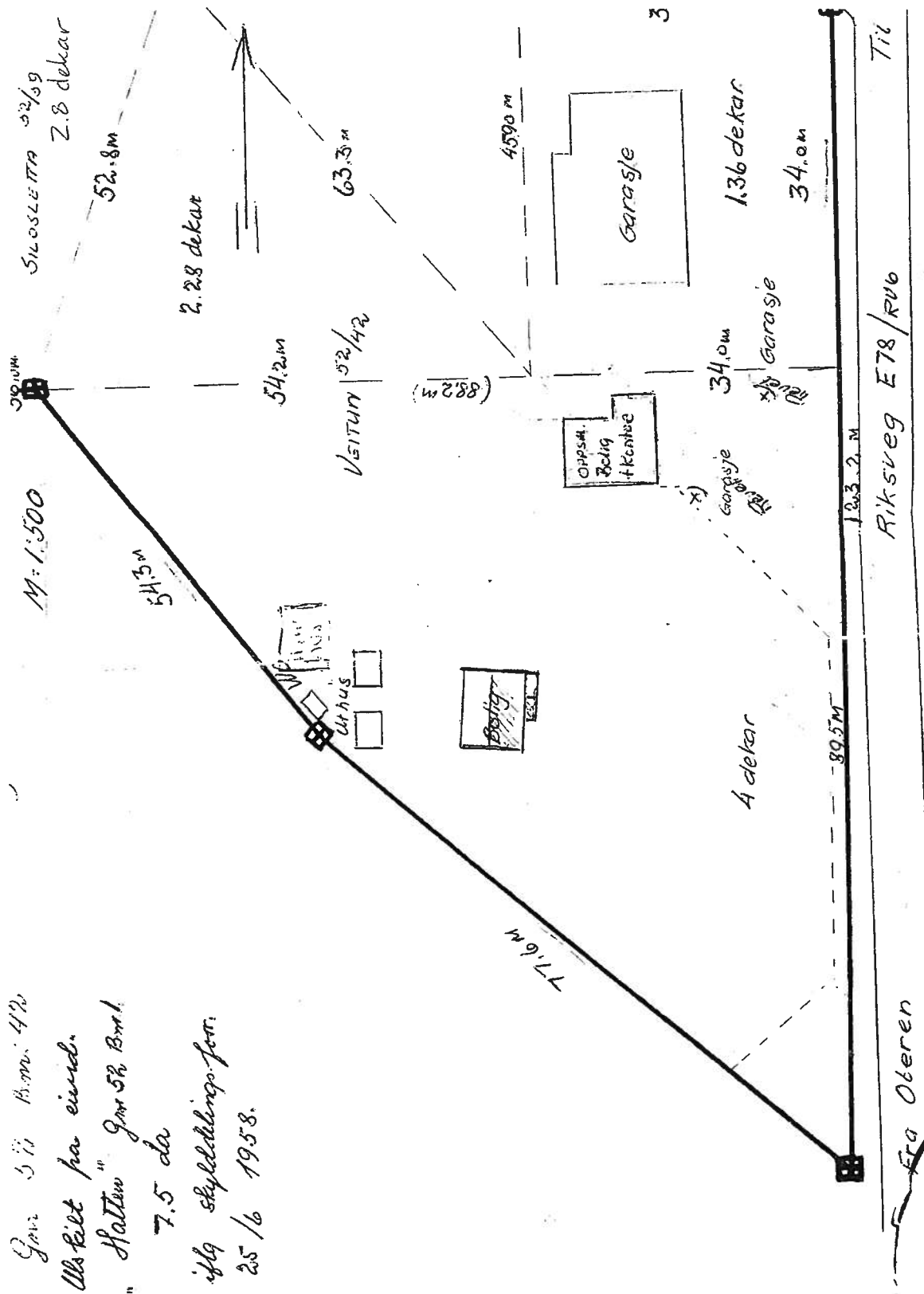
Vedlegg 3. Kart Hatteng

Vedlegg 4. Målebrev

Vedlegg 5. Gjerde

Vedlegg 6. Bilde Hage 1

Vedlegg 7. Bilde Hage 2

Vedlegg 8. Panteatest

P a n t e a t t e s t

TEV. 0888²⁶/7 1959

vedkommende eiendommen "Hatten nordre" gnr. 52 bnr. 1 av skylø 1.47 mark i Storfjord herred.

.....
Grunnbokshjemmel. 1. Stina Næss, 2. Ingeborg Jensen, 3. Hans I. Kiil og 4. Astrid Gogstad.

Heftelser.

1. Kontrakt, tgl. 1/3 1886 hvorved Christoffer H. Kiil selger til sin far Hans Henrik Kiil et stykke av d.e. kallet "Abrahamvollen" for kr. 50.-.
2. Utredsel kr. 2,14 i h.t. lov, tgl. 1/6 1899.
3. Leiekontrakt, tgl. 8/5 1944 fra Arnulf Kiil til Troms fylkes veivesen på 4 mål av d.e. - nærmere beskrevet - i 20 år fra 1/7 1938 mot årlig avgift kr. 40.- med forkjøpsrett for eieren av d.e. til det våningshus som skal oppføres på tomten og forbehold om at leieren ikke har rett til å holde husdyr i havnegangen.
4. Leiekontrakt, tgl. 23/1 1947 fra Arnulf Kiil til Storfjord Samvirkelag på en parsell i 20 år mot årlig avgift kr. 300.-
5. Leiekontrakt, tgl. 27/2-48 fra Arnulf Kiil til Nordvald Ryeng på en nærm. beskr. tomt av d.e. i 25 år mot årlig avgift kr. 25.-.
6. Leiekontrakt, tgl. 19/5-48 hvorved Arnulf Kiil bortleier en nærm. beskr. tomt av d.e. til Storfjord Samvirkelag i 20 år mot årlig leie kr. 100.- og med rett for leieren til å benytte veien fra hovedveien til dampskipskaian til transport av varer.
7. Extraktutskrift av skjønn hvorved Troms fylkes vegvesen tilstås nødvendig tomt for vannledning og vannbasseng på 52/1 mot årlig leie kr. 20.- eller som engangserstatning kr. 280.-, tgl. 11/9-1944.
8. Festekontrakt, tgl. 25/5 1950 fra Arnulf Kiil til Søren Falck Kiil på en nærm. beskr. tomt av d.e. i 33 år m/ rett til fornyelse m/ årlig leie kr. 150.-.
9. Festekontrakt, tgl. 14/10 1950 fra Arnulf Kiil til Ola Kristiansen på en nærm. beskr. tomt av d.e. i 50 år m/ årlig avgift kr. 60.- med pant i hus for avgiften på div.vilkår, hvoribl. husbankvilkår og med rett for festeren til adkomstvei og adkomst lys- telefon- og kloakkledning.
0. Felles hamnegang mellom d.e. og bnr. 35 if. skylddeling, tgl. 14/10-53.
1. A/L Lyngen Kraftlags høyspente sterkstrømsledning er reg. i kraftledningsreg. under navn: A/L Lyngen kraftlags ledninger, 20/11-53.
2. Festekontrakt, tgl. 21/1 1955 til Troms infanterireg. nr. 16 på 3 tomter i 20 år m/ rett for festeren å si opp kontrakten med 12 mndrs. varsel, etter leietidens utløp kan den sies opp av begge parter med

- 12. mndrs. varsel, årlig avgift tils. kr. 150.- med rett til veg m.v. på vilkår, appr. 18/11 1954.
- 13. Festekontrakt, tgl. 27/8 1956 til Olav Seppola på tomt i 30 år med rett til forlengelse av festetiden etter husbanklånet er innfridd, årlig avgift kr. 50.- på div. vilkår hvoribl. husbankvilkår med rett til anlegg av vann og vegrett på d,e..
- 14. Rett for bnr. 40. til anlegg av vann, kloakk og veg if. skjøte, tgl. 7/5 1957.
- 15. Rett for bnr. 43 til vei, anl. av vann- og kloakkledninger samt elektriske og telefonledninger if. skjøte, tgl. 20/12 1958.

.....

Til off. bruk.

Lyngen sorenskriverembete, den 22. januar 1959.

Jens Bugge
Jens Bugge
dfm.

Vedlegg 9. Skjøte 1

21

Skjøte.

Dagbok nr. 1309 1961

Lyngen sorenskriverembete TEV. 1082 $\frac{5}{3}$ 1959

Undertegnede Stina Næss f. 27. juni 1895, Ingeberg Jensen f. 22. sept. 1900, Astrid Gøgstad f. 2. mai 1907 og Hans I. Kiil f. 1. januar 1904 skjøter og overdrar herved til Staten ved Samferdselsdepartementet en parsel av eiendommen Hatten gnr. 52 brnr. 1 i Storfjord. Parsellen har ved skylddelingsferretning den 25. juni 1958 fått brnr. 42 og navnet Veitun. Den skal ha rett til nødvendig vann- og kleakkledning samt vannbasseng på hovedbruket.

Kjøpesummen for parsellen er kr. 11460,- elleve tusen fire hundre og seksti kroner - som skal utbetales Hans I. Kiil, Kvesmenes når dette skjøte sendes inn til tinglysing.

Trendheim, Skálvar, Oslo og Kvesmenes den 2/3- 1959.

Hans I. Kiil, Stina Næss, Ingeberg Jensen, Astrid Gøgstad, Hans I. Kiil

Vi bekrefter at Stina Næss, Ingeberg Jensen, Astrid Gøgstad og Hans I. Kiil har underskrevet dokumentet i vårt nærvær og at de er over 21 år gammel.

A. Kiil, Astrid Gøgstad, Ingeberg Jensen, Stina Næss, Hans I. Kiil

For tinglysingen kr. 20.-

Ført inn i dagboken ved

Lyngen sorenskriverembete

som nr. 1309 den 11/3-61

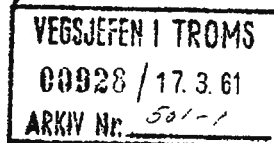
Ført inn i grunnboken for Storfjord under Veitun, gnr. 52, bnr. 42, skattoken skyld 1 øre.

personrøgstøtt

Heftelser anmerkes mot gebyr kr. 5.00.

Anmerkes:

[Handwritten signature]

Vedlegg 10. Skjøte 2

828 69

S K J Ø T E

Undertegnede Hans I. Kiil, f. 1/1 1904, Stina Næss, f. 27/6 1995, Ingeborg Jensen, f. 22/9 1900 og Astrid Gogstad, f. 2/5 1907 skjøter og overdrar herved til Statens vegvesen v/vegsjefen i Troms fylke uheftet en parsell av vår eiendom Hatten Nordre g.nr. 52 b.nr. 1 i Storfjord kommune.

Parsellen på 2800 m² er i henhold til skylddelingsforretning av 21. september 1968, tinglyst 18. januar 1969 gitt navnet "Silosletta" g.nr. 52 b.nr. 59.

Kjøpesummen kr. 9 800,- er oppgjort på omforenet måte.

Kvesmenes, den 10. februar 1969

Hans I. Kiil *Stina Næss* *Ingeborg Jensen* *Astrid Gogstad*
Kans I. Kiil Stina Næss Ingeborg Jensen Astrid Gogsta

Undertegnede bekrefter at dette skjøte er egenhendig underskrevet av Hans I. Kiil, Stina Næss, Ingeborg Jensen og Astrid Gogstad som alle er over 21 år.

Kvesmenes, den 10. februar 1969

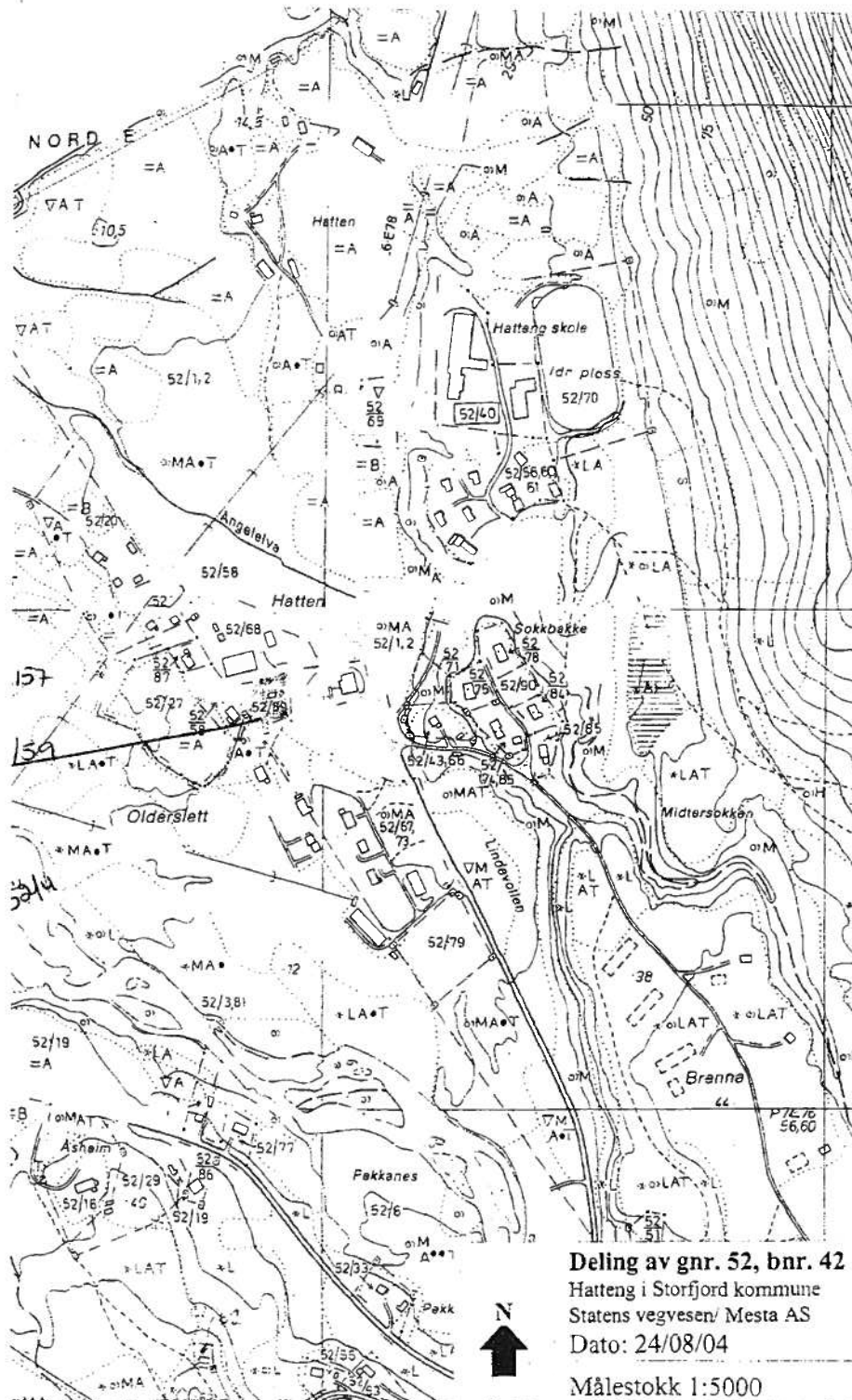
Olav Seppola

Hans Tønnesen
Stina Næss
Otto B. Gogstad

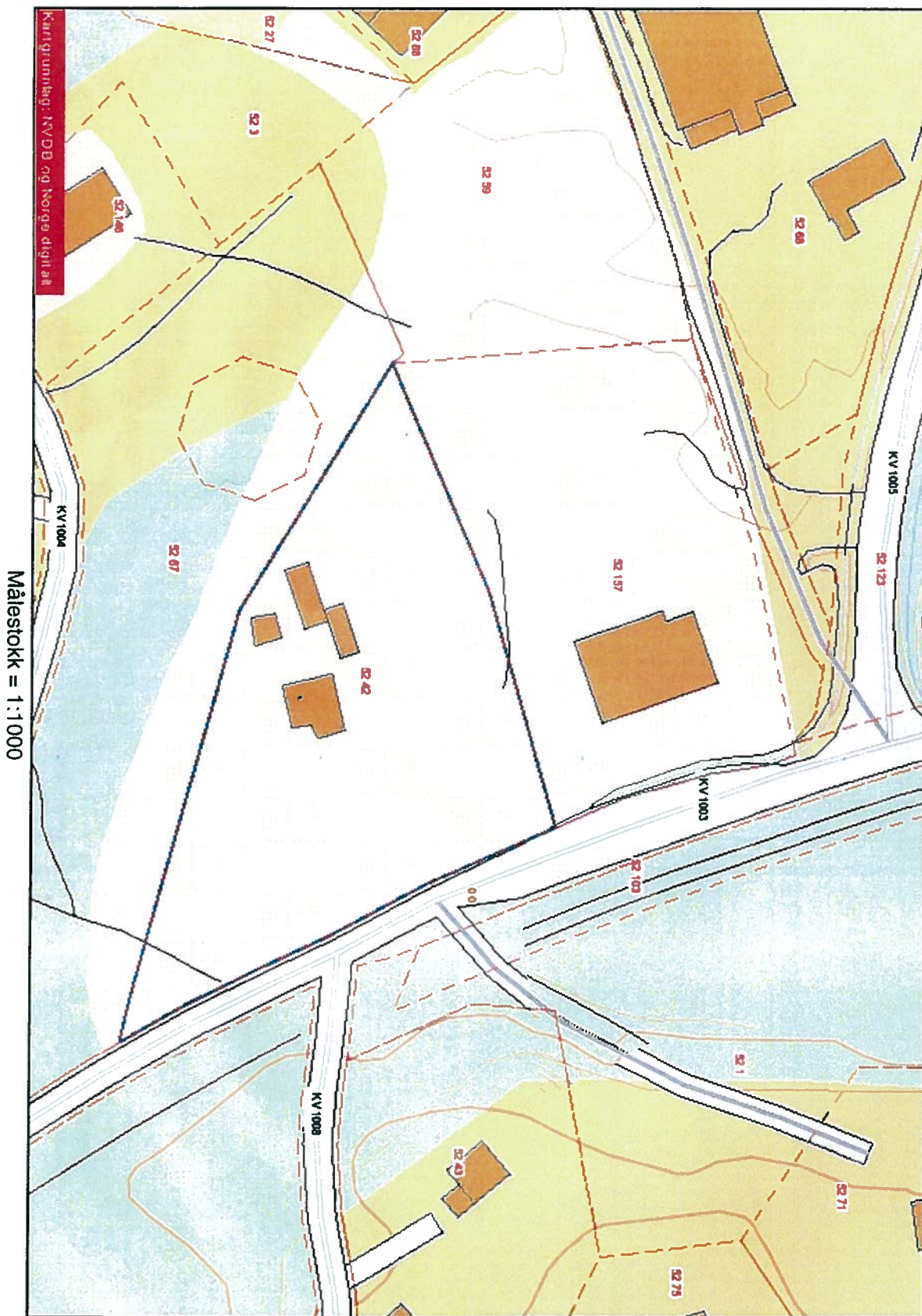
Olav Seppola

Borgny Tjøstevik
Peter Tjøstevik
Th. Høyendahl

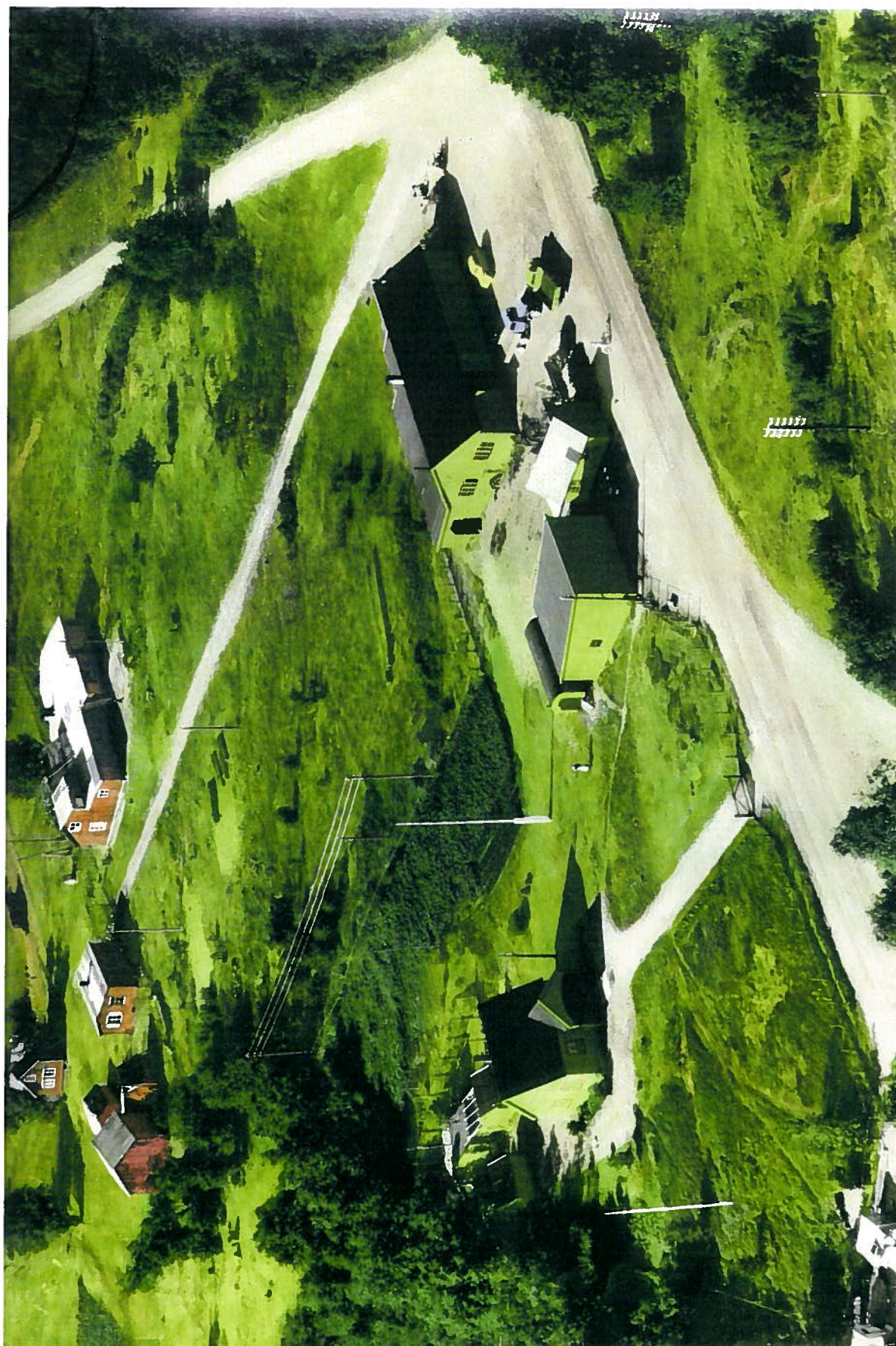
Vedlegg 11. Kart 1

Vedlegg 12. Kart 2

Vedlegg 14. Flyfoto

Vedlegg 15. Brev 18.07.2003

22 2.7

Geir Kristiansen
Hatteng
9046 Oteren
Mobil: 99001574

Statens Vegvesen
Midtre Troms distrikt
9291 Tromsø

 Statens vegvesen	
Saksnr.:	Dok.nr.:
200353859 - 1	
Dato: 2003-07-23	
Arkivnr.:	
337	
Saksbeh.:	
Saksansv.:	HENNI

Hatteng 18.07.2003

På Hatteng i Storfjord kommune, har Statens Vegvesen en oppsynsmannsbolig som har stått tom siden min bestemor, Regunda Kristiansen flyttet til Åsen Omsorgssenter på slutten av 80 tallet.

Etter den tid har lite vært gjort med eiendommen. Foruten nytt papptak og utvendig maling har huset stått til forfall.

Tomten var engang for en liten park å regne, nå er det hele igjengrodd.

Det er rett og slett trist å se på for meg og andre i min familie som har et nært og kjært forhold til denne eiendommen.

Det har vært opplyst at Vegvesenet har planer om et museum i dette huset. Det har blitt fylt med gamle saker som har lite med huset å gjøre. Det virker som om det snarere blir brukt som lager enn museum.

Min bestefar Ole K. Kristiansen er arkitekten bak dette veldig spesielle lille bygget. Huset representerer en nokså omfattende historie for vegvesenet men det er vel for familien etter Ole og Regunda at det har størst betydning.

Jeg som barnebarn forbinder huset med gjestfrihet og varme. Jeg vokste opp rett på andre siden av den gamle E6, og hadde således kort vei til min bestemors hus hvor jeg tilbrakte mye tid. Fortsatt bor jeg "vegg i vegg" med det grønne huset. I flere år etter min bestemors bortgang, hadde min far Ola nøkkel til huset, og han hadde et oppsyn med det. Dette er det nå slutt på. Fortsatt gjør vi oss turer rundt bygget for å se til at ingen har brutt seg inn, eller simpelthen for å drømme.

For det er ikke til å stikke under en stol at jeg i flere år har hatt lyst til å kjøpe denne eiendommen og sette den og huset i stand for å bo der.

Det kreves imidlertid mye ressurser for å få huset i beboelig stand, ettersom det er fuktskadet innvendig etter at vannet frøs en vinter.

Nå vet jeg ikke hvordan det ser ut der inne mer. Jeg vet ikke om noen i det hele har oppsyn med bygningen.

Jeg opplever det som uriktig at huset (som er fredet) skal stå og forringes slik det gjør.

Det jeg lurer på er hvilke planer som eksisterer med eiendommen.

Dersom det vurderes salg, er jeg i aller høyeste grad interessert i å kjøpe den.

Jeg føler det dessuten som viktig at huset, dersom det selges, kan selges til noen i familien.

Jeg håper på snarlig svar.

Med vennlig hilsen:

Geir Kristiansen

Vedlegg 16. Hjulbrakkka

Skipagurra 15.november 2008.

Hallo Egil

En meget kort rapport fra høstens arbeider i Skipagurra. Hjulbrakkka fra Hatteng er nå tatt ut av hallen og arbeidene er avsluttet for i år. Det som nå gjenstår er å reparere vinduene og lage nye skodder til disse. Det er noe vi kan pusle med til vinteren.

Du får sende en målsatt skisse av porten til Hatteng, så skal Bjørnar se hva han får til, det som trenges av stål og jern kjøper vi i Njorgam.

Vi legger ved noen bilder fra restaureringen av hjulbrakkka. Dersom du ønsker det kan du få hele byggeprosessen skritt for skritt.

Hilsen Bjørnar og Inge Fred.

*Slik så brakka i Hatteng ut den 1.oktober 2007.
Kanskje ikke så ille?*

Hva kan vi finne bak denne døra?

Det var egentlig et forferdelig syn!

*Her står brakka reiseklar på Hatteng den 10.oktober 07.
Den 5.mai 08 pakket vi ut vogna i Skipagurra for å
begynne den møysommelige gjenskapelsesprosessen.*

*Understellet til brakka ble brukt som arbeidsbenk, det
var blitt varmt i været og porten kunne stå åpen, det var
fine arbeidsforhold. Svilla var oppråtten på alle fire
vegger og lina oppe måtte byttes på langveggene.
Da det er umulig å få tak i emner som var 8 meter lange,
så måtte vi selv bygge emner. Vi laminerte både svill og
line.*

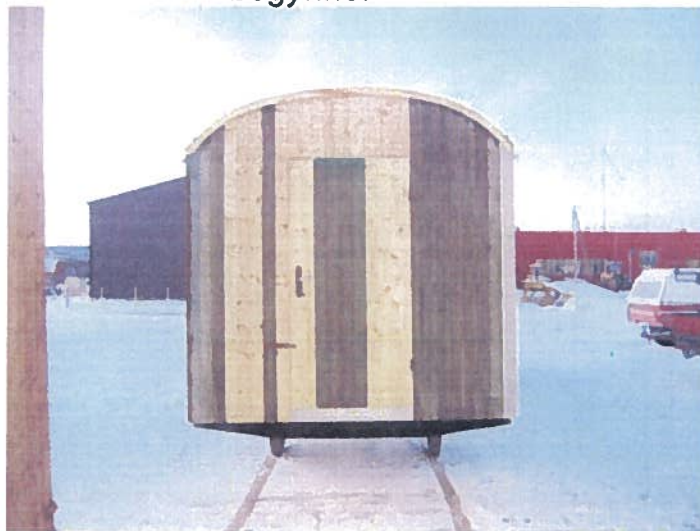
Alle bøyene i taket var fullstendig ødelagte, vi bygde oss en mal og laminert nye bøyler.

Så var det blitt august og en lang sommerferie var over. Monteringen av veggene på nye gulvbjelker var i gang,

Bøylene er montert og den innvendige kledningen kan begynne.

*Bakveggen er reparert og hjulbrakka er kjørt ut.
Hva kan skjule seg bak den døra?*

Den nye hjulbrakka fra Hatteng!

Vedlegg 17. bilde Port

Vedlegg 18. bilde Ny port

Vedlegg 19. Artikkel

FREDA BOLIG PUSSES OPP

HATTENG I mer enn 20 år har tida stått stille i boligen som tidligere huset vegoppsynsmann Ole Kristiansen og hans familie. Men nå skal huset få en velfortjent ansiktsløfting.

– I første rekke skal vi bare sørge for å bevare huset, sier byggeleder Inge Iversen i Statens vegvesen. I går var han og avdelingsleder Rigmor Thorsteinsen og kikket på huset, som Lyngenfjord ASVO har fått i oppdrag å male.

– Huset ble bygd på Ellevoll i 1929, på samme tomte som huset til Olaf Larsen nå står. Det ble flytta hit til Hatteng i 1939, som en følge av at anleggsdrifta på vegen fra Kvesmenes til Skibotn var påbegynt. Samtidig ble det gjort større. Det opplyser Ola Kristiansen, vegoppsynsmannens sønn, som sjøl var med på flyttelasset den gangen.

Riksantikvaren har vedtatt å frede huset.

– Mor mi var den siste som bodde i huset, inntil hun flytta til Åsen omsorgssenter, opplyser Ola Kristiansen.

Inne i huset er alt av møbler og innbo inntakt, og blokk-kalenderen på veggen viser 5. mars 1982. Men utenfor har busk og kratt fått fritt spillerom, slik at huset nesten ikke er synlig fra vegen lenger.

Oddvar Hansen og Rolf Arne Hilmarsen fra Lyngenfjord ASVO flankert av avdelingsleder Rigmor Thorsteinsen og byggeleder Inge Iversen fra Statens vegvesen.

Ved TF, kl 17:32

<http://www.lokalavisa.no/artikkel.php?aid=36378>

Vedlegg 20. Fargekode

Iversen Inge

Fra: Ulf larsen [ularsen@online.no]

Sendt: 15. mars 2007 15:52

Til: Iversen Inge

Emne: Fw: Fargekode

----- Original Message -----

From: Olav Austlid

To: Ulf larsen

Sent: Tuesday, March 06, 2007 10:40 AM

Subject: SV: Fargekode

-lei ! - sender fargene på vegvokterboligen:

Vegger: 1413 c (mosegrønn 2:1) - ~~242~~ *242*

Lister/vindskier/vannbord m.v.: 1406 (lys engelskrød)

Rammer/sprosser: 1402 c (lys oker 2:1)

Fargenr. refererer til Gjøco sitt fargekart !

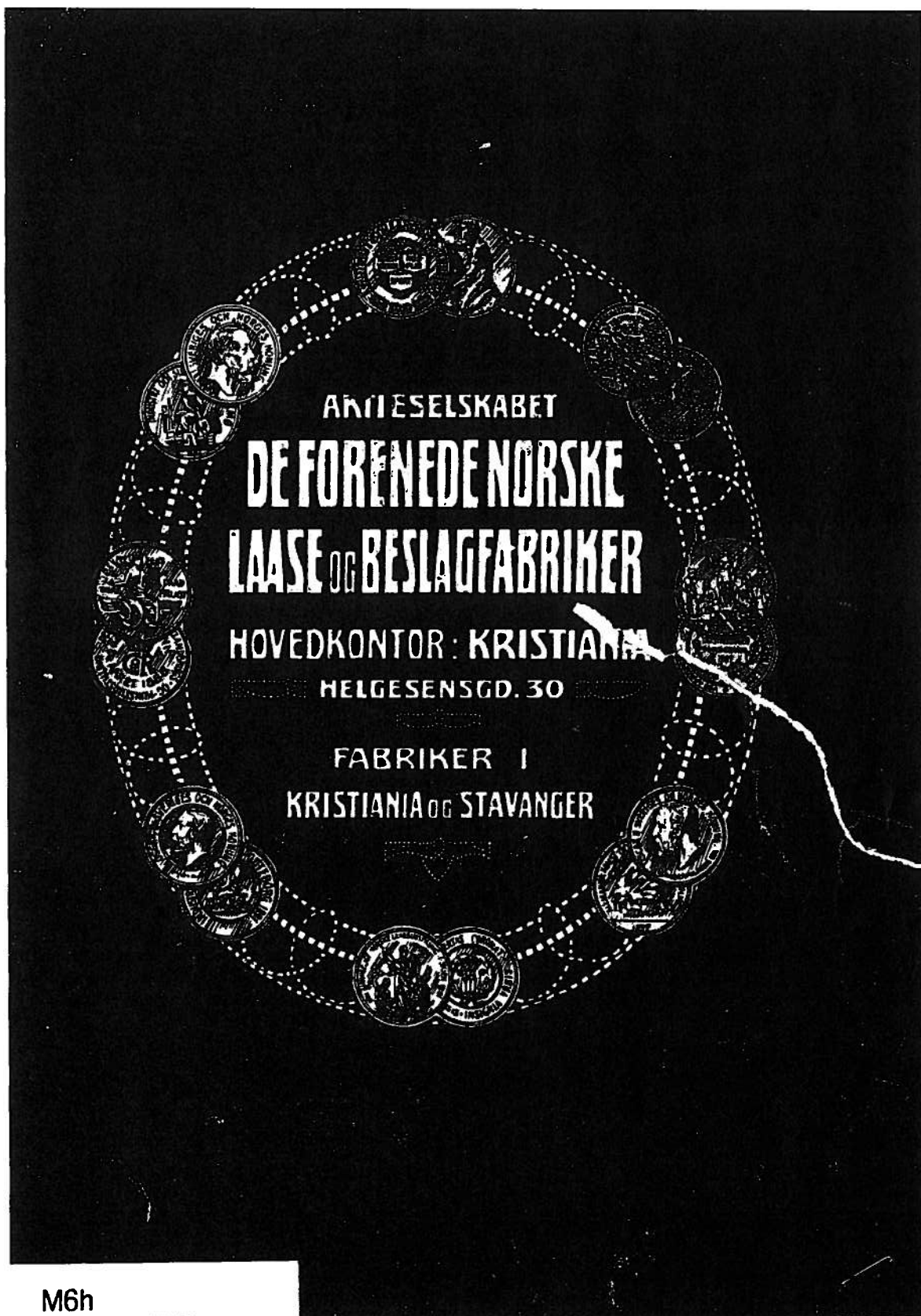
Med hilsen

Olav

Vedlegg 21. Hage 3

Vedlegg 22. Laas

M6h

Denne katalog og prislister stammer fra 1911, og var De Forenede Norske Laase og Beslagfabrikkers prislister. Dette er en viktig del av norsk lås og beslagshistorie som er verdt å ta vare på. Vi fikk denne skannet i 1:1 format, digitalisert og printet i 6 eksemplarer. Riksantikvaren gav støtte til arbeidet. Originalen, som var i svært dårlig forfatning ble velvillig utlånt av oppfinner og produktutvikler på Trio Ving, Tor Sørnes.

Alle modeller i katalogen har gått ut av produksjon for lenge siden. Noen av disse vil bli vekket til live igjen – etter gamle håndverks-tradisjoner og arbeidsteknikker – og vil være å finne under merkenavnet "Klassisk Norsk" hos Låsesmed Hveding. De tre første modeller er ferdige, og flere vil komme. Dørsmykker skal tas vare på.

November 2002
Bård Eilif Hveding

RIKSANTIKVAREN

AKTIESELSKABET
DE FORENEDE NORSKE LAASE- OG BESLAGFABRIKER

HØVEDKONTOR:
HELGESENS GD. 30, KRISTIANIA
FABRIKER:
KRISTIANIA OG STAVANGER

PRISKURANT N°. 4

OVER

HÆNGSLER OG BESLAG AV JERN OG MESSING
FOR DØRE OG VINDUER M. M. SAMT DØRVRIDERE

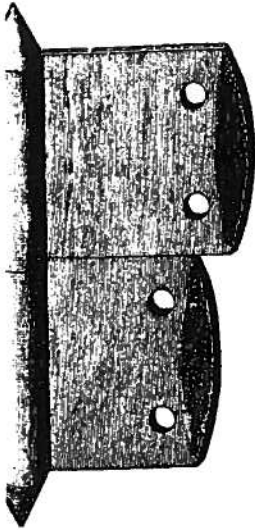
LOVBESKYTTET VAREMÆRKE

TRIO

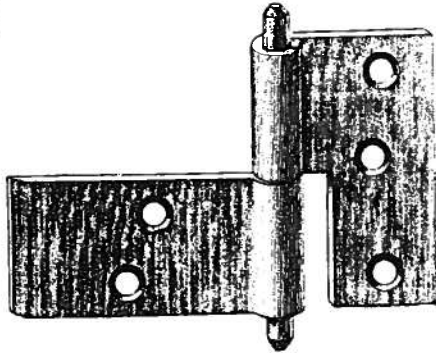
KRISTIANIA 1911

A S CARL. C. WERNER & CO. BOGTRYKKERI

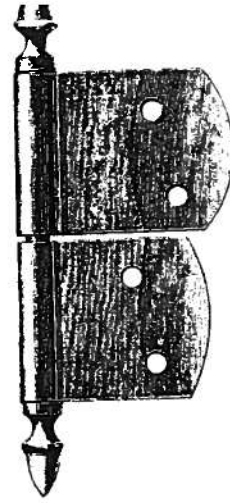
HÆNGSLER TIL VINDUSBESLAG
TILBEHØR SOM NO. 904

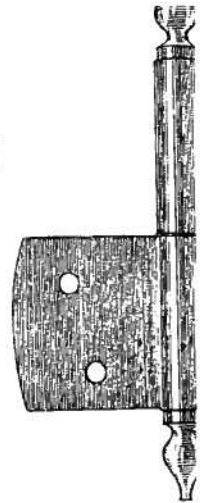
No. 226
blankt galv.
3" pr. Fag 0.90 1.20
3 1/2" — 0.95 1.25

No. 5
blankt galv.
3" pr. Fag 0.85 1.15

No. 32
blankt galv.
3 1/2" pr. Fag 1.00 1.30

No. 3
blankt galv.
3" pr. Fag 0.85 1.15

LØSE DELE FOR VINDUSBESLAG

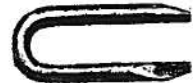
HANDWERFERE
No. 133
alm. store
pr. 1000 Stk. 24.00 26.50

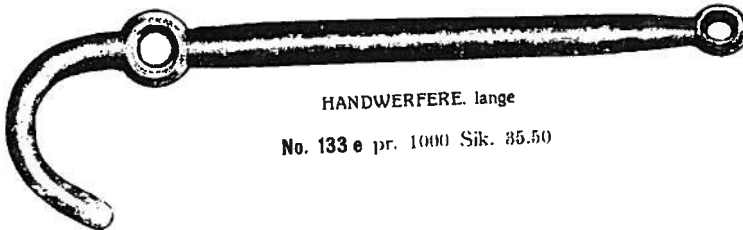
STORMHASPER
No. 133 b pr. 1000 Stk. 28.00

DOMMER
No. 133 c pr. 1000 Stk. 7.00

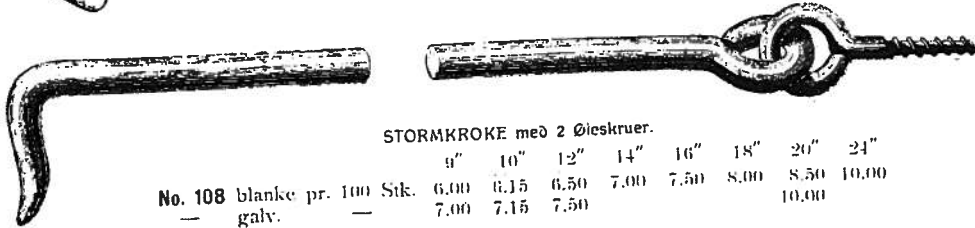
ALM. KRAMPER
No. 133 d pr. 1000 Stk. 5.60

HANDWERFERE. lange
No. 133 e pr. 1000 Stk. 35.50

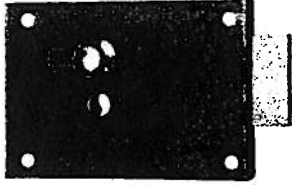

STORMKROK-
KRAMPER
No. 133 f
pr. 1000 Stk.
5.60

STORMKROKE med 2 Øieskruer.
No. 108 blanke pr. 100 Stk. 6.00 6.15 6.50 7.00 7.50 8.00 8.50 10.00
— galv. — 7.00 7.15 7.50 10.00

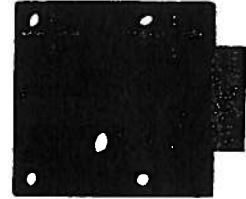
GARDEROBELAASE

No. 440 av Jern, lakeret, med Skyveknap av Messing pr. Dus. 5.10

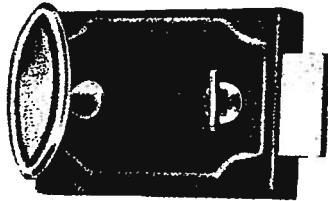

No. 441 av Jern, lakeret, med Stopper og Skyveknap av Messing pr. Dus. 7.20

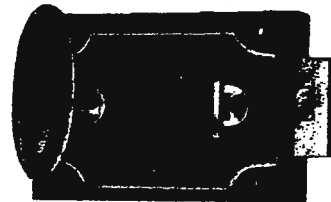
No. 442 av Jern, lakeret pr. Dus. 5.35

KAMMERLAASE

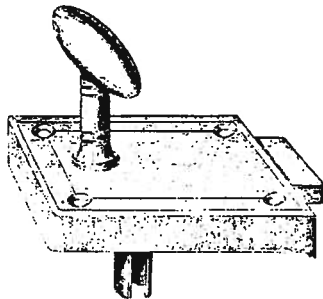
No. 6 av Jern, lakeret, med Stopper av Messing pr. Dus. 10.00

No. 7, som No. 6, men *uten* Stopper, pr. Dus. 8.00

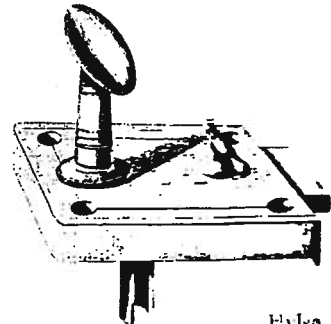
No. 8 av Jern, lakeret, med Stopper av Messing pr. Dus. 10.50

No. 9 som No. 8 men *uten* Stopper, pr. Dus. 8.50

No. 10 av Jern, blank, som Illustrationen men *med* Stopper pr. Dus. 11.00

No. 11, helt som Illustrationen, pr. Dus. 12.00

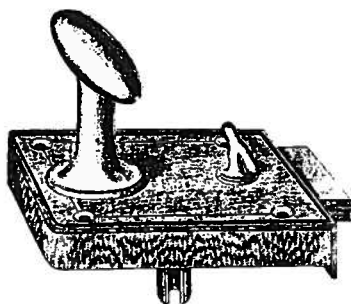

No. 12, av Jern, blank, med **Hylsa** og Stopper av Messing pr. Dus. 17.00

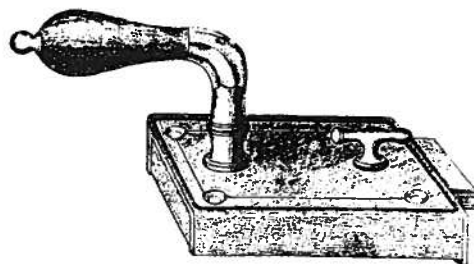
No. 13, som No. 12 men *uten* Stopper pr. Dus. 15.00

ILLUSTRATIONERNE VISER 1/2 STORRELSE

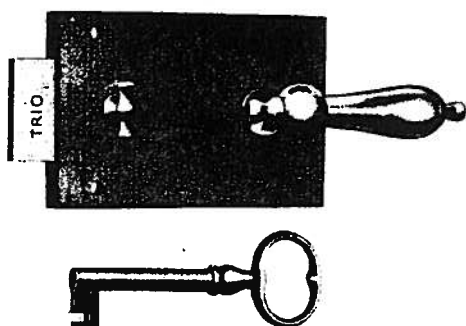
KAMMERLAASE

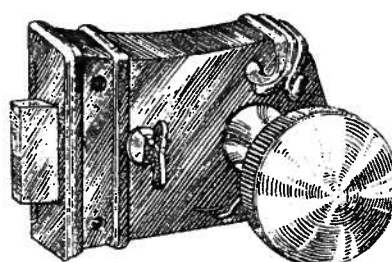
No. 14 av Jern, blank, med Messing Haandtag og Stopper
pr. Dus. 18,50

No. 15 av Jern, blank, med Messing Vrider og Stoppe
samt Ibenholt Haandtag pr. Dus. 16,80

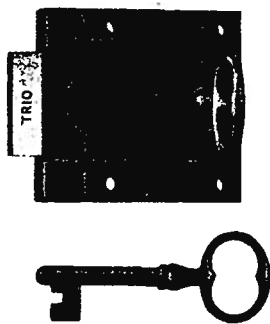

No. 16 av Jern, blank, med hel Messing Vrider og Stopper
pr. Dus. 18,00

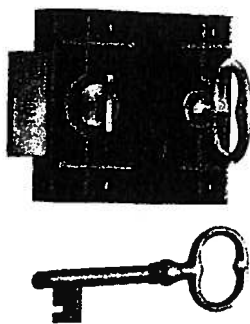

No. 17 av Jern lakeret pr. Dus.

KLOSETLAASE

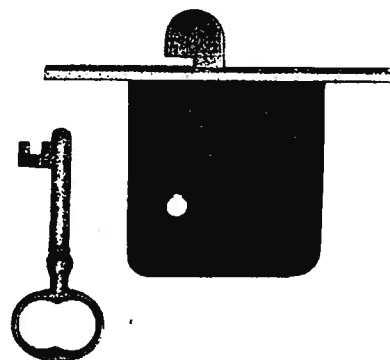

No. 445 av Jern, lakeret
pr. Dus. 6,00

No. 444 av Jern, lakeret, med
Stopper av Messing pr. Dus. 7,50

ISKASSELAAS

No. 439 av Jern pr. Stk. 1,00

ILLUSTRATIONERNE VISER 1/2 STORRELSE

Vedlegg 23. Kjøp, 27.06.1991

STATENS VEGVESEN
TROMS

Vegkontoret

Vår dato
1991-06-27
MTE/BSJ

Vår referanse
91/2583-1

Vår saksbehandler - innvalgsnr.
overingeniør Martin Eriksen

Vår arkivnr.

Deres referanse

Oppsynsmann Ola Kristiansen
Statens vegvesen Troms
Nordkjosbotn vegstasjon
9040 NORDKJOSBOTN

OPPSYNSMANNSBOLIG PÅ KVESMENES

Det vises til befaring den 20. juni d.å.

Vegvesenet er interessert i å bevare denne boligen i sin opprinnelige form. Det er derfor gledelig at vi får beholde så mange gamle ting etter dine foreldre.

Følgende gjenstander ble registrert som bevaringsverdige:

1. etasje: Kjøkkenvifte, elektrisk komfyr, strykejern, kjøleskap, fryseboks, kjøkkenbord, kontorstol, telefon, spisebord m/6 stoler, dekketøyskap, sjenk, radiobord m/radio, 2 stk. bokhyller, 2 stk. sofaer, 3 stk. salongbord, 4 stk. lenestoler, 2 stk. gulvtepper, 1 stk. lysekrone.

2. etasje: Skrivebord, skrivemaskin, seng, bord m/skuff, vaskeservant, 2 stk. lenestoler, 1 svensk forarbeidet seng.

Kjeller: Vedovn, brakkebord.

I tillegg er vi interessert i å bevare alt av husholdningsredskaper og utstyr som familien ikke selv har behov for.

Som nevnt har vi bare en symbolsk bevilgning til museale formål. Vi tilbyr imidlertid å betale kr 15 000,- for de gjenstandene som er listet opp.

Vi ber om underretning når boligen er klargjort fra familien.

Du bes underrette den øvrige familien om innholdet av dette brevet.

Med hilsen

Eilif Mathisen

Martin Eriksen

Postadresse
Postboks 615
9001 Tromsø

Kontoradresse
Skippergata 35
9000 Tromsø

Telefon
(083) 56 211

Telefax
(083) 57 327
Vedlikeholdsavd.
(083) 84 105

Postgiro
0809 5041702

Bankgiro
0632.05 70337

Vedlegg 24. Polise1, 1946

Overensstemmende med innholdet av nærværende polise nr. [redacted] overtas herved

Brandforsikring

på selskapets almindelige og spesielle vilkår
 for oplysningsmann Ole H. Kirshansen
 fra kl. 12 middag den 27/4. 1946 til kl. 12 middag den 27/4. 1947
 for Kr. 7000; skriver Skonervikhusen
 Premie å 2 ‰ = kr. 14.25 inkl. gebyr (0,25).

Forsikringsgjensander: Tomte og løsøre av alle slags.
Polisefikse nr. 33 for almindelig ildskedsregler
vedrørende politien. Polise nr. 18794/2 utgår
herved.

Det forsikrede beror i 1 bygninger opført av tre
 tekket med papef på gården Skatteng gårdnr. 52
 bruknr. 1 i Storfjord sogn av Lyringen prestegjeld
 På samme eiendom finnes ingen bygning uten ildfast takteking innen
 30 meters avstand

Damp og/eller motortreskeverk brukes ikke på gården
 På eller ved forsikringsstedet foregår ingen ildsfarlig bedrift
 nemlig:

Skonervikhusen den 27/4. 1946

Premiebeløpet er mottatt

H. Fjensehaug
 sent.

FORSIKRINGSSKAPET
 NORGE AS

Bevittso
 Adm. direktør.

Påse at polisen er riktig utfyllt. Gjennomles nøie polisens tekst og forsikringsvilkårene. Er det tegnet brandforsikring

Vedlegg 25. Polise 2, 1956

BRANNFORSIKRING

I HENHOLD TIL DE ALMINNELIGE OG SÆRLIGE FORSIKRINGSVILKÅR INNTATT I DENNE POLISE

Polise nr.:	16361902	Herr Ole Kristiansen
Bygningsmåte:	Tre	"Hatteng", Storfjord
Premiesats i ‰:	1.2	Lyngen
Premie kr.:	5,00	Forsikringssted: "Hatteng"
		52/1, Storfjord, Lyngen
Forsikringssum kr.:	16.000	Premietermin: Forsikringen begynner
Gjenstander:	Innbo og løsøre	12 mndr. 27. 4.56

På stedet foregår ingen annen ildsfarlig bedrift enn nevnt i polisen.

Taktekningen er godkjent hvis intet annet er nevnt i polisen.

Forsikringen begynner og slutter kl. 12 middag. Forsikring tegnet for 6 eller 12 måneder forlenges for tilsvarende tid hvis ikke annen melding er gitt senest en uke før forfall.

Vennligst kontroller straks polisen (se vilkårenes § 7).

Følgende polisetillegg er vedheftet: —

Denne polise erstatter polise nr: *105657002*

I premien er fratrukket ristorno med kr: *15-*

FORSIKRINGSSLSKAPET

NORGE A/S

Ved betaling av premien gis særskilt kvittering. Postverkets eller agentens kvittering gjelder som forsikringsbets.

Vedlegg 26. Diplom

Ole Kristian Kristiansen.

har arbeidet i Etterretningstjenesten
i

en organisasjon underlagt Forsvarets Overkommando II. kontor

fra 1943 til 1941

Norge takker Deg
for Din innsats i Frihetskampen.

Olav

Forsvarssjef

M. M. J.

F. O. II

B. Otter

Grupperisef

Vedlegg 27. Fredning 2007

SAKSBEHANDLER
Gustav Rosnes, Lars Erik Eibak Bru

VÅR REF.
07/01158-3

Ark. Forvaltning
781.0

DERES REF

INNVALGSTELEFON
+47 982 02 812
DERES DATO

VÅR DATO
24.8.2007

TELEFAX
+47 22 94 04 04
postmottak@ra.no
www.riksantikvaren.no

Statens vegvesen Vegdirektoratet
pb 8142 Dep
0033 OSLO

FREDNING AV BYGGVERK I STATENS VEGVESENS EIE – FORSKRIFT OM FREDNING MED HJEMMEL I LOV AV 9. JUNI 1978 NR. 50 OM KULTURMINNER § 22A JF. § 15

Vi viser til varsel om fredning av et utvalg av Statens vegvesens byggverk i brev av 23. desember 2002.

Fredningsforslaget har vært til høring hos brevets adressater. Det har ikke innkommet uttalelser til fredningsforslaget innen høringsfristen ut over den kommunikasjon om saken som har pågått mellom Statens vegvesen Vegdirektoratet og Riksantikvaren.

Riksantikvaren har endret punktet om forvaltningsmyndighet (forskriftens punkt VI) til å gjelde direktoratet. Dette er i tråd med ansvarstorskriften § 12 nr. 1 der Riksantikvaren er delegert myndighet til å gi dispensasjon for fredete byggverk mv i statens eie. Dispensasjonssaker vil fortsatt være gjenstand for behandling i to instanser hvis klage.

Statens vegvesen Vegdirektoratet har korrigert opplysninger på den opprinnelige fredningslisten og oversendt ajourført liste i brev av 23.04.07 til Riksantikvaren.

Forskriften er fastsatt av Riksantikvaren 30. juli 2007 og følger vedlagt. Forskriften vil bli kunngjort i Norsk Lovtidend avd. II. Ved salg av byggverk som omfattes av fredningsforskriften ut av statlig eie, skal henvisning til forskriften og dato for kunngjøring tinglyses som heftelse på eiendommen.

Riksantikvaren ber om at aktuelle kjøpere eller leietakere gjøres kjent med forskriften og innholdet i dette brevet.

Vennlig hilsen

Nils Marstein
riksantikvar

Unni Grønn
avdelingsdirektor

Postadresse:

Riksantikvaren
Dronningens gate 13
Postboks 8196 Dep
0034 Oslo
Tlf. 22 94 04 00

Sendes til:

Districtskontoret
Oslo

Dronningens gate 13

Districtskontoret
Bergen

Postboks 4800
5010 Bergen

Districtskontoret
Bergen

Postboks 4800
5010 Bergen

Districtskontoret
Trondheim

Postboks 165
7001 Trondheim

A:3080

FORSKRIFT OM FREDNING AV BYGGVERK I STATENS VEGVESENS EIE

Fastsatt av Riksantikvaren 24. august 2007 med hjemmel i lov av 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner § 22a, jf. § 15, og forskrift av 9. februar 1979 om faglig ansvarsfordeling mv etter kulturminneloven, § 12 nr. 1.

I Omfang

Følgende byggverk omfattes av fredningen:

Nr	Navn	Fylke	Kommune	Type	Kategori	Vegnr/Brunnr	GABnr/bygningsnr	Omfang
227	Vegtomta/ Rollag	Bu	0632	Bygning	Vegstasjon	11/12	Fire bygninger: 194659911, 194659938, 194659946, 194659954	Eksteriør, interiør med fast inventar, samt sandsilo som del av anlegget
101	Finnholmen/ Talvik	Fi	2012	Bygning	Vegstasjon	12/78	Fire bygninger: 192530180, 192530199, 192530202, 192530598	Eksteriør, interiør med fast inventar
103	Langvasseid	Fi	2030	Bygning	Tjenestebolig med 3 uthus	22/54	Fire bygninger: 193138322 (Rv-6-37, tjenestebolig), 19318330 (Rv-6-36, garasje), 193138349 (ved-/kullbod), utedo.	Eksteriør og innvendig hovedstruktur
104	Vegsletta/ Vadsø	Fi	2003	Bygning	Smie	8/332	192339022	Eksteriør, interiør med fast inventar og utstyr knyttet til verksted og smie, samt utendørs kran som del av anlegget
244	Skougsand/ Bergseng	He	412	Bygning	Strøandsilo	435/1/1	152274319, org.nr 5210556	Eksteriør og faste tekniske installasjoner
245	Tynset	He	437	Bygning	Vegstasjon	75/197	7423918	Eksteriør, innvendig hovedstruktur, interiør med fast laboratorieinnredning, samt verksted med faste tekniske installasjoner
147	Blåfjellbrakka/ Geiranger	MR	1525	Bygning	Brakke	119/14	00119 (g.navnekode) 971591293 (org.nr), etaten eier tomten	Eksteriør, interiør og fast inventar
149	Skodje	MR	1529	Bygning	Vegstasjon	15/9	180281878, festet tomt	Eksteriør
120	Sørrelva	No	1840	Bygning	Brakke	76/5	To bygninger: 188752241 pluss garasje	Eksteriør og innvendig hovedstruktur
237	Fokstugu	Op	511	Bygning	Veggarsasje	2/1/6	Eksisterer ikke bygningsnr. (festenr. 6).	Eksteriør og interiør med fast inventar
142	Grønnbakken	ST	1634	Bygning	Smie	62/2	22981579	Eksteriør og interiør inkl. faste tekniske installasjoner
109	Hatteng	Tr	1939	Bygning	Tjenestebolig m. 2 uthus	52/42	140785032 (tjenestebolig, org.nr. 970937552), 192060907 (hønsehus), 140785105 (garasje)	Eksteriør og interiør i tjenestebolig
188	Naglestad	VA	1034	Bygning	Brøylestasjon	8/14	To bygninger: 169615292 og 169615306	Eksteriør
212	Kullerødlla	Ve	719	Bygning	Lager	16/19	To bygninger: 8266794 og redskapsbod	Eksteriør
216	Solum	Ve	709	Bygning	Kontrollstasjon	4076/14, 16	8390622	Eksteriør, innvendig hovedstruktur med interiør og faste tekniske installasjoner
269	Ørje vegstasjon	Øs	119	Bygning	Vegstasjon	91/64	Fem bygninger: 147095570, 147095589, 147095597, 147095600, 147095619	Eksteriør

63	Haukelifjell	Te	834	Vegmiljø	Brøytestasjon	99/244	166554810	Eksteriør, innvendig hovedstruktur og fast interiør i et soverom
59	Haukelifjell, Nupshadlane	Ho	1228	Vegmiljø	Brakke		Intet bygningsnr.	Eksteriør og innvendig hovedstruktur
61	Haukelifjell, Dyrskar	Ho	1228	Vegmiljø	Brakke		Intet bygningsnr.	Eksteriør, interiør

Nr i listen viser til objektnummer i Statens vegvesens landsverneplan – publisert som: Statens vegvesen (2002). «Vegvalg» – *Nasjonal verneplan; Veger – Bruer – Vegrelaterte kulturminner*. Oslo: Statens vegvesen Vegdirektoratet (ISBN 82-91130-20-5), der byggverkene er nærmere omtalt og identifisert med fotografi og kart. I tillegg ligger alle relevante opplysninger, fotografier og kartkoordinater i register ved Norsk vegmuseum.

Fredningen gjelder samtlige byggverks eksteriør. I de byggverk hvor interiøret fredes, omfatter dette innvendig hovedstruktur (rominndeling) og arkitektoniske detaljer (dører, vinduer, listverk, overflater etc.). I noen grad omfattes også tekniske installasjoner og utstyr.

Fredningen omfatter byggverk som eies av staten v/ Statens vegvesen.

Forskrift om fredning skal oppbevares hos Riksantikvaren, fylkeskommunene, kommunene og Statens vegvesen.

II Formålet med fredningen

Fredningen har som formål å sikre og bevare et utvalg vegrelaterte byggverk som er representative for den historiske utviklingen av vegnettet i Norge fra omkring 1537 og fram til i dag, knyttet til hele spekteret av Statens vegvesens virksomhet over hele landet.

Fredningen av byggverkene eksteriør skal sikre deres arkitektur og hovedpreg. Både bygningsanleggets hovedstruktur, organisering og detaljering som fasadeløsning, porter, dører og vinduer, materialbruk, overflater og skilt og det fysiske preget som viser funksjon, skal opprettholdes.

Formålet med fredningen av byggverkene interiør er å bevare rominndeling, bygningsdeler og overflater i interiøret, samt tekniske installasjoner og utstyr som hører til og viser byggets funksjon.

Formålet med fredningen av installasjoner og utstyr er å bevare objektets tekniske spesifikasjoner. Formålet med fredningen av det enkelte objekt, er nærmere omtalt i verneplanen.

Fredningen omfatter byggverk som eies av Statens vegvesen.

III Fredningsbestemmelser

Bestemmelsene gjelder i tillegg til kulturminnelovens bestemmelser om vedtaksfredete byggverk fra nyere tid.

1. Det er ikke tillatt å rive byggverkene eller deler av dem.
2. Det er ikke tillatt å bygge om byggverkens eksteriør eller de deler av interiørene som inngår i fredningen. Unntak fra dette er eventuelle tilbakeføringer, jf. punkt 5.
3. Utskifting av bygningselementer eller materialer, forandring av overflater eller annet arbeid utover vanlig vedlikehold på byggverkens eksteriør eller i de deler av byggverkens interiør som omfattes av fredningen, er ikke tillatt. Unntak fra dette er eventuelle tilbakeføringer, jf. punkt 5.
4. Vedlikehold og istandsetting skal skje med materialer og metoder tilpasset byggverkens egenart og på en måte som ikke reduserer de arkitektoniske og kulturhistoriske verdiene.
5. Tilbakeføringer der det er foretatt endringer i senere tid, kan gjennomføres dersom det kan gjøres på et sikkert, dokumentert grunnlag og etter godkjenning fra forvaltningsmyndighet.

IV Dispensasjon

Forvaltningsmyndighet, jf. punkt VI, kan i særlige tilfeller gjøre unntak fra fredningen og fredningsbestemmelsene for tiltak som ikke medfører vesentlige inngrep i kulturminnet, jf. kulturminneloven § 15a.

V Forvaltningsplan

I tillegg til fredningsbestemmelsene, kan Statens vegvesen utarbeide en forvaltningsplan for byggverkene med presisering av fredningsformålet og nærmere retningslinjer for forvaltning/vedlikehold. Denne planen skal være godkjent av Riksantikvaren eller den Riksantikvaren gir fullmakt.

VI Myndighet

Forvaltningen av fredningsforskriften er lagt til Riksantikvaren eller den Riksantikvaren gir fullmakt.

VII Iverksettelse av bestemmelsene

Denne forskriften trer i kraft straks.

VIII Brudd med bestemmelsene

Den som forsettlig eller uaktsomt overtrer denne forskrift, eller medvirker til dette, straffes med bøter eller fengsel, jf. kulturminneloven § 27.

Fastsatt 24. august 2007

Nils Marstein
riksantikvar

Vedlegg 28. Kart Elvevoll

Vedlegg 29. Brev av 15.01.1957

15/1 1957

Til Hø. regjeringens Leste Høyeste Lovgjevning
Stortinget

Billettene som kjøpes av oppsynsmannstoligen
på mandagene klatter i Herford land. Hermed

Hermed er de sikrer land de vider regde-
partenent og oppen for statens regjering i Hermed
om kjøpe av oppsynsmannstoligen på Hermed

Hermed er opplygd på Hermed i 1928.
som oppsynsmannstoligen. Den flaten størrelse
var 6x8 m. i høyde, ut 3" loftverk i 1928. Her
med er opplygd og malt utvendig. I 1939 ble hermed
flyttet til Hermed og utvidet 1 m. på bredden.
Hermed er hermed 7x8 m grunnflate med 1 1/2 m
Hermed ble hermed og malt innvendig i
1946. Den hermed er opplygd da Hermed er
for opplygd grunnflate med opplygd

opplygd som oppsynsmann i statens
regjering som 1 og 3/4 år for opplygd utlendingsgrense.
og hermed opplygd i få opplygd dette hermed

Opplygd
Opplygd
Opplygd

Vedlegg 30. SEfrak- register, Hatteng

Sefrak-bygninger

Bygninger på 52/42 i Storfjord:

NR	Bygnings- nr	Lnr	Bygningstype	Ksys	X-koord	Y-koord	Sef- rak
1	140785105	249	Annen landbruksbygning	6	1256358	-36488	X
2	192044502	449	Annen veg-og biltilsynsb	6	1256427	-36475	
3	192046092	161	Fritidsbygg(hytter,somme	6	1253409	-37558	
4	192060907	181	Garasje,uthus anneks til	6	1256367	-36490	X
5	140785032	163	Våningh. benyttes som fr	6	1256364	-36474	X

Bildekode: 3B Kommune: 1939 Byggnr: 140785105

Dato godkj. : Dato igangs.: I bruk:

Status: 2

På/tilbygg. : 0 Byggtype: 89 Kval.Byggtype Ny byggtype: 249

Næringsgr:

EIER Bk: H Bt: A Navn: STATENS VEGVESEN

Adr: Dreyfushammarn 31

Skjermet Adr.: S

Postnr: 8002 BODØ

Kval.Koord.:

74

Kartblad: FH262-5-1

K.sys: 6 X: 1256358 Y: -36488 Z:

Reg.kode:

B

V.bærek:

H.bærek:

Ytterv:

Fund:

Vannfors:

Oppvarming:

Referanser

Etasje

Ant.boliger

B.a.bolig

B.a.annet

B.a.totalt

Alt.areal

etg

K 19390104009

Sum:

Inn	Bolig	Type	Ba	Antall	Akode	Anr	Bokst	Unr	Gnr	Bnr	Fnr	Snr
gang	nr	lok.	bol	Rom	Kj	Bad	WC					

52 42

Sefrak-objekter og tilleggsdata er registrert

Bildekode: 38 Kommune: 1939 Byggnr: 140785105 Objekt nr: 1939 104 9

OBJEKTNAVN :

BU, VEITUN, HATTENG

BYGNINGENS STATUS :

TATT I BRUK

FREDNING :

Kulturminneloven paragraf 22a

Merknad : 2007: FREDA VED FORSKRIFT

EIENDOM (GNR/BNR/FNR/SNR) :

52/42

EIER, EIERROLLE, EIERS NAVN OG ADRESSE :

HJEMMELSHAVER

STATENS VEGVESEN, Dreyfushammarn 31, 8002 BODØ

LOKALT NAVN :

BUA

OPPRINNELIG FUNKSJON :

Hus for offentlig tjenesteyting og sosiale formål

HUS FOR FORRÅD AV KJØTT, FISK, TRESKET KORN, MEL, LIN, KLÆR M.V.

NÅVÆRENDE FUNKSJON :

Hus for fast bosetning knyttet til landbruk, fiske og fangst

HUS FOR FORRÅD AV KJØTT, FISK, TRESKET KORN, MEL, LIN, KLÆR M.V.

OPPRINNELIG SOSIALT MILJØ :
 ANNET, SE MERKNAD
 Merknad : VEGOPPSYNSMANN
 FORHOLD TIL ANDRE MINNER :
 DEL AV ANLEGG FRITTSTÅENDE
 FYSISK MILJØ :
 ANDRE HUSGRUPPER/ANLEGG UTENOM BYER OG TETTSTEDER, SE MERKNAD
 Merknad : UTHUS. NOE USIKKER PÅ RUBRIKK DA DET ER VÅNINGSHUS MED FLER,
 FIRE UTHUS OG OBJEKTET ER ET AV DISSE.
 UNDERBYGNING :
 PUNKTVIS BÆRING. NATURSTEIN UTEN BINDEMIDDEL (TØRRMUR)
 KJELLER :
 TREGOLV MINDRE ENN CA.50 CM OVER GRUNNEN
 YTTERVEGG :
 GRIND-ELLER STAVKONSTRUKSJON
 FASADEKLEDNING :
 VERTIKALT TREPANEL,HØVLET,PLØYD, MED ELLER UTEN KANTPROFIL
 PAPP
 Merknad : PAPP MOT ØST OG VEST. GRØN MALT.
 TAKFORM :
 VANLIG SALTAK
 TAKTEKKING :
 PAPP
 ETASJER :
 HUS I 1 ETASJE
 HOVEDMÅL, LENGDE OG BREDDE I CM :
 385,0 310,0
 BYGGEÅR :
 1900-1924
 Merknad : CA 1924 I TAKELVDALLEN.
 FLYTTING :
 1925-1949
 Merknad : FLYTTET TIL ELVEVOLL I 1927 OG TIL HATTENG I 1939.
 BRANNTRYGDELAG :
 Merknad : STATENS VEIVESEN ER SELVASSURANDØR.
 BYGGHERRE :
 Merknad : STATENS VEGVESEN.
 BYGGMESTER/ARKITEKT :
 Merknad : ARKITEKT OLE KRISTIENSEN.
 ANDRE OPPLYSNINGER :
 Merknad : EIER VED REG. STATENS VEGVESEN, 9000 TROMSØ
 FILMREFERANSE, FILMNR, FRA BILDE OG TIL BILDE :
 2 5
 KARTBLAD :
 FH262-5-1
 X-KOORDINAT, Y-KOORDINAT OG KOORDINATSYSTEM :
 1256358 -36488 NGO F
 REGISTRERT :
 18/09-1986 KBO
 Merknad : HATTENG, 18/9-86 SOLFRID FIGENSCHAU

Bildegode: 3B Kommune: 1939 Byggnr: 192060907

Dato godkj. : Dato igangs. : I bruk:
 Status: 2
 På/tilbygg. : 0 Byggtype: Kval.Byggtype Ny byggtype: 181
 Næringsgr: Y
 EIER Bk: H Bt: A Navn: STATENS VEGVESEN
 Adr: Dreyfushammarn 31 Skjermet Adr.: S
 Postnr: 8002 BODØ Kval.Koord. :
 22
 Kartblad: FH262-1-19 K.sys: 6 X: 1256367 Y: -36490 Z: Reg.kode:
 B

V.bærek: H.bærek: Ytterv: Fund: Vannfors: Oppvarming:
Referanser Etasje Ant.boliger B.a.bolig B.a.annet B.a.totalt Alt.areal
etg
K 19390104043

Sum:
Inn Bolig Type Ba Antall Akode Anr Bokst Unr Gnr Bnr Fnr Snr
gang nr lok. bol Rom Kj Bad WC
52 42

Sefrak-objekter er registrert

Bildekode: 38 Kommune: 1939 Byggnr: 192060907 Objektnr: 1939 104 43

OBJEKTNAVN :
GARASJE, VEITUN, HATTENG
BYGNINGENS STATUS :
TATT I BRUK
FREDNING :
Kulturminneloven paragraf 22a
EIENDOM (GNR/BNR/FNR/SNR) :
52/42
EIER, EIERROLLE, EIERS NAVN OG ADRESSE :
HJEMMELSHAVER
STATENS VEGVESEN, Dreyfushammarn 31, 8002 BODØ
OPPRINNELIG FUNKSJON :
Hus for offentlig tjenesteyting og sosiale formål
HUS FOR LAGRING AV KJØRETØYER, MASKINER, REDSKAP OG UTSTYR
BYGGEÅR :
1925-1949
KARTBLAD :
FH262-1-19
X-KOORDINAT, Y-KOORDINAT OG KOORDINATSYSTEM :
1256367 -36490 NGO F

Bildekode: 3B Kommune: 1939 Byggnr: 140785032

Dato godkj. : Dato igangs. : I bruk:
Status: 2
På/tilbygg. : 0 Byggtype: 11 Kval.Byggtype Ny byggtype: 163
Næringsgr:
EIER Bk: H Bt: A Navn: STATENS VEGVESEN
Adr: Dreyfushammarn 31 Skjermet Adr.: S
Postnr: 8002 BODØ Kval.Koord.:
74
Kartblad: FH262-5-1 K.sys: 6 X: 1256364 Y: -36474 Z: Reg.kode:
B
V.bærek: H.bærek: Ytterv: Fund: Vannfors: Oppvarming:
Referanser Etasje Ant.boliger B.a.bolig B.a.annet B.a.totalt Alt.areal
etg
K 19390104001 H01 1

Sum: 1
Inn Bolig Type Ba Antall Akode Anr Bokst Unr Gnr Bnr Fnr Snr
gang nr lok. bol Rom Kj Bad WC
1 H0101 B 52 42 52 42

Sefrak-objekter og tilleggsdata er registrert

Bildekode: 38 Kommune: 1939 Byggnr: 140785032 Objekt nr: 1939 104 1

OBJEKTNAVN :
VÅNINGSHUS, VEITUN, HATTENG, 9046 OTEREN
BYGNINGENS STATUS :
TATT I BRUK
FREDNING :
Kulturminneloven paragraf 22a
Merknad : 2007: FREDA VED FORSKRIFT
EIENDOM (GNR/BNR/FNR/SNR) :
52/42
EIER, EIERROLLE, EIERS NAVN OG ADRESSE :
HJEMMELSHAVER
STATENS VEGVESEN, Dreyfushammarn 31, 8002 BODØ
LOKALT NAVN :
HUS
OPPRINNELIG FUNKSJON :
Hus for offentlig tjenesteyting og sosiale formål
ENFAMILIEBOLIG
NÅVÆRENDE FUNKSJON :
Hus for fast bosetning knyttet til landbruk, fiske og fangst
BOLIGHUS FOR EIER/BRUKER
OPPRINNELIG SOSIALT MILJØ :
ANNET, SE MERKNAD
Merknad : VEGOPPSYNSMANN
FORHOLD TIL ANDRE MINNER :
DEL AV ANLEGG FRITTSTÅENDE
FYSISK MILJØ :
BOLIG
UNDERBYGNING :
GRUNNMUR. BETONG
KJELLER :
GANGHØYDE. ROMMET OVERDEKKET MED TREBJELKER OG TREGOLV
YTTERVEGG :
LAFTEVERK
FASADEKLEDDING :
VERTIKALT OVER- OG UNDERLIGGERPANEL, MED ELLER UTEN KANTSKJÆRING
Merknad : GRØNN MALT, NOE SLITT.
TAKFORM :
VANLIG SALTAK
TAKTEKKING :
PAPP
ETASJER :
HUS I 1 1/2 ETASJE
HOVEDMÅL, LENGDE OG BREDDEN I CM :
810,0 720,0
ANTALL SKORSTEINER :
1
BYGGEÅR :
1925-1949
Merknad : BYGD CA 1927 PÅ ELVEVOLL.
TILBYGG :
1925-1949
Merknad : PÅBYGD I 1939. PÅBYGD MED EN METER I BREDDEN.
FLYTTING :
1925-1949
Merknad : 1939 FLYTTET ELVEVOLL TIL HATTENG.
BRANNTRYGDELAG :
Merknad : STATENS VEIVÆSEN ER SELVASSURANDØR.
BYGGHERRE :

Merknad : VEGVESENET
BYGGMESTER/ARKITEKT :
Merknad : OLE KRISTIAN KRISTIANSEN VAR ARKITEKT.
ANDRE OPPLYSNINGER :
Merknad : ALLE OPPLYSNINGER ER GITT AV REGUNDA MARGRETE KRISTIANSEN OG
EIER VED REG. STATENS VEGVESENET, 9000 TROMSØ
REIDUN BRUVOLD.
FILMREFERANSE, FILMNR, FRA BILDE OG TIL BILDE :
1 1 4
KARTBLAD :
FH262-5-1
X-KOORDINAT, Y-KOORDINAT OG KOORDINATSYSTEM :
1256364 -36474 NGO F
REGISTRERT :
02/07-1985 KBO
Merknad : HATTENG, 2/7-85 SVEIN SOMMERSETH
HATTENG, 18/9-86 SOLFRID FIGENSCHAU

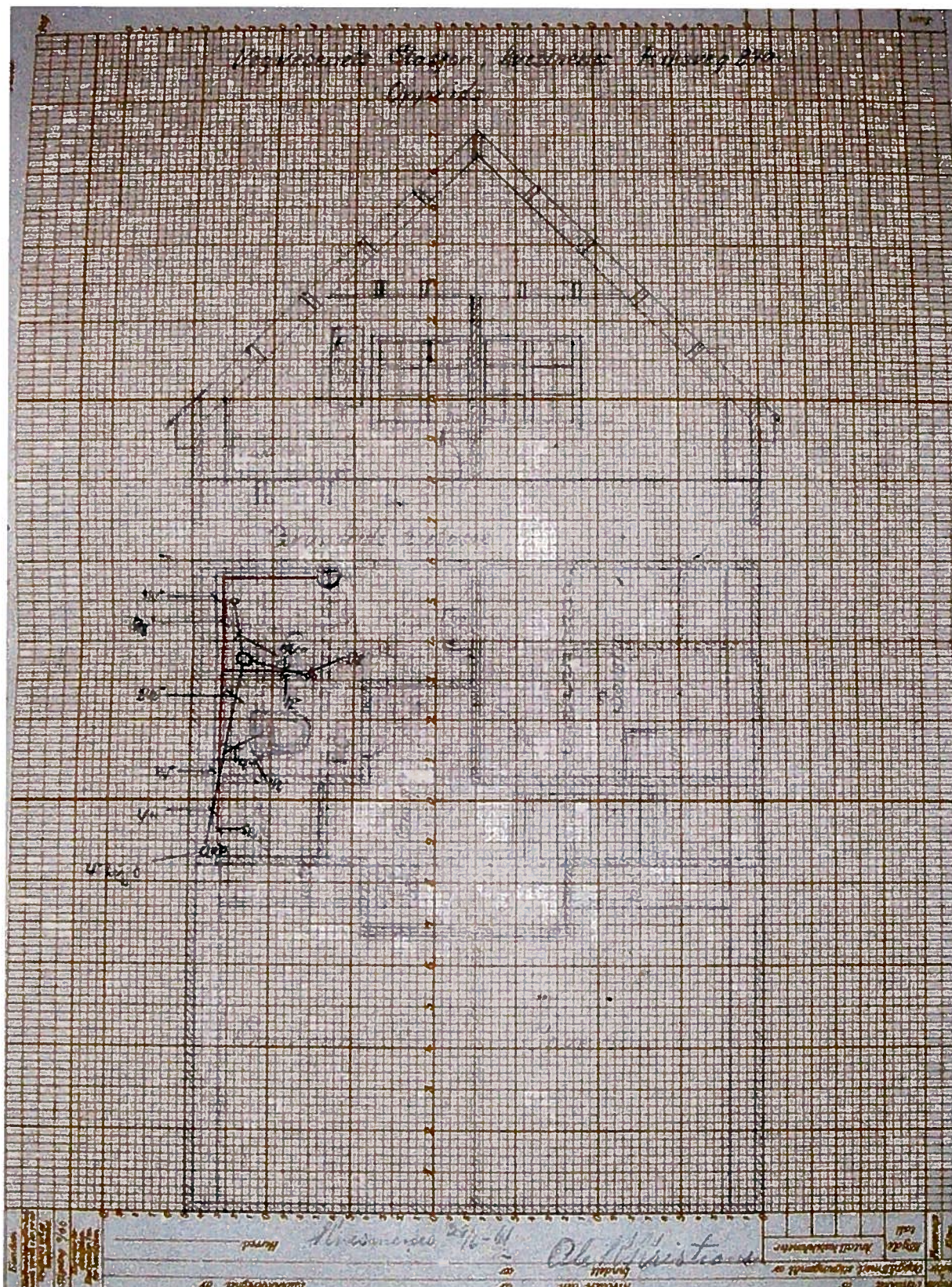
Vedlegg 31. Bilde Ellevoll

Vedlegg 32. Bilde Hatteng sør

Vedlegg 34. Bad og wc

Vedlegg 35. Sikring

Vedlegg 36. Takst

Takstkonsulent
 Temrermester
Jens Ottosen
 Nr. 1278

Postboks 6, 9143 Skibotn
 Tlf: 77 71 52 43
 Fax: 77 71 54 92
 Mobil: 96 60 26 02
 Bankgiro: 4765.10 13713
 Postgiro: 0530 22 82 317
 Forstøksregistret:
 NO 975 447 642

Regning _____ SKIBOTN dato 04.01.2005

Til STATENS VEGVESEN, TROMS DISTRIKT 9294 TROMSØ

TAKST OVER TEIENODD GNR. 52, BNR. 42
GAMMEL OPPSYNSMANNSBOLIG, HATTENG
STORFJORD KOMMUNE.

TAKST HONORAR.	NR 2500.-
OPPMÅLING OG TEGNING AV BOLIGER.	800.-
OPPMÅLING AV TOMT.	NR 1200.-
KJØREUTGIFTER.	NR 200.-
DIV. OMKOSTNINGER ETC.	NR 150.-
SUM RHS. MVA.	NR 4850.-
+ 25 % MVA.	" 121250.
Ø SURK INKL. MVA.	NR 606250

Trykk: Print Service As. Tlf: 777 18293

Torstein. 1/1-05
 Jeg sender både taksten og
 regninga til deg som rette
 vedkommende.

Liss

2003/53859

NORGES
TAKSERINGSFORBUND

14. 01. 2005

2003/53859-03

Verdi- og lånetakst over

Gårdsnr. 52 Bruksnr. 42

9046 Oteren
STOREFJORD KOMMUNE

Utført av:

Takstmann Jens N. Ottosen
9143 Skibotn

Oppdrag: 80 Befaringsdato: 18.06.2004

Verdi- og lånetakst over

Gårdsnr. 52 Bruksnr. 42
9046 Oteren
STORFJORD KOMMUNE

Oppdrag og forutsetninger

På oppdrag fra Statens Veivesen v/Liss Lauritsen foretok undertegnede befaring av eiendommen den 18. juni 2004. Oppdraget var å vurdere dagens markedsverdi av eiendommen. Undertegnede takstmann besiktiget eiendommen sammen med Liss Lauritsen. Det forelå ingen hjemelsdokumenter for eiendommen, og heller ingen tegning. Huset ble oppmålt under besiktigelsen.

Verditaksten er utført iht. NTFs regler, NS 3451 og NS 3940. Taksten er kun basert på visuell befaring uten inngrep i byggverket, evt. supplert med enkle målinger. Merk at en verditakst ikke er en tilstandsrapport, som beskriver byggverkets tekniske tilstand. Kunden/revirenten skal lese gjennom dokumentet før bruk og gi tilbakemelding til takstmannen hvis det finnes feil/mangler som bør rettes opp. Låneverdi er en forsiktig ansatt markedsverdi som grunnlag for langsiktig belåning. Hvis rapporten er eldre enn 6 måneder, bør takstmannen kontaktes for ny befaring og oppdatering. Denne typen takst gjelder ikke for rene forretnings- og næringsbygg.

Sammenfattet takstbeskrivelse

Eiendommen ligger på Hatteng like nord for kommunen's administrasjonsbygg. Kort avstand til barn- og ungdomsskole, offentlig kommunikasjon, forretninger og servicetilbud.

Tomten ligger i et flat og åpent terreng med gode solforhold, bevokst av trær og villniss. Eiendommen har rolig og avskjermet beliggenhet i et barnevennlig område. Tomten har hvert opparbeid og inngjerdet, men gjerdet var i dårlig forfatning og er for det meste falt ned. Tomta var gjenvokst av villniss og trær og må betraktes i dag som en naturtomt, som må opparbeides på nytt.

Huset er et eldre bolighus fra 1920- tallet som bærer preg av utidsmessighet, slitt og vedlikeholdsmangler. Det ble også observert en del vannskader på bad og i kjøkken. Ved salg av eiendommen er det viktig å gi kjøpere informasjon om at eldre hus er bygget i henhold til andre krav og byggeskikk en de som gjelder i dag. Endring i bruk, kombinert med elde og utidsmessighet, kan føre til at det over tid kan dukke opp skjulte feil som en ikke kan se ved en vanlig visuell befaring. Takstmann er ikke kjent med at det er andre forhold som kan begrense verdien ved salg eller omsetning av eiendommen en det som er nevnt i takstdokumentet. Takstdokumentet er basert på egen befaring og den tilstedeværende's opplysninger om eiendommen. Feil og mangler er kun anmerket der det er synlig forhold som kan registreres ved en vanlig visuell befaring uten inngrep i konstruksjonene eller bygningsdelene.

Andre forhold som må tas i betraktning er følgende. Det ble ikke fremlagt noen hjemelsdokumenter over eiendommen. Tomta er blitt fradelt og oppmålt på nytt. Målebrevkart og kart over området vedlegges. På tomta står to gamle uisolerte sjåer, som ikke er tatt med i taksten. Dette på grunn av at de ikke har noen verdi i takstsammenheng. Forøvrig kjenner en ikke til noen spesielle andre forhold en at huset er bevaringsverdig jfr. brev av 08.09.2000 som vedlegges.

Takstmannens ansvar er begrenset til rapporter trykket på NTF's fargede originalpapir for rapportstyrking. Programmet kan kun brukes av Norges Takseringsforbund's medlemmer. Ettertrykk forbudt.	Oppdr. nr. 80	Bef. dato 18.06.2004	Initialer	Side: 2 av 7
---	------------------	-------------------------	-----------	-----------------

Eiendom: Gårdsnr. 52 Bruksnr. 42 KOMMUNE Storfjord
Adresse: 9046 Oteren

Eiendom: Gårdsnr. 52 Bruksnr. 42 KOMMUNE Storfjord
Adresse: 9046 Oteren

Besiktigelse, tilstede

Dato 18.06.2004	Liss Lauritsen
Rekvirent:	Statens Vegvesen v/Liss Lauritsen

Dokumentkontroll

Dokumenter fremvist:	Målebrev	Dato 22.12.2004	Målebrevkart
	Situasjonskart	Dato 24.08.2004	
Andre dok./kilder:	Rekvirent/ordre	Dato 18.06.2004	Brev av 08.09.2000 vedr. opplysning om bevaringsverdig bolighus

Kildehenvisninger

Målebrev:	Eiendommens opplysninger er fremkommet i behold til nedenstående oversikt. I tillegg kommer beregninger og opplysninger fra taksmannens egen befaring og kalkulasjon.
Situasjonskart:	Gårdsnr., Bruksnr.
Rekvirent/ordre:	Tilknytning vann, Tilknytning avløp Tomteareal

Eiendomsdata

Hjemmelshaver:	Statens Veivesen
Tomt:	Eiet tomt. Areal 3 742,2 m ²
Adkomst vei:	Adkomst fra offentlig vei.
Vann:	Tilknyttet offentlig vann. (Det er noe usikkert med hensyn til rør- og tilkoblingssystem).
Avløp:	Tilknyttet offentlig avløp. (Det er noe usikkert med hensyn til rør- og tilkoblingssystem)

BYGNINGER PÅ EIENDOMMEN

Bolighus

Byggeår:	1920. Iflg. brev av 08.09.2000
----------	--------------------------------

AREALER OG ANVENDELSE

Boligarealet er angitt i henhold til målereglene i NS 3940 og Retningslinjer for arealmåling utarbeidet av NTF og NEF, uten hensyn til byggeforskriftenes krav til rom. Rommenes bruk kan være i strid med byggeforskriftene selv om de er måleverdige etter NS 3940.

Bolighus

Etasje	Bruttoareal BTA m ²	Bruksareal BRA m ²	Boligareal BOA m ²	Anvendelse
Kjeller	56	46		3 disponible rom.
1. etasje	56	52	48	Kjøkken, 2 stuer, gang m/trappegang, matbod og klæbod.
Loft	44	43	42	2 soverom, 1 kontor, bad, wc, gang m/trappegang og innebygd kleboder.
Sum bygning	156	141	90	

Taksmannens ansvar er begrenset til rapporter trykket på NTF's fargede originalpapir for rapportstyrking. Oppor.nr. Bef dato: Inisiter Side: 1

KONSTRUKSJONER OG INNVENDIGE FORHOLD

Bolighus

Lokalisering	Bygningsdel/beskrivelse
Bolighus	<p>200 Bygning generelt Enebolig oppført i begynnelsen av 1920- tallet i henhold til byggeforskrifter fra den tid. Huset bærer preg av elde, utidsmessighet og manglende modernitet. <i>Påkostninger:</i> Det har blitt foretatt en del påkostninger siden huset ble oppført. <i>Vedlikehold:</i> Huset bærer preg av elde, utidsmessighet og manglende modernitet. Under besiktigelsen ble det påvist en del vannskader i bad og på kjøkken. Vanligvis har de fleste bygningsdeler som utsettes for slitasjer en levetid på 15 - 40 år, og flere av bygningsdelene har derfor på denne boligen nådd sin levetid.</p> <p>210 Grunn og fundamenter Støpt grunnmur på antatt grus. <i>Vedlikehold:</i> Høg fuktighet og en del mugg på murvegger i kjeller.</p> <p>230 Yttervegger Yttervegger av laftet plank, utvendig kledd med stående trepanel, malt. <i>Vedlikehold:</i> Vedlikeholdsmangler på utv. panel.</p> <p>233 Vinduer og dører i yttervegg Vinduer med faste sprosser med enkle glass. Ytterdør trepanelt. Innvendig dører av slettfinnert og malte fyllingsdører. <i>Vedlikehold:</i> Vinduer og ytterdør mye nedslitt og modent for skifting.</p> <p>240 Innervegger Delevegger i kjeller er oppsatt av bindingsverk av tre og trepanelt. Innvendig vegger er platekledd og malt. <i>Vedlikehold:</i> Mye slitasjeskader på innv. vegger.</p> <p>254 Gulv og overflate Støpt kjellergulv. Etasjeskiller av trebjelkelag med malte tregulv, og belegg på bad. Det er lagt tredrager i kjeller under stua som understøttelse for trebjelkelaget. <i>Vedlikehold:</i> Det var svikt i drager under bjelkelag i stue. Vannskader på badgulv.</p> <p>255 Himling og overflate I kjellertak er det lagt stubbgulvsbord. Forøvrig er det hovedsakelig malte plater i himling. Det er synlige bjelker i 1.etg.</p>

TAKSERINGSFORBUND

Endom: Gårdsnr. 52 Bruksnr. 42 KOMMUNE Storfjord
 adresse: 9046 Oteren

Vedlikehold:

Vannskade på tak i kjøkken som kommer sansynlig fra bad på loft.

260 **Yttertak**

Yttertaket er røstet med sperrer av tre, tekket med taktro og papp.

Vedlikehold:

Pappen var noe nedslitt og modent for skifting.

270 **Fast inventar**

Gammeldags kjøkkeninnredning av malt kvalitet. Sparsomt med skapinnredning. Innebygget kleskap.

Vedlikehold:

Kjøkkeninnredningen var mye nedslitt og er moden for utskifting.

281 **Trapper**

Takoverbygget utvendig trappeplatt med trapp. Kjeller- og loftstrapp av tre.

Vedlikehold:

Trappene tilfredstiller ikke dagens trappenorm.

315 **Sanitærutstyr**

Badekar, vaskeservant og toalett. Hekla veggmontert varmvannsbereder. Utslagsvask montert på kjøkken.

Vedlikehold:

Nedslitt sanitærutstyr som er modent for utskifting.

320 **Varme**

Oppvarmingen skjer med vedovn i stue og på kjøkken, elles er det elektriske ovner.

400 **Elkraft**

El- installasjon er lagt åpent for lys og stikk.

Vedlikehold:

Gammel installasjon som bør kontrolleres av autorisert installatør.

660 **Piper, ildsteder og fyranlegg**

Tegelpipe med brannmur. Tilkoblet vedovner i stue og på kjøkken.

Vedlikehold:

Pipa er ikke pusset over tak. Loddpipa bør kontrolleres av den kommunale feier.

VERDIBEREGNING

Årlige utgifter

Årlige utgifter	Utgifter anslått etter skjønn til	12 000
	Sum utgifter:	12 000

Teknisk verdiberegning

Normale byggekostn.:	<i>Normale byggek. (utregnet for hvert bygg som for nybygg):</i>	
	Bolighus	1 400 000
	Fradrag for gjenst. arbeider, alder, utidsmessighet el.l.	1 110 000
	Teknisk verdi uten tomtekostnader kr.:	290 000

Taksstmannens ansvar er begrenset til rapportar trykkt på NTN's fargede originalpapir for rapportering. Programmet kan kun brukes av Norges TakseringsForbund's medlemmer. Estærbykk forbudt.	Oppdr.nr:	Bef.dato:	Inisialer:	Side:
	80	18.06.2004		6 av 7

NORGES
TAKSERINGSFORBUND

Eiendom: Gårdsnr. 52 Bruksnr. 42 KOMMUNE Storfjord
Adresse: 9046 Oteren

Teknisk verdi:	Tillegg for normale tomtekostnader kr.:	260 000
	Teknisk verdi av takstobjektet kr.:	550 000

Markeds- og låneverdi

Markedsverdi	Markedsverdi (normal salgsverdi) kr.	380 000
Låneverdi:	Låneverdi (forsiktig ansatt markedsverdi) kr.	330 000

Tekstmannens ansvar er begrenset til rapporter trykket på NTF's fargede originalpapir for rapportisering.
Programmet kan kun brukes av Norges TakseringsForbund's medlemmer. Ettertrykk forbudt.

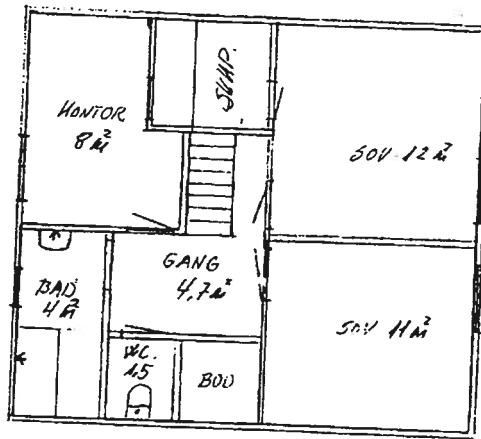
Oppdr.nr.
80

Bef.dato:
18.06.2004

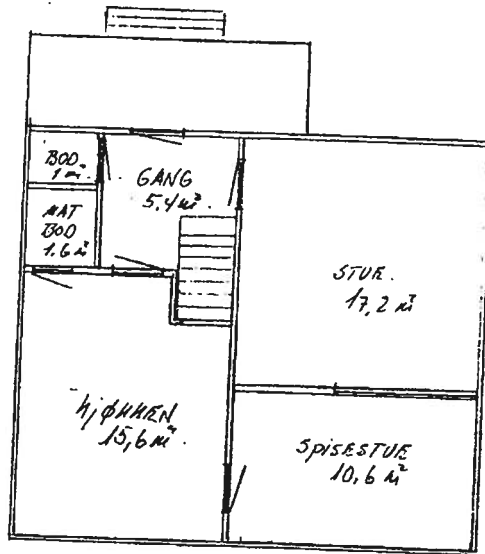
Initiater:

Side,
7 av 7

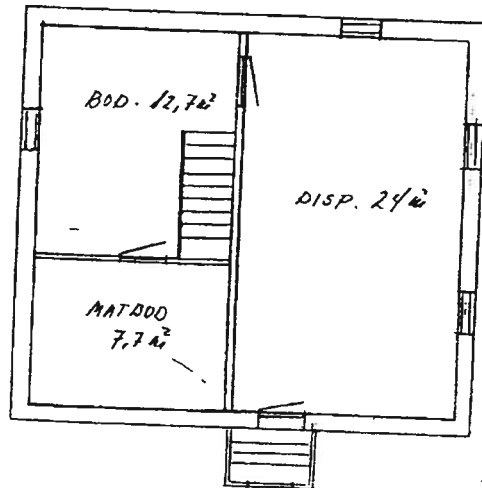
LOFT ETG.

1. ETG.

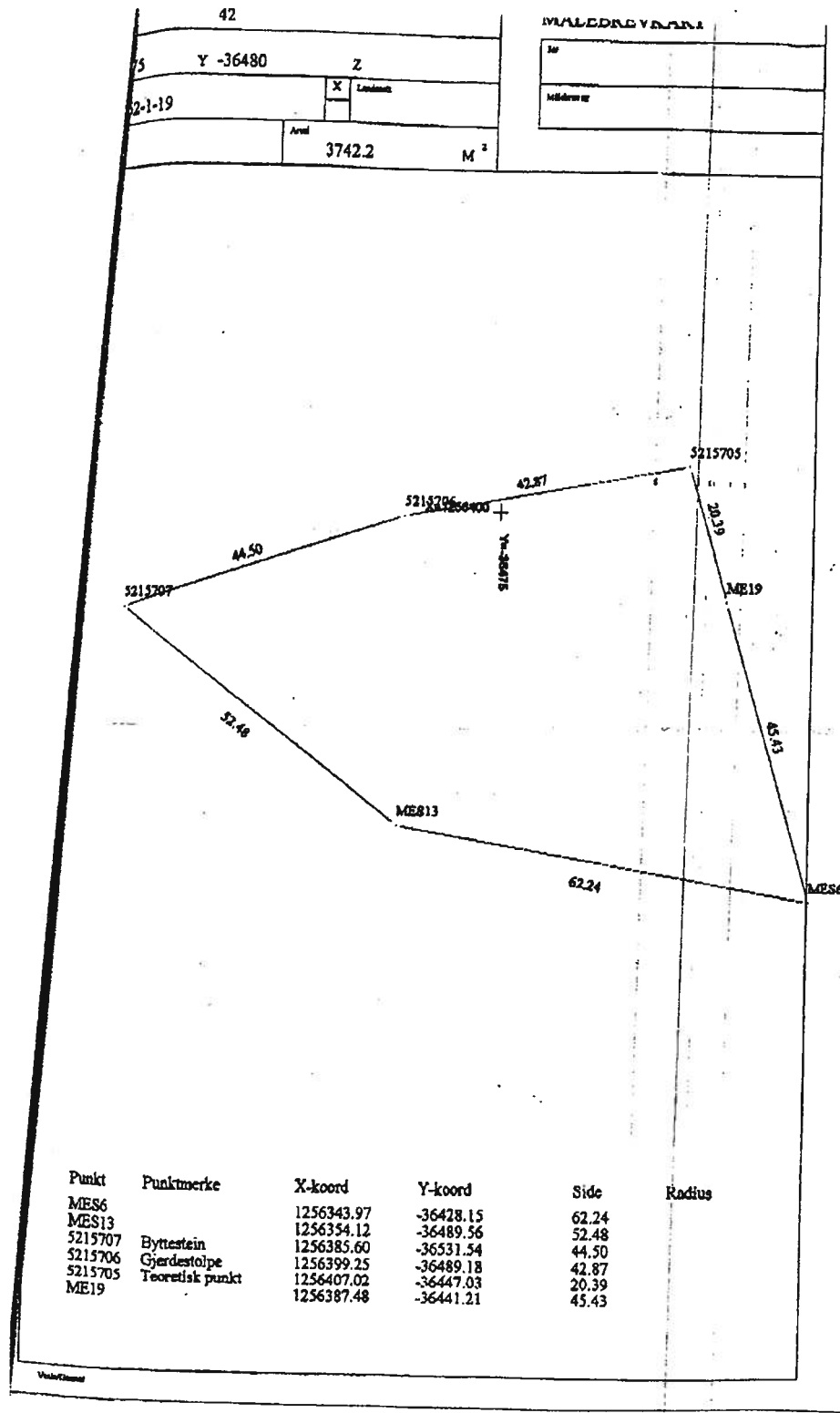

Kjeller.

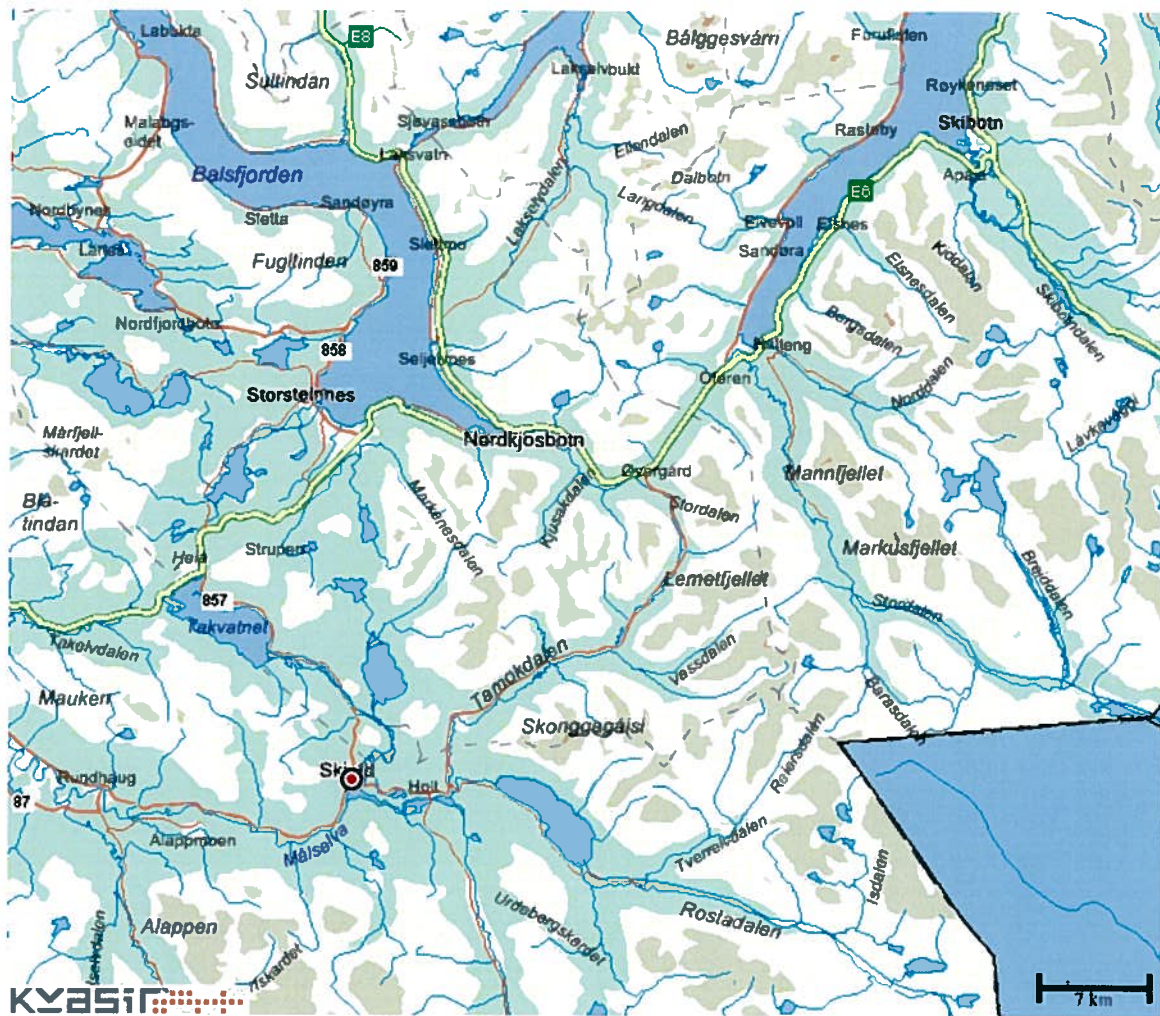
PLANTEGNING 1:100

Jens Christensen
10/6 04

TOTF

Vedlegg 37. Kart Øverbygda

Vedlegg 38. Bilde Hage 4

Vedlegg 39. Bilde Høusehus 1

Vedlegg 40. Bilde Hage 5

Vedlegg 41, Revisjon A

VEDLEGG 1 - Eiendomsklama
Revisjon A, desember 1995

Statens Vevesen
Yrkesbetning av driftsbygning/ritidshus

Dato: 05.02.96

NIL-ALIX-1000 kr.

Eiendom nr. 34

Objekt/avn: HATTING OPPSYNSBOLIG/GARASJE
Fylke: 19 TROMS

Driftsområde: STORFJORD 4

Gr./Bnr.: 52/42.59

2.10 Tomteareal: 10000 m2
2.20 Anskaffelsesverdi lomt: 21 kr
2.30 Anskaffelsesverdi alle bygninger: 173 kr
2.40 Tomt regulert til:

11 Eies. 10000 m2
21 Bokført verdi: 21 kr
31 Bokført verdi: 173 kr
41 Eiendom benyttes til: MUSEUM LAGER

12 Leiasbygges: m2
1995 Totalt bokført verdi: 0 kr

Type bygg:	Bygg nr. 1		Bygg nr. 2		Bygg nr. 3		Bygg nr. 4		Bygg nr. 5		Bygg nr. 6		Bygg nr. 7		Sum
	Oppsynsmannsbolig	Garasje	1989	1993	1985	1993	1985	1993	1985	1993	1985	1993	1985	1993	
Leieberesnet bygg (Kryss i aktuell rubrikk)			40	1993	40										
Ikke leieberesnet bygg (Kryss i aktuell rubrikk)															
.51 Bebyggd areal (BYA) (Grunntalle, brutto)					58										
.52 Brutto areal (BTA) for alle etasjer.					174										
.53 Derav oppvarmet (O), kaldt (K)					58	90									206
2.60 Verdi pr. bygg (i 1000 kr.)					15	173									173
.61 Anskaffelsesverdi, registrert (R) beresnet (B)					0	0									0
.62 Bokført verdi, registrert beresnet					120	90									300
.63 Salgsverdi, løst					240	360									300
.64 Teknisk verdi, løst					100	100									63
2.70 Utnyttelsesverdi i %					100	100									63
.71 Nåværende fordeling på Prod.(P) og Mynd.(M)					0	100	100	0							63
.72 Ant. i 1996 - 97 Ford. på Prod.(P) og Mynd.(M)					0	100	100	0							63
2.80 Leieinntekter pr år.					0	25									0
.81 Leieinntekter pr år, Kap(K), FDV(F)					0	25									0
.82 Leieinntekter pr år, Prod(P), Mynd.(M)					25	0									25
.83 Tapte leieinntekter (Ubenyttet areal)					0	0									0
2.90 Forslag til ny bokført verdi															

3.00 Anmerkninger

Anskaff./bokf. verdi er beregnet
Belgsvender medtatt under bygg-1, inkludert lomt.
Teknisk-verdi lomt -100-

Vedlegg 42. Nord-Troms Museum

Statens vegvesen
Troms vegkontor

Vår saksbehandler - innvalgsnr.

Oddmar Eilertsen - 77 61 73 01

Vår dato

2000-09-08

Vårt ark nr.

067.1

Vår referanse

2000/03024-001

Deres referanse

Nord-Troms Museum
Postboks 13
9152 SØRKJOSEN

Bevaringsverdig bolighus på Hatteng i Storfjord kommune

På Hatteng i Storfjord kommune eier Statens vegvesen et bolighus som er vurdert å være verneverdig. Vi er interessert i å forhøre oss om Nord-Troms Museum kan være interessert i å overta dette til musealt bruk.

Huset er oppført i begynnelsen av 1920-tallet til bruk som oppsynsmannsbolig. Det har en grunnflate på ca 50 m² i 2 etasjer med kjeller under hele huset. Huset er fullt møblert med inventar og kjøkkenutstyr fra 1960-tallet. I 1. etasje er det stue, kjøkken, spiskammer og trapp til kjeller og loft. Loftet har 2 soverom, kontorrom, samt bad og toalett.

Bygningen er i bra bygningsmessig stand og rimelig godt vedlikeholdt. Det var benyttet som bolig frem til midten av 1980-årene. Vi vedlegger noen fotografier av bygningen.

Vi har hatt flere tanker om hvordan huset kunne utnyttes, blant annet en tanke om å bruke det som et lokalt vegmuseum. Imidlertid ser vi i dag ikke dette som noen løsning i vår regi.

Dersom Nord-Troms Museum er interessert i å overta det kunne vi tenke oss å utstyre det med relevant kontorutstyr mv, samt en del annet utstyr som var naturlig for en vegoppsynsmann. Likedan kunne vi pusse opp huset i nødvendig grad. Blant annet må vinduer kittes og males, samt må det pusses opp etter en vannlekkasje.

Vi ber om Deres synspunkter på dette forslaget, eventuelt kunne vi ta en felles befaring før dere kommer med synspunkter. En slik befaring kan vi for vår del avtale på kort varsel. Ta gjerne kontakt pr telefon hit.

Med vennlig hilsen

Torbjørn Naimak

Oddmar Eilertsen
sjefingeniør

Gjenpart: Storfjord kommune, oppvekst- og kulturetaten, 9046 Oteren

Postadresse
9291 TROMSØ

Kontoradresse
Mellomvegen 40

Telefon
77 61 70 00

Telefax
77 61 76 66

Postgiro
0826.055.2326

Epost
firmapost.tos@vegvesen.no

Org.nr.
970937552

Vedlegg 43. Verneplan 2002

SAKSBEHANDLER
seniorkonsulent Gustav Rossnes
DERES REF
02/81-029.0
VÅR REF.
97/2563- GR
Art 751.1

INNVALGSTELEFON
22 94 04 77
DERES DATO

TELEFAKS
22 94 04 07

VÅR DATO
23 DES. 2002

Journal + K Haakon

Statens vegvesen
Vegdirektoratet
v/Vegdirektøren
Pb 8142 Dep

200002544

1331 OSLO

012

*Spør s. 4 om eiendomsforhold.
Gjeld dette etter 31.12.02 ?*

/os

NASJONAL VERNEPLAN – VEGER – BRUER – VEGRELATERTE KULTURMINNER

VARSEL OM FREDNING MED HJEMMEL I LOV AV 9. JUNI 1978 OM KULTURMINNER § 22A JF. § 15 – HØRING

Med hjemmel i lov av 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner § 22a, jf. § 15, og forskrift av 9. februar 1979 nr. 8785 om faglig ansvarsfordeling mv etter kulturminneloven § 12, oversender Riksantikvaren med dette forslag til forskrift om fredning av 22 byggverk/anlegg i Statens vegvesens eie.

Omfanget av fredningsforslaget

Fredningen omfatter følgende byggverk i henhold til lov om kulturminner § 15:

Nr	Navn	Fylke	Kommune	Type	Kategori	Vegnr/Brunnr	GABnr/bygningsnr	Omfang
227	Veggli/Rollag	Bu	632	Bygning	Vegstasjon	11/12	974726971	Eksterier, interiør med fast inventar, samt sandseil som del av anlegget
101	Talvik	FI	2012	Bygning	Vegstasjon	12/78	Fire bygninger: 192530180, 192530199, 192530202, 192530598	Eksterier, interiør med fast inventar
103	Langvassleid	FI	2030	Bygning	Tjenestebolig	22/54	193138322	Eksterier med innvendig hovedstruktur
104	Vadsø	FI	2003	Bygning	Smie	8/332	192339022	Eksterier, interiør med fast inventar og utstyr knyttet til verksted og smie, samt utendørs kran som del av anlegget
244	Bergseng	He	412	Bygning	Stresandssto	435/1	152274319	Eksterier og tekniske installasjoner
245	Tynset	He	437	Bygning	Vegstasjon	75/197	154950249	Eksterier, interiør med fast inventar og tekniske installasjoner
147	Geranger	MR	1525	Bygning	Brakke	119/14	971591293, etaten eier tomten	Eksterier, interiør og fast inventar
149	Skodje	MR	1529	Bygning	Vegstasjon	15/1	180281878, festet tomt	Eksterier
120	Sørøya	No	1840	Bygning	Brakke	76/5	188752233	Eksterier og innvendig hovedstruktur
237	Fokstugu	Op	511	Bygning	Veggarasje	2/1	Festnr. 6. Finnes ikke Bygningsnr.	Eksterier og større løst inventar, nærmere bestemt en snøfreser som del av anlegget: Peter BER snøfreser (1843), prod.nr. 57, maskinnr. E-560-

Riksantikvaren

Dronningens gate 13

Postboks 8196 Dep, 0034 Oslo

Telefon: 22 94 04 00 Telefaks: 22 94 04 04 E-post: riksantikvaren@ra.no

								01
159	Loftesnes	SF	1420	Bygning	Ferjehus	2/7		Eksteriør
142	Grønnbakken	ST	1634	Bygning	Smie	62/2	Består av tre bygninger: 22981579, 22981595 og 22981587	Eksteriør, interiør inkl. tekniske installasjoner og tilhørende utstyr
209	Gvarv	Te	822	Bygning	Lager	91/110	8633189	Eksteriør
109	Hatteng	Tr	1939	Bygning	Tjenestebolig	52/42	970937552	Eksteriør, interiør
188	Naglestad	VA	1034	Bygning	Brøytestasjon	8/14	Består av to bygninger: 169615292 og 169615306	Eksteriør
212	Kullerødflia	Ve	719	Bygning	Lager	16/19	8266794	Eksteriør
216	Solum	Ve	709	Bygning	Kontrollstasjon	4076/14.16	8390622	Eksteriør, interiør med tekniske installasjoner
268	Ørje vegstasjon	Øs	119	Bygning	Vegstasjon	91/64	Består av 5 bygninger: 147095570, 147095589, 147095600 og 147095619	Eksteriør, interiør med fast inventar
63	Haukeliffjell	Te	834	Vegmiljø	Brøytestasjon	99/244	166554810	Eksteriør, interiør samt større løst inventar, nærmere bestemt 2 snøfresere og 1 lastebil som del av anlegget: Øveraasen PWV 1400 Super (1967), maskinnr. H-560-02, Øveraasen Big John (1983), maskinnr. H-560-01, Volvo FB 8832 lastebil (1973), regnr. ND 22013, Chassi-nr. 37082, maskinnr. H-510- 06
59	Haukeliffjell, Nupshadlane	Ho	1228	Vegmiljø	Brakke		Finnes ikke bygningsnr.	Eksteriør med innvendig hovedstruktur
61	Haukeliffjell, Dyrskar	Ho	1228	Vegmiljø	Brakke		Finnes ikke bygningsnr.	Eksteriør, interiør
58	Haukeliffjell, Løyingsro	Te	834	Vegmiljø	Brakke			Eksteriør

Nr viser til objektnummer i «Vegvalg» – Nasjonal verneplan; Veger – Bruer – Vegrelaterte kulturminner, der byggverkene er nærmere omtalt og identifisert med fotografi og kart. I tillegg ligger alle relevante opplysninger, fotografier og kartkoordinater i register ved Norsk vegmuseum.

Formålet med fredningsforslaget

Fredningsforslaget har som formål å sikre og bevare et utvalg vegrelaterte bygninger og anlegg med teknisk utstyr, samt installasjoner som er representative for den historiske utviklingen av vegnettet i Norge fra omkring 1537 og fram til i dag. Formålet er videre å sikre kulturminner knyttet til hele spekteret av Statens vegvesens virksomhet over hele landet.

I første omgang fredes aktuelle bygninger i verneplanen.

Fredningen av bygningenes eksteriør skal sikre bygningens arkitektur og hovedpreg. Både bygningsanleggets hovedstruktur, organisering og detaljering som fasadeløsning, porter, dører og vinduer, materialbruk, overflater og skilt og det fysiske preget som viser funksjon, skal opprettholdes.

Formålet med fredningen av bygningenes interiør er å bevare rominndeling, bygningsdeler og overflater i interiøret, samt installasjoner som er montert i bygget.

Formålet med fredningen er nærmere omtalt i verneplanen for det enkelte objekt. Statens vegvesen skal utarbeide vedlikeholdsplan for hvert objekt.

Fredningsforslaget omfatter byggverk som eies av Statens vegvesen.

Følger av fredningen

Når det gjelder behandlingen av fredete bygninger og anlegg/installasjoner, vises det til kulturminneloven §§ 15a-18, og forskrift om faglig ansvarsfordeling mv etter kulturminneloven av 9. februar 1979, samt fredningsbestemmelsene oppført i forskriftsforslaget.

I henhold til kulturminneloven § 15a, kan departementet i særlige tilfeller gi dispensasjon fra fredningen og fredningsbestemmelsene for tiltak som ikke medfører vesentlige inngrep, eller dersom det dreier seg om mindre endringer. For bygninger i statlig eie er denne dispensasjonsmyndigheten i henhold til forskrift av 9. februar 1979 om faglig ansvarsfordeling mv etter kulturminneloven delegert til Riksantikvaren. Denne myndigheten er delegert til fylkeskommunen jf. forskrifts-utkastets pkt. V og VI.

Fredningen medfører at det må søkes om tillatelse til å sette i gang alle typer tiltak som går utover vanlig vedlikehold. Søknad om tillatelse skal sendes fylkeskommunen som avgjør om tiltaket kan iverksettes eller ikke. Oppstår det tvil om hva som kan anses som vanlig vedlikehold, skal fylkeskommunen likeledes kontaktes.

Det er eier som har ansvar for det løpende vedlikeholdet av fredete bygninger og anlegg. Det grunnleggende prinsippet for vedlikehold av fredete bygninger er å bevare mest mulig av de opprinnelige eller eldre bygningselementene og detaljene som kledning, vinduer, dører, listverk, gerikter og overflatebehandling. Vedlikehold av fredete bygninger og anlegg skal så langt som mulig skje i samsvar med opprinnelig utførelse, teknikk og materialbruk og for øvrig i samsvar med fredningsbestemmelsene.

Bakgrunn for fredningssaken

I bevaringsarbeidet for tekniske og industrielle kulturminner har Riksantikvaren konsentrert seg om større anlegg og helhetlige miljøer som representerer virksomheter og næringer som har vært vesentlige for Norges utvikling som industrinasjon. Hovedvekten ligger på kulturminner og kulturmiljøer som representerer en tidlig fase av industrialiseringen av landet, med vekt også på geografisk fordeling.

I tillegg til de mål og prioriteringer som ble presentert i Riksantikvarens «Verneplan for tekniske og industrielle kulturminner» fra 1994, ble det i planen pekt på behovet for å arbeide videre med landsverneplaner for enkelte typer tekniske og industrielle kulturminner som har hatt stor nasjonal betydning, og som skiller seg ut både i antall og omfang. Riksantikvaren foreslo at verneplan for veier og bruer skulle være ett av satsingsområdene, der siktemålet skulle være samarbeid med Statens vegvesen om bevaring av byggverk, anlegg og utstyr som kunne vise den historiske utviklingen av vegnettet i Norge, og den sosiale og økonomiske betydningen dette har hatt.

Den konkrete foranledningen til utarbeidelse av en verneplan, var et pålegg fra Samferdselsdepartementet om at Statens vegvesen skulle utarbeide en nasjonal verneplan i tråd med retningslinjer trukket opp i *Handlingsplan for*

kulturminneforvaltning, der det heter at hver etat har et eget ansvar for å ivareta egne kulturminner.

Verneplanen er publisert som «*Vegvalg*» – *Nasjonal verneplan; Veger – Bruer – Vegrelaterte kulturminner*. Oslo: Statens vegvesen Vegdirektoratet, 2002 (ISBN 82-91130-20-5).

Etter at Statens vegvesen ferdigstilte verneplanen, har Riksantikvaren gjort en vurdering av hensiktsmessige virkemidler for bevaring av de utvalgte anleggene, og utarbeidet liste for disse. Alle objekter i verneplanen vurderes som fredningsverdige, men virkemiddelbruken vil være noe ulik. Et utvalg av de øvrige byggverkene, anleggene og installasjonene i verneplanen skal bevares antikvarisk gjennom etatens egen forvaltning, samt andre gjennom reguleringsbestemmelser i plan- og bygningsloven (konf. liste over vegmiljøer og enkeltobjekter, samt liste over bygninger og maskiner som Statens vegvesen gir administrativt vern – *Nasjonal verneplan*, s. 276 ff).

Fredningsforslaget omfatter 22 bygningsanlegg.

Eiendomsforhold

Samtlige byggverk omfattet av fredningsforslaget eies av Statens vegvesen.

Statens vegvesens bygninger og installasjoner som kulturminner – beskrivelse av anleggene

Formålet med fredningen er å sikre kulturminner knyttet til hele spekteret av Statens vegvesens samfunnsfunksjoner og virksomhetsområde.

De enkelte kategorier kulturminner og objekter er nærmere beskrevet og satt i historisk kontekst i «*Vegvalg*» – *Nasjonal verneplan; Veger – Bruer – Vegrelaterte kulturminner*.

Vurdering av kulturminnene – begrunnelse for fredningsforslaget

Statens vegvesens verneplan har valgt ut typiske vegminner som viser trekk i veghistorien som har hatt betydning i store deler av landet, samt vegminner som gjenspeiler regionale trekk. For å oppnå en bredde i utvalget som samlet kan dekke norsk veghistorie, er utvalgskriteriene sett i forhold til ønsket om geografisk spredning, aldersspredning, samt at alle vesentlige kategorier bygninger skal være representert.

Formålet med utvalget er at alle vegminnene og vegmiljøene til sammen skal vise viktige trekk ved norsk veghistorie i et nasjonalt perspektiv. Derfor må bygningene ses i sammenheng med de øvrige anlegg i verneplanen (veger og bruer). Det følger av lov om kulturminner § 22a, at Riksantikvaren kan vedta forskrift om fredning av slike byggverk og anlegg mv som er nevnt i § 15 og som er i statens eie. Riksantikvaren finner at Statens vegvesens utvalgte byggverk oppfyller disse betingelser.

Vedlegg 44. Brev av 06.10.2002

Martin Elvemo
9046 Oteren
(evt. Holmboevn. 14, 9010 Tromsø)
Tlf. 95853100

Statens vegvesen - Troms	
Saksnr.: 2062 02915-1	
Mottatt: 0. OKT 2002	
Arkivnr.: 337	Saksbeh.:

søn06okt02

Troms Vegkontor
Mellomvn 40,
9291 Tromsø

Gr/B
52/42

Forespørsel om kjøp av oppsynsmannsbolig og vegstasjon på Kvesmenes.

Den gamle oppsynsmannsboligen har stått ubebodd i mange år, og det ser ut som om vegvesenet ikke lenger bruker vegstasjonen så mye som før. Ut fra dette ønsker jeg å tilkjenne min interesse for å overta den verneverdige boligen og den gamle vegstasjonen.

Jeg er kjent med at Vegvesenet har gjort en henvendelse til Storfjord kommune om en eventuell overtakelse av boligen til tidligere oppsynsmann Kristiansen, og at responsen var heller dårlig. Dersom jeg skulle komme i betraktning, ønsker jeg å restaurere huset slik at jeg kan bo der i framtida. Jeg er klar over at huset har en del store feil og mangler, blant annet etter to store vannlekkasjer. Man må anta at denne restaureringen vil bli relativt kostbar, og at kostnadene også vil være vanskelige å fastslå på forhånd. På bakgrunn av dette, mener jeg at prisen på selve boligen må settes svært lavt.

Den gamle vegstasjonen, som er av tysk opprinnelse så vidt jeg vet, har en helt tilfredsstillende plassering for mine framtidige næringsplaner. Brakka har også en del mangler, spesielt mot bakken, slik at også her må det påregnes restaureringsarbeid, men målet mitt er å sette brakka i stand for å kunne bruke den og ha mitt daglige virke der.

Med utgangspunkt i det som er nevnt, ønsker jeg å komme i dialog med Vegkontoret for å få vite om mine planer kan gjennomføres, og om dette kan være forenlig med de ønsker som Statens Vegvesen har for anlegget. For ordens skyld vil jeg understreke at jeg altså ønsker å overta hele anlegget samlet, muligens uten hele tomta.

Med vennlig hilsen

Martin Elvemo

Vedlegg 45. Brev av 17.06.2003

Harald Ryeng
Hatteng
90465 Oteren
Tel. 77715208

 Statens vegvesen Region Nord	
Saksnr.	Dok.nr.:
200346264-1	
Dato:	2003-06-19
Arkivnr.:	039
Saksbeh.:	HARMAH
Saksansv.:	HARMAH

Statens vegvesen
Mellomveien 40,
9291 Tromsø

17 JUN 2003

Statens vegvesens eiendom på Hatteng - gnr 52 bnr 42.

Jeg søker med dette om å få overta denne eiendommen på Hatteng. Jeg er oppvokst som nærmeste nabo til eiendommen og har i de siste årene gått og sett at den gamle oppsynsmannsboligen står der tom uten vedlikehold og at det vokser opp den rene tomroseskogen rundt den. Jeg synes det er for galt at en slik perle bare skal stå der til forfall.

Jeg er i samtale med Edel Austli for et års tid siden gjort kjent med at huset er blitt vernet, og at Nord-Troms Museum skulle kobles inn i saken, og at vegvesenet ikke kunne selge det, men har ikke sett at det har skjedd noe der siden det.

Nylig kunne jeg lese i lokalavisen at det sanune museum selger unna sine eiendommer fordi det ikke har råd til å vedlikeholde dem. Nøkernt sett bør en privatperson med glød for gamle hus være like godt i stand til å ta vare på gamle kulturskatter som et offentlig museum uten økonomisk evne.

I lys av dette retter jeg nå en formell henvendelse til Statens vegvesen om å få overta eiendommen og bruke den til egen bolig

Jeg er interessert i å ta vare på den gamle boligen og sette den i stand og bo i den, samtidig som jeg ønsker å la den få beholde sitt opprinnelige særpreg. En forsiktig oppgradering av huset (kjøkken, bad, etc.) bør det være mulighet for selv om huset er blitt vernet.

Jeg er også kjent med at det en tid var tanker om å opprette et museum der. Dessverre hadde vegvesenet selv i utviklingens navn allerede da odelagt mye av det som gav stedet særpreg og atmosfære alt på 1960-tallet i og med at det gamle pakkhuset, og gamle veioppsynsmann Ole Kristiansens garasje ble revet. Slik huset (husene) står idag, har stedet selvsagt en særegen karakter, men liten museal verdi, men mye kan gjenopprettes av en som ønsker å bevare det for eget bruk. Jeg har ikke vært innom husets vegger på mange år, men har kikket litt inn gjennom vinduene, og ser at værelsene har særpreg som bør kunne tas vare på, og det kanskje også er møbler som bør kunne brukes daglig for å beholde det opprinnelige i storst mulig grad. Jeg er villig til å forplikte meg til det om jeg kan få bruke stedet som bolig.

Selve anleggs- og garasjetomten er også interessant som en forretningseiendom; jeg er muligheter i denne, men det er en sekundær sak. Jeg ser imidlertid av et kommunalt kartblad at det er en og samme parsell.

Jeg eier og driver naboeiendommen, 52/68, som er en næringsseiendom. Jeg driver trevarefabrikk med hovedvekt på vindusproduksjon, men ser også andre muligheter i både min egen fabrikkomt og i nabotomten, 52/42, samlet.

Jeg håper på et snarlig og positivt svar.

Med vennlig hilsen

Vedlegg 46. Brev av 19.06.2003

Statens vegvesen

Harald Ryeng
Hatteng
9046 OTEREN

Behandlende enhet:
Region nord

Saksbehandler/innvalgsnr:
Harald Malnes - 75552861

Vår referanse:
2003/46264-002

Deres referanse:

Vår dato
19.06.2003

Søker om å få overta eiendom på Hatteng

Viser til Deres brev. Fordeling av eiendommer mellom Statens vegvesen og det nye selskapet MESTA er ikke endelig avklart. Det er derfor ikke endelig avklart om hvem som blir eier av denne eiendommen. Dersom det blir aktuelt å selge denne er vi nødt til å legge denne ut i de åpne markedet slik at aktuelle kjøpere kan melde sin interesse.

Administrasjon
Med hilsen

Harald J. Malnes

Postadresse
Statens vegvesen
Region nord
Nordstrandveien 41
8002 Bodo

Telefon 06 64 0
Telefaks 75 55 29 51
firmapost-nord@vegvesen.no
Org.nr: 971032081

Kontoradresse
Nordstrandveien 41
BODØ

Fakturaadresse
Statens vegvesen
Regnskap
Båtsfjordvn 18
9815 VADSØ
Telefon 78 94 15 50
Telefaks 78 95 33 52

Vedlegg 47. Brev av 18.11.2003

(svar på vedlegg 15)

Statens vegvesen

Geir Kristiansen
Hatteng
9046 OTEREN

Foreløpig svar

Behandlende enhet:	Saksbehandler/innvalgsnr:	Vår referanse:	Deres referanse:	Vår dato
Region nord Midtre Troms distrikt	Dagfinn Br Nilsen - 77617307	2003/53859-002		18.11.2003

Kjøp av oppsynsmannsbolig på Hatteng i Storfjord kommune

Vi har mottatt Deres henvendelse datert 18. juli 2003.

Innledningsvis beklager vi at det har tatt så lang tid før De har hørt fra oss.

Det kan ta noe tid før De kan forvente et endelig svar i sakens anledning.

Bakgrunnen for dette er at det ikke er avklart om eiendommen skal innlemmes i vegvesenets museumsvirksomhet. Det er derfor nødvendig å innhente uttalelser fra andre instanser, internt og eksternt.

Saken blir behandlet av Dagfinn Br Nilsen. Skulle De ønske informasjon om saken, kan De ta kontakt på direktenummer som angitt ovenfor.

Med hilsen

Knut A Henriksen
seksjonsleder

Dagfinn Br Nilsen
overingeniør

Postadresse
Statens vegvesen
Region nord
Nordstrandveien 41
8002 Bodø

Telefon 06 64 0
Telefaks 75 55 29 51
firmapost-nord@vegvesen.no
Org.nr: 971032081

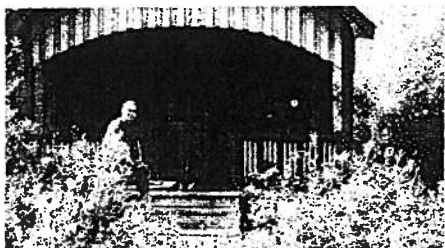
Kontoradresse
Mellomveien 40
TROMSØ

Fakturaadresse
Statens vegvesen
Regnskap
8åtsfjordvn 18
9815 VADSØ
Telefon 78 94 15 50
Telefaks 78 95 33 52

Vedlegg 48. Årsmelding 2003

Årsmelding 2003

Museumsvirksomheten i Region Nord.

Museal bygning Hatteng i Storfjord.
Gjengroingen er markert.

Kalvebakken vegmiljø. Steinhvelvbru
under utbyggingspress.

Generelt: Aktiviteten vår museal virksomhet i regionen var svært lav i 2003. Vi fikk ikke satt sammen et museumsutvalg og hadde ingen møter i utvalget. Hvert av de nye distriktene plukket ut medarbeidere som skulle være kontaktpersoner for sine distrikt. Den siste kom på plass først etter nyttår.

Fra ledelsen er det gitt føring om at utvalget ikke skal bestå av mer enn 3 personer. Det er fortsatt uklart hvordan disse skal utvelges og om evt andre kan inngå i utvalget (rep fra Mesta)

Møter/Kurs:

I april 2003 deltok jeg i et lokalhistorisk seminar om ferdsel i Salten. Vegetaten ble kontaktet om støtte til dette nyttige veghistoriske arrangementet, men arrangøren fikk et negativt svar.

I mai deltok jeg på et pensjonistmøte på Tverlandet og fortalte om ferdsel i gamle dager.

Med utgangspunkt i Handlingsdokument for museumsarbeidet i Statens vegvesen søkte jeg i tråd med de linjer som var trukket opp der for regionkontaktene om å få støtte til å ta tilleggsutdanning i Kulturminneforvaltning ved høgskolen i Bodø. Kurset er et 10 vekttallskurs over et år med avsluttende eksamen i juni 2004.

To mnd etter at studiet var startet fikk jeg avslag på søknaden med begrunnelse at etaten ikke trenger slik kompetanse.

Jeg ble oppnevnt av fylkeskommunen til å delta i et prosjektarbeide om "Geokulturisme" der samspillet mellom geologi, reiseliv og kultur skal utredes med tanke på framtidig satsing. Arbeidet er bare så vidt kommet i gang og vil fortsette hele 2004.

I oktober deltok jeg i fellesmøte med museene i Salten.

Registreringer:

Jeg bisto Saltdal kommune med kartlegging og registrering av krigsminnesmerker. Sammen med en representant for forsvarsmuseet befarte vi de fleste kulturminnene i terrenget. Jeg utarbeidet en rapport som omfattet de registrert kulturminnene innen kommunen knyttet til krigstilstander mellom 1644 til 1950.

Fra februar til april ble hovedtyngden av arbeidet å få ajourført og lagt inn foto ved hjelp av registreringsprogrammet "Regimus". I alt inneholder nå fotoregisteret nå 1105 reg nr med i overkant av 2000 enkeltfoto.

Restaureringsoppgaver:

Vi støttet opp om restaurering av et av de krigsprengte kulturminnene i Rana (ved rasteplass Raufjellfossen) Rana museum sto for arbeidet. Vi deltok med bakgrunnsmateriale og var med på gjenåpningen i juli.

Med utgangspunkt i den gamle garasjen/lagerbygning i Skippagurra har Inge Fred Dervo holdt i gang restaureringsarbeide av gamle maskinerheter fra Finnmark. Han har i stor grad sørget for å få viktige enheter under tak. Kostnader for dette arbeidet kommer i liten grad til uttrykk i det museale budsjett for 2003.

Litteratur:

I løpet av året har jeg sendt bidrag til årbok for Saltdal og jubileumsboka (100 år) for Fauske kommune.

Budsjett:

Dette var ikke klart før i mai 2003 og det ble kraftig nedskjært i forhold til den aktivitet vi la til grunn fra året før. Derfor ble det svært liten mulighet til å utføre tiltak som ville koste noe i 2003. Budsjettet ble totalt kr 650 000,- Av dette brukte vi bare Kr. 110 600,- Forklaringen ligger i det faktum at hovedbruken for de tildelte midlene var tiltenkt husleie for det bygninger som er øremerket museumsformål. Imidlertid kom det ingen avklaring for bygningsmassen for året var omme. Ingen store kostnadskrevende museumsarbeider ble utført i 2003.

De største utgiftspostene var:

<i>Tilskudd til Blodveimuseet. Rognan</i>	<i>Kr 50 000,-</i>	
<i>Tilskudd til krigsfangekonferanse Narvik</i>	<i>Kr 10 000,-</i>	<i>(Lovt i 2002)</i>
<i>Drivstoff og utgifter "museumsbil" Tana</i>	<i>Kr 13 500,-</i>	

Merknader:

I mai og juni måned gikk mye av tiden med til å administrere omsetning av "Fotefarboka". Jeg har ved flere anledninger tatt opp spørsmålet om å få mer å gjøre inntil arbeidssituasjonen for den museale biten for hele regionen blir avklart. Fra ca 10 sep og til 20 okt var jeg utlånt til ledelse av dekkeleggingsarbeider i Troms.

Året 2003 har på mange måter vært et frustrerende år der mangel på oppgaver og struktur i det museale arbeidet har dominert. I omorganiseringen har vi ikke evnet å få på plass de lovpålagte museale oppgavene i det nye systemet. Det har vært som å hoppe høyde og ikke vite hvor høyt lista ligger eller om den er der i det hele tatt.

Jeg får håpe at noe kommer på plass snart og at det lokale engasjementet kan bli opprettholdt. Det blir viktig at alle deler av regionen blir trukket med og at det lokale kontaktnett får muligheter til å engasjere seg i museale saker. Dette er en forutsetning for at vi fortsatt kan jobbe opp mot lokale museer og interesseorganisasjoner.

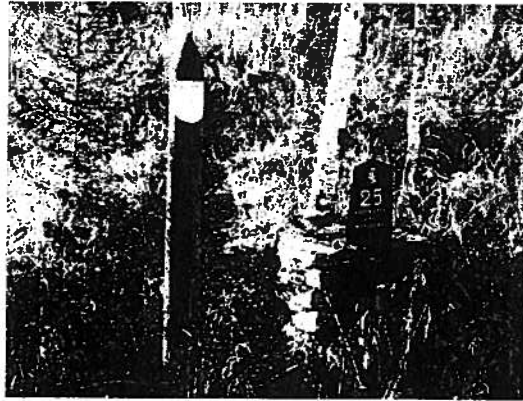

Foto: Rode stolpe og Km støtte fra gammelvegen gjennom Målselv kommune >

Monumentet 58 år senere. Tor H Eidsaune fra Rana Museum holder tale. En tidligere krigsfange deltok under gjenåpningen.

< Minnestøtten slik den var under avdukingen i juni 1945.

NB! Årsmeldingen er i år ikke behandlet i et museumsutvalg, men er i stor grad et personlig dokument.

Bodø 20.02.2004

Torstein Hansen

Vedlegg 49. Ansvar

Se på dette for jeg sender det til vegmuseet.

Nils Arne Johnsen

Til: Geir Paulsrud
Emne: SV: Ang. Avhending av Hatteng i Storfjord i Troms

Hei

Etter mye epostveksling internt i regionen har vi funnet ut at museale bygg ikke er distriktsvegsjefens ansvar, en veldig nyttig avklaring for meg! Det betyr at heretter er det en saksbehandler ved navn Torstein Hansen ved regionvegkontoret i Bodø som ivaretar vegvesenets rolle ovenfor Hatteng.

Bygget har stått uten tilsyn siden 1. januar 2003. Min saksbehandler, Liss Laurtizen, var innom der i vår og så at det stod heller begredelig til.

Vi har to interessenter som har spurt om bygget skal selges, begge har henvendt seg til oss pga at de ser at bygget forfaller. En av disse er i nær familie med den siste oppsynsmannen som bodde i huset og min vurdering er at han i utgangspunktet er interessert i å kjøpe huset og ivareta de vernemessige hensyn. Disse to henvendelsene var årsaken til at jeg satte i gang en prosess med mål å få en avklaring på om vegveset skulle eie eller selge bygget/eiendommen.

Med hilsen

Nils Arne Johnsen
distriktsvegsjef

Statens vegvesen
Midtre Troms distrikt

Sentralbord: 06640
Direkte telefon: 77617648 / 97593858

Vedlegg 50. Oppfølging

Statens vegvesen

Notat

Til: 0.Postmottak vest, 0.Postmottak midt,
0.Postmottak nord, 0.Postmottak øst,
0.Postmottak sør
Fra: Vegdirektoratet
Kopi:

Saksbehandler/innvalgsnr:
Liv Mari: Rui - 22073017
Vår dato: 08.01.2004
Vår referanse: 2003/02544-005

Oppfølging av Nasjonal verneplan - tiltak på vegger og bruer

Statens vegvesen har laget en nasjonal verneplan for vegger, bruer og vegrelaterte kulturminner. Den inneholder 270 objekter, hvorav omtrent halvparten er vegger og bruer i ordinær drift. Verneplanen ble laget på oppdrag fra Samferdselsdepartementet og var ferdig i 2002. Arbeidet ble gjennomført med bred lokal og regional forankring og forslagene ble oversendt fra vegsjefene i hvert fylke før det endelige utvalget ble godkjent av vegdirektøren og deretter oversendt departementet. Målet er at alle objektene skal få et juridisk vern, og i løpet av 2004 vil ca 60 % av vegene og bruene i verneplanen være fredet etter kulturminneloven. Det er igangsatt fredningsprosess og objektene er dermed å anse som midlertidig fredet. Staten har et ansvar for at objektene i verneplanen blir ivaretatt på en god måte slik at vi ikke kommer i skade for å begå kulturminnekriminalitet. Når et objekt er formelt fredet vil Fylkeskulturminneforvaltningen være dispensasjonsmyndighet.

Vi har fått tilbakemeldinger på ulike gjennomførte og planlagte tiltak på en del av objektene i verneplanen. Vi gjør derfor oppmerksom på at samtlige objekter i verneplanen er å anse som vernet, enten det er gjennomført formelt juridisk vern eller ikke. Dette innebærer at dersom det skal gjennomføres tiltak på disse vegene, bruene eller bygningene, må det gjennomføres en prosess hvor ulike hensyn blir belyst før beslutning fattes.

I forbindelse med funksjonskontraktene må en også sørge for at det tas tilstrekkelig hensyn til objektene i verneplanen.

Regionene har ansvaret for oppfølging av verneplanen i sin region. Vi ber derfor om at det tas tilstrekkelig hensyn til vernet og at dette innarbeides i rutinene for vurdering av om og på hvilken måte et tiltak skal gjennomføres. Dette gjelder både for små og store tiltak over investeringsbudsjettet og for drift og vedlikehold. Det er påkrevd med kulturminnefaglig kompetanse i en slik vurdering. Dersom regionen ikke selv innehar slik kompetanse, kan Vegdirektoratet bistå (Miljøseksjonen på Utbyggingsavdelingen for veger/bruer i drift og Norsk Vegmuseum på Administrasjonsavdelingen for veger/bruer ute av drift).

Nasjonal verneplan følger vedlagt. Flere eksemplarer kan bestilles fra Vegdirektoratet.

Med hilsen

Olav Søfteland
vegdirektør

Statens vegvesen

Notat

Til: 0.Postmottak øst, 0.Postmottak vest,
0.Postmottak sør, 0.Postmottak midt,
0.Postmottak nord

Fra: Utbyggingsavd. Vegdirektoratet

Kopi:

Saksbehandler/innvalgsnr

Ola Orranås - 22073274

Vår dato: 18.10.2005

Vår referanse: 2003/02544-024

Oppfølging av "Nasjonal verneplan for veger, bruer og vegrelaterte kulturminner" i Statens vegvesen

Vi viser til notat fra vegdirektøren av 8. januar 2004 (Sveis 2003/02544-005) om oppfølging av Nasjonal verneplan (notatet er vedlagt, merk at det er 2-sidig).

Foreliggende notat gjelder i første rekke oppgaver knyttet til fredning av verneobjekter som inngår i *dagens vegnett*. Det gjelder eiendomsforhold og avgrensning av objektene, samt utarbeiding av *forvaltningsplaner* (skjøtselplaner).

Målet med Verneplanen har vært å fremskaffe kunnskap om, og å sikre for framtida et utvalg av vegminner og veghistoriske miljøer som er representative for norsk veghistorie fra omkring 1537 og fram til i dag.

Arbeidet med planen har i betydelig grad bidratt til å øke kunnskapen om kulturminner og kulturminnevern innen etaten, samt å øke forståelsen for det sektoransvar vi har innenfor miljøarbeid. I forbindelse med verneplanarbeidet har det vært registrert og kartlagt over 1000 vegminner, og 270 av disse er tatt med i planen. De objektene som inngår i planen er valgt ut i nært samarbeid med Riksantikvaren. Verneplanen foreligger nå også som elektronisk utgave på etatens intranettsider; Plan- og miljøveven, under Fagtema og Kulturminner og kulturmiljø.

Samtlige objekter i Verneplanen er å anse som **midlertidig fredet**, og skal håndteres deretter. *Vi ser dessverre at det etter hvert gjennomføres tiltak på en del av disse objektene som verken er ønskelig eller i tråd med intensjonene i verneplanen. Tiltak blir til dels gjennomført så raskt at det ikke gis rom for å komme fram til gode løsninger som sikrer vern samtidig som dagens krav ivaretas.*

Det er en forutsetning at de fleste av objektene i verneplanen skal fremmes for Riksantikvaren for *forskriftsfredning* (i hht til Kulturminneloven paragraf 22a). Dette arbeidet vil skje i nært samarbeid mellom Vegdirektoratet og regionene før sakene oversendes Riksantikvaren, som da vil gjennomføre den nødvendige "*Forskriftsfredningen*" og dermed sikre objektene et permanent juridisk vern.

Postadresse
Statens vegvesen
Vegdirektoratet
Postboks 8142 Dep
0033 Oslo

Telefon: 22 07 35 00
Telefaks: 22 07 37 68
firmapost@vegvesen.no

Org.nr: 971032081

Kontoradresse
Brynsengfarat 6A
OSLO

Fakturaadresse
Statens vegvesen
Regnskap
Båtsfjordveien 18
9815 VADSØ
Telefon: 78 94 15 50
Telefaks: 78 95 33 52

For noen objekter vil det kunne være aktuelt å bruke *andre* bestemmelser i Kulturminneloven, evt Plan- og bygningsloven. Hva som vil være det beste egnede lovgrunnlag vil framstå tydeligere når arbeidet med forvaltningsplaner (jfr pkt 3 nedenfor) er kommet i gang.

Det er særlig de objektene som inngår i dagens vegnett som er utsatt for slike uheldige disponeringer som er nevnt ovenfor. Derfor har Vegdirektoratet opprettet et 2-årig prosjekt ved Utbyggingsavdelingen/ Miljøseksjonen for å gjennomføre arbeidet med å få fredet de objektene som inngår i dagens vegnett.

Prosjektet er opprettet fra 1.9.05 for en 2 års periode, med

- *Tore Edvard Bergaust som prosjektleder (50 % fram til 31.12. 05, 100 % fra 1.1. 06 til 1.9.07), tlf 2207 3818, epost toreeb@vegvesen.no. og*
- *Ola Omenås som ass. prosjektleder (50 % fram til 30.2.06), tlf 2207 3274, epost olaome@vegvesen.no*
- *Liv Marit Rui, Miljøseksjonen, Utbyggingsavdelingen, vil som tidligere være faglig ansvarlig, tlf 2207 3017, epost limaru@vegvesen.no*
- *Norsk Vegmuseums fagansvarlige er Cathrine Thorstensen; tlf 6128 5268, e-post cathrt@vegvesen.no*

Vegdirektoratet har ansvar for at det utarbeides *Forslag til fredningsforskrifter* for de enkelte objekter. Til dette trenger vi hjelp fra regionene for å framskaffe det nødvendige grunnlagsmaterialet, og vi ber derfor om at nedenstående pkt 1 og 2 blir utført - **i første omgang for bruer - innen 4. januar 2006:**

1. *Avklare eiendomsforholdene*

De eierforholdene som registreres må omfatte det arealet som ligger innenfor den avgrensningen som gjøres i hht til nedenstående pkt 2. Dessuten vil det ofte være hensiktsmessig også å kartlegge eierforholdene på tilstøtende arealer; det siste av omsyn til bl.a mulige framtidige tiltak som kan kreve endringer, nabovarsler og lignende. Selv om vi i denne omgang fokuserer på vegger i drift, bør eiendomsforholdene kartlegges også for objekter i verneplanen som strengt tatt ikke inngår i dagens veg, dersom nærhet eller andre grunner skulle tilsi det.

Særlig for noen av de eldste objektene kan eiendomsforholdene være uklare, og i så fall må det påpekes.

2. *Foreta en logisk avgrensning av objektene i samarbeid med Vegdirektoratet.*

I dette arbeidet bør det tas utgangspunkt i det som står i Verneplanen når det gjelder *Hensikt*, ref. avsnittet *Vurdering* under hvert av objektene. Dette innebærer at dette punktet i noen grad må utarbeides parallelt med pkt. 3 om Forvaltningsplaner. Avgrensningen må gjøres med referanse til koordinater og kilometrering.

Noen av regionene/distriktene har kommet langt i dette arbeidet, mens andre har en jobb å gjøre. Museumsansvarlige i regionene og de resp. kontaktpersonene i distriktene har tidligere vært involvert i dette arbeidet. Miljøseksjonen i Vegdirektoratet vil bistå i denne prosessen.

3. *Utarbeiding av forvaltningsplaner*

For mange av objektene vil det være behov for særskilte rutiner og tiltak i forhold til funksjonskontrakten for det området som objektet ligger i. Slike særvilkår tas inn i en egen *forvaltningsplan* for objektet. Forvaltningsplanen har to formål:

- ivareta spesielle vernehensyn i den daglige driften - som en utdypning i funksjonskontrakten, og dessuten

- Kartlegge hvilke ytterligere tiltak som kan være nødvendige for å ivareta sikkerhet og andre hensyn knyttet til driften av objektet.
Forvaltningsplanene skal utarbeides av regionene, med bistand fra Vegdirektoratet.
Eksempler på forvaltningsplaner (utkast) finnes på Plan- og miljøveven.

Forvaltningsplanene gir viktige føringer for funksjonskontaktene, og også derfor er det viktig at dette arbeidet påbegynnes straks. For objekter som inngår i eller som har nær tilknytning til nasjonale turistveger bør det være et nært og gjensidig samarbeid med Turistvegkontoret for gjensidig å sikre at de respektive interesser blir ivaretatt.

Vi vil med dette be om at regionene følger opp arbeidet med vemeplanen slik det er forutsatt. Vi ber som nevnt om at arbeidet med *bruene* gjøres først - i hht pkt. 1 og 2 og den fristen som er nevnt ovenfor.

Utbyggingsavdelingen
Med hilsen

Sidsel Kålås
fung. utbyggingsdirektør

Liv Marit Rui
Seniorrådgiver

1 vedlegg: Notat fra vegdirektøren av 8.1. 2004

Vedlegg 51. E-poster

-----Opprinnelig melding-----

Fra: Geir Paulsrud
Sendt: 5. oktober 2004 08:52
Til: Nils Arne Johnsen
Emne: Ang. Avhending av Hatteng i Storffjord i Troms

Hei

Jeg viser til tidligere e-postveksling mellom Cathrine Thorstensen og Jan-Hugo Hanssen og min telefonsamtale med Liss Lauritzen for ca fjorten dager siden om oppsynsmannsboligen på Hatteng.

Oppsynsmannsboligen er et av de flotte kulturminner som Vegdirektøren har bestemt at Statens vegvesen skal ta vare på for ettertiden, den står opplistet på side 111 i verneplanen "Vegvalg, Nasjonal verneplan, Veger - Bruer - vegrelaterte kulturminner.

Bygningen har et sterkt vern i og med at både eksteriør og interiør er funnet svært verneverdig. Dette lar seg ikke forene med bruk av bygningen så den som eventuelt skal overta påtar seg en stort ansvar. Forutsetningen har hele tiden vært at dette er et ansvar Statens vegvesen har. Det var Vegvesenet i Troms som i sin tid ba om å få bygningen vurdert og vi hadde inntrykk av at Vegkontoret var stolt over å å kunne ta vare på den som et monument over utedrifta i etaten.

Hva skjer med bygningen nå?

Med vennlig hilsen

Geir Paulsrud
Norsk vegmuseum
2625 Fåberg

Tlf 612 85 250
Faks 612 85 260

1

Dagfinn Br Nilsen

Fra: Nils Arne Johnsen
Sendt: 24. september 2004 15:09
Til: Tore Lysberg; Torstein Hansen
Kopi: Harald Malnes; Jan-Hugo Hanssen; Liss Lauritzen; Dagfinn Br Nilsen
Emne: Oppsynsmannsbolig Hatteng

Hei

To interessenter henvendte seg i fjor til vegvesenet om kjøp av oppsynsmannsboligen på Hatteng (se sakene 200353859 og 200346264).

Oppsynsmannsboligen er inkludert i nasjonal verneplan.

Begge de to interesserte kjøperne sier at det er forfallet av bygningen som er medvirkende årsak til at de ønsker å overta bygget.

Siden 1. januar 2003 har bygget ikke blitt vedlikeholdt.

Jeg har bedt administrasjonsstaben om å foreta en vurdering av salgsmuligheter for oppsynsmannsboligen. De har igjen leid inn ressursenheten ved Jan-Hugo Hanssen til å se på dette.

Kontakten som har blitt opprett mot vegdirektorat og vegmuseum i denne saken har skapt til dels skarpe reaksjoner fra vegmuseet. De argumenterer med at siden oppsynsmannsboligen er inkludert i nasjonal verneplan, så kan eiendommen ikke selges. Jeg mener at det likevel bør vurderes å selge eiendommen og heller la kjøper ivareta vernehensynet.

Denne uka har det vært et museal-faglig møte i region nord (Tana). Med bakgrunn i diskusjonene på dette møtet, foreslår jeg at regionvegkontoret ved Torstein Hansen ivaretar den videre saksbehandling av Hatteng oppsynsmannsbolig.

Nils Arne Johnsen
distriktsvegsjef

Statens vegvesen
Midtre Troms distrikt

Sentralbord: 06640
Direkte telefon: 77617648 / 97593858

Dagfinn Br Nilsen

Fra: Liss Lauritzen
Sendt: 20. september 2004 13:12
Til: Dagfinn Br Nilsen
Emne: VS: Salg av tjenestebolig, Hatteng i Troms

Hei, her har vi fått negativ tilbakemelding fra Norsk vegmuseum for vår saksbehandling. Det er kjempeviktig at du tar opp denne saken i Alta. Cathrine Thorsteinsen fra Norsk vegmuseum vil være tilstede.
liss

-----Opprinnelig melding-----

Fra: Jan-Hugo Hanssen
Sendt: 20. september 2004 08:50
Til: Nils Arne Johnsen
Kopi: Liss Lauritzen; Torbjørn Naimak
Emne: VS: Salg av tjenestebolig, Hatteng i Troms

Nedenfor har Vegdir. v/ Norsk vegmuseum sagt sitt om hva de mener om at boligen skal selges. Jeg vet ikke om det er kommet fram noen nye opplysninger, som gjør at du vil omgjøre din beslutning om å selge boligen. Regner med at du har avklart dette med Naimak. Jeg ønsker tilbakemelding på om jeg skal kjøre videre forberedelsene til salg, eller legge saken på is. Uansett blir eiendommen ikke lagt ut/ tilbudt for salg før eiendommen er delt (kartforretning er rekvirert).

Hilsen
Jan-Hugo

-----Opprinnelig melding-----

Fra: Cathrine Thorstensen
Sendt: 17. september 2004 15:14
Til: Jan-Hugo Hanssen
Kopi: Geir Paulsrud; Torstein Hansen; Kjell A Haaland; Nils Arne Johnsen; Liss Lauritzen
Emne: SV: Salg av tjenestebolig, Hatteng i Troms

Jeg kan ikke hjemle dette annet enn i Nasjonal verneplan som er underskrevet av vegdirektøren, og de brev som er sendt til Riksantikvaren. Ledelsen har gjort det klart at etaten skal følge opp verneplanen - senest i brev fra vegdirektøren til regionene fra januar i år (se vedlegg). Det betyr at etaten skal eie og forvalte og ta vare på disse anleggene.

301403731-200302
544-5.pdf (64 ...)

Jeg har sett brevet som er sendt til Riksantikvaren og mener dette er uheldig - og det vitner om svært dårlige interne rutiner (saksnr. 200449373-2). For Riksantikvaren må det fortone seg som noksa rart at vi etter endelig fredningsbrev i juni i år nå bare etter noen måneder ønsker å avhende en av de fredete bygningene. Dessuten mener jeg saken burde vært avklart internt før det ble sendt ut brev.

Bare så det er sagt: Selv om etaten selger boligen er bygningen fortsatt fredet og dette skal tinglyses ved salg. Hvorvidt kjøper ønsker en bolig som både har strengt vern innvendig og utvendig er jo et annet spørsmål.

Statens vegvesen har utarbeidet en verneplan og selv valgt ut de objekter som er i planen. Da mener jeg vi må ta ansvar for dette, og at vi i fellesskap med fylkeskommunen (ansvarlig for fredete bygg- og anlegg) finner en løsning på hvordan vi best kan tas vare på disse anleggene - som del av Statens vegvesens eiendommer.

Hilsen Cathrine Thorstensen, Norsk vegmuseum

-----Opprinnelig melding-----

Fra: Jan-Hugo Hanssen
Sendt: 17. september 2004 09:43
Til: Cathrine Thorstensen
Kopi: Nils Arne Johnsen; Liss Lauritzen
Emne: SV: Salg av tjenestebolig, Hatteng i Troms

Du skriver at "Vegdirektoratet har mulighet til å forhindre et slikt salg. "
Jeg kan forstå at regionkontoret kan forhindre salg, fordi de formelt sett er eier.

Men finnes det en spesiell hjemmel (lov, forskrift, vedtak, rundskriv, intern rutine, etc.) for at Vegdir. kan forhindre et salg ?

Hilsen
Jan-Hugo Hanssen

-----Opprinnelig melding-----

Fra: Cathrine Thorstensen
Sendt: 15. september 2004 16:48
Til: Jan-Hugo Hanssen
Kopi: Geir Paulsrud; Torstein Hansen
Emne: SV: Salg av tjenestebolig, Hatteng i Troms

Hei!

Vedlagt følger brev som gikk fra Riksantikvaren til SVV i 2002, svarbrev fra SVV i 2003 og igjen fra vegdirektøren i juni i år (i sveis - sak nr. 2003/02544-11 m/vedlegg). Kontaktperson hos Riksantikvaren er Gustav Rosnes 22940477. Å følge avhendingsinstruksen blir på dette tidspunktet meningsløst - da vi har utarbeidet verneplanen i samråd med Riksantikvaren og bevaringsverdien her allerede er vurdert. Dersom distriktet nå skulle legge denne frem for Riksantikvaren vil det vitne om svært dårlige interne rutiner.

Omfanget av fredningen av Hatteng gjelder ikke bare eksteriør men også interiør m/utstyr. Det betyr at det ligger sterke vern på denne bygningen og dette lar seg ikke forene med at bygningen skal fungere som et eventuelt bolighus. Vegdirektoratet har mulighet til å forhindre et slikt salg.

Som ansvarlig i etaten for oppfølging av verneplanen hva gjelder de fredete bygningene så anmoder Norsk vegmuseum distriktet om å stoppe prosessen hva gjelder salg av denne eiendommen.

Hilsen Cathrine Thorstensen, Norsk vegmuseum

<< Fil: 624778280-200302544-1.pdf >> << Fil: 624778280-200302544-2.pdf >> << Fil: 510180839-200302544-3.pdf >>

-----Opprinnelig melding-----

Fra: Jan-Hugo Hanssen
Sendt: 7. september 2004 14:03
Til: Cathrine Thorstensen
Kopi: Nils Arne Johnsen
Emne: Salg av tjenestebolig, Hatteng i Troms

Viser til telefonsamtale i dag.

Midtre Troms distrikt ønsker å selge eiendommen med tjenesteboligen, som ligger inne på lista i nasjonal verneplan for vegrelaterte kulturminner. Først skal en del av eiendommen med garasje fradeles til Mesta. Så skal resteieendommen med tjenesteboligen enten annonseres til salgs eller vi foretar direkte salg til en interessent, som er i familie med tidligere beboer.

Bygningen skal visstnok inngå i et felles vernevedtak fra Riksantikvaren. Jeg ønsker opplysninger om evt. vernebestemmelser. Skal det lages mer detaljerte vernebestemmelser ? Kan Vegdirektoratet forhindre distriktet i å selge bygningen ?

I henhold til avhendingsinstruksen vil Riksantikvaren bli varslet og få en frist på 4 uker til å uttale seg om bevaringsverdi.

Hilsen
Jan-Hugo Hanssen
Eiendomsseksjonen
Ressursenheten
Region Nord
Tlf. 17131

Vedlegg 52. Støtte 2005

Søknad om støtte for 2005.

Vi søker om støtte til det museale arbeidet i Region Nord for 2005.

Søknaden retter seg mot de objektene som inngår i Nasjonal verneplan.

Siden verneplanen ble utarbeidet sist i 1990 tallet og vedtatt i 2002 har tidens tann medført at flere av bygningsobjektene i regionen har forfalt. De siste 5 årene har aktiviteten for å holde objektene i hevd vært for liten.

På årets budsjett ble vi i første omgang tildelt bare et beskjedent beløp (Kr 110 000) av regionale midler. Da opplysningene om tilstanden for de museale bygningene i regionen nådde fram ble tildelingen økt til kr 500 000,-

For dette ble det mulig med en betydelig innsats for bygninger i Talvik og den fredede trebrua i Junkerdalen (Djevledalsbekken) som kom til utførelse i høst.

For 2005 ønsker vi å holde fram med en linje der vi sikrer især bygninger og bruer mot forfall. Det er særlig viktig at vanninntrengning stoppes.

For kommende år søker vi om støtte for

1. Obj 1-2. Bæskades Vegmiljø.	Kr 100 000,-
2. Obj 101. Talvik Vegstasjon	Kr 80 000,-
3. Obj 109. Hatteng tjenestebolig	Kr 40 000,-
4. Obj 103. Langvasseid Tjenestebolig	Kr 70 000,-

Sum søknad Kr 290 000,-

Vi er klar over at lista vår er lang, men vi tror det er viktig som en signaleffekt at vi søker om bidrag til restaurering av de objektene som inngår i verneplanen. Jeg tror også at vi lettere får forståelse for bevilgning hos våre regionale ledere når prosjektene blir gitt støtte fra Norsk Vegmuseum.

Vegkontoret Bodø
19-11- 2004

Torstein Hansen

Vedlegg: Beskrivelse av hvert enkelt restaureringsprosjekt.

1)

Objekt 109 - Hatteng tjenestebolig.

Denne ble bygd i 1924 og flyttet til nåværende tomt i 1939. Den er tegnet av daværende oppsynsmann Ole Kristiansen og har et personlig preg. Bygningen er lite endret siden den gang og vernebestemmelsene vil komme til å gjelde både interiør og eksteriør.

Bygningen har vært både kontor og barndomsheim og dette må vi ta hensyn til med vernet.

Utvendig var det en velregulert hage omkring huset. Denne må også i størst mulig grad bringes tilbake til opprinnelsen. Gjengroingen de siste årene har endret hele omgivelsene. Huset minner i dag om et "Torneroseslott".

Det er viktig at restaureringen starter med de delene som vises best. Det vil raskere gi inntrykk av at huset er i bruk.

I første omgang må bygningen inspiseres og især taket bør vises stor oppmerksomhet. (Antydning til lekkasje). Hagen, trappa gjerde og port må stelles opp. Innvendig må det elektriske kontrolleres og oljebrenneren enten stelles eller fjernes.

Aller helst burde det vært utarbeidet vernebestemmelser i forkant av de tiltakene som settes i verk, men de åpenbare elementene kan og bør startes opp. Både tak og hage/omgivelser er nødvendige å holde i orden.

Foreløpig Langsiktig plan.

2005 Tetting av tak, inspeksjon av bygning
Stell ,restaurering av hage

Total

Tilskudd

Kr100 000,-

40 000,-

2006 Øvrig vedlikehold fortsetter, elektrisk.
Vinduer, interiør etc

Ukjent Kr beløp

ca 50 %

Vedlegg 53. Brev av 26.02.2003

Statens vegvesen

Riksantikvaren
Postboks 8196 Dep
0034 OSLO

Behandlende enhet:
Vegdirektoratet

Saksbehandler/innvalgsnr:
Cathrine Thorstensen - 61285268

Vår referanse:
2003/02544-003

Deres referanse:

Vår dato
26.02.2003

Nasjonal verneplan - veger - bruer - vegrelaterte kulturminner - varsel om fredning av bygninger og bygningsanlegg i Statens vegvesens eie

Vi viser til brev av 23. desember 2002 der det med hjemmel i lov av 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner § 22a, jf. § 15, og forskrift av 9. februar 1979 nr. 8785 om faglig ansvarsfordeling mv etter kulturminnelovens §12, foreslås fredning av 22 bygninger og bygningsanlegg i Statens vegvesens eie. Forslaget er basert på arbeidet i Vegvalg – Nasjonal verneplan for veger, bruer og vegrelaterte kulturminner, et arbeid utført av Statens vegvesen og som forelå i juli i fjor.

Fredningen omfatter i alt 22 bygninger og bygningsanlegg som er representative for den bygningshistoriske utviklingen som har skjedd i staten gjennom 1900-tallet. Bygningenes og bygningsanleggenes tilstand varierer, i tillegg til at deres grad av opprinnelighet og tilstedeværelsen av nyere tilbygg også er forskjellig. Fredningsforslaget knyttet til de ulike bygningsanleggene varierer mellom fredning kun av eksteriør, eksteriør og innvendig hovedstruktur, og eksteriør og interiør med inventar. På to av anleggene, nr. 237 Fokstugu i Oppland og nr. 63 Haukelifjell i Telemark, er det også foreslått fredning av kjøretøy som tilhørende en del av bygningsanleggene. Det sistnevnte var av vesentlig betydning da arbeidet med verneplanen ble påbegynt i 1997, og det å få fredet store løse gjenstander med nær tilknytning til en bygning har vært et av våre viktige målsetninger. Vi er derfor svært glade for at Riksantikvaren har valgt å foreslå fredning av disse verneverdige miljøene. Når det gjelder nr. 237 Fokstugu ønsker vi å utvide fredningen til også å gjelde interiør med inventar.

Vi stiller oss bak fredningsforslaget og vil sørge for at bygningene og bygningsanleggene blir bevart på best mulig måte.

Med hilsen

Olav Søfteland
vegdirektør

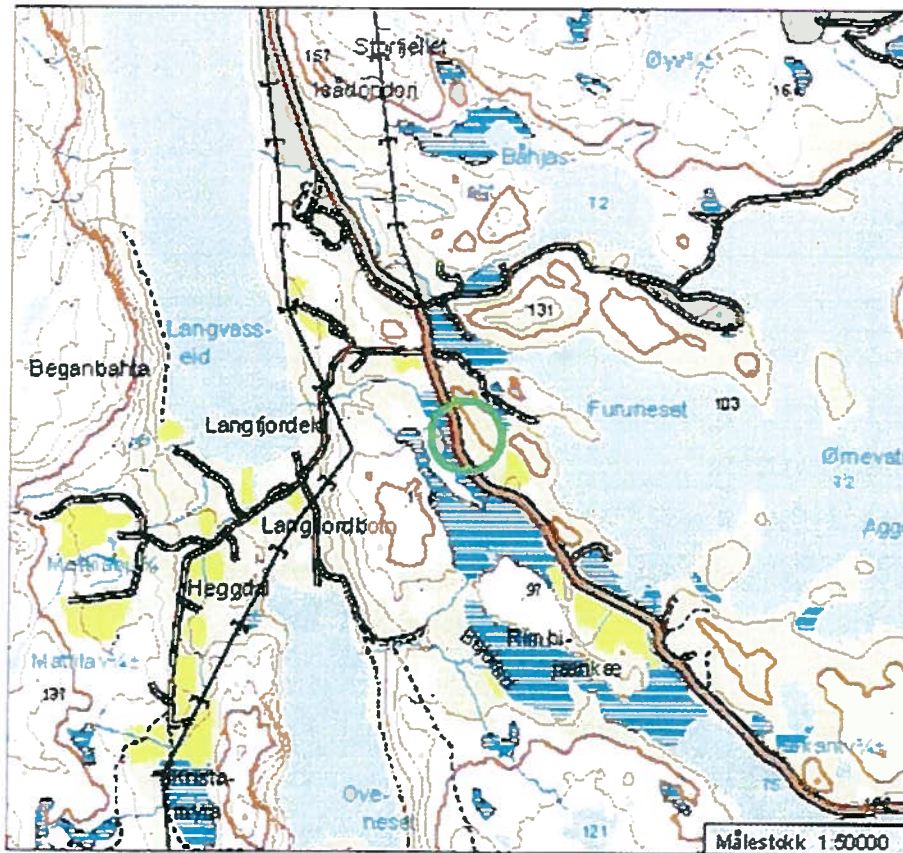
Postadresse
Statens vegvesen
Vegdirektoratet
Postboks 8142 Dep
0033 Oslo

Telefon 61 28 52 50
Telefaks 22 07 37 68
firmapost@vegvesen.no
Org.nr: 971032081

Kontoradresse
Hunderfossen
FÅBERG

Fakturaadresse
Statens vegvesen
Regnskap
Båtsfjordm 18
9815 VADSØ
Telefon 78 94 15 50
Telefaks 78 95 33 52

Vedlegg 54. Kart Langvasseid

Vedlegg 55. Flyfoto

HAGE: Uretfor veikterboligen var det en gang en hage. Den skal man prøve å rekonstruere. Her studeres villbringebærbusker som Svenske fant ved husveggen. Fra venstre: Ole Osborg Ose, Marianne Krohn, Marianne Svenske, Hauke Haupts (fylkesmannen) og Rolf Randa.

Rekonstruerer veimesterhagen

Norsk Veimuseum har kontaktet Marianne Svenske fra Svanhovd Miljøseniter for å få råd og hjelp til å rekonstruere hagen som i sin tid skal ha vært rundt veimesterboligen på Langvasseid.

Torsdag var det en større befring på museumsanlegget. Med der var folk fra Sør-Varanger Museum, fylkesmannen, veimuseet og Marianne Svenske. Marianne Krohn fra veimuseet sier at de ønsker så langt som råd er å rekonstruere både huset og hagen som i sin tid var der. Spørsmålet er hvor mye det vil komme til å koste.

Bringebær

Marianne Svenske så ganske raskt at det nok har vært en hage på baksida av huset som vender mot fylkesveien opp til Pasvik. Men alt er grodd igjen, og det er kommet mye busker og trær som ikke var der den gang.

– Jeg fant både villbringebærbusker og reinfarn. Det er selvfølgelig mulig å rekonstruere en hage dersom det bare stilles midler til disposisjon, sier hun.

Marianne Krohn sier at man nå ønsker å rydde en del av området for skog som er kommet til de siste årene. Det betyr også at det vil bli bedre innsyn til museumsanlegget fra veien.

Masteroppgave

Ole Osborg Ose studerer kunsthvitenskap og han skal nå lage en mastergradoppgave over den gamle

SETTES TILBAKE: Innvendig skal veimuseet prøve å sette huset tilbake til den tilstand det var for krigen. Det gamle kjøkkenet kommer kanskje til heder og verdighet igjen. Fra venstre: Rolf Randa, Marianne Svenske, Marianne Krohn og Hauke Haupts.

le boligen. Han skal studere huset fra innsiden til ytterst for å lage en skikkelig vitenskapelig undersøkelse av det.

– Vi håper at vi skal kunne sette huset i stand innvendig slik det en gang var. Det vil si det skal males og stelles. Vi vil også mobilere det med dattidens møbler. Slike møbler har vi ikke i dag, men vi håper at vi skal kunne få tak i det. Muligens er det noen i Sør-Varanger som har utsyr fra den tida som vi kan få bruke, sier hun.

Formidling

Torsdag hadde veimuseet et møte med Sør-Varanger Museum. Man håper å få til en avtale med museet i forbindelse med formidling. Det kan bli aktuelt å holde det åpent et par ganger i året. Lage spesielle temadager for å formidle vegvesnets historie.

– Vi er også interessert i å få kontakt med mennesker som har vært i huset i tidligere tider. De kan gi oss verdifulle opplysninger, også om hvordan det så ut utenfor og i området omkring, sier Marianne Krohn.

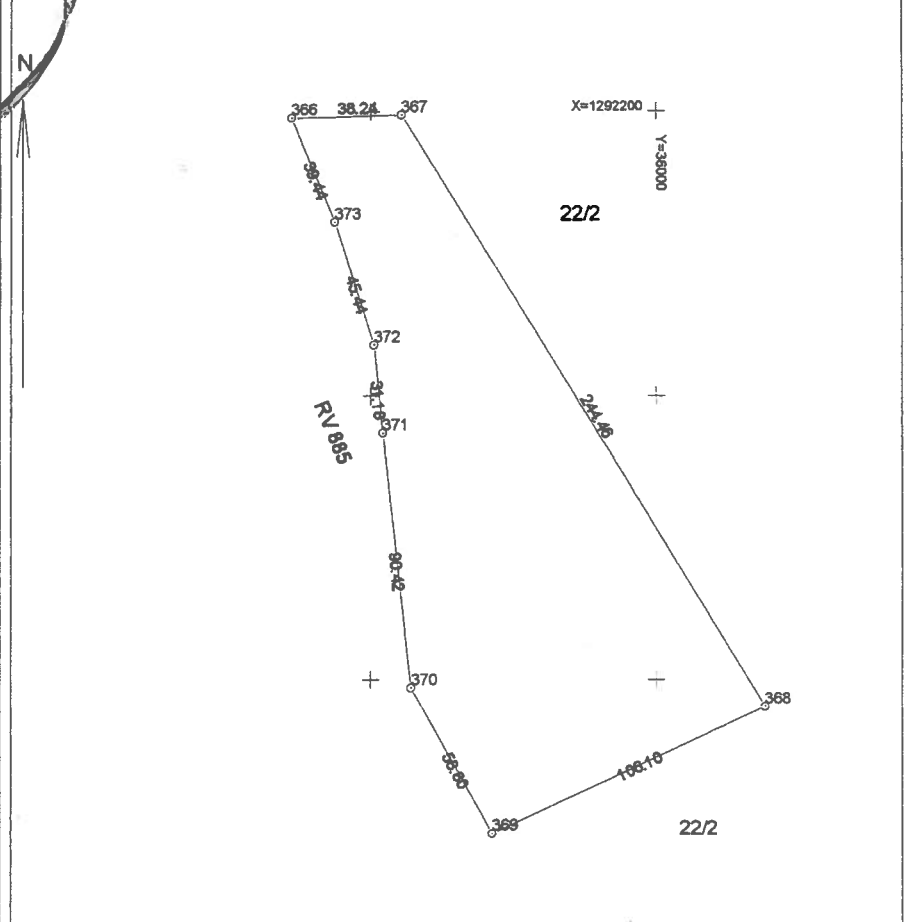
SVA

Jostein Jakobsen

Vedlegg 57. Målebrev

<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="text-align: center; padding: 10px;"> Kommune SØR-VARANGER </td> </tr> </table>	Kommune SØR-VARANGER	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="text-align: center;">MÅLEBREV</td> <td style="text-align: center; font-size: small;">x uten grensejustering med grensejustering</td> </tr> <tr> <td>J.nr.</td> <td style="text-align: center;">67/93</td> </tr> <tr> <td>Målebrev nr.</td> <td style="text-align: center;">1856</td> </tr> <tr> <td>Evt. midl. forretning, dato, ref. nr.</td> <td style="text-align: center;">11.10.1995</td> </tr> </table>	MÅLEBREV	x uten grensejustering med grensejustering	J.nr.	67/93	Målebrev nr.	1856	Evt. midl. forretning, dato, ref. nr.	11.10.1995							
Kommune SØR-VARANGER																	
MÅLEBREV	x uten grensejustering med grensejustering																
J.nr.	67/93																
Målebrev nr.	1856																
Evt. midl. forretning, dato, ref. nr.	11.10.1995																
<p>Målebrev over</p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 20%;"></td> <td style="width: 15%;">Gnr.</td> <td style="width: 15%;">Bnr.</td> <td style="width: 50%;">Festenr.</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">Eiendom</td> <td style="text-align: center;">22</td> <td style="text-align: center;">54</td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td colspan="3" style="text-align: center;">Bruksnavn/adresse</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">Areal (m²)</td> <td colspan="3" style="text-align: center;">18237.6</td> </tr> </table>		Gnr.	Bnr.	Festenr.	Eiendom	22	54			Bruksnavn/adresse			Areal (m ²)	18237.6			<p>Delingsloven § 4-2 første ledd. Kommunen skal linglyse målebrev, midlertidig forretning og registreringsbrev, som er nødvendig for å opprette registerenheten i grunnboken snarest mulig og senest når klagefrister er utløpt. Det samme gjelder målebrev som gir uttrykk for at det som ledd i kartforretningen er forelatt arealoverføring etter reglene om grensejustering.</p>
	Gnr.	Bnr.	Festenr.														
Eiendom	22	54															
	Bruksnavn/adresse																
Areal (m ²)	18237.6																
<p>I henhold til delingsloven av 23.juni 1978 er det holdt følgende forretning</p>																	
	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 20%;">Dato for forretningen</td> <td>29.07.97</td> </tr> <tr> <td>Rekvirent</td> <td>Sydvaranger ASA</td> </tr> <tr> <td>Bestyrer</td> <td>Egil Ramberg</td> </tr> <tr> <td>Forretning</td> <td>Kartforretning over en parsell av Gnr. 22 Bnr. 2</td> </tr> </table>	Dato for forretningen	29.07.97	Rekvirent	Sydvaranger ASA	Bestyrer	Egil Ramberg	Forretning	Kartforretning over en parsell av Gnr. 22 Bnr. 2								
Dato for forretningen	29.07.97																
Rekvirent	Sydvaranger ASA																
Bestyrer	Egil Ramberg																
Forretning	Kartforretning over en parsell av Gnr. 22 Bnr. 2																
<p>Underskrift</p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 25%;">Sted</td> <td style="width: 25%;">Dato</td> <td style="width: 25%;">Underskrift</td> <td style="width: 25%;">Underskrift</td> </tr> <tr> <td>Kirkenes</td> <td>29.07.97</td> <td><i>Frankel Strash</i></td> <td></td> </tr> </table>		Sted	Dato	Underskrift	Underskrift	Kirkenes	29.07.97	<i>Frankel Strash</i>									
Sted	Dato	Underskrift	Underskrift														
Kirkenes	29.07.97	<i>Frankel Strash</i>															
<p>GAB</p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="padding: 5px;"> Registreringsstempel <div style="text-align: center; border: 1px solid black; padding: 5px;"> REGISTRERT I GAB 29 JUL 1997 290797 <i>FS</i> </div> </td> </tr> </table>	Registreringsstempel <div style="text-align: center; border: 1px solid black; padding: 5px;"> REGISTRERT I GAB 29 JUL 1997 290797 <i>FS</i> </div>	<p>Tinglysing (jf. delingsloven § 4-2)</p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="padding: 5px;">Dagbokstempel</td> </tr> </table>	Dagbokstempel														
Registreringsstempel <div style="text-align: center; border: 1px solid black; padding: 5px;"> REGISTRERT I GAB 29 JUL 1997 290797 <i>FS</i> </div>																	
Dagbokstempel																	
<p>Påtegninger (rettelser o.l.)</p> <div style="border: 1px solid black; height: 80px; width: 100%;"></div>																	
<p>Vesta/Geonor</p>																	

X 1291072	Y 35955	Z	01/93
Kartblad HT270-2-15	Landsnett		Målestav 1856
Målestokk 1:300	Areal 18237.6	M ²	

Punkt	Punktmerke	X-koordinat	Y-koordinat	Side	Radius
366	Off.gkj.gmr. i jord	1292197.72	35872.46	38.24	
367	Gkj.gmrk. i fjell	1292198.79	35910.68	244.46	
368	Gkj.gmrk. i fjell	1291990.42	36038.51	106.10	
369	Off.gkj.gmr. i jord	1291945.46	35942.42	58.80	
370	Off.gkj.gmr. i jord	1291996.99	35914.11	90.42	
371	Gkj.gmrk. i fjell	1292086.87	35904.26	31.18	
372	Gkj.gmrk. i fjell	1292117.89	35901.08	45.44	
373	Off.gkj.gmr. i jord	1292161.22	35887.41	39.44	

Vesta/Geonor

Vedlegg 58. Tegning

FASADE NORD

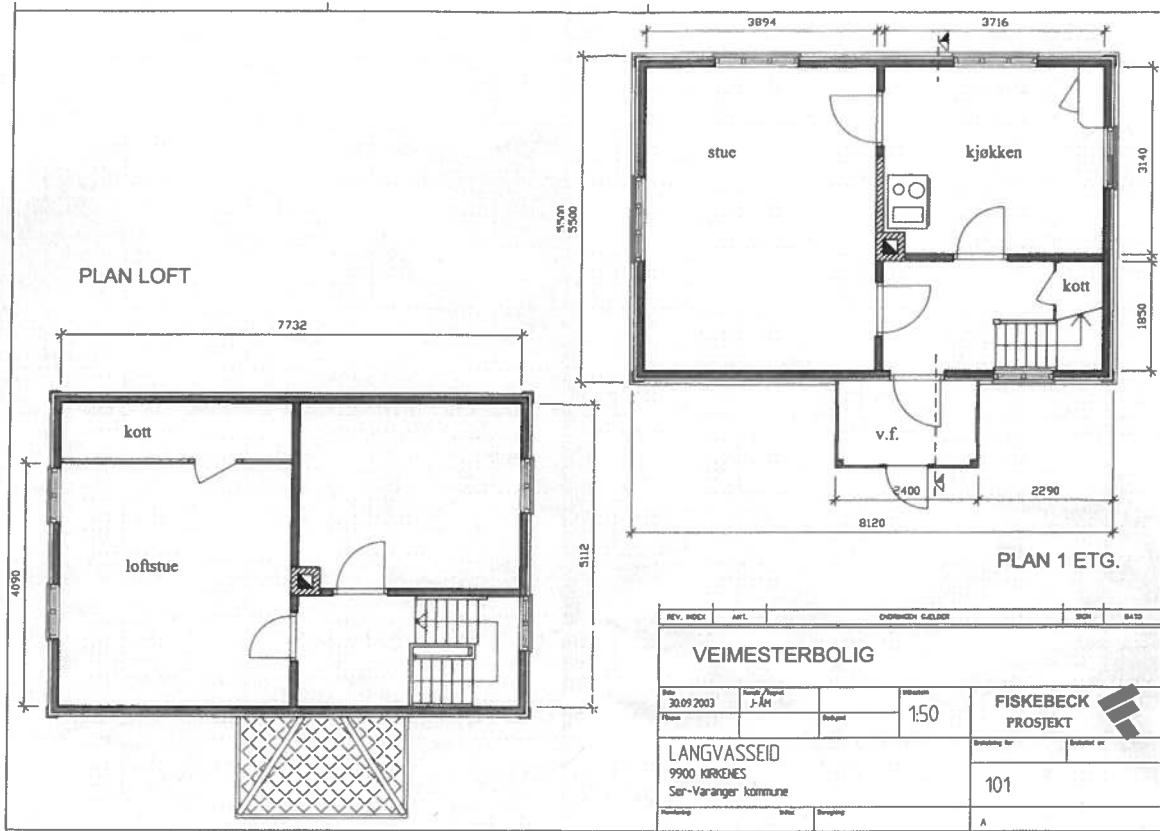
FASADE ØST

REV. NO. 1	AVT.	DRUKKING DÅLDER	SKJ.	DR. 10
VEIMESTERBOLIG				
Dato: 30.09.2003	Utvalgt: J-101	Skisse: 1:50	FISKEBECK PROSJEKT	
LANGVASSEID 9900 KIRKENES Ser-Varanger kommune			Etasje nr:	103
Forhold:	Indre:	Bygning:	A	

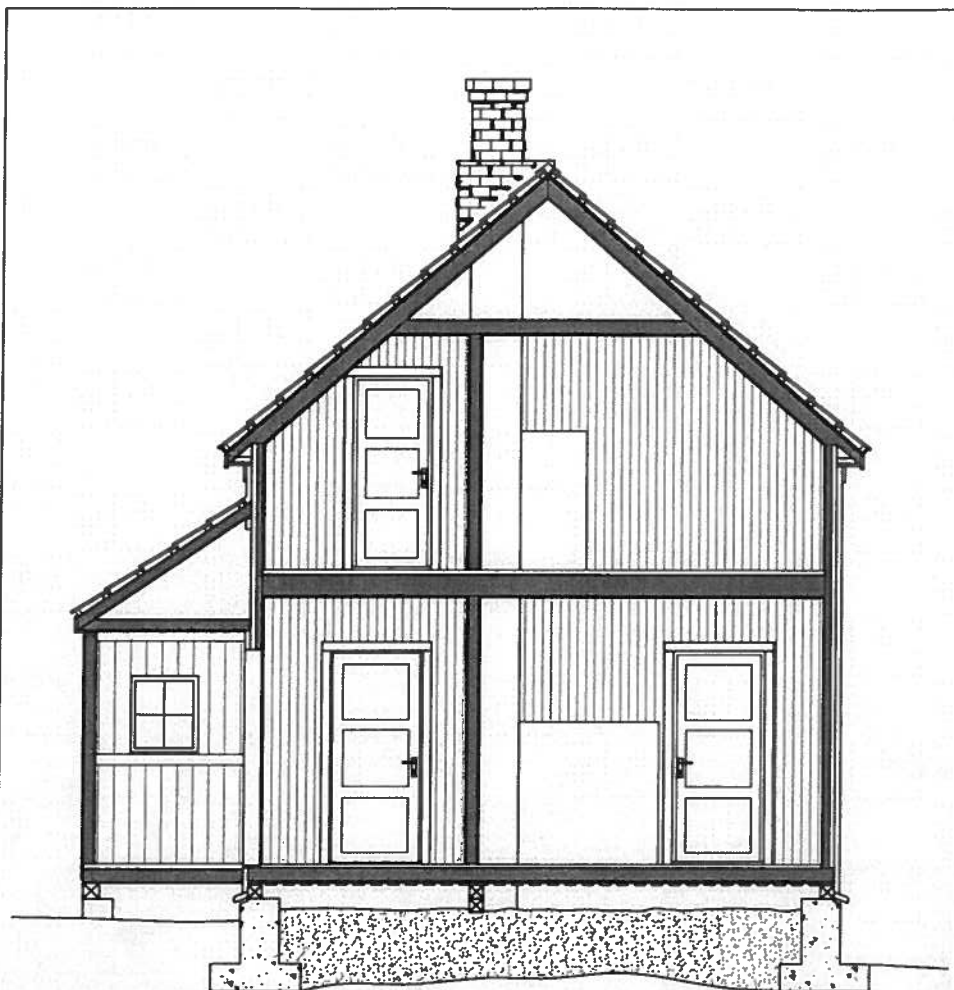
FASADE SØR

FASADE VEST

REV. NO. 1	AVT.	DRUKKING DÅLDER	SKJ.	DR. 10
VEIMESTERBOLIG				
Dato: 30.09.2003	Utvalgt: J-101	Skisse: 1:50	FISKEBECK PROSJEKT	
LANGVASSEID 9900 KIRKENES Ser-Varanger kommune			Etasje nr:	102
Forhold:	Indre:	Bygning:	A	

REV.	NOED	AML	ENDRINGEN GJELDER		SD1	SD2
VEIMESTERBOLIG						
Dato	30.09.2003	Rev. / Prosjekt	J-141	Skala	1:50	FISKEBECK PROSJEKT
Plan		Byggetype				
LANGVASSEID 9900 KIRKENES Ser-Varanger kommune					Bygging for	
					101	
Målestokk					A	

SNITT

REV. INDEX	ANT.	ENDRINGEN GJELDER		SIGN	DATO
VEIMESTERBOLIG					
Date 30.09.2003	Konstr./Tegnet J-ÅM	Målestokk 1:50		FISKEBECK PROSJEKT 	
Flisene	Godkjent				
LANGVASSEID 9900 KIRKENES Sør-Varanger kommune				Erstatning for:	Erstattet av:
				104	
Henvending:	Indec	Beregning:		A	

Vedlegg 59. Sikring

Vedlegg 60. Riksantikvaren

SquirrelMail

Side 1 av 1

Current Folder: Trash

Sign Out

Compose Addresses Folders Options Search Help Fetch Calendar

SquirrelMail

Message List | Delete

Previous | Next

Forward | Forward as Attachment | Reply | Reply All

Subject: Bygning på Elvevollan - Storfjord i Troms og på Langvasseid - Kirkenes i Finnmark.

From: "Strand, Torborg" <torborg.strand@ra.no>

Date: Fri, August 24, 2007 3:28 pm

To: OOO22@student.uit.no

Priority: High

Options: View Full Header | View Printable Version | Download this as a file

Ole Osborg

Universitetet i Tromsø

Du spør i e-post datert 13. august om opplysninger om to bolighus bygd for vegves i henholdsvis på Elvevollan i Storfjord i Troms og på Langvasseid i Kirkenes i Finnmark. Det finns ingen opplysninger eller dokumentasjon om bygningene i vårt arkiv.

Riksantikvaren har dessverre ikke noen oversikt over Jacob Digres ferdighusproduksjon. I Hild Sørbys bok: Klar Ferdig Hus - Norske ferdighus gjenn tidene står det at arkivet etter firmaet etter all sannsynlighet er tapt. I dag eksisterer det bare en enkelt katalog og noen tilfeldige papirer i familiens eie Statsarkivet i Trondheim finnes det et arkiv knyttet til Jacob Digre med signatu - 0249. Det fremkommer ikke av felleskatalogen for Arkivverket hvilke type opplysninger som finnes der. I boken Fra Trondhjems Næringsliv - 1914 er det nev at Digrebrukets leverte bygninger som ble ført opp etter den store brannen i Hammerfest. I tillegg kom oppføringen av Neiden kapell (1901), Buksnes kirke (19 og Vadsø skole i 1911.

Jeg går ut fra at du har sjekket originalkildene om disse to bygningene oppført Vegvesenet. Det vil si at du har undersøkt med Statsarkivet i Tromsø om det tras krigens ødeleggelse finnes noe eldre arkivmateriale om temaet.

For videre spørsmål om ferdighusproduksjon i landsdelen, må jeg be deg ta kontak med Universitetsbiblioteket i Tromsø, for om mulig å finne frem til artikler ell andre publikasjoner om tema.

Lykke til med oppgaven!

Med vennlig hilsen

For Riksantikvarens arkiv

Torborg E. Strand

Attachments:

untitled-[2]

11k

[text/html]

Download View

https://ws.student.uit.no/squirrel/src/read_body.php?mailbox=INBOX.Trash&passed_... 10.09.2007

Vedlegg 61. Statsarkivet

PRIVATARKIV 249 JACOB DIGRE

INNLEDNING

Firmaet Jacob Digre ble etablert i 1838, avviklet 1943.

Jacob Digre var født i Klæbu 1811. Han begynte som tømmermann på Trondhjems Skipsverft, men etablerte fra 1838 egen virksomhet som byggmester. Jacob Digre døde i 1891. Foretningen ble da overtatt av sønnene Ludvig B. Digre (død 1902) og Johannes Digre. Firmaet ble i 1904 omdannet til aksjeselskap, med et styre bestående av brukseier Johannes Digre og kontorsjef Einar Digre (sønn av Ludvig B. Digre). Da Johannes Digre døde i 1915, ble Einar Digre eneste styremedlem. I 1927 ble firmaet vedtatt likvidert. Einar Digre startet i 1928 et nytt firma med navnet A/S Jacob Digre & co. I 1938 ble aksjekapitalen betydelig nedskrevet, og i 1943 ble firmaet avviklet.

Byggmester Jacob Digre kjøpte i 1862 Einar Grams damphovleri i Ila med tilhørende bordtomter. Senere ble flere tomter i Ila innkjøpt, og anlegget ble utvidet med sagbruk. Etter brann i 1876, ble anlegget oppført i modernisert stand. Etter oppføring av ny snekkerbedrift i 1902, besto bedriften av trelastforretning med dampsag og hovleri, snekkerfabrikk og tegnekontor. Jacob Digres sønn, Johan P. Digre var arkitekt, og deltok i firmaets byggevirkosomhet. Ved hans død i 1886, ble arkitekt Karl Norum ansatt. Firmaet hadde flere store byggearbeider i Trondheim, blant annet Britannia hotell, Mathesongården og Hjørten. Jacob Digres dampsag og hovleri var en av byens største bedrifter, med 80 ansatte i 1900.

For å skaffe råmaterialer til driften, kjøpte firmaet flere skogområder. I 1869 ble eiendommen Varghiet i Stjørna innkjøpt, og i 1892 eiendommen Sondalen i Hegra. I tillegg hadde firmaet skogeiendommer i Skogn, Singsås og Hølonde.

Litteratur: I. Richter: Det gamle og det nye Trondhjem, Kra. 1905.

Trondheim bys historie, bd. 4, s. 131, 138.

ARKIVET

Arkivet består av to hovedbøker for perioden 1901-1934, en kopi-bok 1927-1932, regnskap 1910-1927 og eiendomsdokumenter, takstforretninger, oppmålinger og kart vedkommende Digres eiendommer i Sandgata og i Ila i Trondheim og vedkommende skogeiendommene i Stjørna, Bjugn, Hegra, Skogn, Singsås og Hølonde.

Omfang: 0,4 hyllemeter.

AVLEVERING

J.nr. 996/1941

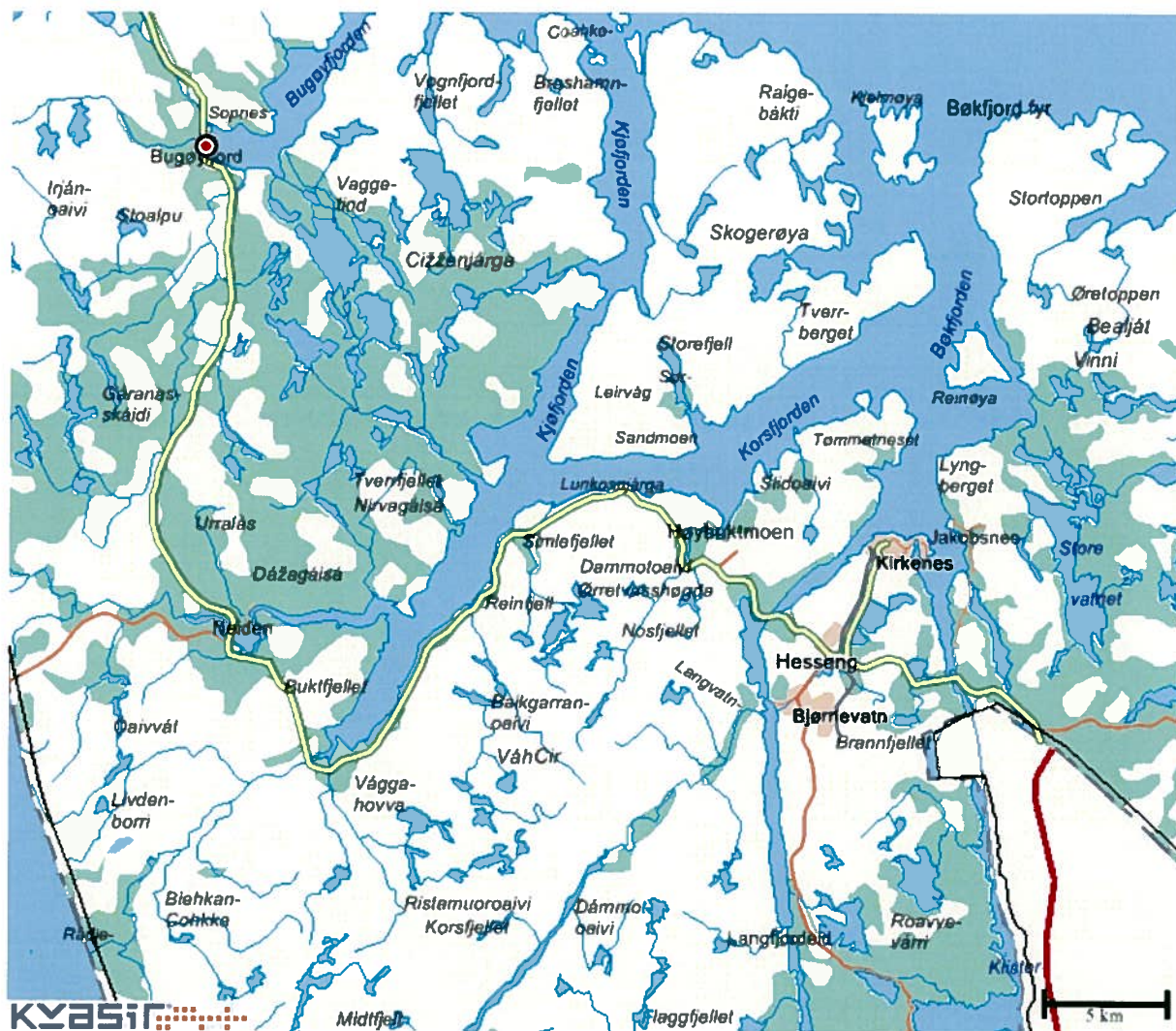
Arkivsakene ble oversendt til Statsarkivet 10.12.1941 av Den nordenfjeldske Kreditbank, som administrator av A/S Jacob Digres likvidasjonsbo.

STATSARKIVET I TRONDHEIM

PRIVATARKIV 249
JACOB DIGRE .

1	Hovedbok	1901 - 1914
2	"	1915 - 1934
3.1	Kopibok	1927 - 1932
3.2	Årsberetninger og regnskap	1910 - 1927
3.3	Eiendomsdokumenter vedkommende Sandgt. ll i Trondheim	1844 - 1927
4.1	Digres eiendommer i Ila i Trondheim	1804 - 1933
4.2	Eiendommer i Skogn, Singsås, Høylandet (Hølonde)	1873 - 1926
4.3	Skogtakseringer Digres eiendommer i Hegra, Skogn, Singsås og Høylandet	1920 - 1926
5	Eiendommer i Stjørna og Bjugn	1862 - 1927
	Teksdalsvassdraget - utredning og tegninger	1921 - 1925

Vedlegg 62. Kart Langfjorden

Vedlegg 63. Sefrak- register, Langvasseid

Bygninger på 22/54 i Sør-Varanger:

NR	Bygnings- nr	Lnr	Bygningstype	Ksys	X-koord	Y-koord	Sef- rak
1	193138314	161	Fritidsbygg (hytter, somme	8	1292131	35914	
2	193138330	181	Garasje, uthus anneks til	8	1292024	35941	X
3	193138349	181	Garasje, uthus anneks til	8	1292023	35927	X
4	193138322	162	Helårsb. benyttes som fri	8	1292050	35936	X

Bildekode: 3B Kommune: 2030 Byggnr: 193138330

Dato godkj. : Dato igangs.: I bruk:

Status: 2

På/tilbygg. : 0 Byggtype: 45 Kval.Byggtype Ny byggtype: 181

Næringsgr:

EIER Bk: H Bt: A Navn: STATENS VEGVESEN

Adr: Dreyfushammarn 31

Skjermet Adr.: S

Postnr: 8002 BODØ

Kval.Koord.: -

54

Kartblad: HT270-5-4 K.sys: 8 X: 1292024 Y: 35941 Z: Reg.kode:

B

V.bærek: H.bærek: Ytterv: Fund: Vannfors: Oppvarming:

Referanser Etasje Ant.boliger B.a.bolig B.a.annet B.a.totalt Alt.areal

etg

K 20300014059

Sum:

Inn gang	Bolig nr	Type lok.	Ba bol	Antall Rom	Akode	Anr	Bokst	Unr	Gnr	Bnr	Fnr	Snr
					22		54		22	54		

Sefrak-objekter er registrert

Bildekode: 38 Kommune: 2030 Byggnr: 193138330 Objekt nr: 2030 14 59

OBJEKTRAVN :

GARASJE, LANGVASSEID

BYGNINGENS STATUS :

TATT I BRUK

FREDNING :

Kulturminneloven paragraf 22a

EIENDOM (GNR/BNR/FNR/SNR) :

22/54

EIER, EIERROLLE, EIERS NAVN OG ADRESSE :

HJEMMELSHAVER

STATENS VEGVESEN, Dreyfushammarn 31, 8002 BODØ

OPPRINNELIG FUNKSJON :

Hus for offentlig tjenesteyting og sosiale formål

HUS FOR LAGRING AV KJØRETØYER, MASKINER, REDSKAP OG UTSTYR

BYGGEÅR :

1900-1999

Bildekode: 3B Kommune: 2030 Byggnr: 193138349

Dato godkj. : Dato igangs.: I bruk:

Status: 2

På/tilbygg. : 0 Byggtype: 45 Kval.Byggtype Ny byggtype: 181

Næringsgr:

EIER Bk: H Bt: A Navn: STATENS VEGVESEN

Adr: Dreyfushammarn 31

Skjermet Adr.: S

Postnr: 8002 BODØ

Kval.Koord.:

54

Kartblad: HT270-5-4

K.sys: 8 X: 1292023 Y: 35927 Z:

Reg.kode:

B

V.bærek: H.bærek: Ytterv: Fund: Vannfors: Oppvarming:

Referanser Etasje Ant.boliger B.a.bolig B.a.annet B.a.totalt Alt.areal

etg

K 20300014060

Inn		Bolig		Type	Ba	Antall	Akode	Anr	Bokst	Unr	Gnr	Bnr	Fnr	Snr
gang	nr	lok.	bol	Rom	Kj	Bad	WC							
								22	54		22	54		

Sefrak-objekter er registrert

Bildekode: 38 Kommune: 2030 Byggnr: 193138349 Objektnr: 2030 14 60

OBJEKTNAVN :

VEDBOD/KULLBOD, LANGVASSEID

BYGNINGENS STATUS :

TATT I BRUK

FREDNING :

Kulturminneloven paragraf 22a

EIENDOM (GNR/BNR/FNR/SNR) :

22/54

EIER, EIERROLLE, EIERS NAVN OG ADRESSE :

HJEMMELSHAVER

STATENS VEGVESEN, Dreyfushammarn 31, 8002 BODØ

OPPRINNELIG FUNKSJON :

Hus for offentlig tjenesteyting og sosiale formål

HUS FOR FORRÅD AV BRENSEL OG UTSTYR

BYGGEÅR :

1900-1999

KARTBLAD :

HT270-5-4

X-KOORDINAT, Y-KOORDINAT OG KOORDINATSYSTEM :

1292023

35927

NGO H

Bildekode: 3B Kommune: 2030 Byggnr: 193138322

Dato godkj. : Dato igangs. : I bruk:

Status: 2

På/tilbygg. : 0 Byggtype: 95 Kval.Byggtype Ny byggtype: 162

Næringsgr:

EIER Bk: H Bt: A Navn: STATENS VEGVESEN

Adr: Dreyfushammarn 31

Skjermet Adr.: S

Postnr: 8002 BODØ

Kval.Koord.:

54

Kartblad: HT270-5-4

K.sys: 8 X: 1292050 Y: 35936 Z:

Reg.kode:

B

V.bærek: H.bærek: Ytterv: Fund: Vannfors: Oppvarming:

Referanser Etasje Ant.boliger B.a.bolig B.a.annet B.a.totalt Alt.areal

etg

K 20300014008

H01

1

Sum: 1

Inn gang	Bolig nr	Type lok.	Ba bol	Antall Rom	Kj	Bad	WC	Akode	Anr	Bokst	Unr	Gnr	Bnr	Fnr	Snr
1	H0101	B						22	54			22	54		

Sefrak-objekter er registrert

Bildekode: 38 Kommune: 2030 Byggnr: 193138322 Objekt nr: 2030 14 8

OBJEKTNAVN :
 TJENESTEBOLIG, LANGVASSEID
 BYGNINGENS STATUS :
 TATT I BRUK
 FREDNING :
 Kulturminneloven paragraf 22a
 Merknad : FORSKRIFTSFREDET AV RIKSANTIKVAREN 2007-08-24
 EIENDOM (GNR/BNR/FNR/SNR) :
 22/54
 EIER, EIERROLLE, EIERS NAVN OG ADRESSE :
 HJEMMELSHAVER
 STATENS VEGVESEN, Dreyfushammarn 31, 8002 BODØ
 LOKALT NAVN :
 VEIVESSEN-BRAKKA
 OPPRINNELIG FUNKSJON :
 Hus for offentlig tjenesteyting og sosiale formål
 FLERFAMILIEBOLIG (INTERNAT/KASERNE O.L.)
 OPPRINNELIG FUNKSJON : fortsettelse
 Merknad : BLE SATT OPP SOM VEIARBEIDERBRAKKE.
 NÅVÆRENDE FUNKSJON :
 Hus for fritidsbosetning
 HYTTE, SOMMERHUS
 Merknad : SPEIDER-HYTTE
 OPPRINNELIG SOSIALT MILJØ :
 ARBEIDER
 Merknad : VEIARBEID
 FORHOLD TIL ANDRE MINNER :
 SELVSTENDIG FRITTSTÅENDE
 FYSISK MILJØ :
 HYTTE/FERIEHUS
 UNDERBYGNING :
 GRUNNMUR. BETONG
 PUNKTVIS BÆRING. LIGGENDE TREVIRKE (TØMRETE KAR E.L.)
 Merknad : TILBYGG STÅR PÅ LIGGENDE TREVIRKE
 YTTERVEGG :
 BINDINGSVERK
 FASADEKLEDNING :
 VERTIKALT OVER-OG UNDERLIGGERPANEL, MED ELLER UTEN KANTSKJÆRING
 TAKFORM :
 VANLIG SALTAK
 TAKTEKKING :
 PAPP
 ETASJER :
 HUS I 1 1/2 ETASJE
 HOVEDMÅL, LENGDE OG BREDDE I CM :
 810,0 550,0
 ANTALL SKORSTEINER :
 1
 BYGGEÅR :
 1900-1924

Merknad : SATT OPP SOM VEIARBEIDERBRASSE PÅ LANGVASSEID SØR FOR
 Merknad : NÅVÆRENDE TOMT CA.1925.
 TILBYGG :
 1925-1949
 Merknad : BYGD OM TIL BOLIG 1928-1929.
 FLYTTING :
 1925-1949
 Merknad : FLYTTET TIL STRØMMEN VED SAVIO MELLOM 1926-1928 SOM VEI-
 ARBEIDERBRASSE.1928-1929 FLYTTA PR. BÅT INN LANGFJORDEN TIL
 LANGVASSEID.SATT OPP PÅ NÅVÆRENDE TOMT OG BYGD OM TIL BOLIG
 FOR VEIVOKTEREN.NÅ FUNGER DEN SOM HYTTE FOR SPEIDERNE.
 REVET/BRENT :
 Merknad : REVET FØR HVER FLYTTING.
 BYGGHERRE :
 Merknad : STATENS VEIVESEN
 BYGGMESTER/ARKITEKT : (usikker opplysning)
 Merknad : EDVARD HESENGET SATTE DEN OPP SIST GANG.
 ANDRE OPPLYSNINGER :
 Merknad : EIER VED REG. KIRKENES SPEIDERFORENING,9900 KIRKENES
 FILMREFERANSE, FILMNR, FRA BILDE OG TIL BILDE :
 1 29 31
 KARTBLAD :
 HT270-5-4
 X-KOORDINAT, Y-KOORDINAT OG KOORDINATSYSTEM :
 1292050 35936 NGO H
 REGISTRERT :
 03/07-1979 LIV
 Merknad : LANGVASSEID 3/7-1979 EIFRED MARKUSSEN/ANN-BEATE JENSSEN

Vedlegg 64. Vindu

Restaurering av vinduer til vegvokterboligen på Langvasseid.

Arbeidene er utført vinteren 2005/06 av pensjonistene
Bjørnar Persen og Inge Fred Dervo

Dokumentasjon er gjort med bilder og tekst under arbeides gang.

Vinduene var i svært dårlig forfatning både utvendig og innvendig. Og bærer tydelig preg av at det ikke har bodd folk i huset på nærmere 50 år.

Kittet var sprukket og borte i nedre del på de aller fleste ruter i de ytre vinduene. Malingen var flakket av både på vinduskarmene, listverket og vindusrammene.

Dette har medført store skader på vinduskarmene og spesielt på vindusrammene, som har fått råteskade og er blitt vridd i alle retninger. Noen av vindusrammene var så mye forvridde at de var vanskelig å få ut av karmen.

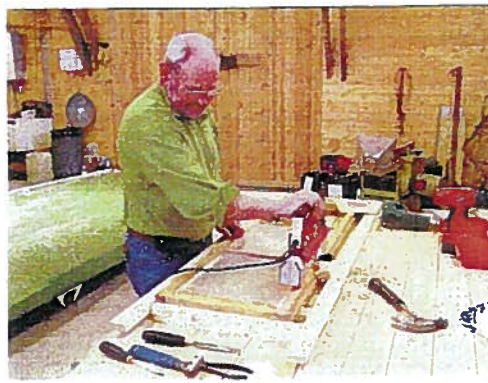
Av de 61 rutene i de ytre vinduene var 12 – 15 ruter knust før vi begynte arbeidet og vi knuste ennå noen flere under arbeidets gang. Glasset er bare 2.5 m/m tykt og svært sprøtt etter solas herding i over 70 år. Noen av rutene sprakk til og med under kittingen.

Etter at vindusrammene ble tatt ut og vindushullene ble dekket til slik at regn og annen fukt ikke har fått

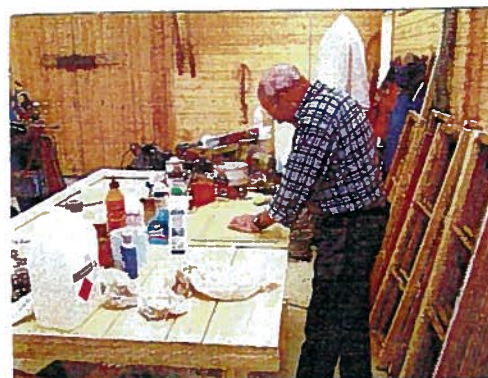
komme til, har vinduskarmene fått tørke over lang tid

Først ble rammene gjort rene for gammel maling, beslag og vinduskroker.
Der det var nødvendig å bytte ut deler av treverket ble også hengsler og vinkler fjernet.

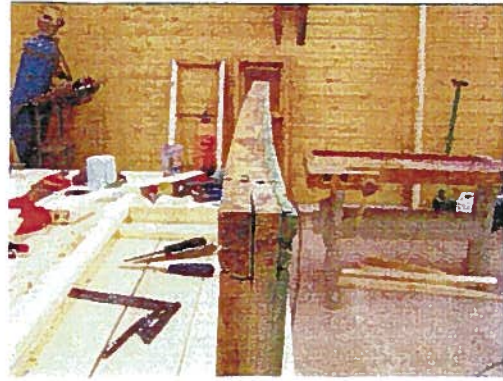
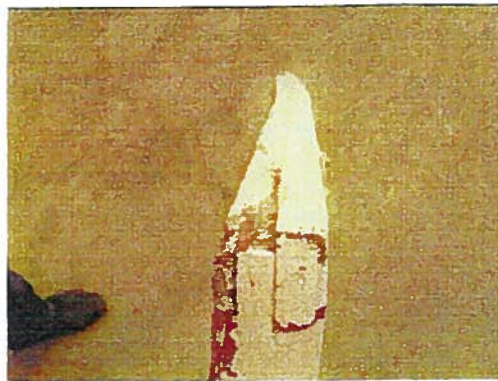
Til å begynne med ble det brukt varmluftspistol for å myke opp det gamle kittet,
det medførte at vi knuste en del glass.
Men etter at vi fikk låne kittlampa av vegmuseet knuste vi ikke flere ruter.

Senere ble alle ruter rengjort for maling og kitt.

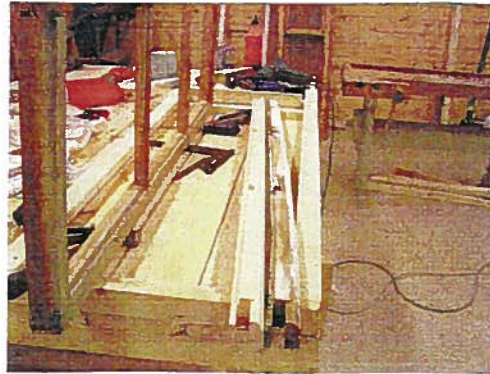
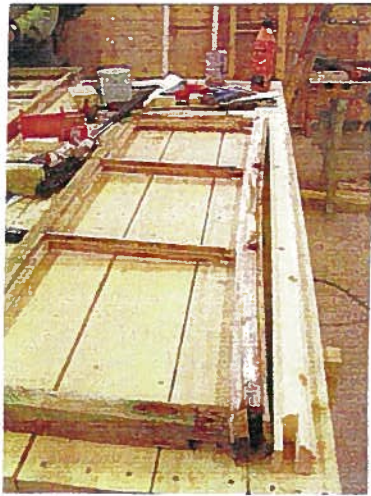
De vindusrammene som ikke var altfor mye forvridde ble rettet av med høvel.

Mange deler var så deformerte at det ikke var noen annen utvei enn at de måtte byttes.
Av de totalt 42 vindusrammene måtte 17 rammer få en eller flere nye deler.
Det var enten sidestykke, bunnstykke eller en ny sprosse.

Profilene til de nye delene ble frest på den lokale verna bedriften i bygda.

Når sidestykket er så krokete og vridde som her er det ingen annen utvei enn å bytte. Ramma er her tatt ifra hverandre og den nye staven er merket nøyaktig etter den gamle.

Her tappes den nye staven slik at den blir nøyaktig lik den gamle.

Når alle tilpassningene er gjort, blir delene satt sammen, limt og satt under press.

I noen tilfeller var vindusrammene så vindskjeve at vi var nødt til å ta rammene ifra hverandre for så å kile inn i hjørnene, for på den måten å få vridt ramma tilbake til rett posisjon. Deretter ble delene limt og satt under press.

Når alle rammene var satt sammen igjen, ble de gitt en omgang med kokt linolje.
 For så å bli malt tre strøk med hvit oljemaling for vindu.
 Utvendig ble rammene malt to strøk med oljemaling tilnærmet lik det opprinnelige grønne.

Det er lagt kitt under glasset og stiftet med originale glass stifter fra Tronhjems spigerfabri
 Det har gått med over 8 kg. linolje kitt og da er det bare de ytre vinduene som er kittet.
 Rammene til inner vinduene (dobbelvinduene) er ikke blitt gjort ferdige,
 forde vi foreløpig ikke har klart å få tak i 2.5 m/m glass.
 Et annet spørsmål er jo om vi skal bry oss med disse vinduene i denne omgang.

De små vinduene her er loftvinduer til "Karasjok" som også ble tatt i samme omgang.